

Za obsah odpovídá **Jan Dvořáček**, řídící učitel v Brně.
Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna, sp. s r. o. v Brně.

Předplatné na Anděla Strážného celoročně: 4.— K, jednotlivá čísla po 60 h.

Vychází měsíčně jednou vyjma červenec a srpen.

Hádanky z čísla 4. rozluštili:

V Berouně: Karel Kozák. **V Bosonohách:** B. Cardová, B. Černá, B. Černoušková, M. Čoupková st., M. Čoupková ml., Karla a Anežka Dočekalovy, Fr. Doležal, M. Gabrielová, M. Hejtmánková, Ž. Hrdličková, M. Kamenická, M. Krstková, Fr. Kristková, Anežka Kiliánová, Berta Krásenská, H. Křivánková, Fr. Kubová, B. Melounová, M. Otoupalíková, R. Pavlátová, B. Pazourková, R. Pazourková, Fr. Rejdová, Fr. Riegr. **V Brně:** Em. Slavíková. **V Bubenči:** Rudolf Půlpán. **V Božím Požehnutí:** Hubert Drnec. **V Bubenči:** J. Slota, J. Vacek, S. Nešvara, J. Mališka, J. Šebek, J. Vohánka*, J. Scharrer, J. Persein, F. Kroupa, V. Černý, J. Rous, A. Ďubil, Fr. Mazánek, Ed. Ambros, Fr. Novák. **V Heř. Městci:** Z. Pánková, Štěp. Levínská, Klára Tocháčková. **V Hodoníně:** Věra Vašková. **V Hořtině:** Lud. Holbka. **V Hrotovicích:** Marie Tvarůžková. **V Hulíně:** Stanislav Dokoupil. **V Chlenech:** Vlasta Roušavá. **V Chrlících:** Leop. Kratochvíl. **V Ivančicích:** Lid. Svobodová, Terezie Zdražilová, Marie Hugová, Marie Široká. **V Ivani:** Anna Rohringerová. **V Ivanovicích:** Marie Geyerová, Jos. Kroutilíková. **V Jalubí:** Karel Jíra, Frant. Chybíková*, Vinc. Otrusíník, Viktorie Hrušková, Petr Herák, Ladislav Vojáček*. **V Jetřichovicích:** Josef Král. **V Jiříkovicích:** Julie Poláčková. **V Klimkovicích:** Oldřich Prokeš, Anežka Klapuchová. **V Kobelnicích:** Anežka Poláčková, Jos. Sedláček. **V Kolíně:** Al. Srb. **V Koroužné:** Marie Lahodná*, Anna Skoumalová, Marie Horníčková, Jaromír Skoumal, Jaroslav Navrátil. **V Koryčanech:** Jindř. Hrazdil, Vlasta Pištěláková. **V Král. Poli:** Marie a Bohumír Handlarovi, Marián Růžička. **V Krásně:** Ludmila Vičánková. **V Kroměříži:** Leo Polešovský, Marie Slezáčková. **V Křelově:** Fr. Přidalová. **V Křenovicích:** St. Spáčil. **V Ledkovicích:** Frt. Jourová*. **V Lišni:** Mar. Hanáková, M. Minaříková, M. Fibingerová. **V Náměšti:** Marie Jeřábková, Jaroslav Svoboda. **V Napajedlích:** Oldř. Pavlica. **V Nelahozevsi:** Bedř. Novák. **V Olomouci:** Josef Zavadil, Melanie Dvořáková, Ludmila Kalousová. **V Opavě:** Zora Lukešová, Karel Kremser, Valentin Klapucha, Frant. Vlček. **V Pelhřimově:** Karel Vašta*. **V Podivicích:** J. Rozkopal. **V Polance:** Frant. Zrníková, Anna a Marie Srbovy, Frant. Peškařová (Děkuji a přeji podobně!). **V Popůvkách:** Julie Bukáčková, Jos. Černoušek, Mil. Doležalová, Tomáš Doležal, Fr. Dolihal, M. Dvořáčková, Jos. Halla, Ant. Holomek, J. Koukal, Ant. Kula, C. Lemonová, Ant. Plšek, M. Pospíšilová, Fr. Soukup, M. Šebková. **V Praze:** Frant. Suk. **V Protivíně:** Štěp. Kovářík. **V Přerově:** Blaženka Zlámalová. **V Příbyslavicích:** Marie Cyprisová. **V Rajhradě:** Božena Macková, Heřma Sojková, Marie Semerádová, Julie Spáchalová. **V Mrákotíně:** Frant. Roušar. **V Ranné:** Frant. Lacman*. **V Rosenberku:** Anežka Rudolecká. **V Roztokách:** Leo Juřina. **Ve Rtyni:** Jos. Kábrt. **Ve Strážnici:** Aug. Zlámal. **V Sedlci na dráze Wilsonově,** škola měšťanská, Frant. Babický, Fr. Bouška, Ant. Brouček, Fr. Hrubý, Fr. Karda, Jos. Král, Aurel Lesák, Fr. Masáček, Ant. Němeček, Jan Pištěk, Jos. Rozvoda, Zdeněk, Řezníček, Josef Skalický, Josef Zoul, Anna Blažková, Mar. Brzáková, Mar. Cínková, Jiřina Homolová, An. Kováříková, Emilie Nováková, Anna Skalníková, Jána Kožichová, Žofie Kurandová, Marie Patáková, Vlasta Trachtová, Cecilie Skalníková, Otílie Filová; z obecné školy: Libuše Efmertová, Jos. Fiala, Marie Stěbulová, Frant. Vraštilová. **Ve Stříbrnicích:** Alžběta Kutálková. **Ve Šlapanicích:** Josef Schoř. **Ve Štěpánově:** Jos. Čermáková, Božena Jandelková*, Anežka Ostrá,

Ed. Brož:

PO PRÁZDNINÁCH.

Do školy zas, milé děti,
rády všechny pospěšme,
pilností, chováním zdárným
rodiče své potěšme.

Když vlaštovky odlétají,
větrík polem zaduje,
mládež ze své školní síňky
srdečně se raduje.

Škola naše usměvavá,
v ní pobyt tak sladký jest,
vzdělává nás, poučuje,
jak břímě života nést.

Ó, jak krásně v školní síni,
vždyť z ní lásky vane dech,
jednou často vzpomene
na pobyt v těch milých zdech.

Když mráz v okna květy kouzlí,
růže svěží na líci,
příjemno je, děti zlaté,
v školní naší světnici.

Luděk Dostál:

Shledání.

(Obrázek ze skutečnosti.)

I.

Již od zimy měl pan Petráň, bankovní úředník v Brně, vážné starosti. Byl vdovcem a domácnost po smrti manželčině obstarávala mu matka. Manželka zemřela mu před rokem zákeřnou nemocí — na souchotiny. Zanechala mu tu dvě dcerušky: Aničku a Lidušku a mladší Liduška již od jara churavěla. Pan Petráň obával se, aby ubohé dítě nezdědilo po matce nějaký zárodek té hrozné nemoci.

Lékař, který ji ošetřoval, zkoušel již mnohý lék, ale že se žádný neosvědčoval, radil změnu vzduchu.

»Taková změna vzduchu již nejednoho chorého pozdravila. Zkuste to, pane Petráni, s Liduškou také,« řekl jednoho dne, když již jaro prvními květy sněženek a bledulí se počalo hlásiti.

Pan Petráň uslyšel tento pokyn rád. Liduška byla jeho miláček, ač měl Aničku také velmi rád. Pro její pozdravení byl rozhodnut učiniti vše, co lékař poradí. A změna vzduchu není přece nic tak nesnadného. Jednalo se jen o to, kam dítě poslati. Proto ihned jal se přemýšleti a uvažovati. A nepřemýšlel dlouho. Vzpomněl si pojednou na spolužáka ze studií. Opustil jednoho roku ústav, na němž studovali, a dal se na lesnictví. Od počátku studií prozrazoval pro ně zvláštní zálibu. Sobotka se jmenoval. Když tehdy opustil studie, vzpomenu to na něho několikrát, ale později, jak již bývá, byly vzpomínky vzácnější, až zapomenuto zcela. Sejde s očí, sejde s myslí.

Pan Petráň ukončiv právnická studia, vstoupil do služeb přední banky v Brně a maje zvláštní nadání pro řešení peněžních úkonů, dopracoval se v bance brzy předního místa. Mohl býti spokojen, ale nebyl. Nejprve prožil mnoho starostí o nemocnou choť, nyní je prožívá o dítě . . .

A tak při tom pokynu lékařově vzpomněl si na Sobotku, bývalého svého spolužáka, a počnuv po něm pátrati, měl štěstí. Vyzvěděl, že jest na Valašsku lesním a to vynikajícím. Ukázalo se na něm, že jest nej-

lépe věnovati se tomu, k čemu máme schopnosti a zálibu. Těmi se ve svém povolání uplatnil. Stal se vedle svého povolání i odborným spisovatelem a lesním znalcem na slovo vzatým. Kdykoliv se v oboru lesního hospodářství jednalo o něco důležitého, vždy brávan na radu a dle ní vždy jednáno. A tato dobrá pověst usnadnila panu Petráňovi pana Sobotku nalézt. Stalo se totiž, když jednoho dne jel kamsi z Brna vlakem, že přisedl do vozu, v němž jel nějaký lesní. Pan Petráň dal se s ním ihned do hovoru a mezi řečí otázel se na pana Sobotku. A sotva to jméno vyslovil, již zvěděl plnou jeho adresu. Proto také nemeškal a svou cestu prodloužil. Zajel si na Valašsko až kamsi ke Karlovicům. A koho hledal, našel.

Pan lesní Sobotka byl nenadálou návštěvou překvapen, ale upamatovav se, byl rád, že může na své lesovně pozdraviti dávného druha. A vyslechnuv ho, proč přijíždí, zvolal:

›I proč bys nemohl sem dáti své dítě! Zdrávo tu je jako snad nikde jinde, v lesích je krásně a na myslivně pohodlně. Bude mítí svůj pokojíček, ale na něco tě přece upozorním...«

›A nač?« otázel se pan Petráň dychtivě.

›Že by bylo dobře, kdyby s dceruškou tvou ještě někdo přišel! To víš, mám paní, ale ta má s vlastními dětmi a s hospodářstvím tolik práce, že služku si musí držeti a mnohdy obě přece ještě nestačí. Proto tím více nestačily by nyní...«

›I s radostí, když svolíš, pošlu sem s Liduškou starší sestru její Aničku. Mají se rády, bude jim veseleji,« určoval pan Petráň.

A tak smluveno vše, co k pobytu na myslivně bylo potřebí a na to po týdně byly obě dcerušky páně Petráňovy na myslivně v H. Pan Petráň sám je tam zavezl a vida tu krásnou přírodu, těšil se na srpen, že tu svoji dovolenou po boku svých dětí ztráví. Litoval, že tu nemůže s nimi již nyní zůstatí.

Dívčám se na myslivně zalíbilo brzy. Pan lesní i jeho choť byly osoby milé a vlídné a děti jejich hodné. Nejkrásnější přátelství rozvinulo se mezi nimi. Chodívaly společně po lesích, po lukách a někdy zašly i do polí, jež se od vesnice až k lesům táhla. A líbilo se jim všady. Nejvíce ovšem v lese. Tam je vábily houby, jež toho roku počaly růsti záhy. Zvláště Aničku lákaly. Nebylo dne, aby jich nepřinesla košíček. Pamatovala s nimi na domov. Buď je sušila, nebo do soli ukládala a pěkné malé hříbky do octa zavářela. Ty práce ji těšily. K vůli otci a babičce. Babičku překvapí sušenými a zasolenými, otce v octě naloženými.

A právě tato starost o domácnost zavinila hrozná zděšení a hrozná duševní muka, jež musila prožiti...

Při tom životě, který tu obě dívky vedly, ubíhal jim čas rychle. Ani se nenadály a přiblížila se senoseč.

To bylo něco pro děti pana lesního. Že každoročně pomáhaly při sklízni sena, žádaly otce, aby jim dovolil na louku i letos. Pan lesní jejich žádost slyšel nerad. Chtěl, aby s dětmi přátelovými zašly raději do lesa, jehož vzduch blahodárně působil na Lidušku. Sínila vůčihledě a tvářičky jí červenalý. To pana lesního těšilo. Přál si, aby se Liduška u něho úplně zotavila. Proto je také za každé pěkné pohody vypravil do stinných hvozdů. A děti chodily rády.

Teprve tentokrát se jim jaksi nechtělo. Lákaly je senné žně.

»A proč nechcete s Liduškou do lesa?« otázal se pan lesní poněkud mrzutě.

»Ona půjde s námi,« hlásily děti pana lesního. »Těší se již na to. Vypravovaly jsme jí, jak je to pěkné, když se zahrabeme do vonného sena...«

»To vy na skotáctví myslíte,« přerušil je pan lesní nevrle.

»To přece není skotáctví!« hájily se děti.

»No, když jinak nedáte, jděte si! Ale Anička půjde s vámi?!« povolil pan lesní.

»Nepůjde, tatínku!« oznamovaly děti.

»A proč?«

»Půjde do lesa na houby!«

»A což kdyby se něco stalo Lidušce!« poznamenal pan lesní.

»Co by se jí mohlo stát, když budeme s ní!« mínily děti. »Dáme na ni pozor právě tak, jako Anička!« slibovaly.

»Tak ať dáte, to vám povídám! Slibil jsem jejímu otci, že se jí u mně ničeho nestane, tak ať můj slib nezůstane planým slibem,« nakažoval pan lesní ještě a děti po chvíli vyběhly z myslivny a zamířily k lukám.

Anička vzavši sobě deštník a košíček, vydala se do lesa.

Výlet na luka byl však osudný.

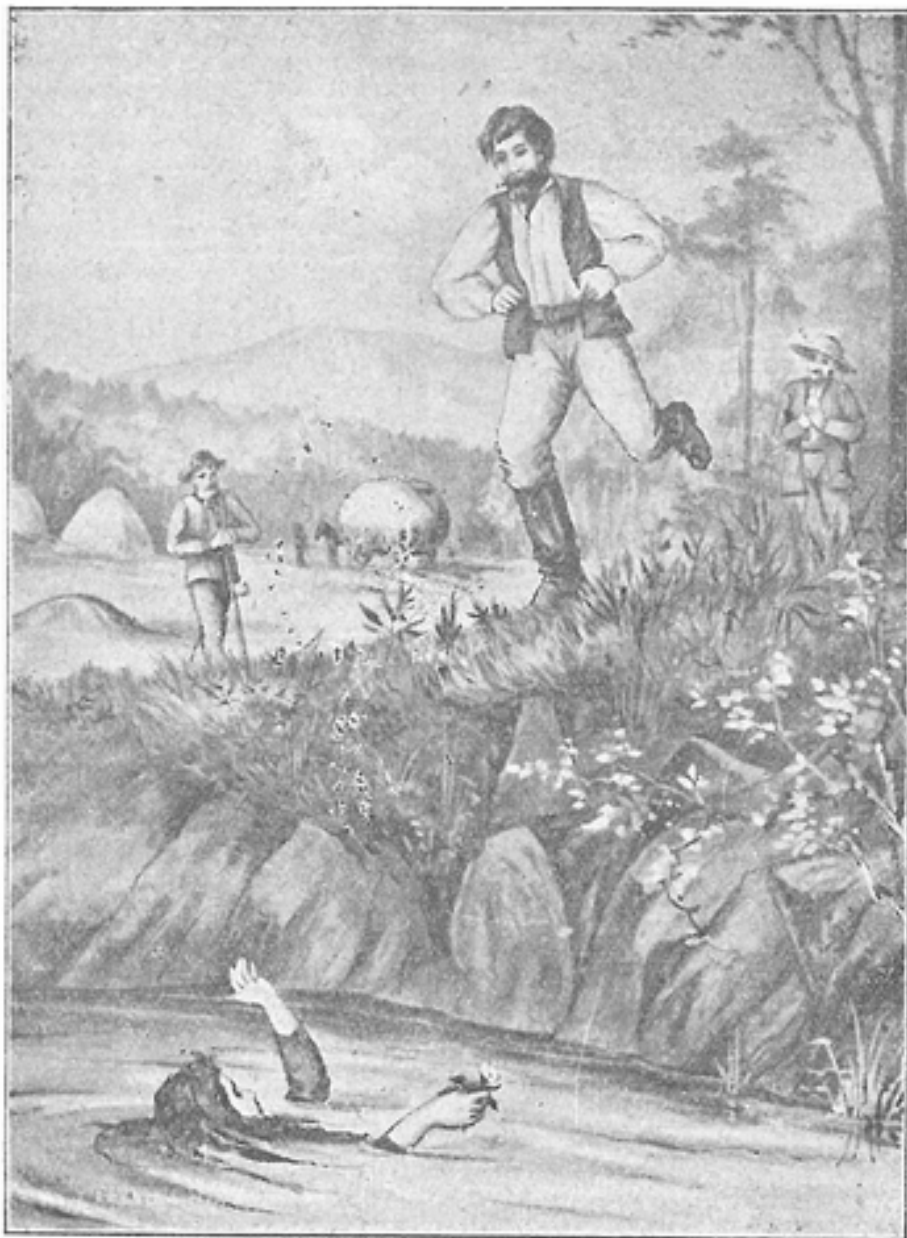
Děti došedše sem, hrály si, hrály, ale pojednou hra jejich Lidušku omrzela. Že v těchto končinách byla ponejprv, zatoužila náhle seznámiti se s tímto zátiším. Nepozorovaně se od dětí odloučila a zaměřila na mírný pahrbek, na němž bujela křoviska a rozkvítaly různé květiny. Mnohých až dosud neviděla, jiných neznala, ale všechny se jí líbily. Se zvláštním zalíbením je trhala a v kytici svíjela.

A kytice jí v ruce vůčihledě rostla. Měla z ní radost. A ve své radosti šla dále a dále, až došla v místa, kde náhle před ní zaleskla se tůň jako malé jezírko, vroubené velkými kameny. A ve skulinách těchto balvanů vyrůstaly a kvetly zase jiné květiny. Jejich květy byly mnohem krásnější, než jakých až dosud si natrhala.

Zalíbily se jí a zvláštní touha po nich se jí zmoenila. A nemohouc se jí ubránit, sešoupla se po trávníku až na jeden balvan a naklonivši se s něho nad vodu, chtěla si jeden květ utrhnouti. Utrhla ho,

ale právě v tom okamžiku, když ho utrhla, kámen pod rukou Liduščinou povolil a Liduška po hlavě spadla do tůně.

Voda vyšpláchla a nad ní zavířila. Ale ve chvíli vynořila se Liduška zase nad vodu a držíc květ v ruce, zoufale volala o pomoc.

... vynořila se Liduška zase nad vodu a držíc květ v ruce, zoufale volala o pomoc.

Na štěstí zaslechl její hlas kočí, který nakládal seno a pan lesní s hajným, kteří právě od lesa na luka přicházeli.

Kočí spatřiv Lidušku až po krk ve vodě, ryehle svlékl vestu a odhodil a vskočiv za Liduškou do tůně, šťastně ji zachránil.

Na štěstí nestalo se jí ničeho. Proto však přece poručil pan lesní co nejspěšněji donésti ji do myslivny, uložití ji na lůžko a vytopiti pokoj.

»Zapotí se a bude snad dobře!« doufal.

II.

A bylo.

Toho však nevěděla Anička. Netušila vůbec, že se Lidušce nějaká nehoda přihodila. Byla hluboko v lese a nasbíravši tu košík pěkných hříbků, spokojeně vracela se s nimi domů. Cestou těšila se na práci, kterou bude mít s houbami, než je očistí, roztřídí, nakrájí k sušení a do soli a které do octa naloží. Byla ráda, že nešla s ostatními dětmi, že šla raději do lesa. Měla dnes při sbírání hub štěstí. Nasbírala samé pěkné malé hříbky a mnoho. Co chvíli se zastavovala a nazdvihujíc víko dívala se na houby a radovala se z nich. Jejich vůni ssála do sebe s opravdovou rozkoší.

Ale její spokojenost netrvala dlouho. Sotva vyšla z lesa a blížila se k myslivně, zahlédla služku paní lesní. Chtíc se jí pochlubit houbami zrychlila krok a volala na služku.

A služka zaslechnuvši ji, se ohlédla a spatřivši ji, spěchala ji v ústrety a nerozváživši svých slov, jala se křičeti, jaké se stalo neštěstí, že Liduška se topila.

Anička neporozuměla jí dobře, ale stačila zmínka »o neštěstí« »o utopení«, aby se polekala. A polekala se hrozně. Zdálo se jí, že slyší, že Liduška se utopila a představivši si hned velikost neštěstí a bolest otcovu nad tímto neštěstím, tak se ustrašila, že nerozvažujíc, co činí, dala se na útěk a prchala jako zmatená. Snad myslila, že tím nehodu odčiní. Prchala, aniž věděla kam. V srdci ozvaly se jí výčitky, že nejednala správně, když nechala Lidušku bez dozoru, ucítila lítost a bol a svědomí jí hnětlo, proč nešla se sestrou, proč nejednala tak, jak jí otec přikázal.

»Co teď mi jen řekne tatiček!« zabědovala zoufale a nechtíc ani pomyslit na odpověď, prchala dál a dále, prchala bez konce.

Teprve v samý podvečer všicka znavená sklesla uprostřed temného lesa pod jakési křovisko a zakryvši sobě tvář, štkala usedavě.

A snad bylo dobře, že tak hořkovala. Zaslechly ji ženy, které se právě tudy s roštím na zádech vracely k domovu. Zaslechnuvše ji, zastavily se u ní a vyzvíděvše na ní příčinu jejího pláče a žalu, jak dovedly, upokojovaly ji a utěšovaly, že snad není tak zle, jak zaslechla, že kdož ví, nepřeslechla-li se nebo nepodařilo-li se ji vzkřísiti.

»A konečně, slečinko, zármutek otcův byste zdvojnásobila, kdybyste nás neposlechla a zůstala zde! Hleďte! Jistě jste utíkala, upotila jste se a nyní nadejde chladná noc, můžete nastydnouti a velmi nebezpečně onemocněti a pak by váš milý tatiček neměl nikoho. Proto poslechněte a zachovejte se mu aspoň vy!«

»Ale on mi neodpustí! Jsem vinna, neboť jsem nechala sestřičku bez dozoru!« vinila se Anička plačíc.

›I odpustí, uvidíte! Jen pojdte s námi, přespíte u nás a ráno vás dovedeme na myslivnu!« slibovaly ženy. ›Sama byste tam jistě cestu nenašla! Utekla jste daleko!«

Hlas obou žen byl milý, slova zněla upřímně. Aničky dotýkala se konejšivě. Dala si říci a vydala se s oběma ženami do jejich chat.

... a zakryvši sobě tvář, štkala usedavě. (Str. 6.)

III.

Liduška prospavši se po svém neštěstí, všecka pookřála. Veselila se, jako by se jí nebylo nic stalo. Již na večer chtěla se vyhoupnouti ze své postýlky, ale paní lesní nedovolila. Musila na lůžku zůstatí déle. Bála se, aby snad u ní přece jen horečka nepropukla.

Pro starost o Lidusku zapomenuto na Aničku. Teprve když slunko počalo se skrývati za střížavy lesů, přišlo se na to, že se Anička až dosud z lesa nevrátila.

»Kde je? Vrátila se již?« ptal se po ní pan lesní Sobotka manželky, ale tato nemohla ho ujistiti, že by se už byla vrátila. Neviděla jí.

»Snad pro Bůh někde zabloudila!« zvolal uleknutě.

»Nezbloudila, milostpane, nezbloudila! Viděla jsem ji už!« hlásila služka Veronika.

»A tak kde je?«

»Nevím!«

»Neřekla jste jí něco o nehodě Liduščině?« vyzvídal pan lesní.

»Řekla! Křičela jsem to na ni zdaleka!« přiznávala se služka.

»A ona vám asi, vy nerozumná osobo, nerozuměla, lekla se a jako poplašená dala se na útěk! Teď kde je?« vyčítal pan lesní služce.

»Třeba se lekla a dala se na útěk k domovu, aby to otci oznámila,« soudila paní lesní. »Kam jinam také by se vydala! Takové děvče nepomyslí, že je to daleko, ale jedná nesmyslně! Dá se na útěk a myslí, že tím pomůže. Zapomene úplně, že jen klidná rozvaha tu prospěje!«

»Co teď dělati?« řekl pan lesní jako by se ptal sama sebe.

»Ano, co teď dělati?« opakovala paní lesní.

»Bude nejlépe, když svolám hajné a budeme ji po lese hledat!« mínil pan lesní. »Veronika pospíší pak do města a dodá tam na tefografní úřad telegram pro pana Petráně, aby se nepolekal, kdyby se snad Anička dostala domů, což by mohlo být, neboť peníze na dráhu má! Kdož může tušiti, jaké neštěstí státi by se mohlo dále, kdyby pan Petráň nepřipraven uslyšel lichou zprávu o Liduščině nehodě!«

A stalo se, jak pan lesní určil. Hajní vydali se do lesa, Veronika do města. Ale nedovolali se hajní Aničky, ačkoliv dlouho do noci po lese bloudili a ji volali. Usoudili, že Anička buď někde tvrdě usnula, nebo že je daleko mimo les a jejich hledání pro tu chvíli že je marné. Vrátili se proto domů, ale zrána s prvním rozbřesknutím byli zase v lese.

A byli by jistě toho dne dlouho Aničku hledali, kdyby ji nebyli spatřili v průvodu dvou svátečně oděných žen.

Byly to ony ženy, které ji našly a nyní vedly na myslivnu.

Když se objevily na myslivně, panu lesnímu se ulehčilo. Pohrozil sice rukou Aničce, řekl něco o nerozvážnosti, ale více jí říci nemohl.

Anička zvěděvši, že se Lidušce ničeho nestalo, zapomněla, že k ní pan lesní mluví, ale rozběhla se k sestře a uchopivši ji do své náruči, líbala ji a slibovala, že jí již nikdy neopustí, že jí nenechá již nikdy samotnu, jen aby jí odpustila. A Liduška jí odpustila.

A mezi tím, co se obě sestry těšily ze svého shledání, vypravoval pan lesní oběma ženám celou příhodu.

A sotva vkročila do pokoje, uděšeně sepjala ruce a prosila pana lesního.. (Str. 10) .

A nedopověděl ještě, když náhle otevřely se dvěře a v nich objevila se starší silná dáma po městsku ustrojená a všecka unavená. — A sotva vkročila do pokoje, uděšeně se pjala ruce a prosila pana lesního, co se vlastně stalo, nepřichází-li snad pozdě.

›Věřte, pane lesní, obávám se nejhoršího! Jsem babičkou těch děvčat, jež tu máte, matka jejich otce, a když přišel telegram, nebyl syn na štěstí doma, ale já zhrozivši se, ihned vydala jsem se na cestu,« hovořila stará paní.

›Můžete býti, milostpaní, úplně bez starosti,« upokojoval ji pan lesní. ›Lidušce po té nešťastné koupeli vůbec nic není a tyto dvě ženy právě nyní přivedly Aničku, která se nám včera ze strachu ztratila. U nich byla na noc. Že jsem se také ulekl, můžete si představit!«

›A já!« oddechla si paní Petráňová. ›Ještě štěstí, že syn nebyl doma, když došel telegram. Přijímala jsem ho já, ale lekla jsem se. Když jsem se poněkud uklidnila, vzkázala jsem mu, že musím rychle odjetí a syn jsa zvyklý na časté mé odjezdy, nepátral, kam odjedu a já odjela a jela jsem celou noc. A tak jsem zde.‹

›A učiníte mi, paní Petráňová, opravdu radost, že vás mohu přjmouti pod svoji střechu a tak aspoň něčím se vám odměnití za dobrodiní, které váš pan otec, ovšem již dávno zesnulý prokázal mým rodičům...‹

›Jak to?« přerušila ho paní Petráňová.

›Domnívám se totiž, že vás poznávám, že jste se za svobodna jmenovala: slečna Růžena Drnkova.‹

›To jmenovala!«

›Tak se přece nemýlím!«

›Ale já se nepamatuji!«

›Věřim! Já byl malý chlapec, když jste se ze vsi provdala do města.‹

›Pak jste to ten Jiří Sobotka, jehož jako chlapce tak často jsem použila za poslíčka?«

›Ano, ano! Milostpaní má dosud dobrou paměť a proto se jistě také pamatuje na onen požár, který zničil naši chalupu. Tehdy byli jsme na mizině a snad byli bychom zůstali žebráky, kdyby se nás váš pan otec nebyl ujal. Pomohl otcí chalupu opět vystavěti...‹

›Pamatuji se již, pamatuji!«

›Já byl tehdy na studiích a chtěje otcí ulehčiti, sešel jsem se studií a dal se na lesnictví. No, a díky Bohu, jsem také spokojen.‹

›A nyní tak daleko a za tak podivných okolností se shledáváme!« poznamenala paní Petráňová.

›A proto musíme shledání naše oslaviti. Zůstanete naším hostem a budou mítí radost děti a já zvláště.‹

»No, zůstanu tu den, abychom si popovídali,« svolovala paní Petráňová.

»A až sem v srpnu pan Petráň pojede, musíte přijeti s ním,« zval ji pan lesní dále.

»To přijedu a ráda! Vzpomínkami na minulost se potěšíme,« slibovala paní Petráňová a obdarovavši obě ženy, zůstala na myslivně.

Děti byly rády. Měly tu zlatou babičku. A při ní na své nehody úplně zapomněly.

Vzpomněly si na ně teprve, když babička odjížděla a tu ji prosily, aby otci ničeho neříkala, že by se znepokojil, a babička slibovala a slibu dostála.

Pan Petráň o nehodě nedozvěděl se ničeho, za to se dozvěděl, že jeho matka a pan Sobotka jsou dávno známí a byl tomu rád. A radost jeho byla ještě větší, když v srpnu po svém příjezdu na myslivnu našel děti zdravé a červené.

J. M.:

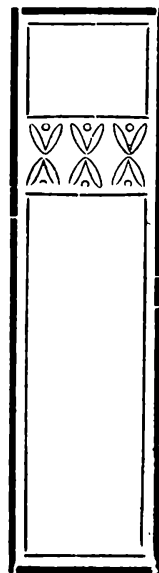
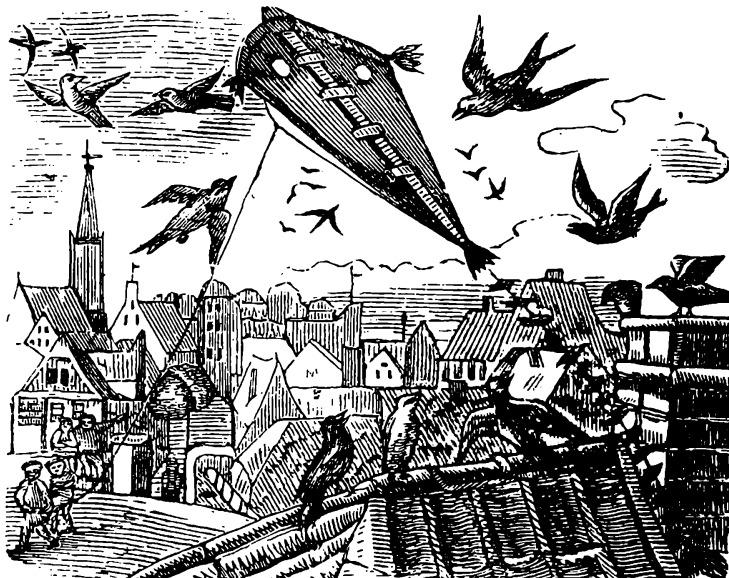
DRÁK.

Hurá, hurá! hle, jak letí
papírový drak, mé děti!
Výš a výše vzduchem plyne,
ocas jako had se vine.

Ā jak děti hledí za ním,
drak tu volá s pohrdáním:
„Vizte, jak se vznáším s plesem,
všecko ptactvo prchá s děsem.

Jsem král vzduchu, se své výše
vidím širé kraje říše —
vylétnu až k nebes báni,
že mne nespátříte ani,

vylétnu až nad oblaky,
nespátří mne vaše zraky“ — —
Prudký vítr zavál rázem,
pyšný drak spad' hlavou na zem.

K. J. Z.:

Trest.

Za bojů našich legionářů s rudými gardisty na Slovensku srazil se s nimi i 34. legionářský pluk v Komárně. V našich řadách bojoval mladý srbský voják, který již od počátku prodělal boje na Slovensku. Při útoku na Komárno byl mezi prvními.

Když naši zajali hrstku rudých gardistů, byl náš Srb skokem u jednoho, který se hlásil, že jest Srb.

»Jak můžeš bojovati proti Čechům, kteří jsou našimi bratry!« ptal se vyčítavě.

Zajatec mlčel.

»Jak jsi to mohl učiniti, bratře můj?« doléhal na něho.

Zajatý Srb sáhl do brašny a vytáhnuv hrst bankovek, pravil: »Platí dobře! Viz! Mne propusť a pojd' k nám!«

»Srb změřil zajatce pohrdlivě a pravil s patrným rozhořčením:

»Pomodli se!«

Zajatec vida, že rozkaz jest vážný, poslechl.

Okamžik a zazněl výstřel.

Náš Srb vrhl se na mrtvého, líbal ho a plakal jako dítě.

Potom se vrhl do nejprudší bitvy ...

Na Červeném Hrádku.

Asi hodinu východně od Sedlčan uprostřed svěží zeleně je ukryto rozkošné sídlo barona Mladoty, stavitelská perla mezi českými zámky. Zámek jest vystavěn v čistém slohu středověkém, jaké viděti jest na Škotsku a býval vyzdoben červenými pruhy, odkud jméno jeho.

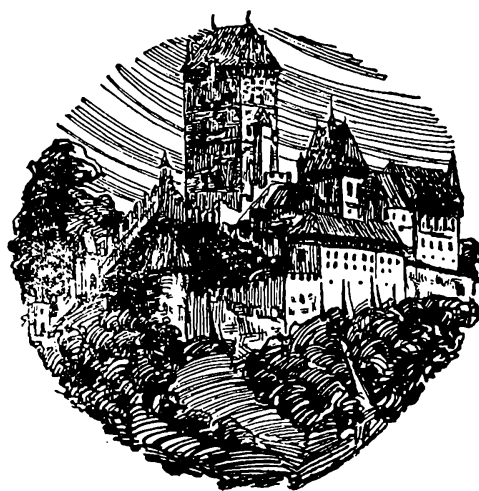
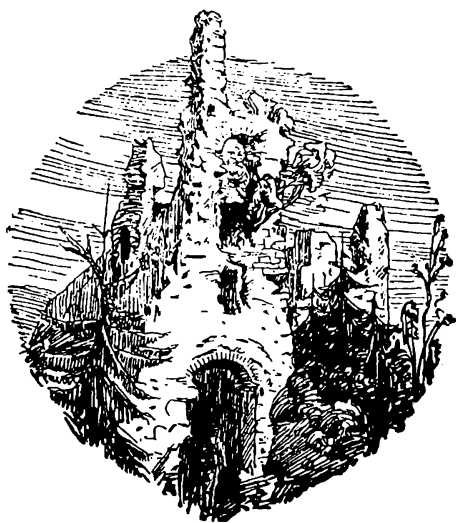
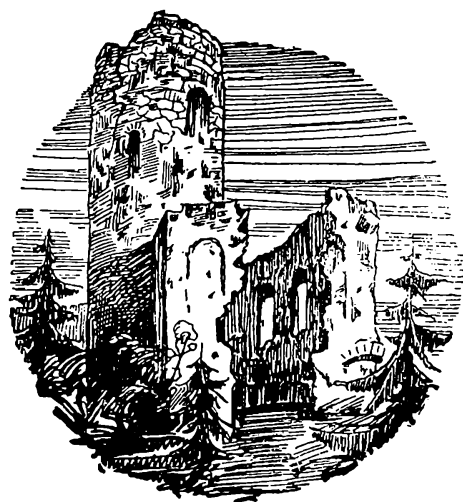
Prvními majiteli Červeného Hrádku připomínají se pánové z Landštejna. Za Jiřího z Poděbrad dostal se Červený Hrádek v držení panů Břekovců z Ostromeče a zůstal v jejich rukou až do roku 1560, kdy dědictvím přešel na Sigmunda Valkonna z Adlaru, který ho postoupil manželce své Magdaleně, dceři pana Jana z Řičan.

Ježto se tato po smrti svého manžela provdala za pana Jana Prostiborského z Vrtby, přešel Červený Hrádek na něho, ale po smrti jeho připadl zase nejstaršímu synovi paní Magdaleny, Sezimovi, který ho odkázal synu svému Janu Františkovi, říšskému hraběti z Vrtby. Tento roku 1667 odprodal Hrádek Karlu Leopoldovi hraběti z Millesimo a Mikuláši Franchimontovi z Frankenfeldu.

Ne dlouho však byl v těchto rukou. Odkoupila ho hraběnka Zuzana Khunová z Lichtenberka a když nemohla dostáti platebním podmínkám,

převzal ho zase Mikuláš Franchiment. Za něho Hrádek utrpěl velice požárem, takže původní jeho stavba velice utrpěla.

Přestavěný Hrádek zdědil syn Antonín Alexandr, jehož dcera Kateřina provdávši se za Václava Antonína z Golče, převedla Hrádek na něho, který ho prodal r. 1732 paní Veronice svob. paní Radecké z Radče,

rozené Bzenské z Prorub, která ho postoupila matce své. Z jejích rukou dostal se v držení Petra Eusebia hrab. Radeckého z Radče, načež přešel ve vlastnictví pana Karla z Eben, který jej r. 1788 prodal rodu Josefa z Lobkovic.

Roku 1834 získal Červený Hrádek rod Mladotů ze Solopisk, v jehož držení jest dosud.

J. Milota:

HLEDÁNÍ KRISTA.

(Legenda.)

Dva mniši v chudém šatě,
však srdcem bohatí,
sešli se na rozcestí
při hory úpatí.

Kde kříž stál obemšělý
ve stínu cypřiší,
klekli a modili se
k milému Ježíši.

Ā když se pomodlili,
děl prvý: „Bratře, kam?“
Druh vece: „Krista hledám
po celý život sám.“

„Já též tak,“ pravý prvý
a dodal v pokoře:
„Vystupme na vrch tento
jeť Kristus nahoře.“

I šli. Do dlouhé pouti
dospěli na vrchol
a v úžasu a zbožně
se rozhlíželi kol.

Viděli širé kraje,
sít drah a různých cest,
pláň moře, trpytné řeky —
Však Kristus — kde as jest?

Kol ticho . . . Živé duše
tu nikde. Do dáli
jim jenom šedé mraky
nad hlavou spěchaly.

I modlili se znovu,
bez klidu, únavy,
až třetího dne Kristus
se zjevil laskavý.

„Co chcete, milí bratři?
Což z písma nevíte,
že co činíte chudým,
vždy pro mne činíte?“

Nuž jděte mezi chudé —
pro blaho dítěte
zasvěťte svoje síly — —
tak se mnou budete!“

Ā řka to, Kristus zmizel
jim ještě žehnaje,
a mniši sestoupili
s hory zas do kraje.

Ā od té doby všude
jen dobro činili
a provázel je všude
Pán Ježíš rozmilý.

Žito — čaroděj.

Kapitola I.

Kterak se Žito narodil, vychován byl a jak se čarovati učil.

I.

Byl teplý večer v měsíci srpnu. Poslední záře hasnoucích červánků chvěla se nad lesnatými stráněmi údolí sázavského. Jak hasla a bledla hra světelných odstínů, tak houstlo na dně údolí večerní šero, a bílé páry nad lučinami halily už v mlžné závoje vzdálenější svahy i skupiny vrb a olší podél křivolakého toku řeky.

Ale stařenka Houkalová, která tou dobou se vracela pěšinou z lesa, té krásy kolem sebe si nevšímala. Její pozornost byla upjata spíše na neschůdnou stezku, po níž se ubírala s ohromnou otepí roští na zádech, obtížné břemeno pro osobu, jež měla za sebou více než kopu let, většinou neradostných.

Ve vsi nikdo se určitě nepamatoval, kdy a jak tam přišla a jak dlouho už bydlí v polosbořené chatě u lesa, žijíc jako poustevnice a sbírajíc od jara do zimy po vůkolních stráních a pasekách léčivé byliny. Někdy též pomáhala u hospodyň ve vsi a v zimě předla len. Jinak se lidí stranila a proto ji nazývali čarodějnicí a podezřivali jí ze spolku se zlými duchy.

A babička měla opravdu do sebe něco neobyčejného: její hnědé, vyschlé líce s ostrým nosem, vpadlé tváře, vysedlá brada, ostrý jestřábí pohled, černé rozčuchané vlasy a černá plachetka, jejíž cípy při chůzi jako křídla poletovaly — to vše činilo ji zjevem zvláštním a podivným.

»Ano, zde to bylo!« pravila sama k sobě a náhle se zastavila. »Zde onen žebrák z nenadání se objevil a když jsem se ho ptala, co to nese v náručí zabaleného, odvětil, že nese žito.

»Našel jsem to,« povídá, »tamhle na poli. Zapomněly to tam děti, jak sbíraly klásky. Dal bych to rád někomu za kousek chleba — pro slepice — nechcete, babičko?«

»Mně je taky všechno dobré,« řekla babička, »odneste to žito tamhle k té chaloupce, a tuhle máte kousek chleba!«

»Zaplať Pánbů,« děkoval žebrák a slíbil, že to žito jistě tam donese.

A tak nyní babička byla velmi zvědava, zdali ji ten člověk neošidil. »Takovým není co věřit,« povídala si, »taškářství mu koukalo z očí. Kdo ví, co to měl zabaleného?«

S takovými vrtochy, o suchou větev se opírajíc, belhala se domů.

Již viděla planou hrušeň a pod ní svou chatrč, jak jediným svým okénkem mžourajíc, přátelsky jí kyne. Již viděla i dvěře a u dveří na zemi nějaký balík.

»Tak přece,« řekla s uspokojením a přidala do kroku. Sotva u zahrádky svrhla svou otep, pospíchala ku dveřím, sklonila se a jala se balík rychle rozdělovati. Ruce se jí rozčilením chvěly.

Náhle vykřikla a uskočila, jakoby jí uštkla zmije. Vytřeštěnýma očima zírala před se, brada se jí klepala, dech se jí tajil a slova nemohla ze sebe vypraviti.

Před ní na zemi leželo dítě! To bylo tedy ono žito, jež jí ten taškář na práh položil. Pěkné nadělení! Jala se křižovati a šeptala:

»Pánbů s námi a zlé pryč!«

Nemyslila jinak, nežli že je to nějaké ďábelské mámení, ale když děcko nezmizelo, poznávala s úzkostí, že je to skutečnost. Ale nemohouc

si přece v hlavě srovnati, proč by právě ji, starou osobu, někdo někdo takovým dárkem obšťastnil, pomyslíla si, že je to nějaký žert. Rozhlížela se pátravě na všechny strany, ba obešla i stavení, ale nikde ani živé duše.

Vzala tedy dítě do náručí a odnesla je do chaty, kde je nakrmila a uspala.

Potom připravujíc si večeri přemýšlela o své podivné příhodě a povídala si:

»Však já se ho zbavím. Donesu je rychtářovi, ať si s ním dělá, co chce. Já chci míti na stará kolena už pokoj!«

A s tímto předsevzetím se uložila a usnula.

II.

Ráno sotva vyšla před chatu, už na ni volala domkářka Havelková:

»Víte-li pak, babičko, co nového?«

A ještě než bába mohla odpověděti, spustila: Přišel sem včera do vsi před polednem nějaký neznámý žebrák a šel nejdříve ke Koubovům, potom k Řehákovům a naposledy k rychtářovům. Tam byla rychtářka Kiliánka sama doma. Měla plné ruce práce, neboť i děvečky byly na poli, a dítě jí na kolébce plakalo, div se nepřetrhlo. To víte, že toho žebráka ráda neviděla a odbyla ho. A když nešel hned po dobrém, vzala prý na něho koště, řkouc, aby se klidil, sice přijde-li pantáta rychtář, že ho ze vsi pěkně vyprovodí . . .

Žebrák se dal na útěk a koukal, aby byl již za humny. Když pak přišel ke hliništi u lesa, spatřil tam v jámě seděti nějakého černého muže. Měl před sebou hromádku hlíny a cosi z ní robil. Žebrák se tiše příkradl k tomu člověku, jsa zvědav, co to asi dělá. Myslíl si, že ho nevidí, ale ten muž, aniž by se obrátil, povídá:

»Tak pojd', pojd' Šíma, však už tady na tebe čekám!«

Žebrák Šíma se ovšem zarazil a ulekl; a byl by rád utekl ale nohy mu zdřevěněly a jazyk mu zkoprněl.

Černý jakoby to věděl, povídá dále:

»No, jen se neboj! Sedni si zatím tuhle na kámen.«

Šíma se poslušně posadil a pozoroval, co to z hlíny vlastně robí. Poznával k nemalému úžasu, že to je podobno stvoření božím: mělo to velkou hlavu, krátký krk, vydulé břicho a neobyčejně dlouhé ruce a nohy.

»Co to děláte?« ptal se nesměle.

»No, vždyť vidíš,« zavrčel černý.

Šíma se zarazil, ale po chvíli ptal se opět:

»A nač to?«

»Však uvidíš!« chechtal se černý a doložil: »Půjdu s tím do vsi a tam to některé zlé ženě vyměním za její dítě.«

»He-he!« usmál se Šíma ze zdvořilosti, a vzpomněv si na zlou Kiliánku, prohodil: »To bys moh' udělat třeba u Kiliánů.«

»Uvidíme!« zavrčel černý, plivaje na hliněné dítě a uhlazuje je. »Pojď se mnou!«

Tu několikrát dýchl na dítě, zabalil je do nějakého hadříka, schoval pod svůj obširný plášť a šel do vsi.

Šíma se loudal neochotně za ním. Tu si všiml, že má na pravé noze kopyto a že pokulhává. Zarazil se a zůstal státi. Strachem se zachvěl a chtěl se skrčiti do ovsy při cestě, ale jak to zašustilo, obrátil se černý a povídá: »Tak pojď, pojď, nemáme kdy na schovávačku!«

Když přišli do vsi zvonili právě poledne.

Černý obcházel statky, slídl sem i tam, zastavil se u Kubových i u Řehákových, ale nikde se mu to nehodilo — všude matky měly na své děti pozor. Černý byl již mrzut, vrčel a zlostně dupal kopytem.

Tu přišli ke Kiliánovým. Rychtářka byla venku v zahrádce a sháněla nějakou zeleninu do polévky; ani si nevšimla, kdo se blíží podél plotu. Černý i Šíma se pod plotem v úvoze zastavili a pozorovali selku. Dítě plakalo ve světnici, venku ho bylo dobře slyšeti. Selka hubovala a vykřikovala z plna hrdla:

»Jen si vřešti, ty čertovo vřeštidlo!«

»Slyšíš,« povídá čert Šímovi, »co povídá? Půjdu a vezmu si, co je moje! Ty jdi tuhle úvozem pomalu nahoru —«

Černý rychle belhal okolo plotu a vklouzl humny do statku, Šíma pak utíkal, seč byl, úvozem nahoru do polí, těše se, že přece uteče, ale náhle zaslechl za sebou dupot a když se ohlédl, Černý mu již byl v patách... Doraziv k němu, podal mu selčino vyměněné dítě řka:

»Tu máš! A drž jazyk za zuby!« A zmizel.

Ubohý žebrák stál jako sloup. Konečně se vzpamatoval a rozhodl se, že dítě někde v lese odloží...

»Však oni na ně přijdou!« myslil si, a hned mu bylo nevinného červíčka líto a seděl prý s ním dlouho na mezi — —

»Tak to je ta novina?« zasmála se náhle babička Houkalová, která již dlouho jevila podivné vzrušení.

»Ano, co tomu říkáte?«

»Že bych o tom dítěti možná věděla!«

»I jděte do pece!« podivila se Havelková.

»Je u mne!« zvolala bába rádostně a hned vypravovala svou příhodu a dodala: »A teď hned jdu domu a dítě donesu rychtářovům.«

»Tak jděte, babičko, a já jim to půjdu hned oznámiti; to víte, že jsou nad tím nešťastní!«

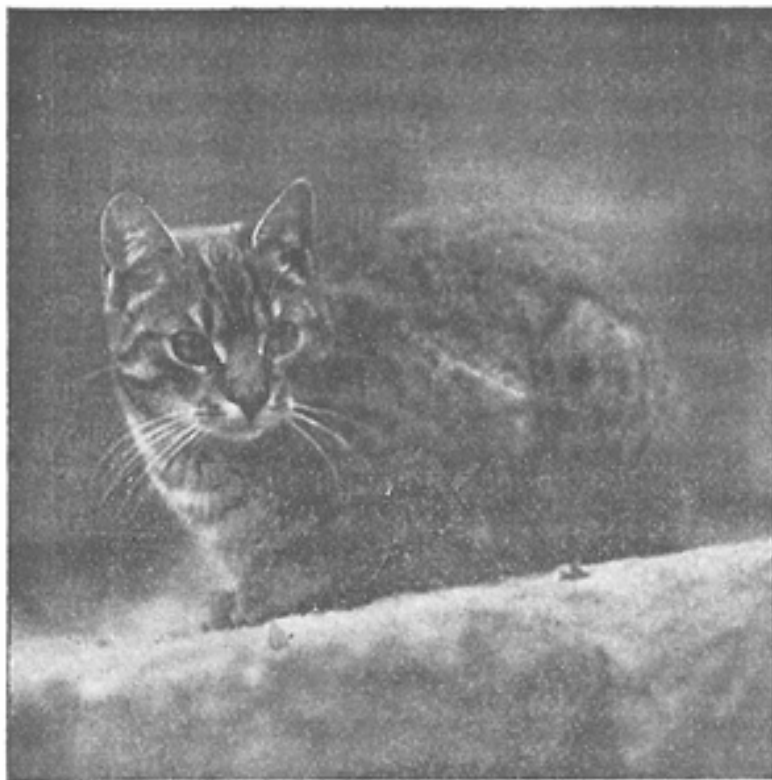
(Příště dále.)

NÁŠ MOUREK.

Náš mourek, kocourek
mourovatý,
ten není na prodej
za dva zlatý,
za dva zlatý
ni dukáty —
my tě neprodáme
mourku zlatý!

Náš mourek, kocourek
pruhovaný,
on spí a kouká přec
na vše strany —
kde je mlíčka
třeba lžička,
už běží kocourek
rozmlsaný.

Náš mourek, kocourek,
moji zlatí,
často si toulkami
noci krátí:

hubí všade
ptáčky mladé —
však on se jedenkrát
nenavráť!

J. M. Sázavský.

1. Zeměpisná hádanka.

- a Tečky ve vedlejších šesti řadách doplňte písmeny tak,
 e aby povstalo šest jmen řek, z nichž tři náležejí Evropě,
 a dvě Asii a jedna Africe. Začáteční písmena dají pak
 a jméno vysokého pohoří evropského.

u
l

2. Čvercovka.

a	a	d	d
e	e	e	l
l	n	n	o
o	o	s	s

Z písmen utvořte čtyři slova, aby čtena shora dolů a z levé strany na pravou stejně zněla. Význam slov: 1. Ssavec, 2. nerost, 3. ráj, 4. potřebují lodníci.

3. Početní hádanka.

+		+
+		+

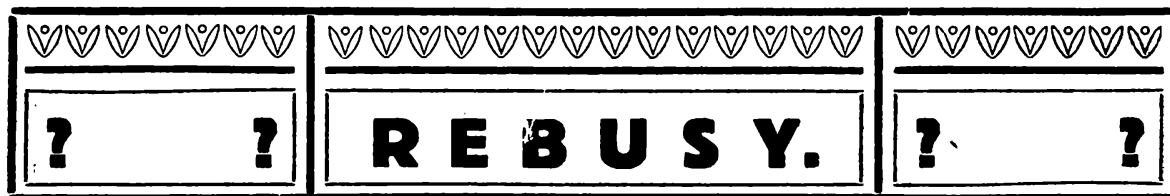
28 dvouhaléřů rozložte do čtverců tak, aby prostřední čtverec zůstal prázdný a ve čtvercích křížky znamená a podobně i v tečkovaných byl stejný počet dvouhaléřů. Na každé straně pak má se počítati 10 dvouhaléřů.

4. Hádky skládací.

Kašpar	Posunováním těchto jmen buď v pravo buď v levo,
Ladislav	při čemž jména zůstanou v témž pořadu, obdržíte shora
Bonaventura	dolů čtouce třikrát vždy jiné jméno mužské.
Vendelín	
Apollinaris	

5. Hádky.

- Co je to? a) Ůřiznu mu hlavu, vyndám srdce, dám mu pítí a bude hovořiti.
 b) Každý den z domu vychází a přec je stále doma.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 31. října 1919 a budou vylosováni, obdrží odměnou pěknou knihu. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

OBSAH:

Po prázdninách. Báseň od Ed. Elpla. — Shledání. Obrázek ze skutečnosti (s třemi obrázky). Napsal Luděk Dostál. — Drak. Báseň (s obrázkem) od J. M. — Trest. Napsal K. J. Z. — Na Červeném Hrádku. — Hledání Krista. Legenda od J. Miloty. — Žito — čaroděj. — Náš mourek. Báseň (s obr.) od J. M. Sázkavského. — Hádanky a rebusy.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem c nákladem Občanská tiskárna v Brně.

A. M. Kadlčáková:

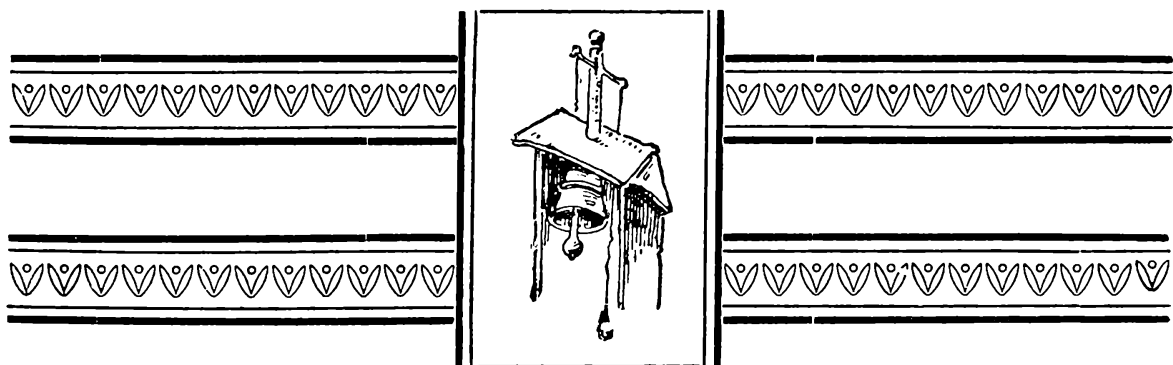
KLEKÁNÍ.

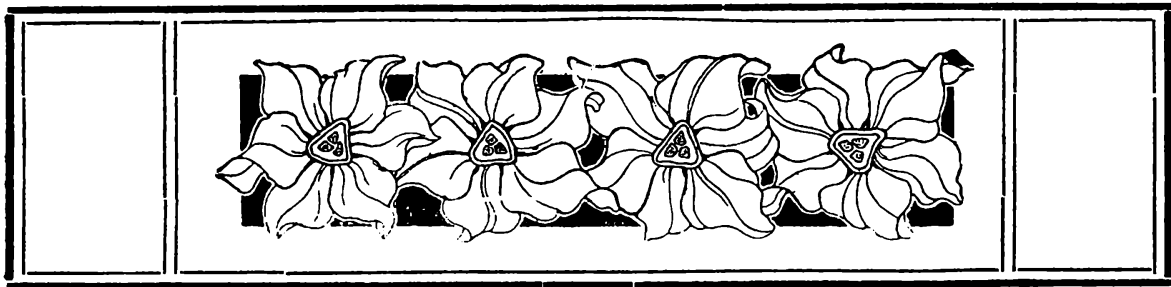
Tichý večer v kraj se sklání,
z vísky slyšet hlas klekání,
letí palem, lučinou,
pěje Matce píseň svou.

Sladké „Āve“ zvon vyzvání,
večer když se ve kraj sklání,
ochrání nás v každý čas,
k Marii kdo zvedá hlas.

Ochrání nás ďábla vzteku
Královna od všechněch věků,
láskou naplní nám hrud',
zmizí bolest, žal i trud.

Proto večer při klekání
duše má se Matce klaní,
„Āve“ sladké šeptá ret,
když zvon počne vyzvánět.

Luděk Dostál:

Milá mládeži!

Již za několik málo dní budeme slaviti výročí našeho osvobození, budeme oslavovati památný den 28. říjen. Ona věkopamátná slova, kterými Národní výbor rozřal pouta, kterými po tři sta let byl náš národ poután ke trůnu tyranských Habsburků, jež r. 1526. dobrovolnou volbou povolal na trůn svého slavného království, oživují v mysli všeho českého lidu opětně a naplňují nás radostí i sebevědomím.

Buď jich, milá mládeži, i ty vždy pamětliva a kdykoliv si je připomeň, připomeň si také svých povinností, kterými jest udržení vydobyté svobody podmíněno. Nebudeš-li si těchto povinností vždy a všude vědoma, nebudeš-li jich plniti, jich dbáti, věř, že slunko tvého osvobození až dosud jasné se zakalí a nepřátelé vyvstanou a budou státi o to, aby tě opětně ujařmili a to snad nevolničtěji, než před tím. A věř, kdyby národ byl zase takými neb onakými pouty spoután, hned tak nenaskytne se taková příležitost, aby pouta byla opět strhána a odhozena.

Proto, milá mládeži, važme si svého osvobození, které nám neohrožení průkopníci naší volnosti vybojovali, budme toho osvobození hodni! Dokažme celému světu, že jsme byli vyspělí, zralí pro svobodu, pro jejíž vydobytí byli naši přední muži hotovi položiti nejen své jmění, ale i svou vlastní svobodu i své životy!

Dnes máme svůj stát, svůj svobodný československý stát! Ale nemysli, milá mládeži, že ta slova: „svobodný stát“ znamenají nikoho neposlouchati, nic nedělati, žiti lenošným způsobem na útraty státu. Míti svůj svobodný stát znamená volně v tom státě žiti, uplatňovati se dle schopností a vůle, pracovati dle sil svých na povznesení sebe sama a založení svého vlastního blahobytu, neboť povznese-li každý sebe sama, bude povznesen celý národ, zajistí-li si blahobyt každý jednotlivec, bude zajištěn rozkvět vlasti, té drahé naší vlasti, již předkové naši tolik milovali, že odcházejíce do vyhnanství, líbali tu drahou zemi, slzami smáčeli a takto slzami zkropenou brávali si s sebou!

K rozkvětu vlasti naší musí směřovati všechny naše tužby a snahy! Míti svůj svobodný stát znamená také moci užívatí všade své drahé mateřštiny a nebát se, že budu pro ni tupen, snad i kaceřován,

nebo dokonce strachovati se, že budu o ni oloupen. Míti svobodný stát znamená také nalézt v něm vždy a všady právo a spravedlnost. A chceme-li právo a spravedlnost nalézt, musíme i my každý jednotlivec býti spravedlivým ke všem obyvatelům tohoto našeho svobodného státu a po právu s každým jednati.

Vodítkem k uznání nesmí nám býti nějaké zděděné výsady, ale práce. Proto, milá mládeži, musíme pracovati a zase pracovati. Již pěvec „Slávy dcery“, Jan Kollár, volá: „Ne horoucnost povalečná, ale práce tichá a společná zjedná vlasti oslavu!“ Proto pracuj každý s chutí úsilivnou, neboť skutečně jen práce jest naší živiteikou. Ale práce jest i naší těšitelkou. Zajistí nám spokojenost. Buďme pamětlivi, že zahálka jest všeho zlého počátek! Proto za heslem: „Všickni do práce!“ Toto heslo pronesli k nám všickni osnovatelé našeho osvobození, heslo to pronesl k nám i náš milovaný tatíček, prezident T. G. Masaryk a posledně proslovili je k nám francouzský přítel českého národa prof. Arnošt Denis a americký zástupce vyživovací komise Hoover.

Naše mladá republika potřebuje pracovníky pilné a vytrvalé. A takovými pracovníky musíte býti i vy! Vás ovšem čeká zcela jiná práce, než muže dospělé, ale je to práce neméně důležitá. Vy se musíte připraviti pro život! Vy musíte napnouti všechny síly a učiti se a vzdělávati, neboť jen vzděláním, velikou zásobou vědomostí můžete dospěti k cíli — k povznesení národa. „Osvětou k svobodě!“ bylo heslo našich buditelů. I musí býti naším předsevzetím snaha za vyšším vzděláním. Již Amos Komenský v 6. příkazu svého „Kšaftu“ praví: „Odkazuji tobě, mládeži milá, lepší, pilnější a zdárnější cvičení,“ i staniž se tvojí tužbou — jedinou tužbou tvého mládí tužba za všestranným vzděláním a pak bude naše svoboda zabezpečena, a stařec, junák, Čech, Slovák nadšeně a bez obav budou moci zvolati:

„Sláva ti, vlasti má!“

V této chvíli musíme však vzpomenouti i těch, kteří až dosud nepřišli do našeho středu, i těch, kteří již vůbec neprijdou. Jsou jich ještě řady a těšíme se na ně. Jim tyranie rakouských vlád, tyranie Habsburků vtiskla na čelo zramení zrádců. Ale my nevidíme tohoto znamení, my na jich čelech vidíme znamení vítězství svobodné věci československé a vítáme je jako nejdražší bratry naše. Těm pak kteří za naše osvobození padli před Arrasem a před Paříží, před Zborovem nebo na pláních sibiřských, neboť kteří byli oběšeni na březích jezera Gardského jako oběti prokletého systému rakousko-uherského, voláme z hloubi srdcí svých: „Budiž vám země lehká! Čest budiž vaší památce! Památka na vás budiž nehynoucí!“

Jich zásluhou dočkali jsme se svobody, kterou bylo možno očekávat až někdy v letech příštích. A vy jste pamětlivci onoho nadšení, s jakou jsme svobodu svoji vítali. I oživujte toto nadšení, neboť jen nadšení má tolik moci a síly, tolik půvabů a kouzla, že zapomínáme na velikost překážek namáhání a nabýváme povzbuzení a chuti k nové další práci za tu naši svobodičku, za tu naši svobodu!

Ať žije československá svoboda!

Ať věčně trvá samostatnost našeho státu!

Sláva Masarykovi! Sláva všem upřímným Čechům a Slovákům!

Mir. Tuček:

Překvapení.

(Obrázek ze skutečnosti.)

Když z jara 1918 rozléto se po českých krajích heslo nově zřízeného spolku České srdce: „Zachraňte naše děti!“ přihlásila se mezi hostitele i malá horská víska Tasovice. Její obyvatelstvo jest chudické, ale uvědomělé. Rádo a s nadšením zúčastňuje se každé národní práce. Jejich políčka jsou neúrodná, vlhká, ale proto přece ihned se rozhodli, když uslyšeli, oč se jedná. Pokud komu jen poněkud poměry dovolovaly, přihlásil se buď o děvče neb o hochu. V několika málo hodinách mohl pan starosta psáti Českému srdci o dvaadvacet dětí. —

U Vosáhlů přihlásili se o chlapce také.

To překvapilo každého. Byliť Vosáhlovi lidé nezámožní. Chaloupka jejich byla dosud jen došky kryta a políčka praskoupá, ačkoliv na nich pracovali do únavy. Ale Vosáhlovi nereptali nikdy, stačila jim úroda. Na vedlejší vydání Vosáhlo vydělal vždycky. Chodíval do panského lomu na výdělek a „vydělaným grošem“ hradiť výdaje na daně a ošacení. Děti se také nutily. Pásávaly husy nebo kozu a při tom neleňily; trhávaly trávu, již sušily na zimu. Když byly v lese borůvky, jahody, houby nebo ostružiny, chodívaly na ně a sběr svůj prodávaly pak v městě a také slušný peníz rodičům tak přivydělaly. Vosáhlovi, ač byli nezámožní, bídy netrpěli. Již také proto se jim nikdy ničeho nenedostávalo, že Vosáhlo nebyl „pijan“, jak se v Tasovicích o těch říkalo, kteří týdenní svůj výdělek hned v sobotu po výplatě utráceli. V hospodě nespátril ho nikdy nikdo. Za léta za nedělních odpolední zasedl si v zahradě pod rozložitou hrušeň a četl buď noviny, nebo

nějakou knížku. Čítal zábavné i poučné a nedbal, že mu lidé přezdí-
vají rozumec. Jeho těšilo, že věděl o všem, co se ve světě děje. Jeho
nitro bylo vždy prodchnuto tužbou po národní svobodě.

Proto také, když uslyšel, jak lidé v Praze a v uzavřeném území
nedostatkem strádají, byl rozhodnut hned.

„Poslouchej, matko, my si vezmeme také jednoho chlapce na sta-
rost!“ řekl, když přečetl provolání Českého srdce.

„My?“ užasla Vosáhlová.

„Ano, my,“ prohlásil jaksi slavnostně.

„A co mu dáme jísti?“ netroufala si Vosáhlová.

„To, co budeme jísti sami.“

„Spokojí-li se s tím takový chlapec?“ s jakousi nedůvěrou po-
znamenala paní Vosáhlová.

„Jak by nespokojil. Nají se do syta a to je hlavní. Že to nebudou
pečeně nebo něco podobného, jest jisto, ale přece bude míti alespoň
něco. Přece slycháš, že jest v Praze veliká nouze. Strádají hladem.
Rozdávají se sice všelijaké „enky“, ale příděly jsou na ně jako u nás
„tenky“, ba tenčí než u nás. Tam, jak jsem ti již několikrátě četl,
nedostanou někdy na „výkazy“ zcela nic a k tomu, aby to dostal,
musí státi na frontě od časného jitra. My se tu, chvála Pánu Bohu,
přece najíme. Drobet té mouky máš, také chleba ze vsi za práci při-
neseš a nepřineseš-li, upečeš bochánek z té naší mouky a když později
bude nejhůř, nakopeš trochu nových brambor a přece se najíme. Těm
v Praze jest hůř a přede žněmi teprve bude.“

„Ani mléka se nenají“ vmísil se do hovoru dvanáctiletý Frantík.

„Pravdu máš,“ přisvědčil mu otec.

„Ano, pravdu máš. My máme sice mléko kozí, ale je to přece
jen mléko,“ dokládala matka.

„Tak vidíš! A když se nás nají pět, ten šestý se již také nějak
uživí a zachráníme národu duši a to nás musí těšiti,“ připomínal Vo-
sáhlo.

„A já tu budu míti na prázdniny přítele,“ těšil se Frantík. „Bude
mi vypravovati o Praze . . .“

„Však nám také, nejen tobě,“ přihlásily se ostatní dvě dívky.

Vosáhlo již nepromluvil, ale obleknuv se, vyšel.

Když se octl před chalupou, spokojeně se rozhlédl po svém poli,
jež se rozkládalo hned za chalupou a na němž se vlnilo žito, a spoko-
jeně se usmíval, jakoby chtěl říci: „Vidíš, ty moje rodná hroudo, ni-
kdy nebyl bych si pomyslíl, že i ty budeš jednou pomáhat českému
národu zachraňovati duši!“ Když se již dosti nabažil rozhledu, zaměřil
k panu starostovi, aby se přihlásil, že se jednoho českého dítěte také
ujme.

Když svůj úmysl provedl a domů se vracel, usmíval se. Byl spokojen, jak ještě nikdy nebyl.

Za čtrnáct dní po tomto rozhodnutí měli u Vosáhlů „národního hosta“. V celých Tasovicích způsobilo to rozruch. Když si jej paní Vosáhlová s Frantíkem odváděli, každý se nad tím pozastavoval. Mnozí se tomu velice divili a vážně o tom rozumovali. Ano, jednoho dne statkář Kropáček zastavil Vosáhlu a přímo do očí mu řekl, jak si mohl jedno dítě vzít, když jeho chaloupka je malinká.

„Zcela dobře,“ odpověděl Vosáhlů nezaražen a jaksi žertovně: „Jak jste asi viděl, vzala jej moje žena za ruku a vedla jej. Frantík vzal jeho tlumok a tak jej uvedli k nám.“

„Ale co mu dáte?“

„To, co máme a buďte jist, že se u nás zle míti nebude! Víím, co to jest slóvanská pohostinnost. Kdybych měl váš statek, několik takových dětí bych si vzal,“ řekl Vosáhlů, a Kropáček nepromluviv již ani slova, šel po svém.

Karel Štefán pocházel z Nuslí, ale na domov vzpomenu jen zřídka. Měl se u Vosáhlů dobře. Lépe než doma, kde bylo o každé sousto nouze. Chodil do školy, s dětmi Vosáhlovými pásal a to bylo pro něho něčím novým. Na ty chvíle těšil se skoro celý den.

Když nastaly žně, rozdělila se u Vosáhlů práce jinak než v době přede žněmi. Sice jako dříve pásávaly se husy a kozy, ale když se napásaly, nechodily děti na trávu, nýbrž na sběr. Sbíraly po stmištích roztroušené a hospodářem „zapomenuté“ klásky. Někdy sbíraly již při pasení a mívaly radost, když se domů vracívaly s několika kyticemi pěkně urovnaných klásků.

Karlovi se ta práce líbila. Neznechutil se mu proto pobyt u Vosáhlů. Byl u nich rád. Najedl se do syta a dobře se i vyspal. Ovšem, v prvních dnech se mu jaksi zastesklo po domově, ale již po několika dnech byl mezi Vosáhlovými dětmi jako doma. Také domů psával, že se mu u Vosáhlů líbí a že s dětmi Vosáhlovými užije lepší zábavy než s dětmi nuselskými. Když ráno vstal, mel hrnek chutné kávy a krajíc chleba, jakého v Nuslích již dávno ani neviděl. Však se o tom v jednom dopise zmínil: „... Kdybych vám ho tak, maminko, mohl poslati...“ A kdykoliv si na chlebě pochutnával, vždy vzpomínal, jak časně musí matka vstávat, aby se na frontě dočkala bochničku nechutného chleba a jak bývala šťastna, když se na ni dostalo a jak bývali všichni plni radosti, když jej mezi ně rozdělovala; vzpomínal však také, jak bývalo u nich smutno, vrátil-li se bez chleba. Proto opravdovou vděčnost k Vosáhlovým pociťoval. Snažil se, aby ani paní Vosáhlovou ani pana Vosáhla ničím nezarmoutil. Proto se rád a ochotně chápal všech prací, jež konaly děti Vosáhlovy. Když se vžil

do rodinných poměrů, i sám se ku práci nabízel. Proto i na sběr rád chodil a pranic se nekormoutil, píchli-li se někdy o strniště.

„Vydrzejí to menší děti než já, proč bych se té práci vyhýbal?“ říkal si a odpozorovav, jak děti chodí po strništích, aby si nohy nerozbodaly, také tak chodil.

Ovšem sbírání roztroušených klásků až dosud nikdy neviděl, i nechápal prvního dne účel toho.

„Proč klásky sbíráte?“ otázal se prvního dne, když sběr začal.

Frantík jej poučil.

„Hleď, ty klásky zůstaly by na polích,“ vysvětloval mu Frantík, „se strništěm by se zaoraly a zrno v nich ukryté by vzešlo. Byla by to pak dobrá pastva pro husy nebo kozy, také by to bylo dobré hnojivo k budoucímu osetí, ale poněvadž je zvláště nyní o obilí nouze a v těchto kláscích bývá nejčastěji pěkné zrno, sbírají se. Zrní se vydrolí, je-li kytic mnoho, vymlátí a sežene se tak dosti zrní na pěknou mouku. Dříve chodili na sběr jen lidé velice chudí, nyní chodívají i zámožnější. Však špetka mouky je dnes každému dobrá. Dříve si mouku za sběr u obchodníka vyměnil, nyní s dovolením úřadu dá si sběr semlíti. Tím získá mnoho. Zvláště nyní při té drahotě mouky. Proto, kdo jen trochu může, chodí na sběr. Zvláště děti chodí...“

„...a proto i já vám pomohu,“ prohlásil Štefán a chodil skutečně na sběr.

Každý den přinesli několik kytic a nejedna byla prací Štefánovou. Když je po žních u Vosáhlů vymlátili, měli přes metrický cent pšenice.

„To bude mouky!“ pochválil si Karel.

„A co buchet!“ doložila Mařka Vosáhllová, jež buchty nesmírně ráda a nyní mívala je jen zřídka. „Škoda, že už tu nebudeš, až to budeme mít semleto,“ dokládala s opravdovou lítostí. „Také by sis pochutnal.“

„Buď bez starosti, my na tebe nezapomeneme,“ těšil jej Frantík při tom zvláštním pohledem podíval se na matku.

„Snad mi nepošlete do Nuslí buchty?“ usmál se Karel.

„To nepošleme, ale buď jist, že na tebe nezapomeneme!“

Za několik dní po této rozmluvě Štefán odejel. Musel. Začínala v Nuslích již škola. I rozloučiv se u Vosáhlů se všemi velmi srdečně, slíbil, že jim bude psát a opustil Tasovice se slzami v očích. Také děti Vosáhlovy slíbily mu, že na něho nezapomenou.

A nezapomněly.

Jednoho dne na počátku října obdržel Karel dopis, při němž byl přiložen lístek pro jeho rodiče. To psali Vosáhlvy Štefánově matce, aby se co nejdříve vypravila k nim do Tasovic.

„...Psali bychom, aby přijel také Karel, ale víme, že nyní nemůže. Musí do školy. Ostatně bude také lépe, přijdete-li, paní, sama.“

Nikdo vám nebude překážet. Jsou poměry velmi zlé. Na nádraží u nás jsou prohlídky, aby se nic nepřeváželo. Vy, paní, nebudete-li mítí starost o Karla, spíše se nějak domů dostanete. Chceme vám totiž dáti trochu mouky . . .“

Tato poslední věta v rodině Štefánových vzbudila pravý rozruch — radost a nadšení.

Paní Štefánová nemeškala a ihned se do Tasovic vypravila.

A když dojela, byla překvapena. Uslyšela, jak Karel se tu

Frantík šel s ní, aby jí ukazoval cestu. (Str. 30.)

po celý pobyt tužil a že mouka, kterou jí dávají, jí vlastně náleží, protože je to ze sběru Karlova.

„Dali jsme všecku sběr semlíti a poněvadž měl Karel na něm velký podíl, musí mítí podíl také na mouce. Proto jsme si vás pozvali, abychom se s vámi spravedlivě rozdělili,“ řekla paní Vosáhlová. Škoda, že s tím musíte v noci až na svinčanskou zastávku. Tam nebývá četnická prohlídka. Zvláště u nočního vlaku je tam liduprázdno. Frantík vás tam dovede a ráno budete v Praze.“

„A budu mítí mouku.“

„Ale budete nevyspalá,“ poznamenala Mařka.

„To se ani v Praze nevyspíme. Musíme vstávat i velmi záhy. Proto vám za tento dar Pán Bůh odplatí stonásobně!“

„To není dar, dáváme, co jsme povinni.“

„A přece jste hodní lidé. Jiný by si ani nevzpomněl.“

„Takových lidí jest málo.“

„Ale jsou. A vy jste vzorem, jací by lidé měli být.“

Paní Vosáhlová na tuto chválu již neodpověděla. Pilně plnila paní Štefánové tlumok moukou, jaké paní Štefánová již dávno neviděla. A když byla na cestu připravena, rozžehli svítilnu a s Frantíkem se vypravili na cestu. Frantík šel s ní, a by jí ukazoval cestu. Nevyznala se tu a cesta do Svinčan vedla lesem.

Domů dostala se paní Štefánová šťastně. Byla plna radosti. Přinesla si mouku, kterou získal její Karel svým přičiněním. Na Vosáhlovy vzpomínala pak se zvláštním blahořečením.

„Jsou to velmi hodní lidé! Kdyby bylo v národě více takových lidí, dobře by bylo mezi lidem,“ říkala při každé příležitosti.

Když pak nastaly v Praze po prohlášení Československého státu slavnostní chvíle, musel Karel psát Vosáhlovým, aby Frantík přijel, aby spatřil Prahu v slavnostním vzrušení.

A Frantík přijel a pobyl u Štefánů několik dní a co za těch chvílí v Praze spatřil, zůstane v duši jeho zapsáno písmem nesmazatelným.

Jar. Brož:

PODLETÍ.

Ve snětích zlatě plody
se lesknou na jabloni,
v koruně husté, stinné,
hlas ptačí jasně zvoní.

Zvoní tak bolně, smutně,
jak rozloučení píseň,
a na mé srdce padá
podzimku chmurná tíseň.

Strniště kvapem mizí,
jen černé brázdy zřítí,
a na mezi a louce
uvadá zvolna kvítí.

Tak mizí krásy léta,
větřík již polem duje
a mládež všecka šťastna,
jak babí léto pluje.

Máňa Richtrová:

Slovenský koutek.

Krásné Slovensko jest připojeno k našim krásným Čechám, Moravě a Slezsku. Jest zase, jak bývalo, než nepřátelé Slovanstva tato území roztrhala. Budme svorní a milujme se vespolek, aby se tak zase nestalo. Milujme i tu svoji řeč mateřskou a řeč našich slovenských bratří. Je to naší povinností, abychom se této sladké řeči přiučili. Předem bude nutno, abychom se naučili správně po slovensku čísti, psátí a i hovořiti. Není to věci nesnadnou, jen dobrou vůli třeba míti.

„Anděl Strážný“ podá první pokyny a rady, jak třeba slovenská slova vyslovovati a pak se již každý snadno doučí, zvláště, připojíme-li později stručný slovníček odlišných slov.

Ve slovenčině zhusta objevuje se **ä**. Čte se zcela jako české **e**, ač pravý Slovák vysloví je jakoby za ním následovalo **a**. Toto **a** vysloví jaksi s přidechem. Na př.: holubä = holube, kväcnúť = odhoditi, kecnouti, mäso = maso, mäkký = měkký, mätež = vzpoura, povstání, mädokyš = kyselka, nevädza = chrpa, odmäk = obleva, päť = pět, väčša = většina.

Toto **ä** jest jen jakýsi zbytek, který se udržuje zvláště po retných souhláskách: b, m, p, v a pak v cizích slovech: ärar, mäcén, ästetika, prälát a j. v. V některých cizích slovech píše se dlouze **ä**, na př.: dämon, sfära.

Ve slovenčině vyskytuje se **ô**, které se čte jako **uo** anebo jako **vo**, je-li na slabice přízvuk. Na př.: dôstojný čte se dvostojný = důstojný, dôjst = dojíti někam, grôny = basa, hôny (hvorny = lesní), kôň (kvoň) = kůň, môj (mvoj) = můj, môst = moci, môžem (mvožem) = mohu, pôjd (pvojd) = půda (část domu), pôjdem = půjdu, pôvod (pvovod) = původ, tôna (tvona) = stín, vôdor (vucdor) = patio (ve stodole) vôl'a (vuol'a) = vůle.

Dvojhlaska **ia** čte se krátce jako **ja**. Nejčastěji vyskytuje se po **ě**, **š** a **ž** a to vždy tam, kde v češtině pravidlem bývá **á**. Na příklad: brhlia = šterk, čiarä = čára, garbiar = koželuh, hiart = ohnisko, briadka = záhon, řádek, jančiarky = boty s holínkami, kiär = oklika, zatáčka, končiar = horský štít, košiar = ohrada pro ovce, mäsiar = řezník, mliaždiť = mačkatí, moriak = krocan, načiaräť = vzítí na mušku, piať = pnouti, pliäga = trápení, hoře, rána, pešiak = pěšák, tlačiar = tiskař, šiator = stan, bouda, žiadcn = žádný, žiak = žák. Zároveň je to přípca některých podstatných jmen rodu mužského v čísle množném: bratia (braťja) = bratři, ľudia = lidé, mu-

žovia (mužovja) = mužové; dále vyskytuje se jako přípona u jmen rodu středního: znamenja (znameňja) = znamení, umenia = umění.

Dvojhlásku **ie** čti krátce **je**. V češtině zhusta místo **ie** stává dlouhé **í** nebo dlouhé **é**. Na př.: biely (bjely) = bílý, bielizeň = bílé prádlo, brieždiť sa = rozbřeskovati se, cieňa = kolna, čečynie = jehličí, čientaž = hranice, čincier = pouto, črieda = stádo, dieťa = dítě, golier = límec, hriech = hřích, mienka = domněnka, nenie = není, pl'uzgier = puchýř, pieseň = píseň, viera = víra, znamenie = znamení, chlieb = chléb, liek = lék.

Někdy se čte **ie** také jako **ě**: niekto = někdo, niektery = některý.

U některých podstatných jmen vkládá se, aby se docílilo lepší výslovnosti: matky — 2. pád č. množ. = matiek, okna = okien, formy = foriem.

U sloves v neurčitém způsobě nahraňuje **ie** naše dlouhé **í** nebo **é**. Na př.: bdieť = bdíti, rieť = říci, triť = tříti, pieť = péci, plieť = plésti, tieť (tject) = téci a j. v.

U sloves v oznamovacím způsobě u 1. a 2. třídy vyskytuje se rovněž: veziem (vezu), vezieš, vezie; vezieme, veziete, vezú; viniem (vinu) vinieš atd. Rovněž tak vyskytuje se u všech sloves 3. třídy-smiem (smím), smieš, smie, smieme, smiete, smejú. Podobně v pří: čestí činném: viezol, plietol a j. v.

Dvojhláska **iu** čte se krátce **ju** a objevuje se místo českého dlouhého **í** ve 3. a 4. pádě jednotného čísla. Na př.: znameniu (znameňju) = znamení, božiu = boží, vášciu = větší.

l' — **L'** jest **l**, ale čte se měkce. Na př.: l'ad = led, l'avý = levý, l'ud = lid, l'útý = litý, l'ubý = libý, milý, veľký = veliký, kol'ko = kolik.

l' jest **l** dlouhé, slabikotvorné a vyskytuje se nejčastěji u podstatných jmen ve 2. pádě čísla množného. Na př.: jabl'k, sl'z, vl'n. Méně často vyskytuje se v 1. pádě podstatných jmen: hl'ka = hloubka, stl'p = sloup, vl'ča = vlček.

Toto dlouhé **l** vyskytuje se u sloves, které znamenají opakování děje. Na př.: dl'žit = dloužiti, hl'bať = hloubiti, kl'zať = klouzati, napl'nať = naplňovati.

Podobně slabikotvorné jest **r**, čte se jako české **r**. Nejčastěji vyskytuje se v 2. pádě u podstatných jmen v množném čísle. Na př.: obřv = obrví, přs = prsou, sřn = srn, sřdc = srdcí, zřn = zrní. Má-li sloveso naznačiti trvání děje, rovněž se užívá toho **r**: přehřnať sa = probíratí se, odtřhať = odtrhovati, udržať = udržovati, trpnouť = trnouti. Hojně se vyskytuje v 1. pádě podstatných jmen: hřba = hromada, křč = křeč, křdel = hejno, sřňa = kolouch, trň = trn, vřba = vrba.

Dě, tě, ně píše se po slovensku **de, te, ne**, ale čte se jako **dě, tě, ně**. Na př.: dejiny = dějiny, detva čti dětva = děti, neborák čti něborák = ubožák, tehla čti těhla = cihla, telo čti tělo = tělo. Výjimku činí následující slova, neboť v nich čte se **de, te, ne** jak se píše: jeden, teda, temer = téměř, ten, teprv, teraz = nyní, vtedy = tehdy; rovněž tak cizí slova: december, deciliter, dekagram.

Rozeznávej: delo — dělo (dělo), dielo = dílo, které se rozděluje d'-je-lo; nesol' = nėsol (nesol) niesol = ň-je-sol = nesl; tesný — těsný = těsný; tiseň — t'-je-seň = tíseň.

v předchází-li je samohláska čte se jako **u** a to zvláště na konci slov: hyntov — hyntou = kočár, pomykov = rozpaky, nesnáze, Čechov = Čechou = Čechů, domov = domou = domov; spev = speu = zpěv. Podobně čte se jako **u** i uprostřed slov: dievka — čti — jeuka = dívka; polievka čti pol-jeuka = polívka. (Příště dále.)

A. M. Kadlčáková:

U SVATOSTÁNKU.

K svatostánku lidé spějí
v neštěstí i starosti,
neboť dobrý Pán Bůh s nebe
zas je blahem uhostí.

Nenechal nás opuštěné,
stále mezi námi dlí,
šťasten ten, kdo u něho se
před oltářem pomodlí.

Kristus Pán, sám Syn je Boží,
v svatostánku ukryt je,
o své dítky zde na zemi
s velkou láskou pečuje.

Neopustí v žádné strasti,
kdo se k Němu utiká,
pomoc skytne v každém čase,
vroucně když hlas lidský lká.

Nuže, pospěš i ty, dítě,
tam, kde Kristus, Boží Syn,
v svatostánku žehná tobě,
On, tvůj Bůh a — Hospodin!

Žito — čaroděj.

Kapitola I.

Kterak se Žito narodil, vychován byl a jak se čarovati učil.

III.

(Pokračování.)

U rychtářů ve světnici stáli rychtář, rychtářka i Havelková, jež jim právě radostnou zprávu zvěstovala, plni očekávání.

V tom se otevřely dveře a stará Houkalka vstoupila, nesouc v náručí děcko zavnuté v pruhované peřince.

Rychtářka, jež běžela bábě vstříc, okamžitě své dítě poznala a bábě ho téměř vyrvavši, je zobjímala a zlíbala . . .

Když se vzrušení poněkud uklidnilo, obrátila se bába ke kolébce, přistoupila blíže a pozorujíc podvržené dítě, po chvíli pravila:

„Podivné stvoření. Jaktěživa jsem nic takového neviděla. Hlavu to má jako větel, břicho jako buben a ty ruce a nohy jako suky: To se opravdu panímámě nedivím, že toho „přeměnka“ nechce ani viděti!“

A náhle jako na obrtlíku se od kolébky otočivši, zvolala:

„Ale snad jste toho přeměnka už nechovala, nebo aspoň do ruky nevzala?“

„Ani mi nenapadne! Takovou skřetu!“ řekla selka s opovržením.

„To je vaše štěstí, milá panímámo,“ vykládala bába, „jinak byste se se špatnou potázala.“

„A co by se stalo, babičko?“ zvěděla Havelková.

„Už byste se ho nezbavila,“ vysvětlovala babička.

„Noní možná!“ divila se selka.

Stařena jala se vykládati a potom pravila:

„A co teď s ním učiníte?“

„Ni!“ vyhrkla selka. „Nechám to ležeti, ať si pro to přijde, kdo to sem položil!“

„To byste se načekala, panímámo!“ pcdotkla bába.

„Ten si to jistě rozmyslí!“ doložil hospodář.

„A nepřijde-li, co potom?“ tázala se bába.

Selka mlčela.

„Co potom?“ opakovala Havelková.

„Potom to vyhodím oknem ven!“ utrhla se selka zlostně.

„To nejde, ženo,“ vpadl hospodář, „ale uděláme to jinak.“

Všichni na něho obrátili oči.

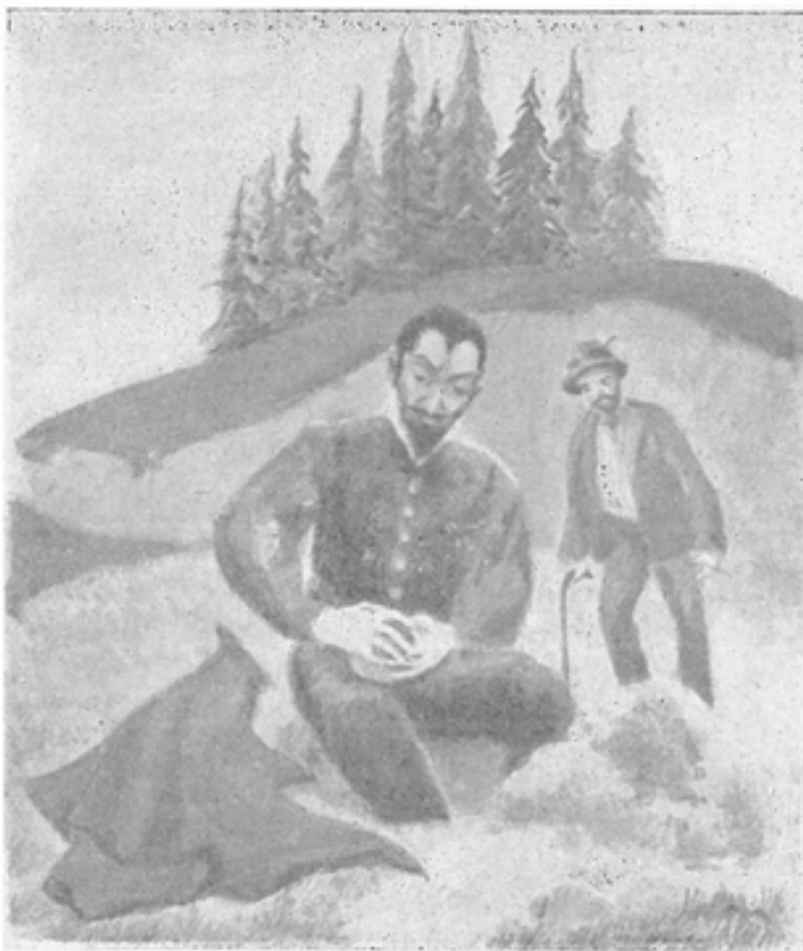
Hospodář vykládal poněkud tajemně:

„Jak se dítě objevilo, a nikdo neví odkud, tak zase zmizí, a nikdo nebude věděti, kam —“

„Pro Pána krále!“ lekala se Havelková a bába uhodila zpříma „Snad byste ho nezamýšleli zprovdít se světa?“

„To ne, babičko,“ usmál se hospodář, „ale až pojedu dnes odpoledne do Končin pro oves, dám to na vůz a potom to zanesu hodně daleko do lesa — však on to tam někdo najde —“

„A hned vám to zase přinesel!“ doložila bába. „Což pak myslíte že o tom nikdo neví, co vás potkalo? Ví to již celá ves, ba i okolí.“

Žebrák se tiše přikradl k tomu člověku, jsa zvědav, co to asi dělá.
(Str. 16. v minulém čísle.)

„To máte pravdu,“ řekl hospodář a jal se zamyšleně přecházeti po světnici.

Bylo ticho, jen hospodářovy kroky a spokojené mručení na kolébce bylo slyšeti. Pod lavicí zrovna u kolébky ležel velký černý pes a zlýma očima potměšile mžoural po přítomných.

„Čí je to pes?“ ptala se Havelková, „toho jste dříve neměli!“

„Eh; to je taky taková slotá!“ zlobila se panímáma, „ani nevíme, odkud a jak se sem vloudil a teď vyháněj, nevyháněj, ani se nehne od té kolébky a kouká, jakoby se chtěl na člověka vrhnout. Strach je z něho!“

„Hm, to je podivné!“ divila se Havelková.

„Není pes jako pes,“ podotkla bába zamyšleně, „snad střeží to podivné dítě!“

„Dost možná!“ přisvědčila hospodyně.

V tom rychtář se zastavil a pravil rázně:

„Takhle to přece nemůže zůstat. Toho tvora nemůžeme si zde nechat —“

„Kdo ví, nepřinese-li vám štěstí,“ podotkla bába jako žertem.

„Za tu cenu se odříkám každého štěstí,“ odbyl ji hospodář, „to bych mohl mít zláta až po krk — —“

„Máš pravdu,“ přerušila ho panímáma, „já bych si raději smrti přála —“

„Snad byste ho taky ještě uživili,“ mínila bába.

„O to nejde!“ odvětil hospodář. „Máme chvála Bohu všeho dost a uživili bychom jich třeba deset —“

„Ne, ne, pantáto,“ vpadla opět rychtářka, „nechci ho ani viděti, i kdyby mi ještě někdo platil. Utrápila bych se nadosmrti — —“

„Máš pravdu, musí ze stavení,“ rozhodl hospodář a jal se opět přecházeti — —

Bába Houkalka jen kývala hlavou, ale nevěděla jistě ani co dělá, jscue už delší dobu zabrána v přemýšlení. Najednou vyhrkla:

„Já bych vám poradila, ale skoro se bojím, abych se vám nevnucovala!“

„Nemluvte tak, a raději poradte!“ řekla selka.

„Nám je nyní každá rada vítána,“ pravil sedlák, „a rádi se vám odměníme, jen když to pomůže!“

„To pomůže zcela jistě,“ řekla bába.

„Tak jen s tím ven,“ nalehal hospodář.

„Bůh vám to odplatí,“ podotkla selka.

„Má rada je zcela prostá,“ začala bába, „a myslím také, že je to jediná dobrá rada —“

„Tak prosím vás, již mluvte,“ zvolal rychtář jako na trní. Víím, že jste moudrá osoba a že dobře poradíte, ale přes to jsem nesmírně zvědav —“

„Dejte to dítě ke mně!“ vyhrkla bába,

Všichni se na okamžik zarazili.

„A vy byste si je vzala?“ zvolal hospodář.

„Proč ne?“ usmála se bába, „dětí nemám, ani psů, ani koček, ani králíků — jsem sama. Tak co? Budu se zabavovat tímhle — bez-toho k ničemu jinému už pomalu ani nebudu.“

„No, když chcete,“ pravil rychle sedlák, „budeme tomu velice rádi, to víte. Ale nebude-li vám to jen dělati velké starosti.“

„To arci,“ svědčila bába, „ale udělám to k vůli vám — —“

„Zaplať vám to Pánbů, babičko,“ ozvala se selka, „ani byste neřekla, jak mi tím slovem odlehlo —“

„A mně také,“ doložil pantáta.

„No, dobře, tedý ujednáno,“ řekla bába, „ale budete mi museti posílat, čeho bude dítěti třeba!“

„To se rozumí,“ přisvědčila rychtářka ochotně.

„Všecko vám dáme, jen si vzkážete, nebo ještě lépe, přijďte sama!“

Bába se tak ulekla, že jí koště z ruky vypadlo... (Str. 38.)

doložil pantáta a vytáhnuv kožený míšek, vysypal z něho na stůl hromádku peněz.

„Zde vezměte jako závdavek!“ řekl.

Bába shrábla peníze, zavázala do cípu šátku, zastrčila za nádra a řekla:

„To bude zatím dost a dále už pamatujte.“

„To víte — buďte bez starosti,“ řekl hospodář.

„Jen toho tvora nám sem nikdy nenoste,“ doložila selka.

Bába přistoupila ke kolébce, vzala dítě i s peřinkou do náručí a smějíc se pravila:

„Tak pojď, pojď, čertovo poupátko. Snad se ti u mne také zalíbí!“

Ale dítě se bránilo a vřeštělo, až uši zaléhaly.

„No, no, jen se upokoj!“ smála se bába, odcházejíc. Ještě ve dveřích se obrátila volajíc: „A kolébku pošlete za ním!“

„Toť víte,“ řekla selka, „ani za nic bych už své dítě do ní nepoložila!“

„Nu, však ti koupím jinou a hezčí,“ řekl hospodář už zcela uklidněn a doložil: „Ale podruhé se měj na pozoru a nenechávej dítě o samotě — to ti povídám!“

„Však já vím,“ řekla selka, vynášejíc kolébku do síně. Ani si nevšimla, že černý pes táhne se za ní. Vícekrát jej u rychtářů nespátřili.

IV.

Bába Houkalka ujala se dítěte ne z lásky k němu, ale k vůli sobě, vědouc, že se jí rychtář za takovou službu dobře odmění a že bude i jinak v každém chledu požívati jeho přízně a ochrany. A toho jí bylo zvláště potřebí; neboť ve vsi ji pokládali za čarodějku a nepřáli jí, což za oněch starých časů bylo zvláště nebezpečné.

Rychtář ještě téhož dne poslal kolíbkou a dítě ležíc opět na svém, se upokojilo, bylo dosti pokojné, a skoro pořád spalo. Bába mohla od něho i odcházeti, ale jak poprvé odešla do blízkého lesa na trochu roští, již při návratu ji čekalo překvapení. Pod kolíbkou ležel černý pes.

„Kde se tu vzal?“ podivila se bába, „vždyť všecko bylo zavřeno, ale v tom poznala, že je to týž pes, kterého viděla u rychtářů a byla ještě více utvrzena v domněnce, že to není obyčejné zvíře.

A č nerada a jen s obavou pokusila se ho vyhnati, ale pes se ani nehnul a když vzala naň koště, zježil srst, vycenil své strašné zuby a zlověstně zavrčel. Oči se mu leskly jak žhavé uhly.

Bába se tak ulekla, že jí koště z ruky vypadlo, a uznala za moudré nechati obludu na pokoji.

„Počkej, nedám ti nic žrát!“ myslila si bába, „však se tě zbavím.“

Ale zmýlila se. Pes od ní ničeho nechtěl a když mu přece hodila kousek tvrdé kůrky, kterou sama nemohla rozkousati, nechal ji ležeti.

Tak plynul den za dnem a dítě vůči hledě rostlo a sílilo. Poněvadž nemělo žádného jména, dala je babička pokřtiti, ale dítě nejlépe slyšelo na jméno „Žito“ a tak mu to jméno již potom zůstalo.

V.

Za krátký čas Žito již seděl v kolíbce a houpal se celý den. Někdy se převrátil, ale nic si z toho nedělal. Zůstal ležeti jako hruda, ani nezaplakal, a tu obyčejně k němu hned přiběhl černý pes a hrál si

s ním. Žito též brzy lezl po podlaze a sháněl, co by kde snědl. Nebyl vybíravý, snědl všecko, nač přišel. To bylo jeho nejhorší vlastností. Babička mu nestačila snášeti, a přece jí ještě snědl, nač přišel.

Tak přešlo léto, přišla jeseň i zima. K vánocům objevil se v chatě pojednou černý kocour, kterého babička nazvala Belzebubem. A tak měl Žito nového společníka vedle věrného psa, kterému bába přezdělala Cikán. Žito měl obě ta zvířata velice rád a tak tvořili podařený trojlístek, který babičce nadělal přes tu zimu tolik starostí a mrzutostí, že by byla jistě sešedivěla, kdyby byla už dávno neměla hlavu bílou jako mléko.

Z jara se to vystěhovalo ven k nemalé radosti babiččině. Žito vyhříval se obyčejně na střeše (bylať velmi nízká) na sluníčku a jednou vyškrábal se až na hřeben a usadil se pěkně na komín. Bába se dole velice divila, že to tak špatně hoří a že je plná světnice i síňka dusného kouře. Ale potom na to přece přišla a stáhla Žito sestřechy hráběmi.

Když bylo venku tepleji, zdržoval se trojlístek skoro neustále venku. Nejraději byli na stráni nad potokem, kam po celý den slunce pěkně svítilo. Vyhrabali tu pod skalou díru, Žito ji vystlal suchým lupením a slámou a trávil tam většinu dne, zvláště za nepohody, ba i v noci. Cikán i Belzebub byli tam jeho stálými hostmi. Bylo-li hezky teplo, brouzдал se Žito v potoce, chytaje mřenky.

(Příště dále.)

K. J. Z.:

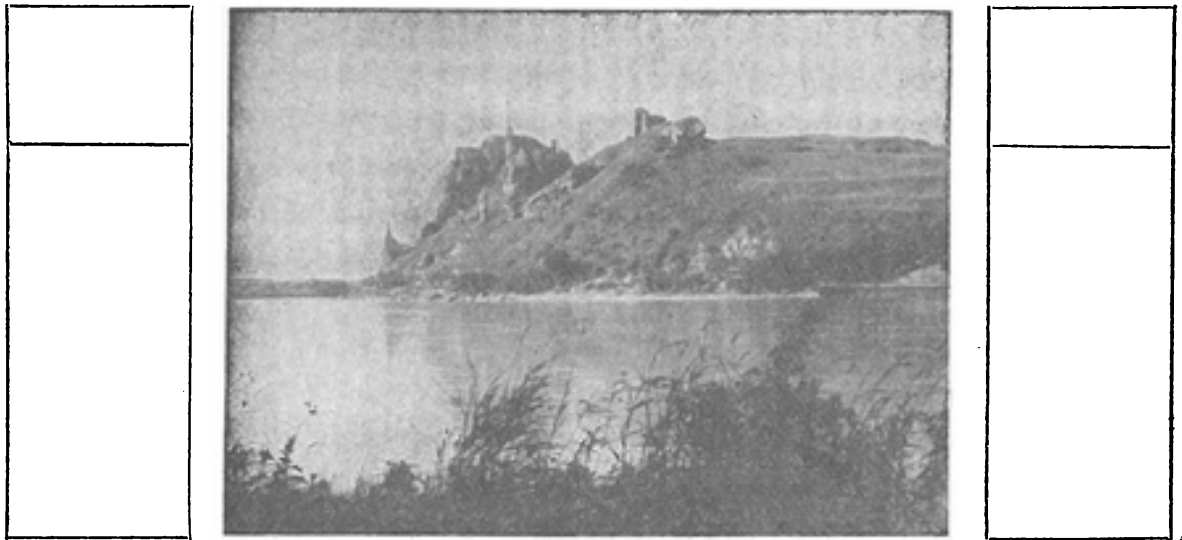
Hrad Děvín.

Tam, kde Dunaj vstupuje z republiky rakouské na území republiky československé tak zvanou „branou uherskou“ — porta hungarica — zvedají se na strmé skále rozvaliny památného hradu Děvína, zvaného po maďarsku Dévény, německy Theben. Řečenou bránu tvoří na pravém břehu poslední výběžky hor Litavských, na levém břehu Karpaty.

Město Děvín leží proti dolnorakouskému městu Hainburku při samém ústí řeky Moravy do Dunaje. Město jest stanicí paroplavební a čítá více než 350 domů, jež obývá více než 2000 obyvatel, kteří jsou z větší části národnosti německé, slovenské a jen malé procento jsou Maďaři. Mezi budovami nej památnějšími jsou katolický kostel a synagoga. Obyvatelstvo živí se jednak polním hospodářstvím, zahradnictvím a vinařstvím, jednak lodnictvím a obchodem.

Západně od města na vápencové skále velice rozervané týčí se rozvaliny starobylého hradu Děvína. Dle zbytků lze souditi, že býval rozlehlý, dnes skutečně jsou z něho jen rozvaliny. Pouze na osamělém skalisku u řeky zachovalá jest dosud věž a pak tak zvaná jeptiščina věž na nejvyšším bodě zřícenin.

Kdy byl hrad původně vybudován, není známo, ale jisto jest, že již v dávných dobách hrál vynikající úlohu jako stanice pozorovací a ochranná proti vpádu Němců. Podobá se, že hrad vybudovali a osadili Kvádové. V pozdější době náležel k říši velkomoravské. Lze tak souditi ze zpráv fuldenských letopisů, v nichž se dočítáme, že tu byl r. 864 obléhán Rostislav, kníže moravský, Ludvíkem Němcem a do-

HRAD DĚVÍN n./D.

nucen ke vzdání se. Podmínky, pod kterými se vzdal Rostislav, nejsou známy.

Po pádu říše Velkomoravské dostal se Děvín do rukou Maďarů. Roku 1233 byl Děvín přepadnut Bedřichem Bojovným, vyplněn a spálen, ale již roku 1272 byl zase dobyt Přemyslem Otakarem II. Po pádu Přemysla Otakara II. dostal se do moci hrabat Svatojirských z Pezinku a zůstal v jejich moci až do 16. stol. Tehdy darován byl Ferdinandem I. uherskému palatinu Štěpánu Báthorymu. Ale nedlouho zůstal v rukou jeho. Již r. 1609 koupil ho od Matyáše Jan Keglevics, který jej v brzku zase zastavil rodině Palocsaiů. R. 1635 jmenován jest Děvín již zase jako majetek rodu Palfyů. Největší zkázy dočkal se za válek Napoleonských; byl totiž r. 1809 vyhozen do povětří.

Za hradem vypíná se „Veliká či Děvínská homole“, 514 metrů vysoká, s které jest nádherný rozhled po celém okolí. Kdokoliv zavítá do Bratislavské župy, jistě neopomene na ni vystoupiti.

A. B. Šťastný:

Jízda na koni.

V létě přestěhoval se malý Jeník se svými rodiči do malého města. Ubytovali se ve vlastním domku na kraji města, odkud byl rozhled na velikou louku.

Když bylo v novém bytě všechno uspořádáno, rovnal si Jeník svoje hračky do skříně, zatím co jeho rodiče něco upravovali na dvoře. Jeník měl mnoho hraček, avšak už dávno jej omrzely; proto si jich ani dnes nevšímal. Kdyby mu byl tatínek nenakázal, aby si hračky pořádně uložil, byl by je do skříně prostě naházal, jen aby byl s prací už hotov. Toho dne bylo veliké parno. Jeníkovi nebylo po chuti, že má zůstat ve světnici; raději by se byl rozběhl už teď na louku, ač mu otec přislíbil, že tam půjdou k večeru s maminkou.

Konečně byly všechny hračky urovnány ve skříně. Na podlaze zbyla už jen jediná — pěkná stáj s hnědým koníkem. Tuto hračku dostal Jeník nedávno k svátku, právě v den před jejich odjezdem do nového bydliště. Byla tedy Jeníkovi nyní jaksi novinkou a proto jí věnoval více pozornosti. Vyváděl hněduše ze stáje, koník přidržován jeho rukou, hopkoval sem tam po podlaze. To byla silnice. Teď dojel koník ke koberci, z něhož obraznost hošíkova udělala květnatou louku. Koník pásal se na louce. Odtud přeběhl k jinému koberci, úzkému, barvy šedé. To zase byla řeka. Hnědouš se napil a hoch jej potom vyplavil. A zase pustil se koník klusem po silnici, až doběhl ke stáji, kde jej hošík uvázal.

Bylo po hře. Nestálého chlapce najednou přestal i koník těšiti. Usedl na nízkou židličku a rozmrzele odstrčil nohou stáj; překotila se a koník z ní vypadl.

„Co do takového koníka?“ pomyslil si hošík. „Vždyť jest jenom ze dřeva a maličký! Já bych měl raději živého koně, a bych se na něm mohl projížděti, a opravdovou, velkou stáj. Kdyby mi chtěl tatínek opatřiti takového koně!“ zatoužil.

Vzpomněl si na nedávnou rozmluvu s tatínkem. To bylo tenkrát, když tatínek pověděl Jeníkovi, že budou bydleti ve vlastním domku, u něhož je prostranný dvůr se zahradou. Na dvoře budou chovati slípky a králíky, v zahradě budou pěstovati zeleninu. Jeník tehdy ptal se otce, budou-li míti také koně, že by se na něm rád projížděl. Tatínek mu však odpověděl, že koně nepotřebují, že stojí mnoho peněz a krmení že je také drahé. Pro pouhou zábavu že si nemohou chovati koně. A potom řekl, že by Jeník ještě ani nemohl jezdit na koni, protože jest ještě malý. Jízda na koni že je spojena s nebezpečím: kůň se splaší, shodí jezdce a takový pád může míti pro jezdce smutné

následky. A když se hoch mračil, slíbil mu otec koníka, který jej neshodí. Jeník jej skutečně dostal — k svátku; avšak příliš ho netěšil, že to byla jenom dřevěná hračka.

Sedě na židličce, zamyslíl se. Kdyby žil v dobách, o kterých zmiňují se pohádky, šel by hledati mocného kouzelníka nebo dobrou vílu a poprosil by je, aby jeho dřevěný koník oživil a vyrostl. Potom by sedl na něho a vyjel by si do města, jak činili princové v pohádkách.

Pojednou začalo se ve světnici stmívat — tma houstla — — a v tom se již zase rozsvětlo.

Jeník stál na dvoře sám, a s úžasem zřel zde velikou stáj, jejíž dvěře byly jen přivřeny. Pootevřel je a ustrnul. Ve stáji stál krásný hnědý kůň, veliký, živý — a několika skoky byl u Jeníka.

Hoch zpozoroval, že hnědouš jest osedlán. Zachvátila jej mocná touha, projeti se na koni. Chtěl se vyšvihnouti do sedla, avšak nemohl dosáhnouti na sedlo. Tu koník poklekl na přední nohy a hošík potom už snadno vylezl mu na hřbet a usadil se v sedle. Uchopiv uzdu, trhl jí, kůň se vzchopil a několika skoky vyrazil ze dvora.

Jeník pociťoval velikou radost, že jede na živém koni. A nebál se ani trochu, když hnědouš s ním zprvu klusem, později však už tryskem uháněl po dlouhé silnici. V pravo, v levo zřel pole, lučiny, lesy a zase vesničky. Z chaloupek vybíhaly děti a tleskaly rukama. Dál a dále uháněl koník, až pojednou ocitli se v pusté, hornaté krajině. Byla zde jen jediná úzká cestička a pod ní rozvírala se hrozná propast. Kůň jel nyní jen krokem, opatrně, Jeníka však přece pojal strach, aby se nesřítli do propasti. Kdykoliv pohlédl do nesmírné hloubi, hlava se mu zatočila závratí a on vždy raději zavřel oči, aby neviděl nebezpečné rokle. A když se opět rozhlédl, hory už zmizely a kůň s ním uháněl opět po rovině. Jeníka opustil strach, jízda jej už zase blažila.

Pojednou objevila se před ním posečená louka, na níž se zdvihaly kupy sena. Toto místo bylo mu nějak povědomé. A již také poznal, kde se nalézá. Vždyť je to louka v okolí jejich domku! A hle, teď vidí už také domek, ku podivu však malinký, jakoby byl v nesmírné dáli.

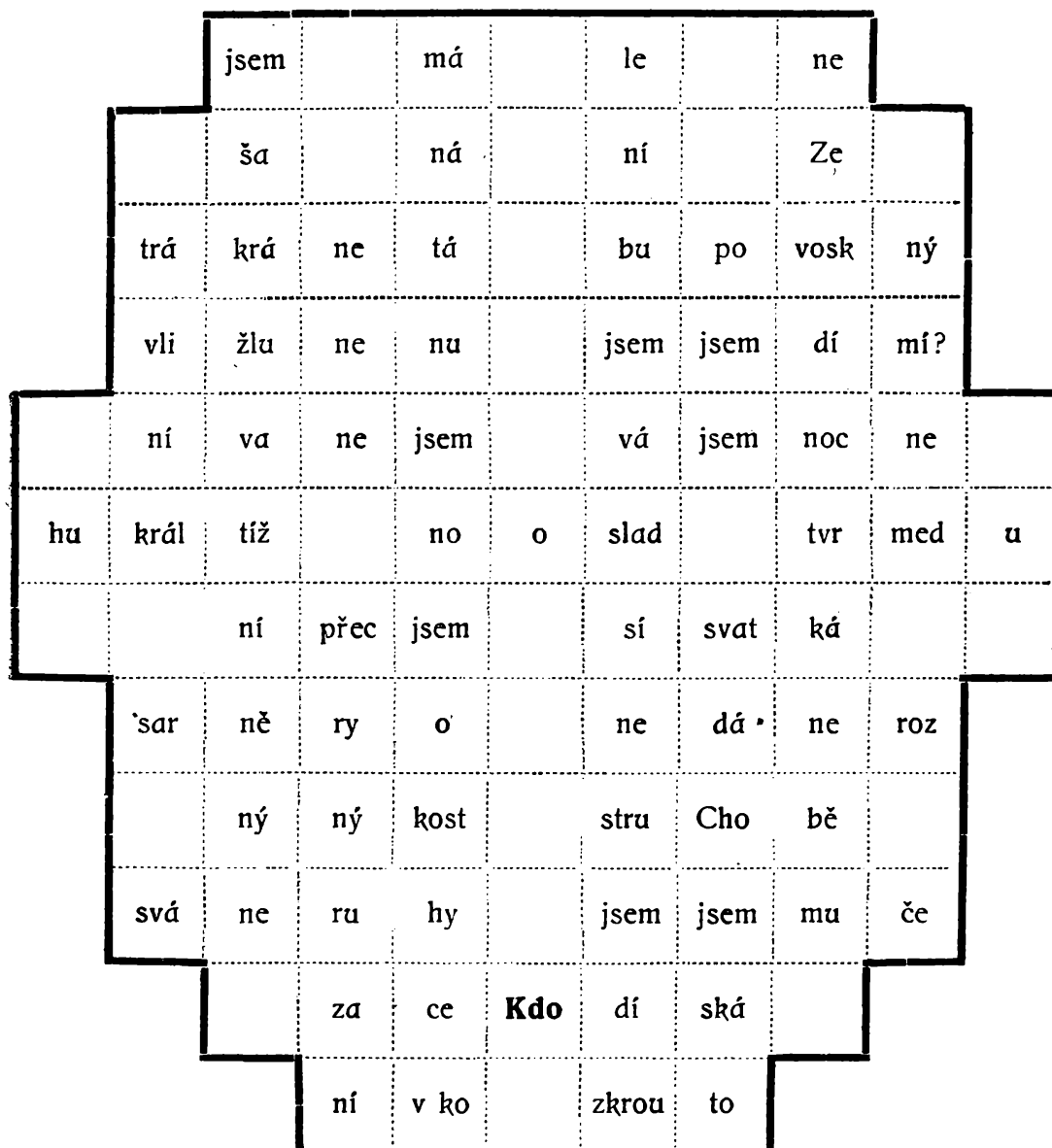
A teď vjel koník na louku a začal škubati seno z jedné kupy. Jeník dopřál mu pastvy a rozpustile se klátil v sedle.

(Příště dokončení.)

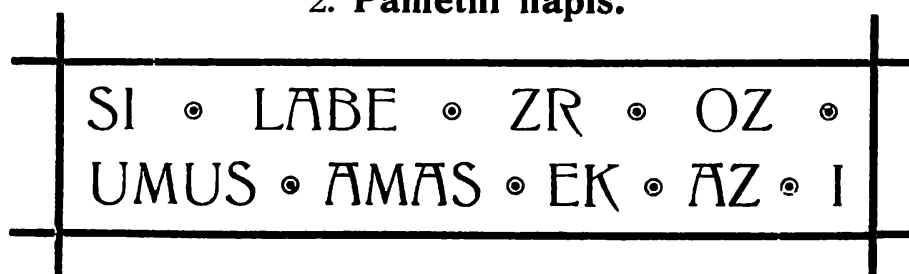

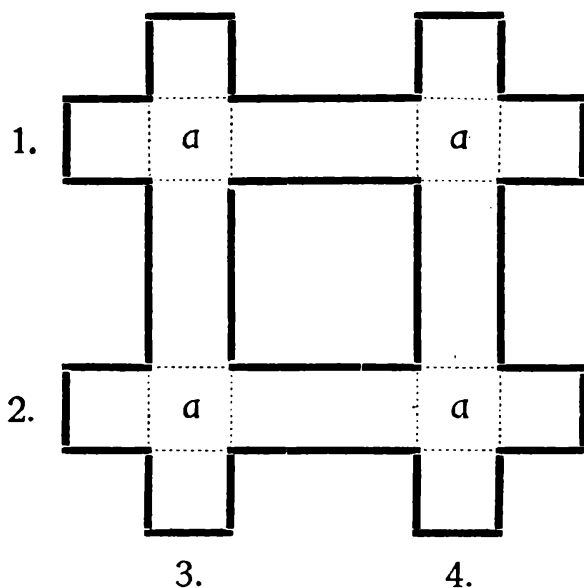
1. Koníček s hádankami.

2. Pamětní nápis.

3. Hádanka doplňovací.

Doplňte vedlejší obrazec písmeny tak, aby vznikla slova značící: 1. Jméno asijské země; 2. jméno asijského národa; 3. jméno ryby; 4. jméno zlého ducha.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 1.:

1. Bosna, Ādiže, Léna, Kama, Āmu, Nil. Balkán.	2. Osel, soda, eden, lano.	3. 3 4 3 4 4 3 4 3	4. Karel, Pavel, Ālbín.
			5. a) Brkové péro, b) hlemýžd.

Rebusy: 1. Děvče. — 2. Kaviár. — 3. Kolomaz. — 4. Škola, druhá matička naše. — 5. Neděle. — 6. Letopočet.

Pilní luštitelé hádanek a rebusů, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 31. října 1919 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

OBSAH:

Klekání. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — Milá mládeži! Napsal Luděk Dostál (s obr.). — Překvapení. Obrázek ze skutečnosti. Napsal Mir. Tuček (s obr.). — Podletí. Báseň od Jar. Brože. — Slovenský koutek. Podává Mária Richtrová. — U svatostánku. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — Žito — čaroděj. (pokračování s dvěma obrázky). — Hrad Děvín. Napsal K. J. Z. (s obr.). — Jízda na koni. Napsal Ā. B. Šťastný. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna, sp. s r. o. v Brně.

E. Brož:

ZIMĀ SE BLÍŽÍ.

Uvadly poslední podzimní květy,
všude již cítiti Morany dech,
příroda upadá v dlouhý zas spánek,
v zažloutlých korunách slyš teskný vzdech.

Zahrádka všecka již smutna a pusta,
umkl na poli život a ruch,
o zašlém štěstí lká les své zkazky,
ožehnut mrazem již travnatý luh.

Přilétli havrani do polí, zahrad,
usedli na stromě v uvadlou sněť,
krákol jich smutný zní pohřební písní,
jak hasne život a usýchá květ.

Severák studený nad krajem vane,
opuštěn stojí zas lán, niva, luh,
to k odpočinku matičku zemi
skolébal po práci přemilý Bůh.

***

L. Grossmannová-Brodská:

Svéhlavička.

Julišová Evička měla tuze tvrdou hlavičku, zrovna jako nějakou dřevěnou paličku a její maminka začasť jí říkávala:

„Děvče, ty svým vzdorem sama sebe jedncu nejvíce vytrestáš a chceš-li hlavou zeď proraziti, dej pozor, ať spíše hlavičky si nerozbiješ!“

Ale Evička nic. Ona vůbec pramálo dbala laskavých napomenutí a vzdorovati uměla, až to bylo mnohdy k neuvěření:

Mnohdy stačilo jedině slůvko, úsměv družky nebo nevinný žertík a Evička hned měla pohotově zlobná slova:

„A já s vámi nehraji, ne, nebudu s vámi,“ a tu pak buď se usadila do kouta a „trucovala“, nebo ze vzdoru zaběhla někam, kde jí bylo nesnadno naléztí. Když pak následkem toho některé méně trpělivější družky na ni pokřikovaly:

„Evička — paličatá!“ děvčátko ještě více se zatvrdilo a nebylo utěšené hry, ani pospolitosti tam, kde nalezala se Julišová Evička.

Její matku, paní Julišovou, velice rmoutila tato nepěkná vlastnost dceruščina, ale utěšovala se myšlenkou:

„Jen až Evička počne chcditi do školy, snad jí tam laskavou trpělivostí hlavičku napraví.“

Za to malá svéhlavička měla před školou strach i odpor, rovnajíc se v tom oněm nerozumným dítkám, které se obávají a nenávidí toho, co nejvíce slouží k jejich dobru a prospěchu.

K zatvrzelosti malé Evičky, již posud nebylo šest roků, přispěla snad také okolnost, že děti, ba také mnozí dospělí lidé na ni nemoudře pokřikovali:

„Okatý čertíku,“ nebo „černovlasý okáči!“ Ba i „cikánětem“ jí mezi sebou nazývali, neboť snědé, černovlasé děvčátko se dovedlo po případě zle mračiti, což spolu s velkou vzdorovitostí zajisté nepřispívalo k jeho oblíbě.

Takto přiblížil se počátek školního roku, kdy měla Evička Julišová poprvé jíti do školy.

Než ona se z toho ani mnoho neradovala, což arci nebylo pěkné. Ba Evička dokonce i přemýšlela, jak vyhnouti se tomu, aby jí tatínek do školy nevedl. Ve své malé, pošetilé hlavičce složila si zvláštní plán netušíc ani dosti málo, jak takto na ní samé se osvědčí tvrzení mamčinino, že každá vzdorovitá svéhlavička sama na sebe bič si plete.

A na milé Evičce Julišové osvědčilo se to nejen plnou měrou, ale i zvláštním způsobem.

Zvěděvši, že příštího rána povede ji tatínek do školy k zápisu, Evička tuto noc velice neklidně se na lůžku převalovala, a když jí konečně maminka vzbudila a jí nakázala, aby si schystala sváteční šatečky, že půjde dnes poprvé do školy, tu malá nerozumná svéhlavička zle se zaškaredila, vzdorně sešpulila rtíky a mezitím, kdy maminka chystala snídání a tatínek se oblékal, milá Evička nepozorovaně z příbytku zmizela.

Nemohli se jí dovolati ku snídání a také jí nikde nebylo, když tatínek úplně již k odchodu připraven netrpělivě se díval na hodinky a nadarmo všude kolem po Evičce pátral. Jako by do země se propadla.

Pan Juliš byl strojníkem v kteréśi větší továrně a dnes právě se chystal, kterak cestou do práce vezme sebou dcerušku a nechá ji u pana učitele zapsati.

Čas ubíhal a on nemoha se déle meškati, umluvil se svojí manželkou, že tedy ona sama dcerušku později do školy zavede a všecek mrzut a rozezlen na Evičku odešel.

Jenže také maminka se nyní nadarmo sháněla po vzdorovitém děvčátku, až konečně se paní Julišové počínala zmocňovati obava, zdali se dcerce přece jen něco zlého nepříhodilo?

Kde byla zatím Evička?

Po prve při zmínce o škole, pokud ji maminka pozorovala, vložila si ze skříně sváteční šatečky přes židli, vedle postavila nové, lesklé střevičky, ale pak na místě oblékání tiše a nepozorovaně se vytratila ze světnice, předsíňkou vyšourala se na dvorek, tudy do ulice a nyní jsouc jista, že jí rodiče neuvidí, pustila se do běhu jakoby jí hlavička hořela.

Zastavila se teprve, nemohouc popadnouti dechu, a poněvadž počínalo krápati, usedla na prah nejbližšího domu.

Poněkud se zarazila, rozhlížejíc se kolem a seznavši, že se nachází v úplně neznámé a cizí části města. Okolnost, že byla velmi nedosta- tečně oblečena i bosa, spolu s neurčitým vědomím spáchané nepo- slušnosti, Evičku tak sklíčila, že by se byla dala málem do pláče.

Kajicně přemítala, neměla-li by se domů vrátit, odprositi rodiče a s tatínkem jíti do školy.

Ale kudy měla se pustiti k domovu? Vždyť ani nevěděla, kde se vlastně nalézá, ostýchala se kolemjdoucích lidí, z nichž někteří s udivením pozorovali plaché děvčátko a kromě toho bosé nožky a promočený oděv na těle velmi nepříjemně jí studily.

A tak milá Evička seděla na prahu cizího domu v neznámé ulici a na mysl tlačilo se jí přirovnání, jak mnohem lépe by jí bylo ve škole, kde by nyní mohla seděti pěkně v teple a v suchu anebo doma při hrnčecu kávy s krajíčkem chleba. Při tom si uvědomila, že prve vyběhla z domova bez snídaně a ku všem svízelnům počal se u ní ohlašovati také nepříjemný pocit hladu.

Kde se nalézá? Co si počne? Již již chtěla se na zdař Bůh ku předu rozběhnouti, ale silný liják poznovu ji zadržel na místě a na blízké věži odbíjející hodiny ji přesvědčily, že otec asi již dávno pracuje.

A co maminka, noshání se po Evičce?

Nepěkný tvrdý vzdor naplnil srdce malé svéhlavičky, když si pomyslíla: „Kdyby mne doma měli rádi, jistě by mne zde již dávno byli našli.“

Z toho lze poznati, jak dětinský vzdor a svéhlavost bývají nespravedlivé.

Neboť paní Julišové zmocňovala se veliká obava o dcerušku, když v sousedství všude nadarmo po ní pátrala. Také útrpné sousedky v domě, nemohouce se dívati na úzkost ubohé matky, rozešly se do různých ulic pátrati po zmizelém děvčátku.

Zatím z domu, na jehož prahu Evička seděla, vyšla hezounká pěkně oděná dívenka.

„Co zde děláš, maličká?“ udiveně oslovila Evičku, která však místo odpovědi zle se zamračila. Děvčátko vlídně pokračovalo:

„Zabloučila jsi snad? Zde nemůžeš zůstat. Chceš-li dovedu tě domů k rodičům, jen řekni, čím jsi a kde bydlíte?“

Evička posud neodpovídala; ona byla zvyklá, že její družky, ztrácejíce s ní trpělivost, konečně se od ní odvracely, ale neznámá dívenka mluvila s laskavým úsměvem:

„I jen pojď se mnou a neboj se! Jsem učitelova Mařenka a jdu ke škole naproti svému tatínkovi.“

Konečně dala si Evička přece říci a v průvodu Mařenčině kráčela právě k oné škole, před níž nedávno tak nerozumně prchala. Což teprve se podívala, když ze školní budovy vyšel známý pan učitel! I on již věděl, že Julišových dcerušku nadarmo shánějí; bystře pohlédl na Evičku, kterou jeho dceruška za ruku vedla a vida zlobný a mračný pohled děvčátka, mírně řekl:

„Pospěš si domů, Evičko! Naše Mařenka dovede tě k rodičům a ty pěkně zapros, aby ti odpustili, že jsi jim svou nepředložeností způsobilá tak velikou starost.“

Vlídňě jim při tom pokynul rukou a odcházel.

A milá Evička (zcela proti svému způsobu) poslušně jako beránek dala se vésti Mařenkou učitelovic domů k mamince.

Byla připravena na přísnou domluvu, ba i na výplatu metličkou, neboť sama dobře vyciřovala, že toho zasluhuje, ale paní Julišová v návalu radosti nad nalezenou dcerušku schvátla Evičku do náručí a pevně ji k srdci přitiskla.

Nenadála se Evička takového uvítání a v její malé, vzdorovité hlavičce udála se náhlá změna. Ten tam byl všecek vzdor a svévole, jakoby zázrakem rozplynulo se to v pocitu jistoty a bezpečí, jak maminka ji má přece tolik a tolik ráda! Ovinuvši své ručky kolem hrdla paní Julišové, Evička lítostivě štkala:

„Odpusťte mi to, drahá, zlatá maminko! Již nikdy vás svým vzdorem nezarmoutím a budu poslouchati na slovo!“

A dobrá matka poznovu vřele zulíbala kající dcerušku.

Potěšena odcházela odtud Mařenka učitelova, zahrnutá díky paní Julišové.

Potom přišel tatínek k obědu a byl nad míru potěšen přítomností a příznivou změnou Evičky, která druhého dne radostně i dobrovolně vykračovala si do školy, kdež se záhy stala jednou z nejlepších žaček a když přece někdy Evičku napadlo vzdorovati, připamatovala si jen nesnáze, jaké jí tehdy způsobil útěk před školou, aby opětovala úmysl o svém polepšení.

E. Brož:

SVATÝ MARTIN.

Svatý Martin jede
na běloučkém koni,
podkověnky zlaté
stichlým krajem zvoní.

Kudy světec jede,
vše se bělá, mění,
pole, nivy háje
jak v čarovném snění.

Kde vše pusté bylo,
vše zas stříbrem svítí,
za sluníčka svitu
démanty se třpytí.

Za noci, kdy měsíc
ve kraj zírá bledý,
milounká pláň z dálí
usměvavá hledí.

Jeda stichlým krajem
světec žehná zemi:
„Odpočiň si, Máti,
zde pod závějemí.“

K. J. Z.:

Mikuláš Aleš.

O mistru Mikuláši Alešovi (nar. se 18. li topadu 1852 v Mirotičích na Písecku, zemř. dne 10. července 1913) napsal jsem ti již, milá mládeži, v tomto časopise několik zasloužených slov, abych ocenil jeho význam v našem malířském umění, i nebudu jeho životopisu uváděti znovu. Upozorním pouze, že odborníci studující dnes jeho ryze české umění, rozdělují veliké jeho dílo na tři období. V první období jeho umění spadají kresby jeho husarů, kyrysníků, čikošů a cikánů. Druhé období prozrazuje již zřejmější vyspělost Alešovu; stal se lidovější a jasnější. Stopy jeho záduřivosti, která se jeví na obrázcích z prvního období, vymizely. Malby ze třetího období nesou stopy zjevné svéráznosti a úplnou klasiku jeho tak výrazného umění. Tady jest českým umělcem již úplně. Vše, co nese jeho jméno, jest ryze české.

Dnes přinášíme ukázky jeho umění. První obrázek „Za chlebem“ podává nám výjev ze života, jež tak zhusta můžeme postřehnouti na české silnici, zvláště v českém uhelném severu, kam se lidé, nemohouce nikde nalézti obživy, ubírají, aby v podzemí za kus chleba cizáckým uhlobaronům utráceli své síly, ubíjeli svůj život a děti obětovali molochu Germánstva. Nejednou zajisté spatřili jste takovýto průvod, ale jistě vás tak nikdy nedoal, jako pohled na tento obrázek. Jen několika črty perem nastíněn tu výjev ze života, ale mluví každý tak. Pozorovatel dobře vycítí bídu chudého českého člověka . . .

Druhý obrázek jest veselejší. Zavádí nás na moravské Slovensko. Několika smělymi tahy zachycen furiantský šohaj a jeho galánka, usměvavá krasavice z okolí Kyjova. Jak věrně jsou vystiženi, zdá se, že slyšíme jejich hovor, že jsme v tom milém moravském kraji, z něhož poesie venkova ruchem nynější doby dosud nesetřena.

Pohádky, pověsti a báje nedovedl nikdo tak životně vystihnouti jako Aleš. V jeho ilustracích jest mnoho životnosti. Pozorovatel zadívá se na jeho obrázek a již tuší celý děj. Vypravujeť Aleš pou-tavěji svými obrázky, než mnohý vypravovatel slovy. Jen popatřme na junáckou postavu Janošíkovu, slovenského hrdinu, a tušíme již celé kouzlo bájí, jimiž slovenský lid tuto postavu opředl. Bylť Janošík chudým pastevcem stád kdesi na tatranských polanách, ale z lásky k chudému lidu, vida jeho utrpení, vrhl se na zbojnictví. A byl ne-úprosným. Bohatým bral, chudým dával. Byl metlou svého kraje bohatým, spásou chudým. Kdykoliv se kde objevil, bohatí se třásli, chudí doufali v pomoc. A Janošík tyto nesklamal. Proto chudý lid

ZA CHLEBEM.

1909 II

na Slovensku mnoho si o něm dosud vypravuje a věří, že nezemřel, že na svém bujném koni do nebe byl vzat a že jednou zase přijde...

Neméně výmluvný jest obrázek „Pramen sv. Václava“. Netřeba doprovodu. Čtenář zadívá se na jímavý obrázek a již tuší celou pověst. Mladistvý kníže Václav byl na lovu. Dlouho a dlouho honil se po lesích pátraje po stopě nějaké zvěře, ale marně. Již byl znaven, trpěl žízní. I jeho ohaři byli znaveni. Přestal slídit po stopě zvěře, ohlížel se po nějakém prameni. Ale marně. Když žízní byl již utrápen, takže netečně jel již na svém koni, vyrazil proti němu z lesa na pokraji statný paroháč a vskočiv zabořil se. Kníže Václav vida, co se stalo, popojel a nedbaje jelena seskočil s koně, aby se občerstvil. Jelen zatím šťastně unikl. Pramen ten dlcuho nazýván Václavovým. Aleš do tváře Václavovy vložil všecku tu znavenost, kterou člověk pocituje, je-li trápen žízní. I psi jsou výrazně vystiženi. A touto plastickou věrností ve všech svých obrázcích vydobí si Aleš jména slavného. Buďme mu vděční, že povznesl naše umění.

J. Dědinský:

Z lásky bratrské.

Byly mrazy. Zima bílým sněžným přikrovem zahalila celý kraj, ledový severák proháněl se po polích a zasypával cesty závějemí sněhovými a zlověstně skučel v neklidných korunách lesních stromů.

V této zlé chvíli seděli v lese dva chlapečci pod jedním z mchutných buků. Starší byl as dvanáctiletý, druhý as o tři léta mladší. Chatrný oblek jejich nasvědčoval chudobě rodičů.

Když se bylo před polednem po noční bouři a vánici pcněkud vyjasnilo, poslala je matka do nedalekého lesa na roští, aby mohla připravit něco teplého k nasycení i zahřátí; neboť v jejich chatrči bylo zima. Uposlechli a běželi. Ve svém spěchu a ve své horlivosti aby byli brzy hotovi, vzdálili se od cesty, pustili se hluběji do lesa a když měli své otýpky nasbírané a svázané: tu teprve ku svému leknutí zpozorovali, že nevědí, kudy se dáti zpět k domovu, že zabloudili. Také teprve nyní si povšimli, že obloha opět je zatažena hustými mraky, že sníh znova polétuje a vítr že zavál stopy jejich, po nichž by se byli mohli pohodlně z lesa domů vrátiti.

Chodili a bloudili sem a tam, aniž se mohli živou mocí upamatovali, v kterých místech by byli. Les zdál se jim tak cizí, hrozný a neznámý. Nikde nebylo cestičky ani stromu, jehož by znali a k tomu

ŠOHAJ A DÍVKA.

sněžilo víc a více a pnenáhlu nastávala noc! Ach, jak hrozné pomýšlení ztráviti noc o hladu v pustém zasněženém lese!

Již toto pomýšlení stačilo, aby opět se vzmužili, vyskočili a nchy znavené znova brouzdaly se hlubokým sněhem. Po chvíli však setmělo se skoro docela a oba hoši nahlédli marnost všeho svého namáhání. Starší ještě pokusil se vylézt na strom, aby se rozhlédl, nespát-il-li by někde světlo z nějakého obydlí, ale zkřehlé ruce jeho marně hleděly se zachytiti na omrzlém a jinovatku pokrytém kmeni stromů. Musil se vzdáti dalších pokusův a tak se oddali oba svému smutnému osudu. Byli již tak vysílení marným blouděním, že nemohli dále a kromě toho neviděli již ani na cestu; neboť nastala téměř tma.

Mladší chlapec dal se do pláče a volal maminku, ale jeho žalostné volání opětovala slabě v dáli hluchá ozvěna.

Starší bratr, ačkoli také byl trápen hladem a zimou, přece neplakal, statečně se přemáhaje, aby ještě nezvětšoval bolest bratrovu a nezhoršoval postavení beztoho tak dosti zlé.

I on vzpomínal na svou matku, která je nadarmo doma s úzkostí očekávala, ale vida, že mladší bratr se třese zimou, svlékl svůj vrchní kabát a přikryl jím svého bratra, jenž zatím ulehnuv přikrčil se ke stromu. Potom si lehl k němu, aby svým tělem ho zahřival a proti větru chránil.

Brzy utichlo vzlykání mladšího bratra, únavou usnul a spánek osušil jeho slzy. Konečně i staršího, jenž umiňoval si, že bude celou noc bdíti, spánek přemohl a tak spali oba až do bílého dne...

Ráno pak matka, která po celou noc je byla marně hledala našla je konečně skoro úplně zaváté pod starým stromem, ale pod nimi se jí vzbuditi k životu jen mladšího, starší byl svou obětivou láskou bratrskou zaplatil životem.

Žito — čaroděj.

Kapitola I.

Kterak se Žito narodil, vychován byl a jak se čarovati učil.

(Pokračování.)

Tak utíkalo léto a babička měla od nich pokoj, ale nastal suchravý a vlhký podzim a trojlístek zatoužil po teplé světlici. Bábě nastaly nové trampoty. Žito přerostl hodně kolébku a nemohl se tam už vejíti. Bába nevěděla si rady, ale Žito si pomohl sám. Když jednou odešla do vsi, vyhrabal s Cikánem pod kamny hlubokou díru, vystlal ji

pěkně slamou a hadry, vzal si tam i svou peřinku a pohodlně se tam uvelebil.

Bába ovšem na to otvírala oči a chtěla ho dostat ven, ale marně. Když to nešlo po dobrém, chytla ho za ruku a chtěla ho vytáhnouti. Ale jak trhla, ruka jí náhle zůstala v hrsti, ulomila se jakoby byla hliněná. Bába se ulekla a běžela hned do města pro doktora, ale než se vrátila, Žito si zas ruku pěkně přidělal a spal jako sysel ve své

Žito máje hlavu o obě dlaně podepřenou, s vytřeštěnýma očima naslouchal... (Str. 56.)

díře: Jednou, když za pěkného podzimního odpoledne Žito vyšel ven, babička použila té příležitosti a díru mu znova zasypala. Ale se zlou se potázala. Žito se tak rozzuřil, že mu z očí až jiskry lítaly a hned znova s Cikánem díru vyhrabal. Dlouho potom se na babičku hněval.

Babička ho moudře nechala, aby ho ještě více nepopudila. Žito se po čase opět uklidnil a prováděl své staré čertoviny. Dokud bába byla doma, seděl ve svém hnízdě, ale jak vytáhla paty, už vylezl a slídil po světnici, hledaje, co by pohltit. Tu se cítil ve stavení pánem a všechno proslídil, zpřevracel a zpřeházal. Bába obyčejně hubovala potom na kocoura nebo na Cikána a Žito se pod kůží smál...

Tak plynuly dnové dost jednotvárně, ale jednou v noci se přihodilo něco podivného.

Stalo se, že bába se najednou ze svého spánku probudila. Zdálo se jí, jakoby slyšela nějaký tlumený šepot, bublání a čehosi odříkávání. Zprvu myslila, že to vítr v kamnech hučí, ale když se trochu probírala a otevřela oči, zpozorovala i slabé světlo ve světnici. To jí bylo divné. Zdvihne tedy trochu hlavu, koukne pod kamna a tu se jejím očím objevil zajímavý obrázek:

Žito, maje hlavu o obě dlaně podepřenou, s vytřeštěnýma očima naslouchal, co malý černý mužík mu při kahánku čítal z veliké knihy.

Babička nebyla na hlavu padlá, aby se ihned nedovtípila, že ho učí čarovati.

Schválně se na posteli trochu pohnula a hle! Světélko okamžitě shaslo, vše zmizelo a nastalo hrobové ticho. To se opakovalo potom velmi často; byla to Žitova škola kouzelnická.

Kapitola II.

Kterak si Žito hrával a jaké čertoviny prováděl.

I.

Žito již dávno odrostl dětským sukénkám a nosil velmi pevné vlněné nohavice a pestrou suknicí. Též měl zelencu kamizolu a červenou čepici s peřím, jež si sám opatřil.

Tak vyšnořen pobíhal obyčejně okolo chalupy, proháněl se se svými nerozlučnými druhy Cikánem a Belzebubem po blízkém okolí, hrál s nimi, lovil ryby i jincu drobnou havěť. Časem provedl babičce nějaké čtveráctví, ale nejraději jezdil na malém vozíku, který mu babička z výročního trhu přinesla. Do něj si zapřáhal nejčastěji Cikána, někdy však i Belzebuba, nebo dokonce kchouta. A když mu napadlo, dovedl je proměnití třeba v zajíce, kozla neb jelena, jak dokazuje následující příhoda:

Babička během času oblíbila si kccoura, že se k ní třel a lísal a na noc si vlezl obyčejně k nohám do postele a ji zahříval. Žito chtěje babičku pozlobiti, provedl jí pěkný kousek.

Jednoho rána babička probudivši se, slyší nějaké chrocchtání a ruchání. Ale marně se po celé světnici rozhlížela. Nikde nic pčdezřelého nespatriła, až uznamenala, že to vychází z postele. Odhrne u noh postele peřinu a ejhle! Místo kccoura leží v posteli pěkné prasátko. Bála se nejprve, ulekla a zlobila, ale konečně byla ráda neočekávanému nadělení. Jeť přece tučné prasátko v domácnosti lepší a užitečnější nežli sebe krásnější kocour.

Smířila se s tím tedy brzy. Bába zavřela prasátko do chlívk a těšila se, že je v zimě zabije a bude míti hojnost masa i sádla. Dělal

si laskominy, ale předčasně. Když milému prasátku nesla jedncu ráno žrádlo a otevřela chlívek, vyběhl jí vstříc známý koccur Belzebub, již hodně vykrmený a třel se jí o sukňě. Tentokráte ho však bába nepohladila!

Jednou zase babička vařila povidla. Venku bylo velmi nevlídné zimavé počasí. Mouchy zvenku stáhly se do světnice a tlačily se okolo kamen. Babička na ně velmi hubovala a tu Žito usmyslil si novou čertovinu.

Když babička vyšla ze světnice, začal dělati ve vzduchu jistá znamení a mumlati tajemná slova, a hle! Ve světnici zčista jasna bylo plno velikých netopýrů, kteří sem a tam poletovali. Když babička vstoupila opět do světnice, nesouc plnou náruč dříví, tak se ulekla, že všechno dříví upustila na podlahu a křičeti se jala.

Žito se chechtal, házel a tloukl rukama i nchama jako divý a když se dost nasmál, povídá:

„Ale babičko, co se vám stalo? Čeho pak se tolik lekáte?“

„Což nevidíš, plná světnice netopýrů!“

„Ale jděte!“ máchl rukou Žito, „vždyť jsou to přece mouchy!“

A jak to řekl, kouzlo pomínulo, a vůkol opět litaly mouchy jako obyčejně.

„Zaplať Pánbů!“ oddechla si bába. „Takhle člověk na ty mouchy hubuje, ale což pak teprve, kdyby to byli netopýři! Neskládej Pánbů! Tak se člověku někdy zdá zle, ale když je opravdu zle, teprve vidí, jak mu bylo dobře.“

Takové kousky prováděl Žito. Měl to z té knihy. Babička to věděla a říkala:

„Čertovo kvítko! Jsem jista, že z tebe nebude nic jiného, než nějaký čarodějník!“

A dobře předpovídala.

II

Převalila se nevlídná zima a nastalo opět jaro. Pěkně zas hřálo sluníčko a to bylo něco pro náš trojlístek. Zas to bylo všechno venku. I babička sotva se doma omžila, a tu si Žito dělal, co chtěl, ovšem bylo v tom málo co dobrého.

Tak jedenkrát nasadila si babička na kuřata. Kvočnu si vypůjčila od Havelkové a dala pod ní přes dvacet vajec, těšíc se, co bude mítí pěkných kuřátek a později mladých slepiček. Vyšťárala kdesi na půdě starou kukaň a když to měla všechno pohromadě, postavila to u kamen pod lavici a povídá:

„Tak, Žitičko, dej pozor, aby kvočna z hnízda neutíkala a vejce nezastudila — jinak by z toho nebylo nic a musili bychom to vyhoditi.“

Žito poslouchal pozorně, neříkal nic a jen po očku mžcural na slepici. Babička ho nechala a odešla po práci, Pomáhala u Kiliánů krájet brambory k sázení.

Ale když se večer vrátila, byla kvočna pryč a vejce jako led. Žito byl i každý pobíhal. Babička hubovala, ale nemeškajíc běžela k Havelkovi znovu pro kvočnu a znovu ji nasadila. Ale nadarmo — večer byl kvočna zase pryč! Babička byla všecka bez sebe, ale Žito se jen zubil. Tak se to opakovalo několikrát, a bába už nemohla ani spát; dvacetkrát za noc vstávala a chodila se dívat na kvočnu, ba i ve dne přes tu chvíli přibíhala, aby se přesvědčila, je-li vše v pořádku. Ale i to bylo marno — večer byla vždy kvočna ta tam a vejce opuštěná a studená. Co dělat? Babička div si už nezoufala a s hrůzou pomyslela na to, co z toho bude. Věděla už napřed, že to kalé nebude. A nebylo!

Jednou přicházela s večerem domů a viděla už zdaleka, že jsou dveře otevřeny a na prahu sedí Žito, jakoby se nemohl báby dočkati a už ji vyhlížel. V babičce to hrklo.

„To mi zas připravil nějaké příjemné překvapení,“ pomyslela si, „jistě vyvedl zas nějakou čertovinu!“

No, šla rychle a viděla, jak se Žito šklebí.

„V tom něco je!“ napadlo jí a povídá Žitovi: „Stalo se něco?“

Ale s tím nebylo řeči. Řechtal se na celé kolo.

Vešla tedy do světničky.

A hle! kukaň prázdná, převržená a na podlaze mezi skořápkami skáčí mladé zelené žáby!

III.

Jedenkrátě na mnohokrátě opěťovaně pozvání vydala se selka Kiliánová k babičce na návštěvu. Byla hlavně zvědava na toho — „tvora“, jak říkala Žitovi.

Přichází k babiččině chaloupce a tu vidí: Na trávníku před chatou se pase hejno vran! Babička sedí na prahu jako hromádka neštěstí!

„Co se vám stalo, babičko?“

„Ale darmo mluvit!“ máchla rukou bába.

„Zas vám Žito něco provedl?“

„Ale, to je pořád!“ odvětila bába všechna zoufalá, „člověk by se z toho zbláznil!“

„A kde pak je ten tvor?“ ptala se selka. „Něco jsem mu přinesla!“ a podala bábě balíček.

„Zaplať Pánbů!“ děkovala bába, „ale ten se doma ani neomží — je pořád v povětrí! Beztoho mně to provedl proto, aby měl volnost.“

„No, a co pak vám udělal?“ ptala se selka, uvelebujíc se na lavici vedle babičky.

JANOŠÍK.

Babičce nebylo vaině do řeči, ale nemohla odříci a jala se tedy vypravovati:

„Víte, panímámo, že jsem si nasadila taky na housata. Víte, co mi to dalo práce, nežli jsem to dostala dchromady. A co jsem měla strachu, aby mně to ta skřeta neočarovala — dala jsem do hnízda všecky možné byliny, jež chrání proti čárům a kouzlům —“

„A měla jste housata?“ ptala se panímáma.

„I ovšem! A jakou radost jsem z nich měla! A teď! — —“

A babička se dala do pláče.

„No, a co se stalo?“

„Ale, ani to nechci říci!“

„Proč?“

„Že byste to, panímámo, ani neuvěřila!“

„Jsou v tom zas nějaké čáry?“

„I bárciče!“

„To mně musíte vypravovati.“

A babička tedy vypravovala:

„Vynesla jsem housátka na trávník. Žito tam taky ležel a vyhříval se na sluníčku. Povídám mu: „Mohl bys trochu dát pozor na ta housata, aby mně to někam nezašlo do škody. Nerada bych s tím měla nějaké mrzutosti. Až vyrostou, to víš, že nepřijdeš zkrátka. Dostaneš pěkné tučné stehýnko!“

Žito se jen šklebil a potutelně mžcural očima. Pomyslíla jsem si: „Pěkná skřeta!“ a šla jsem po práci...

Večer se vracím domů. Neměla jsem po celý den pokoje a běžím co mi staré nohy stačí. Zdaleka už slyším krákání vran. Přijdu blíž, hlídám po housatech — housata nikde. Jen na trávníku se pase hejno vran a Žito sedí u nich. „Kde pak máš housata?“ ptám se.

„Tady!“ ukázal na vrány.

„To bylo překvapení!“ zasmála se selka.

„Ba bylo! Div jsem si nezoufala a dosud po mně nic není!“

„Snad vám to mohl zas odčarovati!“

„Ale kdepak!“ máchla rukou bába, „nic pro tu skřetu míti nemohu! Kdybych se ho mohla aspoň nějak zbaviti?!“

„To půjde asi ztěžka, babičko, když jste si ho dobrovolně vzala!“

„Inu, ale já myslím, že by mohl jíti někam do služby — je velký už dost!“

„To byste musila ho dát někam ze vsi!“

„Taky že bych dala, čím dál, tím líp!“

Tak se babička nasýtila nezbedností Žitových a čekala jen na příležitost, aby ho mohla dáti pryč. A příležitost se brzy naskytla. Přišel do vsi nějaký člověk, který najímal hochy do hor. Babička se s ním brzy dohodla a muž si chlapce odvedl.

PRÁMEN SV: VÁCLAVA.

Kapitola III.

Kterak byl Žito za ovčáka, za mlynářského, za čeledína a posléze za krejčího.

I.

Na horách vstoupil Žito do služby k jednomu ovčákovi a pásal mu ovce. Bača většinou se zdržoval ve své kolibě, připravuje sýr a žinčici, ale Žito s ovce po travnatých stráních bloudil a cikán, který se s ním na cestu vydal a dosud ho neopustil, konal mu nyní výborné služby, takže ani jediná ovečka se jim neztratila.

Bača byl s chlapcem velmi spokojen a Žito si liboval taky. Volné živobytí na horách, čistý vzduch a krásná příroda — to se mu nade vše líbilo. Jak dohnal ráno ovečky na místo, měl potom už celý den pro sebe a mohl si dělati, co mu bylo libo. A taky dělal. Nejprve podle svého starého zvyku vyhrabal si pod skalou pohodlný úkryt, jež pěkně ohradil kamením a vystlal mech, suchou travou a lupením. Tam za větrem se na sluníčku vyhříval, nebo za nepohody se skrýval a vy-
spával, co zatím Cikán bděl nad stádem.

Vedl blažený život. Na noc zaháněl stádo do košáru a spal v kolibě s bačou. Tak to šlo přes celé léto. Již blížil se podzim a bača chystal se se svým stádem sestoupiti do údolí.

Žito se hlásil o svou službu, ale bača pořád odkládal a nechtěl dělati pořádnost. Když se konečně vyslovil, dával tak málo, že Žito s tím nebyl spokojen a umínil si, že baču potrestá.

Á skutečně to také provedl.

Druhého dne proměnil svými kouzly všechny ovce ve stádo velikých myši a tak to přihnál navečer do košáru.

Bača stál před kolibou a jak se zdálo, již na pastevce svého čekal.

„Cos to přihnál?“ ptal se zlostně.

„Vidíš snad! Myši!“ odvětil Žito.

„A kde máš ovce?“ ptal se bača dále.

„Myši je sežraly! A já jsem také některé snědl, poněvadž jsi mi nic nedal s sebou k obědu.“

„Pravda, zapomněl jsem,“ řekl bača, tuše zas nějakou čertovinu, „ale což o večeri! Jen budou-li zas ovce!“

„To záleží na tobě!“ podotkl Žito.

Bača hned přinesl Žitovi vše, co měl v kolibě nejlepšího.

Žito neodpovídal, hledě si jídla a pití. Potom řekl:

„A nyní mi vyplat službu!“

„Až uvidím své ovce!“

„Dobrá,“ řekl Žito, „ale pamatuj si, že mne neošidiš! Nedáš-li mi, cos mi slíbil, proměním ti ovce v ještěrky a hady! Za mnou nechod!“

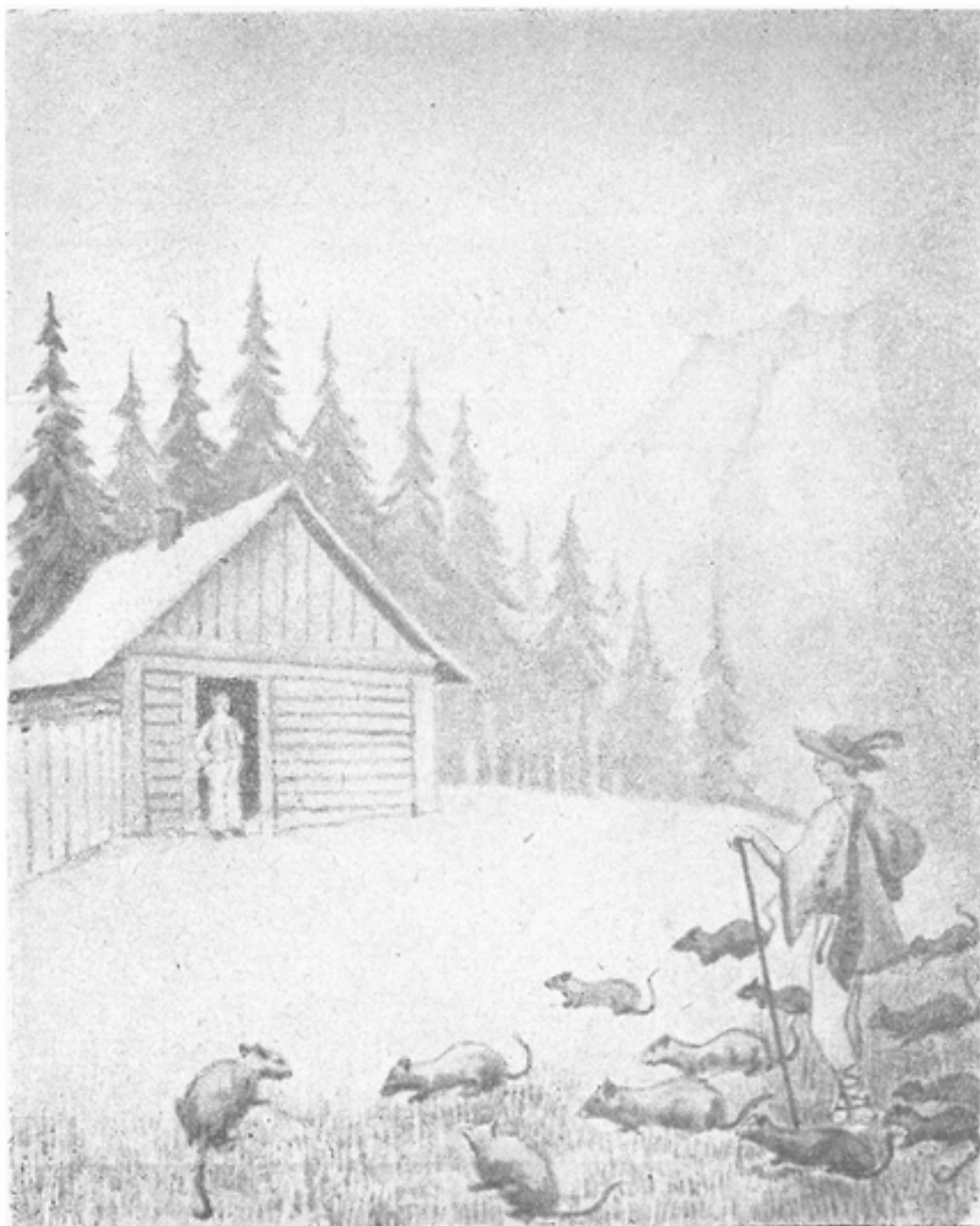
A vyšel ven . . . Po chvílce se vrátil a řekl:

„Ovce jsou v košáru! Jdi se podívat!“

Tu se bača beze slova zdvihl a shledav vše jako jindy, vrátil se pln radosti.

Potom připiv Žitovi na zdraví a vyplativ mu službu dle ujednání, řekl:

„Viš, co, Žito? Něco ti řeknu. Kdybych já uměl takové věci jako ty, nebyl bych ani hodinu déle ovčákem, ale pustil bych se do světa hledat štěstí!“

Bača stál před kolibou a jak se zdálo, již na pastevece svého čekal. (Str. 62.)

Žito se však dovtípil, že se ho chce báča ze strachu zbaviti a řekl s úsměvem:

„Což jsem tě už omrzel?!“

„To ne!“ zvolal bača v rozpacích, „jen si zde zůstaň, pokud se ti líbí!“

Od té doby choval se bača k Žitovi velmi opatrně a dělal mu pomyslení, přemýšleje, jak by se ho zhostil.

Náhodou zabloudil tam nějaký mlynářský. Bača ho pohostil a svěřil se mu se svými trampotami. Mlynářský, liška podšitá, pravil:

„Že's mne tak vlídně přijal a pohostil, zbavím tě člověka toho!“

„Nechci to zadarmo!“ podotkl bača.

No, domluvili se a mlynářský hned odešel za Žitem na pastvu.

Na večer vrátili se spolu, a Žito při večeři pravil bačovi:

„Blíží se podzim, bačo, a ty poženeš do údolí — nebudeš mne potom již potřebovati!“

„Snad nechceš ode mne odejít!“ zvolal bača na oko překvapen.

„Odešel bych. Sám jsi mi radil, abych šel do světa hledat štěstí!“

„To je pravda,“ řekl bača, „nemohu tě tedy zdržovati, třeba bych tě nerad ztrácel. A kdy se vydáš na cestu?“

„Hned zítra ráno!“

Tím byla věc vyřízena. Mlynářský zůstal na noc v kolibě a bavil dobře oba pastýře — mělt dobré složení! (Příště dále.)

J. Dědinský:

LES.

Rád si zajdu do lesa
nebo na mýtinu —
duše moje zaplesá
v stromů vonném stínu.

Tam svou duši písněmi
skrytých pěvců sytím,
odpočívám na zemi
v mechu mezi kvítím.

Tam potůček v kapradí
bublá si a zpívá,
tam veverka dovádí,
vesele se dívá.

Les mne dávno v pouta jal.
v kouzelné své síti,
a já vždy ho miloval
jako matku dítě.

V lese čarodějnou číš
podala mi víla,
a má duše v kouzel říš
navždy zabloudila.

A teď pouze ku zemi
na chvíli se vrací,
jako písní znavení
a mdlí letem ptáci.

A. B. Šťastný:

Jízda na koni.

(Dokončení.)

V tom zaslechl dupot a křik. Z dále sem běžel sedlák, mávaje holí a vykřikuje: „Počkej, ty škůdníku, však já tě potrestám, že paseš koně na cizí louce!“

Jeník se ulekl a chtěl ujet. Avšak marně škubal uzdou, hnědouš stál klidně a okusoval seno.

Rozhněvaný sedlák přicházel blíž a blíže a jeho sukovice naháněla Jeníkovi nesmírný strach. Chtěl křičeti, avšak hrdlo měl jako sevřené; ruce mu ztrnuly, že jimi nemohl ani hnouti.

A když byl sedlák vzdálen už jen několik kroků, hnědouš učinil veliký skok a jako vítr hnal se přes louku. Za nimi letělo zlostné volání sedlákovo.

Jeník si oddechl, když mu sedlák konečně zmizel s očí a když už neslyšel jeho křik. Zase pocítil radost, že jede na živém koni, že se konečně splnilo jeho přání. Hnědouš letěl jako pták a Jeník se jenom smál.

Pojednou však vysmekla se mu uzda z ruky, kůň se splašil a divě pádil k řece, jež se leskla v dále. Nebylo možno poplašené zvíře zadržeti — Jeník zmíral strachem, když seznal, že kůň žene se přímo k vodě. Sletí-li do řeky, Jeník se utopí.

A zase marně se snažil hošík vykřiknouti; jenom tlumené sténání dralo se mu z úst. V tom kůň klopýtl, Jeník vyletěl ze sedla, dopadl na cestu a s výkřikem — se probudil.

„Jeníku, co děláš?“ zaslechl povědomý hlas.

Kvapně se posadil a překvapen se rozhlížel. Vždyť není pod širým nebem, nýbrž doma, ve světnici. Sedí na koberci, vedle něho leží převržená židlička, a nedaleko stáj a u ní dřevěný koník.

„Kde je můj kůň? Můj živý kůň?“ zvolal hošík, protíraje si oči.

„Shodil tě, Jeníku, a sám se také svalil!“ zaslechl otcův hlas; provázený smíchem.

Ohlédl se — ve světnici je tatínek s maminkou a oba se smějí.

„Něco se ti zdálo, Jeníčku,“ povídá matka a hladí mu vlasy.

„Usnul jsi na židličce, a právě, když jsme sem vkročili, svezl jsi se na koberec a židličku jsi porazil,“ vykládá otec, stále se usmívaje.

„Tedy se mi to jenom zdálo?“ broukl Jeník a zakabonil se.

„A co se ti zdálo, Jeníčku?“ vyzvídala matka.

„Že jsem jezdil na živém koni —“ a teď vyprávěl hošík svůj divoký sen.

Otec se zase smál. Potom však řekl s tváří už vážnější: „Zakusil jsi ve snu, co může ve skutečnosti potkati jezdce na živém koni. Poznalsi aspoň sám, že taková zábava není prosta nepříjemností a nebezpečí. Teď snad už přestaneš toužiti po jízdě na živém koni a spokojíš se svým dřevěným kcníkem. Buď rád, že jsi spadl jen s nízké židličky na měkký koberec a nikoliv se živého koně na tvrdou půdu!“

Teď se zasmál také Jeník svému snu.

Byl skutečně vyléčen ze své nerozumné touhy; nechtěl už jezdit na živém koni. Stačil mu nyní jeho malý, dřevěný kcník, jenž se mu stal nejmilejší hračkou.

Ježíšek mu nadělil velkého houpacího koně. Na něm potom často jezdil, aniž by se musil báti propasti nebo sedláka s holí; kcník se mu neplašil a nikdy ho neshodil. A nevyžadoval ani stáje, ani obrok!

A. M. Kadlčákova:

NA HŘBITOVĚ.

Za naší dědinou
hřbitůvek malý,
tam mojí matičku
do hrobu dali.

V záhlaví černý kříž
z mramoru stojí,
ten všechny žalosti
i trudy hojí.

Tam srdce lkající
útěchu hledá,
zrak slzou zalitý
ku Kristu zvedá.

Na našem hřbitůvku
s milenou máti,
pod křížem z mramoru
chci také spáti!

1. Koníček.

	Ja	na	vla	ó	
še	*	brát	krát	*	se
	sto	ké	již	sti	
ny	na	zdra	ká	ré	dost
po	bla	kra	po	buď	ja
je	ve	te	ho	ra	ši

2. Hádanky.

a) Je to v lásce, ne však v hněvu,
je to v pláči, ne však v zpěvu,
je to v tváři, v srdci ne —
kdo pak z vás to uhodne?

b) Na které — doby nelze měřiti
čas?
Která — novina je velmi drahá?
Který „vůz“ je nejstarší na
světě?

c) S „b“ po zlém skutku přichází,
s „p“ ve Slezsku se nachází,
s „t“ ve Vltavu se nese,
s „r“ na Slovensku pne se.

3. Čtvercovka.

a	a	c	e
e	e	e	k
l	l	l	o
o	s	s	š

Sestavte písmena do vedlejších čtverečků
vepsaná tak, aby slova stejně zněla od
levé strany k pravé jako s hora dolů.

Význam slov: 1. Rolník v létě potřebuje,
2. tvrdý kov nám pojmenuje,
3. ve chlívě ho někdy zříme,
4. jako umělce jej ctíme.

4. Číselky.

- a) Jaroslav Květušce 12345, že 12345 Čech svou vlast nezradí.
b) 123 vojíni v něm mnozí zhynou,
321 velmi trpěl, ne však svojí vinou.

5. Skládanka.

Z následujících slabik sestavte devět slov tak, aby prostřední písmena s hora dolů čtena dala vám známé slovanské jméno:

Kob, pad, vo, ret, pa, pá, za, ji, ja, na, na, vid, mou, zá, o, le, da, hla, ka, sti, tek, lo, va.

Význam slov: 1. země biblická, 2. jméno krále, 3. město biblické, 4. den v týdnu, 5. kov, 6. strana světová, 7. město na Moravě, 8. potravina, 9. jméno biblické.

Rozluštění hádanek z čísla 2.:

1. Kdo tomu rozumí? Zelená jsem, tráva nejsem, žlutá jsem, vosk nejsem, tvrdá jsem, kost nejsem, sladká jsem, med nejsem. (Mrkev.) Zkroucený, svázaný, přec o svatbě skáče. (Věnec.) Chodí v koruně, král není, nosí ostruhy, rytíř není, k ránu budívá, ponocný není, má šavli, husar není. (Kohout.)	2. Síla bez rozumu sama se kází. 3. Japan, Tatar, karas, satan.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. listopadu 1919 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

OBSAH:

Zima se blíží. Báseň od E. Brože. — Svěhlavička. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Svatý Martin. Báseň od E. Brože. — Mikuláš Āleš. Napsal K. J. Z. (se čtyřmi obrázky). — Z lásky bratrské. Napsal J. Dědinský. Žito — čaroděj (pokrač. s dvěma obrázky). — Les. Báseň od J. Dědinského. Jízda na koni. Napsal Ā. B. Šťastný (dokončení). — Na hřbitově. Báseň od Marie Kadlčákové. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna, sp. s r. o. v Brně.

A. M. Kadlčáková:

S VEČEREM TICHÝM.

S večerem tichým když vše jde spat,
počiná duše má vzpomínat.

Do dálky zalétá mysl má
a domov drahý svůj objímá.

Vzpomíná na otce, matičku,
milého bratra i sestřičku.

Jak blaze bylo mi v kruhu jich,
když zavzněl hovor a tichý smích.

Hřála mne láska jich ve hrudi,
nyní jen bolest mne zastudí.

Zastudí v duši mé, zvlhne zrak,
a pak zas tichounce kolem tak.

S večerem tichým zalétám k nim,
vzpomínkou na ně žal utiším.

L. Grossmannová-Brodská:

Pohádka o svatém Mikuláši.

Karlíčkovi a Maruše Kulíkovým v Dolním Městě nad Sázavou.

Veliká shánka byla v nebi mezi drobnějšími andílky, neboť svatý biskup Mikuláš, jehož měla ta milá a čilá nebeská drobotina tolik ráda jako vlídného a laskavého dědouška, opět se chystal, že si jako každoročně opět zajede na zem.

Hodlal se přesvědčit, jak se lidem vede, i aby dětem do punčošek za okny vyložených nakladl vítaných dárků a po případě některému malému rozpustovi a nezbedovi zanechal tam svižnou metličku, kterou by maminka nebo tatínek v příhodné chvílce vyháněli ze synka všelijaké bůjué čertovinky

Věru, kdyby ti drobní andílkové neměli křídélek, snad byli by si radostí poskakovali a se předháněli — vždyť pojede ten hodný, vlídný svatý Mikuláš na zem, tam dolů, odkud oni zalétli sem nahoru do nebička a jejich bratříčkům a jejich sestříčkám u rodičů doma žijícím poveze hojnost pěkných, vítaných dárečků.

Jeden z těch nejčipernějších andílků, s velkýma modrýma očkama, zářícíma jako dvě jasné hvězdičky a s vlásky, jež jako zlaté prstence kolem obličeje mu splývaly, povídal vesele k rozjařeným, číým druhům:

„Musíme hodnému svatému biskupovi pomoci, aby on sám se příliš neutrmácel.“

„Ano, to uděláme“, volali druzí jasnými jako skřivánčími hlásky.“

„Pěkně se o to rozdělíme, abychom jeden druhému nepřekáželi, já mu vyleštím zlaté sánky, na kterých dárečky dolů vozí,“ pravil jeden zvláště čiperný andílek.

Druhý se hlásil:

„A já seženu tři páry bílých holoubků, které pak za růžové stuh s pozlaceným třepením do sáněk zapřáhneme.“

„My nahneme do pytlů slad unké datle, fíky, pozlacené ořechy a červená jablíčka. Sneseme perník i jiné sladkosti, aby se obdarované dítky hodně zaradovaly a potěšily.“

„Ano. Ale také na pěkné hračky pro ty nejmenší nesmíme zapomenouti.“ —

„A na hezounké obrázkové knihy, z kterých mívají nejhodnější dítky také vždycky největší potěšení.“

„Ale na zemi žijí také malí nezvedenci, rozpustové a neposluchové, jimž je dobře pro výstrahu nadělití metličku. Protože lískový proutek nebo metlu březovou mívají po celý rok před očima, musíme jim ty metličky přece nějak vyzdobiti, aby věděli, že pocházejí od Mikuláše.“

Vesele rozlétili se drobní andílkové do blízkého hájku a navázavše metliček, potápěli se do potůčku na rajske lučině, aby metličky trochu pozlatili. Také upevnili na ně ještě jiné ozdoby, hlavně papírové květinčky a papírové trápce.

Když potom svatý biskup Mikuláš přišel dohlédnouti na přípravy ku svému odjezdu, byl mile překvapen, jak jest všechno dobře uspořádáno. Pochválil roztomilé pomocničky a tázal se dobrácky:

„Nuže, drobečkové, který z vás by chtěl se mnou jeti dolů na zem k lidem a jejich dětičkám?“

Hned přihlásilo se několik andílků najednou.

Tu řekl svatý biskup s úsměvem:

„Kdo se mnou půjde, musí býti hodně srdnatý, nebo bude mít po cestě za soudruha neposedného čertíka.“

Někteří z maličkých andílků se toho zalekli, ale jeden zvláště neohrožený stál na svém, on že teprve nyní pojede. Kdyby jej čertík po cestě pokoušel, andílek jej zatáhá za růžky nebo za ohon.

A tak se nakládaly na zlaté sánky ty pěkné věci a jelo se dolů.

Druzí andílkové, dívající se za nimi nebeskými okénky — hvězdičkami, vytrásali jim na cestu své poduštičky, z nichž hebké peříčko v snihu se měnilo.

Za největší chumelenice viděli, jak ve vzduchu připojil se k sáňkám i drobný čertík, letící z podzemí biskupu Mikuláši naproti. Světec usadil rohatého čertíka v zadu na sánky a andílkové jej zasypali spoustou sněhu, majíce radost, jak se čertisko otrásalo.

Když svatý biskup Mikuláš se svým průvodem octl se na zemi, děti tam dole spaly — i ty hodné, i ty méně hodné a mnohým z nich se proháněl hlavičkou sníček, jaké esí mikulášské nadělení z rána za oknem naleznou?

Kdekoliv se biskup Mikuláš zastavil, andílek zručně a ochotně mu podával ovoce, hračky, obrázkové knihy. — Čiperný rohatý čertík rozdával metličky a sám o své vůli, bez vědomí svatého Mikuláše mnohému nezvedovi přiložil k dárkům kousek uhlí nebo syrové brambory.

Ale k těm lidem, které dítek neměli, jejichž miláčkové zemřeli jako andílci v nebesích se radovali, k těm velebný kmet biskup sám zacházel, aby jim ve snu dodal útěchy, aby jim pošeptal, jak dobře se mají jejich dítky u Pána Boha a oni rodiče nemají-li více dítek vlastních, aby oblažovali i ty cizí, nuzné a opuštěné. — —

Tu vždycky stanul u okénka, za nímž dřímali dobří lidé a kdyby oni toho v této chvíli tušili a pohlédli ven, spatřili by velebného starce s bílou bradou, se zlatozáří kolem hlavy a s lesknoucí se berlou biskupskou, jak vlídným zrakem pohlíží do jejich příbytku . . .

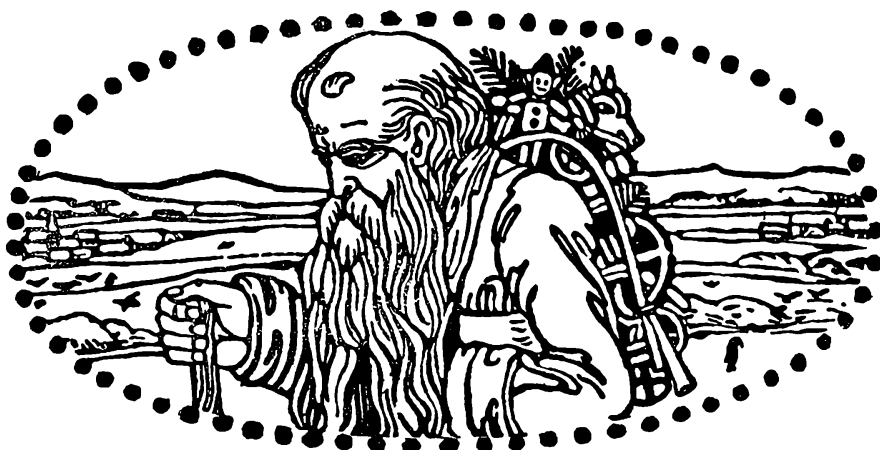
Tak to bývá každoročně v noci přede dnem, zasvěceným tcmuto dobrému svatému biskupu.

Však se o svatém Mikuláši darmo nepovídá, on že býval a jest dosud velikým a štědrým přítelem dítek.

A v nebi pak andílkové dychtivě očekávají návrat dobrého světce i svého soudruha, aby jim pověděl, jaké to tam na zemi bylo a jak si vedl rohatý čertík a jestli jej andílek statečně zatahal na rozloučenou? —

Andílek vypráví a všichni se smějí . . .

Rovněž s úsměvem naslouchá tomu svatý biskup Mikuláš a jeho rty i dobrotivý výraz očí vyprávějí pohádku, on že jedenkrát v roce za noci předmikulášské, přichází na svět mezi lidi jako zářící a luzný pohádkový zjev a z jasné říše čistého, nezkaleného Dětství, Nevinnosti a Dobra. —

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

V slovenské řeči pravidlem se dvě dlouhé slabiky vedle sebe neobjevují. Má-li následovati dlouhá slabika po slabice, v níž se vyskytuje některá z dvojhlásek: ia. ie nebo iu, krátí se, ježto tyto dvojhlásky mají se vyslovovati dlouze. Ku př.: čierny = černý, deviaty = devátý, tlačiar-sky = tiskařský, driečny = urostlý, lepý = svižný, riadný = řádný.

Z pravidla toho vyjmuto: prútie = proutí, zahrátie = zahrátí a j.

Někdy se pro srozumitelnost poslední slabika dluží. Ku př.: krásné = krásné, poriadné = pořádné, a to z té příčiny, že by mohla nastati nesrozumitelnost, ježto: krasne, poriadne jsou příslovce a nikoliv přídavná jména.

Dlouhými zůstávají slabiky u podstatných jmen rodu ženského čísla jednotného. Ku př.: bránou, krásnou, trávou a j.

Nepřehlasované tvary slovenské a jiné odchylky od správné češtiny.

Ve slovenském jazyku takořka nelze znamenati přehlasování, které jest v českém jazyce velmi hojným. Tím má slovenčina svůj vlastní, starodávný ráz, čímž stává se odlišnou od češtiny.

Tak vyskytuje se **a** místo českého **e**:

Tak na př. u podstatných jmen: baran = beran, ďaka = dík, ďatělina = jetel, dážd = déšť, duša = duše, ľad = led, ľan = len, mach = mech, pohľad = pohled, = raž, rež, žito a j. v.

V 2 pádě podst. jmen: orača = orače, muža = muže, do mora = do moře a j. v.

U přídavných jmen: vďačný = vděčný, ľahký = lehký, ľavý = levý, ťažký = těžký a j. v.

V předponě naj = nej ve 3 stupni přídavných jmen a příslovci: najhorší = nejhorší, najlepší = nejlepší, najväčší = největší najskor = nejspíše, najvia: = nejvíce a j. v.

U sloves: čakať = čekati, držať = držeti, javit sa = jeviti se, ležať = ležeti, mlčať = mlčeti, slyšať = slyšeti, zvučať = zvučeti a j. v.

U sloves v rozkazovacím způsobě: dávaj = dávej, volaj = volej, hádzaj = házej a j. v.

U zájmen: moja = moje, tvoja = tvoje, mňa = mne, ma = mě, ťa = tě, tebe, sa = se, sebe.

Někdy se **a** vyskytuje místo českého **e** v koncovkách přípon. Ku př.: čelalnik = čeledín, kňaz = kněz, reťaz = řetěz, víťaz = vítěz; obyčajný = obyčejný.

Místo našeho přehlasovaného **o** zůstalo ve slovenčině **a**: rab = rob, rastlina = rostlina, loket = loket, lani = loni, raždie = roždí a j. v.

Slovenské **ia** jest naše přehlasované **i**, někdy **á**.

ia = i: božia = boží čia = čí, mesiac = měsíc, peniaz = peníz tretia = třetí, znamenia = znamení a j. v.

ia = á: deviaty = devátý, desiaty = desátý a j. v.

Slovenské **e** jest naše **o**, které povstalo přehlasováním. Na př.: pre = pro, prečo = proč, preto = proto, krem = krom, prestriet = prostřítí.

Slovenské **y** dalo naše **u**: ku př.: byvol = buvol.

Slovenské **o** jest naše přehlasované **e**: U podst. jmen: doska = deska, lož = lež, ocot = ocet, orol = orel, osol = osel, statok = statek (tak nazývají Slováci dobytek) a j.;

u sloves: som = jsem;

u předložek: vo vode = ve vodě, vo dne = ve dne, zo zlata = ze zlata, zo zeme = ze země, zo mňa = ze mne, odo dňa = ode dna, beze mňa = beze mne, predo mnou = přede mnou, so synom = se synem;

v předponách; soznať = seznati, soznam = seznam, odohnať = odehnat, rozostať = rozfati, rozostrieť = roze-třiti;

zhusta jest **o** ve slovech odvozených, v nichž se u nás přehlasovalo v **e**: daromný = daremný, hudobný = hudební, písomný = písemní, služobný = služební, uhorský = uherský a j.

Někdy jest **o**, kde u nás jest přehlasované **ů**: boh = bůh, dom = dům a j. v.

Pohyblivé **o** vyskytuje se u podst. jmen; na př.: omša = mše, cukor = cukr, gáfor = káfr a j.

Častěji setkáváme se s pohyblivým **o** v přičestí činném, minulém, jako: padol = padl, trhol = trhl, niesol = nesl, mohol = mohl, pásol = pásl a j. (Příště dále.)

P. Cyrill Berka, Schol. Piar.:

Zvířata v zimě.

Když zimní vichřice fičí a sníh před sebou žene, to děti málo trápí. Neboť tu jest velmi útulno doma ve světnici, kde vytopená kamna příjemné teplo sálají. Chtějí-li však do volné přírody, aby pos avily sněhuláka, koulemi sněhovými bitvu svedly mezi přáteli a nepřáteli, na železích po třpytném ledu se klouzaly nebo na saních s navrší dolů šuměly teple se oblekou a zima nijak nemůže jim ra kůži. O potravu již dokonce nemusejí se starati, neboť otec a matka po celý rok se namáhají, aby veškerá rodina vždy měla co jísti. Ale jak ubohá zvířata zimu přečkávají?

Mnohá zvířata nepohodám zimním vyhnou se tím, že ještě než na-
dejde chladná doba roční, od nás se ubírají nebo teplého útulku si vy-
hledávají. Vite, milé děti, že většina ptáků zpěvavých na podzim vydává
se na dalekou cestu přes moře kde v teplých krajinách bez mrazů Pán
Bůh pro ně stoleček prostřel. Jak mnozí badatelé o přírodě míní, jest
babí léto přízí pavoučků stěhovavých, kteří na podzim v tomto prádle

proudy vzdušnými dávají se unášeti do teplejších zemí, které jim skytají lepších podmínek životních.

Ptáci však, kteří přepychu tak daleké cesty nemohou si dopřátí, přilétají tu z lesa a z polí do vesnic, kde nalézají po silnicích a v domech všelijaké odpadky pro svůj hladový žaludek a mimo to ještě teplý nocleh. Proto viděti tu v zahradách a na dvoře sýkory, strizličky, chochololouše a hýle, samé ptáky, kteří jinak blízkostí příbytků lidských úzkostlivě se vyhýbají. Mnozí ze ssavců ve volné přírodě žijících, jako jezevec, jezek a křeček, zahrabávají se, když zima se blíží, hluboko v zemi a oddávají se zimnímu spánku. Pokud ten trvá, potravu nepožívají; sádlo, v krásné době roční v těle jejich nashromážděné, jejich život tu udržuje. Za vlahých dnů zimní spáči se probouzejí; potom najedí se ze zásob potravin a učiní snad i malý výlet, aby se napili u pramene a zimní krajinu si prohlédli. Aby ptáci a ssavci nemrzli, Pán Bůh pro dobu zimní mimo to dává jim růsti teplejší šat. A divná věc, oblek u zajíců sněžných a u lasiček, které v ostatních dobách ročních do hněda jsou zbarveny, má barvu bílou. Proč to? Zajíc sněžný dostává bílý kožich, aby jeho nejnebezpečnější nepřátelé, draví ptáci, na pláni sněhem pokryté tak lehce ho nevyslídili, a lasička zase, aby krysy a myši, kterými se živí, v zimní krajině již z daleka jí nezpозorovali.

Haďi, slepýši, žáby, mloci a j. přetrvávají zimu v úkrytech ve stavu zkrhlém. Tato zvířata již v létě po vydatném jídle celé dny se postíhvají. Jako rozeným umělcům ve hladu není jim těžko ve strnulosti zůstatí bez potravy. Komáři a brouci skryti jsou v mechu, suchém listí, ve vyschlém dříví a v trhlínách stromů a tam ve spánku sní o bližícím se jaru. Hlemýžď skrčil se do svého domečku a víčkem pevně jej zavřel. Motýlové překonávají zimu ve vajíčkách, jako housenky nebo jako kukly, a tak ani nejtřeskutější mráz jim neuškodí. Jenom náhlá změna mezi chladem a teplem jest jim nebezpečna.

Ledový povlak, který zima po jezerech a potocích rozpíná, chrání vodní obyvatele příliš silného chladu. Všechna zvířata vodní snesou veliký chlad. Z ryb některé druhy zimu přespávají, jako na př. kapři. Ostatní na zetlelých látkách rostlinných a zvířecích nalézají nejnntnější potravu. Na ochranu proti chladu vločky sněhové ještě teplejší peřinku kladou na zimní obydlí zvířat.

Tak pečuje Pán Bůh o ptactvo ve vzduchu, o zvířata na zemi a o ryby ve vodách, aby v zimních měsících nemrzly a hladem nezahynuly. Čím více nám lidem, kteří Ho o to prosíme, v potřebách našich bude pomáhati!

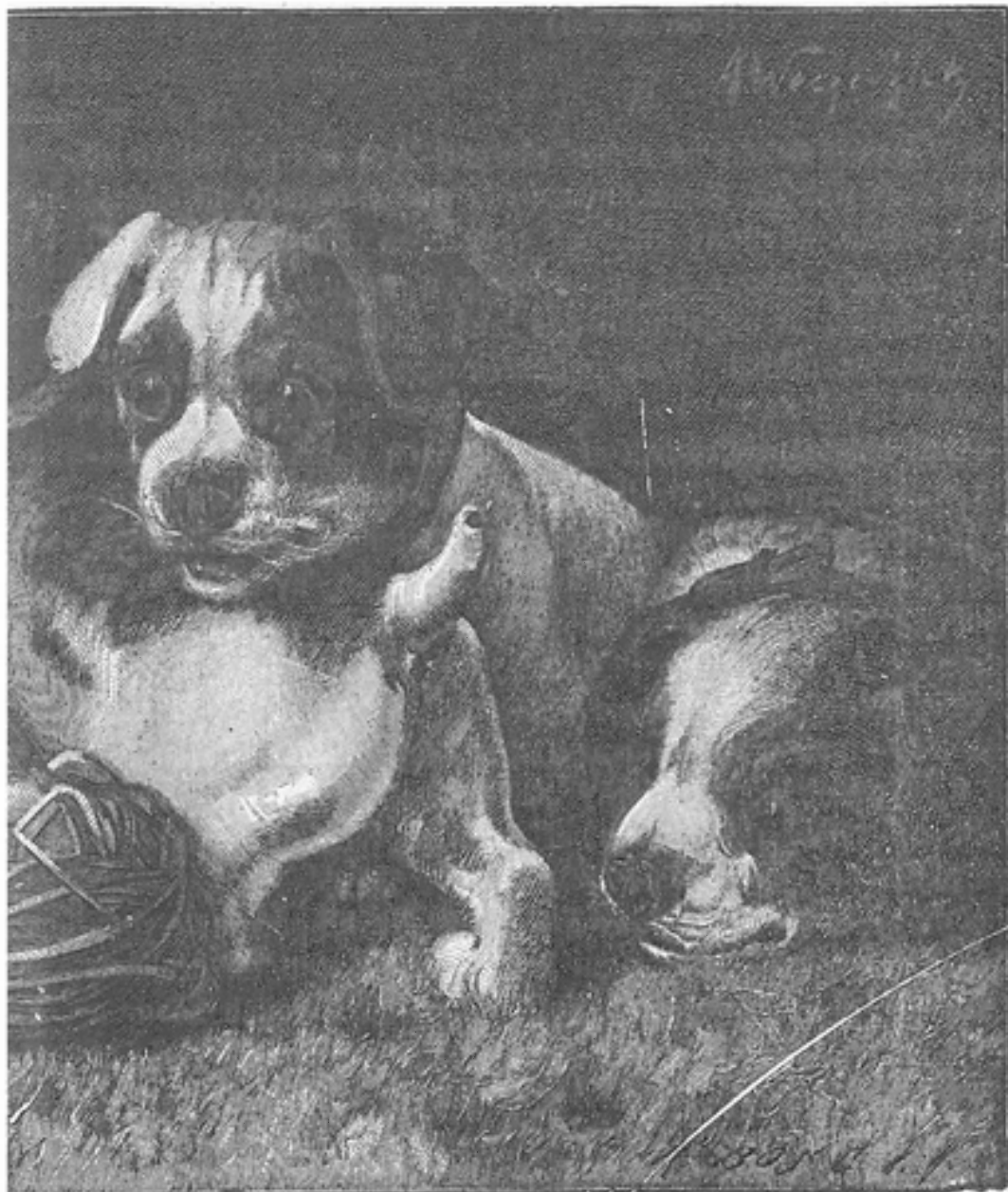
K. Zákoucký:

POMOCNÍCI.

Pilnou žačkou Mařka byla,
ráda též si četla,
a když knihu odložila,
punčochy si pletla.

Jednou s prací na sad vyšla
a zde trochu zdřímala,
že tu ale není sama
sobě nepovšimla.

Sedm psíčků jak baličků
v trávě sobě hrálo —
hopky — hupky — honili se —
to jim bylo málo.

Hopky — hupky — doskákali
čiperní ti psíci
až na svěží vonné trávě
k Mařce dřímající.

Hopky — hupky — skotačili,
Mařky nezbudili —
bavlny však klubko našli,
to jí odcizili.

Hráli sobě — klubko vlekli
každým skokem dále,
až je zpola rozvinuli
k špatné, věru, chvátě.

Co as Mařka tomu řekne,
až otevře očka —?
Myslím, psík že málokterý
na odměnu počká.

Žito — čaroděj.

(Pokračování.)

II.

Ráno ovečky marně čekali na svého pastýře. Žito byl již daleko se svým soudruhem mlynářským. Cesta jim ubíhala vesele. Jedli a pili, dokud měli co, a když nebylo, důvtipný krajanek vždy něco zaopatřil. Chodili po mlýnech, ale že bylo toho roku velice sucho a mlýny nemlely, nemohly se nikde uchytili. A tu jednoho dne milý krajanek opustiv Žita pod nějakou záminkou, nechal ho na holičkách uprostřed silnice a zmizel jako by se propadl.

Žito byl velmi zklamán a roztrpčen, ale zároveň nabyl cenného poučení, že nemá cizím lidem důvěřovati a na ně se spolehati. Poznával též, že cestování je spojeno s mnohými nepříjemnostmi a nejhorší bylo, že se v mlynářském řemesle nevyznal a že neměl knížky ani jiných potřebných věcí. .

Než co dělati?

Cestoval dále, bíděně se protloukaje a hledaje nějaké zaměstnání.

Jednou leže v noci u kopky sena a přemýšleje tak o svém bíděném živoření usnul a tu přišel k němu věrný „Cikán“, kterého u bači zapomněl. Bylo mu to velmi milé a objímal a hladil věrného druha své mladosti. když náhle pes promluvil:

„Chci ti pomoci, ač jsi mě opustil. Nuže, poslyš! Jdi podél této vody nahoru a přijdeš do starého mlýna. Tam bude mlynář státi na prahu a rozmlouvat s pacholkem. Schovej se a blízku vyslechni jejich hovor a pak se přihlas o práci. Mlynář se bude vymlouvat, že není vody, ale ty jen trvej na svém a pamatuj si, že o desáté v noci budem mýtí — —“

To řka, zmizel . . .

Žito probudiv se, viděl, že už je bílý den. Rozpomenuv se na svůj sen, ohlížel se po Cikánovi, ale marně. Obávaje se, aby ho někdo nezastihl v seně, rychle vstal, sebral uzlík a hůl — a hajdy dále.

Pustil se po řece nahoru a s večerem dorazil do jednoho starého mlýna.

Tam stál pan otec na prahu a hovořil s nějakým čeledínem. Žito se skrčil za křoví a poslouchal. Mlynář pravil:

„Vítám tě. Ondřejil Co tak pozdě jedeš?“

„Jedu mlet, pane otče.“ odvětil čeledín, „musíte mně semletí. U nás doma je velká bída. Nemáme v celém stavení ani kousku chleba.“

„Milý chlapče“, zasmál se mlynář, „z toho nebude nic. Jdi se podívat: v řece žádné vody!“ Pacholek šel a bylo tomu tak, jak pravil mlynář. Řeka byla skoro prázdná. Nebylo lze mletí.

Pacholek slíbil doma, že mouku jistě přiveze. I pravil:

„No, jakáž pomoc?! Počkám, až se nadrží trochu vody, potom mi semelete.“

„To budeš museti dlouho čekat!“ usmál se mlynář, „a k tomu ještě tolik obilí!“

„Není toho tolik, pane otče,“ odvětil pacholek, „pouze šest korců!“
Co tak rozmlouvali, vystoupil náhle Žito a ptal se po práci.

„Což o práci.“ zvolal mlynář, „té by bylo u nás dost, jen kdyby bylo vody! Ve mlýně je plno žita a tuhle Ondřej právě přivezl zas plný vůz, ale Pánbů ví, kdy se to semele.“

„Tak-li tomu,“ pravil Žito, „snad bych mohl pomoci. Dovolíte-li, pane otče, já mu to semelu!“

„Pro mne,“ usmál se mlynář, „jen budeš-li mít dost vody.“

„O to se nestarejte, pane otče,“ usmál se Žito, „však to nějak půjde.“
Mlynář pokrčil rameny a odešel.

Tu Žito povídá pacholkovi:

„Zanes to obilí do mlýnice, ale do desíti hodin ať je to odneseno. V deset začneme mlýti!“

Potom šel do šalandy, aby si odpočal. Mlynářka přinesla večeři a jedli.

Po večeři šel Žito do mlýnice, aby si prohlédl složení mlýna a přesvědčil se, odnesl-li pacholek všecko obilí.

Pak se vrátil do světnice. Tam pacholek s mlynářem rozmlouvali.

„No, kdy pak budete mlýti? smál se mlynář.

„O desáté, pane otče!“ odvětil Žito klidně a doložil: „Můžete jít spat, pane otče. Budu mletí sám a nikoho nepotřebuji.“

„No dobře,“ usmál se mlynář.

A schválně se šel podívat do řeky, ale bylo tam vody jen na dně. Vrtě hlavou, vrátil se do mlýna a šel spat.

Zatím pacholek povídá Žitovi:

„Semeleš-li to obilí, dobře ti zaplatím.“ A dal mu dva tolary.

Žito je vzal a vece:

„Semelu ti, semelu, buď bez starostí, ale to ti povídám, dokud budeme mlýti, abys do mlýnice nechodil, ani se tam nedíval, jinak se měj na pozoru!“

V tom odbyla desátá a Žito honem pospíchal do mlýnice.

Za krátko počal mlýn hučeti a klapati.

Pacholek položil se v šalandě na lavici a měl radost, že dobře pořídil a že ráno jistě přiveze mouku domů

Při tom poslouchal, jak mlýn klape čím dále tím rychleji. až se celý mlýn trásti počal. Tim probudil se i mlynář a poslouchal s údivem, jak mlýn rychle jde.

Vstal a šel se opět podívat do řeky, ale tam bylo pořád málo vody. Vrtě hlavou, vrátil se do mlýna, vešel do šalandy a povídá pacholkovi:

„Poslouchej Ondřeji! Ten mele, až se makovice třesou a bez vody! To není samo sebou, ten člověk musí býti spolčen s čertem. Měl by ses podívat do mlýnce!“

Pacholek odpověděl, že mu to krajanek zakázal a že tedy nepůjde.

„Máš pravdu,“ řekl mlynář, „s tím není žertů. Já bych tam taky nešel!“

A odešel. Pacholek zůstal opět sám, ale zvědavost mu nedala již pokoje.

Myslí si: „Přece bych se mohl trochu podívat, třeba jen nějakou skulinou!“ (Příště dále.)

Ed. Brož:

POLE V ZIMĚ.

Odpočín si pole pod závějí,
zimní když nad zemí vládne čas,
však až v jaru skřivánčí zpěv zazní,
omlazené vstaneš k dílu zas.

Probudíš se, zazelenáš znova,
až tě zlíbá slunce teplý dech,
neuslyšíš severáku hvizdu,
ani z korun stromů teskný vzdech.

Nastanou ti dnové plni blaha,
jarem vykvete ti sladký ráj!
Až zazáří zlatem těžké klasy,
oslníš svou krásou celý kraj.

Modré chrpy, rudé vlčí máky,
z daleka se na nás budou smát;
cvrčci v cimbál, skřivan v zlaté struny
věčně krásnou píseň budou hrát.

K. J. Z.:

Na bučovickém zámku.

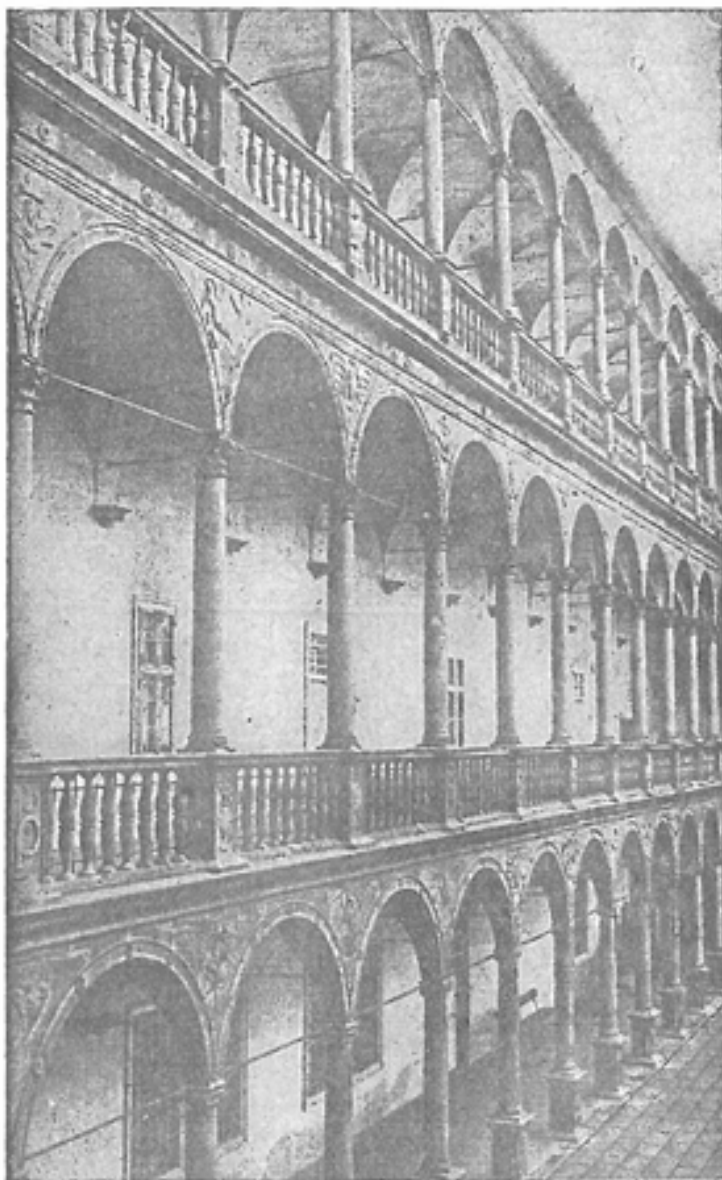
Kdokoliv z Čechů zatoulá se na Moravu, nevyhne se Bučovicům. Vábí tam každého město svými zajímavostmi, z nichž největší jest ovšem zámek. Kdy Bučovice byly založeny, neznámo, ale první zmínka o nich děje se v listinách již z r. 1186. V r. 1374 mluví se o Bučovicích již jako o městysi a v tomtéž roce zmínka se činí již i o bučovické faře, která stávala při kostele Nanebevzetí Panny Marie, jež tu stojí dodnes.

Již od nepaměti stávala v Bučovicích tvrz dřevěná na podezdívce kamenné. Obyvatelé její byli s obydlím svým spokojeni. Teprve Janu Šemberovi z Boskovic na Bučovicích na dosavadní tvrzi se znelíbilo. Zdědiv rozsáhlé statky po smrti nevlastního bratra Albrechta, zatoužil po přestavbě rodné tvrze. Rozhodnuv se stavěti zámek, jemuž by nebylo rovno daleko široko, povolal italského mistra Feraboscua z Legnana a poručil mu stavěti hrad za městem na kopci Kalvaria zvaném. Ale stalo se, co každého překvapovalo. Co za den zedníci vystavěli, za noc bylo rozbouráno a zdivo sneseno do bažin při potoce Litavce. Šemberu to nejen draždilo, ale i pobuřovalo. Pln hněvu rozestavil na staveništi stráže, ale strážcové uprchli, jakmile se o půlnoci objevili „roháci“ škůdcové a provedenou část stavby rušili a roznášeli. Šemberovi nezbylo, než od původního úmyslu upustiti a vystavěti zámek pod kopcem v městě na bažině.

Základní obrys budovy jest dosti rozsáhlý čtverec. Budova jest o dvou poschodích a tím převyšuje všecko své okolí. V každém rohu jest hranolovitá věž o něco vyšší než budova sama. Věž na straně k Vicomelicům jest ze všech nejvyšší. Vypravuje se, že celý zámek jest vystavěn na olšových „jehlách“ či pilotách, jež poddaní ze všech lesů museli svážeti. Nebýti těchto pilot, sotva prý by se byl zámek na bažině vystavěl. Však to bylo patrné na uvedené věži. Každé noci se shroutilo, co během dne bylo vystavěno. Že by to bylo nedostatkem pilot nebo nedostatečných pilot, nikdo nevěřil. Ani sám Šembera. Zajel si do ždánských lešů k poustevníkovi a ten s ním sdělil, že zlý duch, jemuž nějak ublíženo, provádí tam své divy a poradil, že nebude jinak jeho moc zlomena, nebude-li do základu zazděn nějaký zbožný člověk. I vrátil se pan Šembera a když k němu do Bučovic přišel milosrdný bratr a prosil o almužnu, zmocnil se ho a kázal jej zazdíti do základu uvedené věže. Po tomto násilí věž skutečně se dokončila.

Nádvoří bučovického zámku jest jedno z nejnádhernějších. Obklopeno jest arkádovými ochozy, jež spočívají na 96 kamenných sloupech. Uprostřed nádvoří stojí mohutný vodotrysk z r. 1637, od let již vyschlý. Kdo byl jeho budovatelem, neznámo, ale je to jedna z nejmalebnějších staveb naší Moravy ve slohu barokovém. Představuje vásu s hlavicí kalichovitou

a lupenkovitě zprohýbanou Krček hlavice listově se rozestupuje přechází ve čtyři prohloubené dračí hlavy s vyplazenými jazyky. Tyto hlavy jsou opřeny o bedra čtyř klečících mořských oblud. Na vrcholu kašny stojí socha mladého bacchanta, ana vyždimuje vodu z měšce. Dokud byla kašna v činnosti, padala voda z měšce na dračí hlavy a po jejich jazycích řinula vesele šplechtajíc dolů do nádrží. Domáci pověst vypravuje, že

ARKÁDOVÉ NÁDVORÍ V ZÁMKU BUČOVICKÉM.

zmíněný bacchant na kašně jest prý sám zkamenělý Šembera, jenž prý pro mamon měl s čerty stále nějaké neshody.

Pan Jan Šembera narodil se asi r. 1543 jako syn nejvyššího zemského sudího, ale zemřel r. 1597, zanechav po sobě dvě dcery, které se prodaly za pány z Lichtenšteinů a tím majetek šlechtice až dosud českého přešel do rukou rodu Čechům od nepaměti nepřátelského.

Dr. Rudolf Zháněl:

V československé legii italské.

Skutečné příběhy československého italského legionáře.

Stál jsem u výkladní skříně nádražního knihkupectví, beru do ruky právě koupenou knihu. V tom přistoupil k prodavačce hošík student. Ukazuje na knížku s obrázkem československého legionáře, ptal se:

»Kolik stojí ta knížka?«

»3 K 50 haléřů,« zněla odpověď.

»Tolik nemám«, přiznal se hoch a smutně odešel.

Má děž naše i lid náš veškeren zajímá se o osudy našich českých legionářů. A přece tak málo píše se o nich v našich listech a časopisech! Zaslouží si toho chrabří, neohrožení naši hoši, kteří životy, hrdla, krev i jmění svoje vydali v šanc pro drahou otčinu naši, aby znala nejširší veřejnost veliké skutky jejich. Sláva o hrdinnosti jejich šla celým světem. Na Rusi, v Sibiři, v Japonsku a v Číně znali je právě tak, jako v Americe, Francii, Anglii, Itálii a jinde.

Co sdělil mi o pohnutých osudech svých Václav Piskač strážmistr československého italského legionářského pluku č. 35, to budiž věrně dle pravdy tuto vypravováno.

* * *

Službu vojenskou nastoupil jsem r. 1914 u 12. střeleckého pluku v Čáslavi, se kterým jsem r. 1915 šel do pole na bojiště ruské ve Volyni, zúčastnil jsem se v bojích u Kovelu, Volyňského Vladimíra a u Lublína. Jako desátníka poslali mne potom k chebskému domobraneckému pluku č. 6, s kterým jsem se octnul zase na bojišti italském.

V úseku Sasso u Monte Rosso byl jsem dne 10. července 1917 zajat od Italů. Počínali si ke mně slušně a vedli mne s hor dolů do údolí. Poblý jsem v několika táborech zajateckých, ale v žádném delší čas, až v Sulmově přihlásil jsem se dne 15. října 1917 do československé legie.

Poslali mne napřed do středoitalského města Foligna, kde jsem dostal italský stejnokroj vojenský a výzbroj. Pozdržel jsem se tam asi 3 neděle. Bylo nám tam dobře. Bydleli jsme v prostranné italské kasárně, v prázdných chvílích směli jsme si vyjít na procházku do města a okolí. Foligno je starobylé město, má mnoho pěkných staveb a kostelů, okolí je hornaté, ležící Foligno ve středu hor Abbruzských. Naše vojenská kuchyně byla dobrá a dostatečná, tak že jsme si po tolika útrapách zajetí zase trochu oddechli a se zotavili.

Dne 1. listopadu 1917 poslali nás na sever, kde byli jsme zálohou pro voje italské. Ale ani tam neprodlel jsem dlouho. Počátkem r. 1918

byl jsem poslán do Brescie a ustanoven cvičitelem oddílů kulometových. Vycvičil a poznal jsem tam hodně našich hochů. Italové pak nemohli se vynadiviti přesnosti a zevrubnosti, kterou všechna cvičení u nás se konala. Vždy a vždy projevovali nám svůj podiv a chválili naše výkony.

V říjnu 1918 vřadili mne k italskému pěšímu pluku čsl. legionářskému č. 31 a poslali na frontu u řeky Piave. Stál jsem na úseku pohoří

VODOTRYSK V ZÁMKU BUČOVICKÉM.

Montella, jež bylo v posledních měsících války tak často jmenováno. Měli jsme odtud velmi pěkný rozhled na široké rozsáhlé roviny severo-italské, lemované na severu nebetyčnými Alpami, pokrytými věčným sněhem a ledem.

Koncem října dověděli jsme se, že na levém břehu piavském chystají se k velikému útoku na nás. U nás bylo vše také hned připraveno.

Útok nepřátel ztroskotal se naší ostražitostí a neohrožeností. Počátkem listopadu valily se poražené voje rakousko-uherské bez ladu a skladu v překotném útěku zpět do Tyrol.

Bylo nám uloženo je pronásledovati. Zajali jsme jich tenkrátě veliké množství, postupujíce za prchajícími málem až k Tridentu.

Tam nařídilo nám italské vrchní vojenské velitelství zastaviti a vrátiti se zpět do Italie. Za stanoviště bylo nám vykázáno město Pádova v horní Italii. Tam bylo nám dobře. Věděli jsme, že milá naše vlast je svobodna, že máme svůj samostatný stát a ústavu. Volného času měli jsme dosti, proto prohlíželi jsme si památnosti města. Nejvíce upoutal pozornost naši velkolepý chrám sv. Antonína, dobře známého světce i v zemích našich.

Konečně v druhé polovici měsíce prosince 1918 byla nařizena pohotovost, že pojedeme domů. Vsedli jsme v Pádově do vojenského vlaku, přes zasněžené Alpy jeli jsme zpět. O svátcích vánočních 1918 pozdravili jsme se srdcem radostně rozechvěným drahou osvobozenou svou vlast.

K. J. Z.:

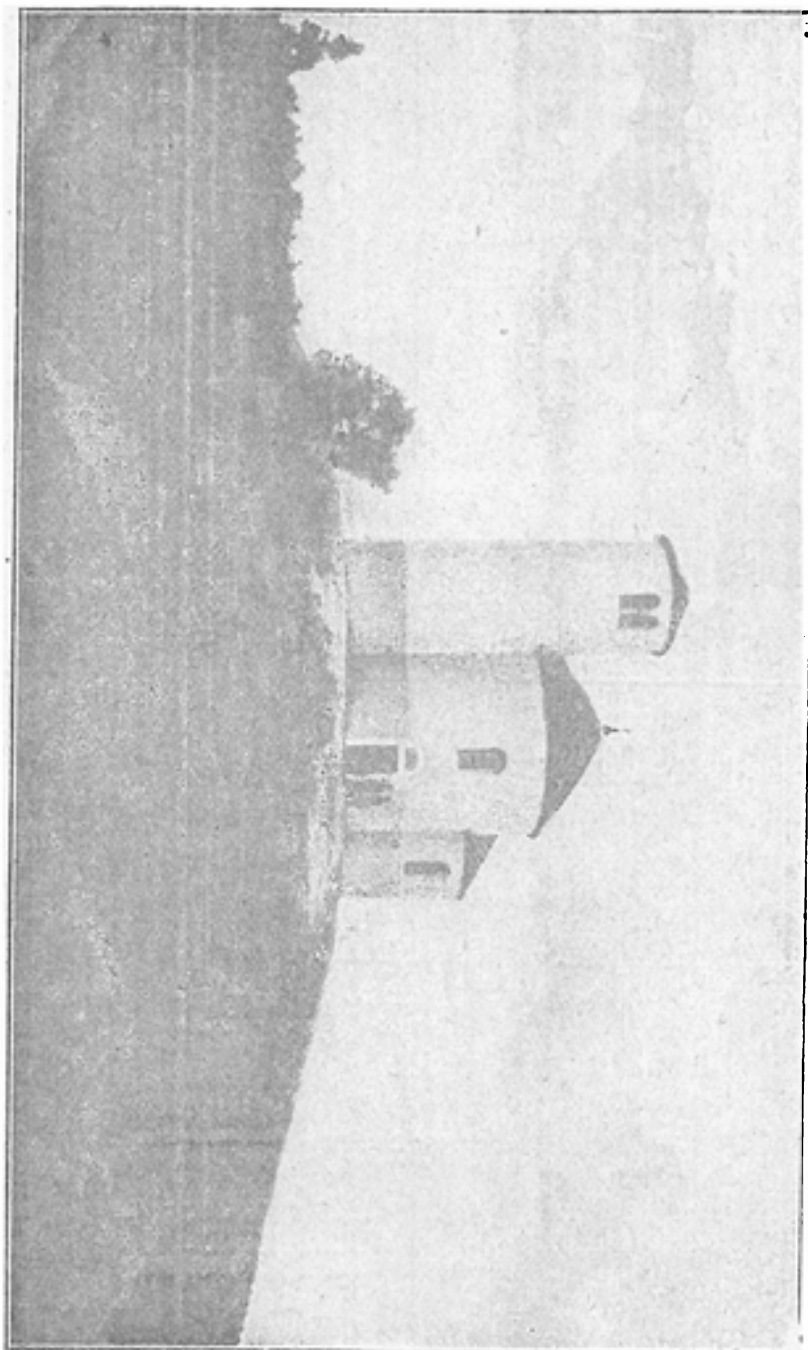
Na vrcholu Řípu.

Jedete-li z Prahy do Roudnice, již z daleka poznáváte známý osamělý zvonovitý vrch Říp. Vypíná se 230 m nad celé okolí. Kdysi na jižním svahu rozkládaly se vinice, dnes mimo vrchol jest celý olesněn. Říp jest původu sopečného. Proto také jest to vrchol čedičový, ale v jeho čediči nalézá se tolik magnetitu, že kompas tu jeví veliké odchylky.

Podle pověsti stanul prý na něm praotec Čech a vida kolem krajinu úrodnou a vším oplývající, s lidem svým se tu usadil. Dle pověsti pochován prý jest v blízké Ctiněvsi. Zde na vrcholu Řípu bývalo pohřebiště pohanské, ale od r. 999 stojí tu již křesťanský kostelík a to dřevěný. Soběslav I. z vítězství u Chlumce nad německým císařem Lotharem r. 1126 vystavěl tu kostelík kamenný a zasvětil ho dal ke cti sv. Jiří. Světil ho olomoucký biskup Jindřich Zdík, zakladatel praemonstrátského kláštera na Strahově. Proto si vymohl, aby také k tomuto klášteru přináležel. Kostelík na Řípu býval kostelem farním, ale farář bydlel ve vsi Mněteši

a to až do r. 1577. Tehdy Říp i osadu Mněteš odkoupil Vilém z Rožmberka, pán na Roudnici. Když pak pan Vilém zemřel, dostal se Říp z rukou vdovy Polyxeny z Pernšteina 1603 do rodu Lobkovického v jejich držení jest dosud. R. 1848 oslavovalo se na jeho vrchu zrušení roboty, r. 1862 konala se tu veliká národní slavnost, r. 1868 konán tu

KAPLE SV. JIŘÍ NA ŘÍPU.

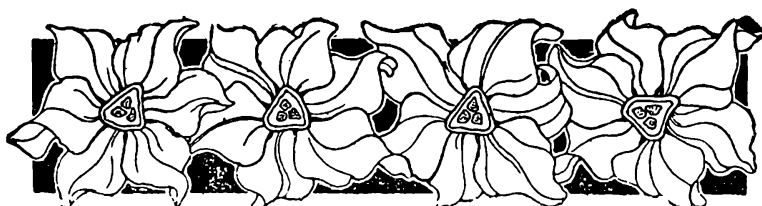

památný tábor lidu, po němž odtud odvezen veliký kámen do základu Národního divadla.

Kostelík sv. Jiří jest prostá rotunda slohu romanského o průměru 16·2 *m* a k východu s apsidou více než polokruhovou. Na západní straně jest věž 15 *m* vysoká. Na oltáři jest umělecky provedena socha sv. Jiří

od Ed. Veselého. Ve věži jsou dva zvony : menší z r. 1491, větší z r. 1509. Až do r. 1784 byl na vrcholu kolem kostela hřbitov. Od uvedeného roku však zrušen a tím zrušena i poustevna, která tu bývala. Dnes o sv. Jiří koná se tu hlučná pout, o níž schází se tu lid z celého okolí a kdo z turistů putuje kolem, neopomene na vrchol vystoupiti. Alespoň o těchto návštěvách svědčí kniha roudnického odboru Klubu českých turistů, která jest vyložena u vchodu do věže.

Ignát Zháněl:

Umělec v haleně.

(Obrázek dle skutečnosti.)

I.

Na venkově na kruchtě.

Před padesáti lety bývalo u nás zvykem, že kde byli při kostele dva kněží, bývala v neděle a ve svátky při druhé mši svaté vždy na kruchtě zpěváky a hudebníky provozována mše.

Tehdy nebylo nic zvláštního, když při slavnostních příležitostech trvalo kázání hodinu a zpívaná mše svatá potom ještě i půl druhé hodiny, takže dohromady byli lidé na hrubé či na velké mši svaté půl třetí hodiny. Všude bylo za oněch let dosti dovedných hudebníků a tehdejší učitelé pokládali si za povinnost vyučovati hudbě a zpěvu a pak provozovati na venkovské kruchtě i ty nejtěžší skladby nejslavnějších skladatelů: od Mozarta, Beethovena, Haydēna a jiných.

Jednu neděli, koncem měsíce ledna, rozcházel se lid v Lavce po hrubé mši svaté. Protože měl toho dne svátek místní pan učitel Frant. Rychlý, sešli se všichni hudebníci, ale také se dostavili z přifařených obcí páni učitelé, aby svému příteli vypomohli. Věděli, že budou provozovati nějakou dlouhou a těžkou skladbu. A nemýlili se, byla mše i vložky od Mozarta. „Pánové, děkuji za výpomoc,“ pravil po ukončení učitel Rychlý, „hráli jste výborně. Prosím, neračte zapomněti, že příští čtvrtek máme svátek Hromnic, všichni se zase dostavte!“

Mezi věřícími, kteří šli do přifařené osady Suché, byl také tamější učitel Kopeček, mladší muž. Nebyl sice dlouho v této osadě, ale všichni

si ho zamilovali pro jeho dobrosrdečnost a ochotu, se kterou každému, kdo ho o něco požádal, velmi rád pomohl. A tehdy, kdy chodily všechny přípisy od úřadů v řeči německé, často k němu docházeli se žádostí, aby jim přečetl a vysvětlil, co došlo.

„Sousedě Lubíčku, neutíkejte!“ volal na muže, oděného v bílou halenu. Lubíček byl také na kruchtě a hrál na housle.

Lubíček se ohlédl a vida, že by s ním rád mluvil pan učitel, počkal na něho a pravil: „Račte si něčeho přát, pane učiteli?“

„Ano, rád bych si zajel ve středu do Brna. Mám tam v kostele u svatého Jakuba bratra. Dostal se tam nedávno za kaplana; má u sebe naši matku, rád bych se za nimi podíval.“

„Sanice jest výborná, jsme tam pohodlně za tři hodiny, rád vás tam, pane učiteli, zavezu. Kdy vyjedeme a kdy se vrátíme?“

„Požádám našeho pana kaplana, aby najisto došel v pátek ráno do naší školy. Mladší pan učitel mne zastane. Odtud vyjedeme ve středu odpoledne o třech po škole a vrátíme se v pátek ráno.“

„Vše udělám, co si přejete, pane učiteli, abychom se tedy domluvili, opakují: tuto středu odpoledne o třech vyjedeme. K šesté, ještě za šera, jsme na Starém Brně. Já přenocuji s koňmi u Kmínek a vy, pane učiteli, můžete jít k vašim lidem. Ve čtvrtek pak sejdeme se u svatého Jakuba na velké, oba tam vypomůžeme a odpoledne si prohlédnu zase jednou po letech město. Navštívím některého kamaráda, který tam se mnou sloužil u vojska a v pátek ráno v bázni Boží odjedeme.“

Za těchto a podobných řečí došli oba muži do Suché; u školy si podali ruce a rozešli se každý do svého domu. Škola byla tam uprostřed dědiny mezi dvěma rybníčky. Osada se táhla na pozlenáhla vystupujícím kopci; ze školy viděli dobře na dolní konec; na horní neviděli, protože jim tam zacláněla kaple, přistavěná v zadu ku škole. Chválili si, že jsou v sousedství kostela.

II.

V městě na kruchtě.

V Brně byla v kostele u svatého Jakuba vždy pěstována krásná hudba. Za tehdejších dob, před padesáti lety, přicházeli na kruchtě vypomáhati i mnozí úředníci a jiní ochotníci, kteří si pokládali za vyznamenání hrát při mši svaté.

Před velkou bylo svěcení svíček a po ní průvod po kostele. Po ukončení šli zpěváci i řiditel kůru po schodech na kruchtě. Tam stál přede dveřmi venkovský pantáta, oděný bílou halenou a mluvil se šla- pačem měchů.

„Nemohu vás, strýčku, pustiti na kruchtě; sem mají přístup pouze hudebníci. Pan Šedý, náš řiditel, by se se mnou vadil, proč jsem vás

sem pustil. Dole v kostele jest dosti místa, běžte tam. Náš kostel jest velký.“

Pan Šedý zaslechl ještě poslední slova a vida státi u dveří jakéhosi venkovana, domyslil se, co jest a pravil k němu :

„Jste strýčku hudebník, že chcete jít na kruchtu? Chcete nám snad vypomoci?“ Šibalský úsměv hrál mu kolem úst. Myslil si, že strýček asi málo umí z hudby, nanejvýše že bude nějaký venkovský šumař, který hrává z paměti v hospodách, když jest tam taneční hudba.

„Máme dnes mši od Mozarta, pojdte tedy, pantáto,“ dodal, „a pomozte nám.“

Vešli spolu na kruchtu, kde již byla pohromadě hudební společnost a učitel Kopeček ze Suché seděl u varhan; ale nehlásil se dle domluvy k svému krajanovi. Oba očekávali, co se asi stane, až se přihlásí venkovan v haleně, že vypomůže. Chtěli poučiti měšťáky, že i v haleně mohou býti dovední hudebníci.

Řiditel kůru Šedý šel ku skřini a vyňal z ní jakési staré skřipky, housle. Šel k venkovanovi, který zůstal státi poblížku dveří a za všeobecné pozornosti všech hudebníků, kteří se výsměšně usmívali, dal Lubíčkově housle se slovy :

„Stoupněte si tuto, strýčku, ku druhým houslím a hrejte s těmito hochy!“ Tam stálo totiž několik odrostlejších hochů, které Šedý, jsa zároveň učitelem hudby, vyučoval a používal jich také na kruchtě.

Strýček si stoupl k nim. Odložil halenu a nasadil si brýle. Již však započínala mše a Lubíček se pozorně díval, kterak řiditel dává takt.

Jako všude, také na této kruchtě stáli druzí i první houslisté poblížku sebe. Lubíček dobře viděl a hrál ne s druhými, ale s prvními houslemi. Náhodou znal tuto mši a proto hrál s citem.

Sotva skončila první část mše, Kyrie, odskočil řiditel ku skřini, popadl tam jiné housle a podal je Lubíčkově se slovy :

„Pane, vy jste umělec, hraje jako koncertista, zde máte lepší housle!“

Dle tehdejšího zvyku byly také intrády. Náhodou nepřišel hudebník, který obyčejně při nich troubil křídlovku a zastal ho jiný, který však neovládal příliš dovedně tohoto nástroje.

Když se měly hráti podruhé, přiskočil k hudebníkům Lubíček, poprosil, aby mu dali křídlovku a troubil na ni tak dovedně, že hudebníci měšťtí volali :

„Pantáto, ta křídlovka zrovna zpívá, když ji vezmete do ruky. Kde pak jste se všemu vyučil?“

„Sloužil jsem u vojska u hudby šest let a* byl jsem šikovatelem!“

Nyní pohlíželi všichni docela jinak na venkovského strýčka, oděného bílou halenou. Bylo jim toto k poučení, že i v haleně může býti hudebník, který i když má prsty silné a ruce upracované, dovede přece hráti na housle jemně a s citem.

Teprve nyní, když všichni viděli, co Lubiček umí, přihlásil se k němu pan učitel a vysvětlil, že jest z jejich osady a že se přesvědčiti chtěli, jak se měšťáci zachovají k hudebníkovi v haleně.

Po velké vzal si pan učitel Lubička jako hosta ku svému bratrovi. Odpoledne navštívil své známé, v pátek ráno odjeli a šťastně se vrátili domů do Suché.

Jak přišla na svět želva.

Ze slovinských národních legend: »Když Pán Ježíš chodil se sv. Petrem...

V jedné vesnici žila lakomá a zavilá selka. Jednou právě pekla, když k ní vešel do stavení starý žebrák a prosil o kousek chleba.

»Jdi s Pánem Bohem, ubožáku«, řekla mu, »nemohu ti ničeho dáti, protože jsem sama velmi chudobnou.«

Žebrák smutně zakýval hlavou a znovu ji prosil o chléb. Avšak selka mu nevrle řekla: »Jdi po chalupách a za hodinu se vrať, zatím budu mít chléb upečen a pak ti dám kousek.«

Žebrák se rozloučil a šel. Za chvíli zavolala selka dítě a řekla mu: »Schovám se tuhle pod koš; až přijde žebrák, řekni mu, že jsem šla k nemocné sousedce, aby šel s Pánem Bohem!«

Pak vlezla pod koš. V tom přišel žebrák a prosil o slíbený chléb. Dítě mu vyřídilo, co mu matka poručila, ale žebrák se neměl k odchodu.

»Maminka není doma,« znova mu vysvětlovalo dítě, »šla k nemocné sousedce. Jděte s Pánem Bohem!«

»Lžeš, dítě!« řekl žebrák. Hlas jeho zněl opravdivostí. »Matka tvá jest doma, jest schovaná tamhle pod košem. Poněvadž z lakomosti nechtěla dáti ubohému žebráku kousek chleba, necht zůstane navždy pod tím košem a ať se jenom namáhavě vleče, dokud nepřejde celé země.«

Na to žebrák zmizel. Byl to sám Pán Ježíš. Jeho strašná slova se splnila. — Ubohé děcko matky již nevidělo, neboť se přeměnila v — želvu.

Teď leze namáhavě po dalekém světě. Vysvobozena bude teprve o soudném dni, tenkrát jí teprve odpustí Spasitel hřích lakoty.

Přeložil V. Š. Kronus.

1. Koníček.

	dné	zí:	le	hra	
snad	ze	za	žá	vzchá	ná
ve	je	ne	do	to	a
Do	že	se	hřbi	co	Ķ.
tam	to	řád	Hřbi	jou	ve
je	na	hra	be	Sup	do
dník	ko	se	há	dra	se
me	za	ta	bo	te	zí.
	hlu	za	há	jou	

2. Záměnka.

S „b“ na látce vždy nalézáme,
 s „ch“ zas vidíme i posloucháme,
 s „m“ jest nápoj velmi opojný,
 s „s“ slovanský národ přehojný.

3. Šarády.

- a) *První* vyřkne mnohý v hoři,
druhá s *třetí* břehy pojí,
celek nutno dáti oři,
 připoután když není k oji.
- b) *První* řídí čtvrtý pád,
druhá myši lapá napořád,
celek velkých rozměrů je jáma,
 největší je na Moravě známa.

4. Roháček.

a	a	a	a	d
d	e	e	l	
n	r	r		
š	š			
z				

- 1. Město v Dalmácii.
- 2. Český malíř.
- 3. Doba.
- 4. Město v Čechách.
- 5. Souhláska.

5. Číselky.

- a) Selka nakoupila nádobí 1 2345678 a složila je doma 1 2345678.
- b) Sedlák přinesl hraběti na 12345 obrovský 14325.

6. Hádanky.

1. Kterí — lovci panovali v Čechách?
2. Jaké — spisy dáváme do prstenů?
3. Které hodiny nemají koleček?

7. Doplnovačka.

V následujících slovech položte na místě tečky samohlásku, která tam dle smyslu náleží:

- v da mocný živel jest,
- v da ve zlé se vykláďá,
- v da korunou vši práce jest,
- v da v podivu se volává.

Rozluštění hádanek z čísla 3.:

1. Jaké blaho, jaká radost, po širé se vlasti brát, ó již buďte pozdraveny kraje naše nastokrát!
2. a) Hláska „á“; — b) nádoby, slonovina, Velký vůz (souhvězdí)
c) Obava, Opava, Otava, Orava.
3. Koza, ocel, sele, Āleš.
4. a) praví, pravý; b) boj, Job.
5. Palestina, David, Nazaret, pátek, olovo, západ, Jihlava, mouka, Jakob: Svatopluk.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. prosince 1919 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

OBSAH:

S večerem tichým. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — Pohádka o svatém Mikuláši. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — O slovenském pravopise. Podává Mária Richtrová. (Pokračování.) — Zvířata v zimě. Napsal P. Cyrill Berk a, Schol. Piar. — Pomocníci. Báseň od K. Zákouckého (s obr.). — Žito — čaroděj. (Pokračování.) — Pole v zimě. Báseň od Ed. Brože. — Na bučovickém zámku. Napsal K. J. Z. (s dvěma obrázky.) — V československé legii italské. Napsal Dr. Rudolf Zháněl. — Na vrcholu Řípu. Napsal K. J. Z. (s obr.) — Umělec v haleně. Napsal Ignát Zháněl. — Jak přišla na svět želva. Přeložil V. Š. Kronus. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem *Občanská tiskárna, sp s r. o. v Brně*

VÁNOČNÍ.

Posvátná nálada
slavně se rozkládá
celičkém po kraji;
staří i dětičky
z města i vesničky
Ježíška vítají.

V každičké rodině
veleben jedině,
Ježíšku, vroucně buď!
Srdce Tvé spanilé
nevěrece, zbloudilé
z hříchů a bludů zbuď!

Nebeský pastýři,
světem kéž zavíří
radostná novina:
V Tvém že jen zrození
kyne všem spasení,
záchrana jediná!

Viola z Prácheňska.

L. Grossmannová-Brodská:

Po štědrém večeru.

Sotva deset dní uplynulo, kdy Ježíšek naděloval hodným dítkám dárečky pod ozdobený a jasně osvětlený stromeček vánoční a již se o tom mluvilo, jakoby to již bylo kdož ví jak dávno, neboť to bylo »loni«, ano louni, vždyť minul již také den novoroční a za tři dni bude sv. Tří Králů.

V domě zámožného obchodníka pana Václava Lahody ještě všecko připomínalo nedávné vánoce. V zadním pokoji stál dosud na bíle prostřeném stole veliký smrček, jen dárečky pod ním se dříve nalézající chyběly; roznesly si je dítky a také sladké ozdoby, všelijaké jemné i čokoládové cukrovinky, růžence datlí a fiků hodně prořídly; avšak nebylo divu — devítiletá Mánička a sedmiletý Slávek mnoho nedbali napomínání starších bratrů a sestřiček a jak jen to bylo možno, šups! zmizela nějaká sladká lahůdka v mlsných pusách.

Však věděli Slávek i Mánička, že jim rodiče nezazlí, vždyť hodný a štědrý Ježíšek přinesl to pro ně a sestra Julka i bratří, Vojtišek s Janem, byli odrostlejší a proto se měli spíše zdržovati při pohledu na lákavé sladkosti.

Přes tu chvíli Slávek či Mánička anebo oba vklouzli do zadního pokoje a Julka, viděla-li je odtamtud vycházeti, vždy uštěpačně prohodila:

»Aha, zase jste byli očesávat stromeček, že?«

Mánička uzardělá mlčela, ale všetečný Slávek, děláje hrdinu, povídal neohroženě:

»No, a proč bychom si neočesali nějaké to jabličko, nějakou sladkou datlí?«

»Však ty bys tam k vůli jablkům nechodil, Slávo,« Julka se vesele a hlasitě rozesmála.

»Proč se tolik směješ?« tázal se zaražený hošík.

»Proto!« znovu se rozesmála Julka, »protože nejsem hloupá a kdybys chtěl jen jablka, na komoře jich máme celou hromadu, ale ty kromě datlí rád také ještě něco lepšího, vidíš?«

Slávek sebou rozpačitě zavrtěl a povídal:

»Prosím tě, o nějakou tu cukrovinku —«

»Ano, o nějakou tu cukrovinku a hlavně o čokoládu stojíš, ty mlsný jazýčku,« škádlivě povídala starší sestra.

»Jak pak jsi to uhádla, Julčo?« zvolal překvapený Slávek, nevěda že se tak mimovolně prozradil.

»Protože máš vousy!«

»Vousy? Já?« Slávek se zarazil a divil.

Nyní také Mánička pohlédla na bratra a také ona neodolala veselosti.

Slávek prve jen aby toho hodně užil, nacpal si do pusy čokoládových pokroutek a rychle je kousal i polykal, při čemž se mu kolem úst a navlhčených rtíků udělal tmavý pruh a vypadalo to pod nosíkem jako podařené knírky a několik kapek dolů po bradičce bylo jako kozí bradka.

»Slávo!« dováděla čiperná Mánička, »pozitří je svatých Tří Králů a ty bys mohl mezi nimi dělat toho černého!«

Ale Slávkovi nebylo do žertů ani do veselosti, spíše mrzutě povídal.

»Tys pěkná Máno, žes mi dříve nic neřekla!«

»Nevšímla jsem si!«

»A nyní se mi posmíváš!«

»Nevfdáno, snad tě neubude,« mínila sestřička.

»Ty také ráda stromek očesáváš,« vyčítal bratr.

Julka nerada to viděla, když se tyto dvě nejmenší děti škorpily, proto sňala se stěny malé zrcadélko a přidržela je Slávkovi před obličejem. Hoch tam nahlédl a nyní ani on se neubráníl smíchu a ubíhal do kuchyně, aby se rychle umyl, nežli ho ještě někdo uvidí; věděl, že by neušel škádlení starších bratrů.

Julka nyní sama vešla do zadního pokoje; neopomenula s sebou vzít smetáček a lopatku, bylo toho třeba, neboť lesní stromček, po tolik dní uzavřený v teplém pokoji, zvolna již usýchal a z jeho útlých větviček valem pršely pichlavé, nažloutlé jehličky.

Julinka pozorně očistila ubrus a zamyšleně pohlédla na stromek; přes to, že Slávek s Máničkou byli pilnými »česáči« jeho sladkostí, bylo zde ještě dosti ozdob: zlaté a stříbrné řetězy, dlouhé třapce z pestrobarevného papíru, ozdůbky z korálek i třpytícího skla a v úhledných kálíškách zastrčené voskové svíčky byly ohořelé sotva do třetiny.

Všecko to posud bylo hezké a vábné.

Arci mnohem, mnohem hezčí to bylo tehdy o Štědrém večeru, když tatínek přivolal děti cinkotem stříbrného zvonečku.

Jak dychtivě se sem všechny hrnuly nevyjímaje ani ty tři nejstarší. Což to bylo radosti a jásotu nad hojností pěkných darů, nakupených pod stromkem, jehož ozdobami a pamlskami obtížená větve dolů se sklápěly! Děti i rodiče zapěli pak krásnou vánoční píseň: »Narodil se Kristus Pán!« a zbytek večera radostně uplynul ve sváteční, povznesené náladě!

Druhého dne, na Boží Hod vánoční, se arci všichni členové rodiny Lahodovy vystřídali návštěvou chrámu Páně a Slávek byl všecěk unesen krásou velikých jeslí v kostele postavených. Rovněž následující dny byly plny radosti, děti těšily se z hraček »od Ježíška«, ty větší pročítaly darované knihy i nové kalendáře a Julka si vděčně připomněla, jak radostně ji laskavá matička překvapila, neboť ji dala vkusně svázati několik ročníků »Anděla Strážného«, kterýžto časopis Julinka Lahodova již po léta odebírala ve škole od pana učitele a náležela k pilným luštitelkám hádanek v »Andílkovi« otiskovaných. Proto snad měla tak vtípnou hlavičku, neboť luštěním hádanek se rozum bystří.

O uovém roku svíčky na stromečku podruhé zažehnuty a celá rodina dle chvalného, starodávneho obyčeje opět se tam shromáždila — pod stromem vánočním a společně se modlili, aby dal Bůh zdraví celé rodině a požehnal i v roce příštím přičinění otcovu. Pan Lahoda pečlivě se staral o své dítky a nejlepším pro ně věnem pro budoucnost bylo jejich rozumné vychování na základě zbožnosti a poctivosti.

Na toto všecko rozpomínala se Julka a její dětské srdéčko překypovalo vděčností k Bohu a láskou k rodičům.

Spěchala nyní do kuchyně, aby matince v něčem pomohla a paní Lahodová ihned se tázala: »Poklidila jsi již v zadním pokoji?«

»Ano, matinko.«

»To ráda slyším; jak pak, není stromek příliš oškubán?«

»Není, je posud pěkný.«

»Tomu jsem skutečně ráda,« vece paní, »obávala jsem se, že náš Slávek s Máníčkou hodně ho spustošili.«

»Není to tak zlé,« znovu jistila Julka, a se smíchem vyprávěla matince, jak Slávek se prve prozradil.

Paní Lahodová povídala:

»Pozitří na Tři Krále budeme míti hosty a tu bych nerada, aby starodávný náš obyčej utrpěl nevzhledným stromkem. Je dobře, že ho nebude třeba k vůli hostům odstraniti.

»To nebude!«

»Však tatínek by to sotva dovolil.«

Takto rozmlouvala s Julinkou matka, sdělujíc při tom dcerušce, že očekávanými hosty budou strýček profesor, tatínekův bratr, jeho paní a syn, mladý vědecký cestovatel, jenž se právě o minulých vánocích navrátil domů po několikaleté nepřítomnosti.

Byltě mladý pan Lahoda horlivý přírodopysce a kdekoli pobýval v cizích zemích, konal horlivá poz rování.

»Vy děti, můžete býti hrdy na takového bratrance,« dokládala paní. »On při svém mládí má již proslavené jméno a nyní po ukončení svých studijních cest zajisté stane se také profesorem, jako jeho otec, váš strýček.«

›To se budu těšiti, matičko! A kdy přijedou strýček s tetičkou a s bratrancem Adolfem?‹ horlivě dotazovala se Julka.

›Myslím, že zítra k večeru. Ale na Tři Krále zde najisto budou, to výslovně psal strýček tatínkovi, že by chtěl opět jednou ztráviti večer tříkrálový v rodině při posledních světélkách vánočního stromku.‹

›Což pak to strýček také zná a ví, jak to chodí u nás?‹ divila se Julinka.

›Ty bláhová,‹ matinka se usmála, ›vždyť náš tatínek a strýček Lahoda jsou vlastními bratry a tudíž všechny ty rodinné i vánoční obyčeje tuze dobře společně znají.‹

›Pravda,‹ přitakala Julinka, dodávajíc: ›Já jen proto, poněvadž strýček profesor dlouho u nás nebyl, snad kolik roků již a tak jsem nepomyslíla, že by mu na tom záleželo.‹

›No, však uvidíš,‹ končila matinka tento rozhovor a Julka šla s důležitou tváří zvěstovati novinu o návštěvě strýčkovy rodiny také druhým sourozencům.

Nad tím se všichni zaradovali, zvláště Mánicka a Slávek, který se ihned vyslovil, jak velice se těší zvláště na dárky, které mu strýček zajisté přiveze.

Tato řeč vynesla malému všetečkovi tatínkovo pokárání:

›Milý slávku, nesmiš stále mysliti jen na sebe, byl by z tebe později sobec a takového nemá nikdo rád. Spíše budeme hleděti, aby se milým hostům u nás líbilo a oni rádi vzpomínali na zdejší pobyt.‹

Slávek se zarděl, a poněvadž byl jinak hodným, poslušným hošíkem a dobře pocítoval ve svém srdéčku, že tatínek má pravdu, tož si pevně umiňoval nebýti více sobíkem,

Celé Lahodovic rodině a zvláště dětem plynul čas v samém dychtivém a radostném očekávání. Těšily se na strýčka s tetičkou, jichž po více roků již neviděly, a nejzvědavější byly na bratrance Adolfa, na něhož se pamalovaly jako na mladičkého studenta, když před více nežli šesti lety byl zde posledně na prázdninách. Tehdy byl nejmladší Slávek maličkým batolátkem, proto snad byl také nejvíce zvědav na učeného bratrance, o němž zvěděl od Jeníka, že píše učené články do vědeckých časopisů a také že již vydal několik zajímavých knížek.

Konečně se šťastně dočkali. Před domem zastavil kočár. Pan Lahoda rychle vyšel ven a vítaje se s bratrem i švakrovou, povídal:

›Ale, ale, že jste nám neoznámili, kterým vlakem přijedete! Toť se rozumí, že bychom vám byli přišli na nádraží naproti!‹ (Příště ostatek.)

M. Dědinský:

PASTÝŘI BETLÉMŠTÍ.

Pastorála.

Pastýřové u svých stád
po celou noc tiše bděli,
a na hvězdu přejasnou
v údivu a bázni zřeli;
nikdy jí tam nevidali
ani o ní neslychali
[: po svůj život celý :]

Moudrý Juro šedivý
na tu divnou hvězdu patří,
hlavou kroutí, vykládá:
„Ej, to bude vojna, bratři!
Je to jakás' vlasatice —
a jak hoří — jako svíce!
[: Věru, svítí za tři!“ :]

„Ale Jano, mladý hoch,
radostí se zrovna chvěje.
„To je krása, Bože, můj,
až se srdce na ni směje!
Toto světlo jasné, čisté,
přinese nám štěstí jisté!“ — —
[: Ej, co se to děje?! :]

Sladká hudba čarovná
náhle zní jak s nebe krásně,
mocná záře vzplála kol —
jak je všecko zřítí jasně!
„A hle, anděl bílý tiše
k nim se snáší s nebes výše
[: a zvěstuje hlasně :]

„Slyšte, slyšte, pastýři,
nesu poselství vám boží:
Narodil se Spasitel
tam v Betlémě, v chudém loži.
Jděte, jděte, pospíchejte,
ať se ctí, již Jemu vzdejte,
[: sláva Dáně množí!“ :]

„A pastýři k Betlému
plesající pospíchali,
Ježíškovi malému
z vroucích srdcí zazpívali —
nežli se však navrátili,
dobří andělové bílí
[: u oveček stáli. :]

Milota:

Kouzlo domova.

Bylo zimní odpoledne, šeré a smutné. Slunce už po několik dní sotva se ukázalo. Probralo-li se na chvíli mezi polednem, vypadalo jako ospalé a brzy se opět zahalilo do svých bělavých roušek. A tu již zafícel ledový vítr a z hustých šedavých oblaků snášely se lehounké vločky sněhové.

Mlynářovy děti, Oldřich, Boženka a Jitka, šly společně ze školy. Bylo hojně čerstvě napadlého sněhu, ba místy tvořily se již také závěje, ale děti si z toho nic nedělaly a statečně kráčely ku předu. Vesele si vypra-

PASTÝŘI BETLÉMŠTÍ.

vovaly své malé příhody ze školy, jak co jim právě napadlo. Cesta jim rychle ubíhala po břehu potoka, jenž jako o závod s nimi pospíchal ke mlýnu. V záhybu cesty se jim již objevila střecha mlýna. V létě skrývala se

za hustým listovím olší a vrb, nyní však prořídlymi korunami stromů zdaleka již se červenala. Bělavý kouř vyrážející z komína byl větrem odnášen ku blízké lesnaté stráni.

Děti těšily se již na teplý a útulný domov.

V tom ozvalo se se stráně táhlé zahvizdnutí a již na sáňkách řítily se dolů prudkým letem jakýsi větší chlapec.

»Hurráá!« zakřikl vesele a sjel zrovna mezi ustupující děti.

»Pozor na vlak!« smál se, maje patrně radost, jak děti překvapil. Byl to Jiřík, syn pana lesního, jenž na stráni měl svou hájovnu.

»Nu, jak to jde, Jiříku?« prohodil Oldra.

»Ó, dobře!« zvolal chlapec, v obličejí všecek od větru a rychlé jízdy zarudlý a dodal: »Pojď to také zkusit, Oldřichu, já tě svezu!«

»Nemám chuti!« odmítl Oldra.

»Snad se nebojíš?« smál se druh.

»Co bych se bál?«

»No, že bych tě snad vyklopil!«

»To bys přece letěl se mnou!«

»Tak vidíš! Pojď tedy!«

»Ale když se mi nechce!«

»Máš strach — to je to!« smál se Jiřík.

»Ba ne« — usmál se Oldra klidně.

»Tak pojď — jen jednou!« lákal ho přítel.

»Jen si jezdí sám!« vmísila se Božka, »my musíme již domů!«

»Co pak jsi jeho chůva?« ušklíbl se Jiřík.

»Nejsem, ale maminka řekla —«

»Jděte napřed!« vpadl jí do řeči Oldřich, »já se jednou s Jiříkem svezu, ale jen jednou, a dohoním vás!«

»Já raději počkám,« řekla Boženka.

»A já to řeknu mamince!« prohlásila malá Jitka.

»Jen se opovaž, ty žalobníčku!« hrozil jí Jiřík.

»A zrovna to řeknu!« opakovala svéhlavě dívinka.

»Tak si řekni, když chceš!« řekl opovržlivě Jiřík a obrátiv se k ní zády, chytil Oldřicha za ruku a zvolal:

»A teď zrovna půjdem, vid', Oldřichu?«

A již ho táhl s sebou do kopce.

Oldřich šel jaksí mimovolně a nejistě.

Asi uprostřed svahu se poohlédli, aby viděli, čekají-li naň sestřičky. Při tom mu v oči zasvítily z dále červená střecha rodného mlýna. Zazdalo se mu, jakoby se naň usmívala a zvala ho k sobě. Ihned vzpomněl si na dobrou maminku, jak asi netrpělivě je očekává, jak přes tu chvíli od plotný k oknu přebíhá a vyhlíží, neběží-li děti již s kopečka dolů k domovu. Ba dokonce snad, nemohouc se jich dočkati, puze mateřskou starostlivostí vyšla sama na kopeček a pohlíží do dálky...

Oldřichovi se náhle podivně zachvělo srdce, hrdlo se mu stáhlo a slzy se mu draly do očí . . .

Zastavil se, jakoby nemohl dále.

»Co je ti?« podivil se Jiřík, obrátiv se. A vida, že si Oldřich rukávem přetřel oči, usmál se, řka:

»Ty snad pláčeš — ne?«

»To je od větru,« chtěl říci Oldřich, ale v tom mu napadlo, jak ohavno je lháti a řekl upřímně:

»Máš pravdu — vzpomněl jsem si na maminku, že na nás čeká. Musím jít —«

Jiřík se zarazil a zvažněl. Potom pravil s úsměvem: »A víš co? Já jdu také domů!« A táhl sánky do kopce.

Oldřich již upaloval se stráně za sestrami, po soudruhovi se ani neohlédnuv. Brzo jich dohonil.

»No, proč nesáňkuješ?« vítala ho Božka.

»Eh, co po tom!« máchl rukou Oldřich, »raději pojďme!«

A přidaly do kroku. Za chvíli byly již u mlýna.

Maminka právě vyslala jim naproti mládka, neboť se náhle setmělo a sníh se sypal hustěji a hustěji . . .

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

u (ú) klade se místo českého **i** nebo **í** a to:

a) v podstatných jménech: brucho = břich, čel'ust = čelist, čuny = činy, smysly, juh = jih, Juraj = Jiří, jutro = jítro, kl'ud = klid, l'ud = lid, l'udia = lidé, pl'úca = plíce, štuka = štika a j. v.

b) u přídavných jmen: cudzí = cizí, l'útý = lýtý a j.

c) u sloves: cúdit = cítiti, čuhať = číhati, čuť = slyšeti, l'úbit = milovati a j. v.

d) u podstatných jmen v některých pádech: siahnuf ku meču = sáhnouti k meči, dušu = duši, k moru = k moři, mužú = muži, oráču = oráči a j. v.

e) u sloves v 3. osobě: bijú = bijí, dávajú = dávají, kážú = káží, kryjú = kryjí, sl'ubujú = slibují, vracajú = vracejí a j. v.

ú užívá se místo českého **ou**: búra = bouře, búrny = bouřlivý, múdry = moudrý, plúť = plouti, súd = soud a j. v.

dz — **z**. Ve slovenštině užívá se složky **dz** místo **z** ku příkladu: cudzi = cizí, hádzat = házeti, medzi = mezi, na medzi = na mez, núdza = nouze, odvádzat = odváděti a j. v.

h — ch — k. V české řeči tyto souhlásky se před **e** neb **i** mění v **z — š — c**, ale ve slovenštině nikoliv, na př.: česki bratia, v Prahe = v Praze, o knihe = o knize, na streche = na střeše, matke = matce, v ruke = v ruce a j. v.

l vyskytuje se i ve slovenštině jako polohláska slabikotvorná, na příklad: mlčať = mlčeti, mlsať = mlsati, dlh = dluh, plný = plný, plst = plst, vlk = vlk, vlna = vlna.

Vedle toho užívá se i ve slovech úplně rozdílných od češtiny, na př.: blčať = plakati, glgať = hltati, čln = člun, dlh = dluh, dlhý = dlouhý, chlp = chlup, chumáč vlasů, klbko = klubko, slnce = slunce, tlčiem = tluku, tlstý = tlustý, žlč = žluč, žltý = žlutý.

r užívá se jako slabikotvorná polohláska uprostřed slov zcela shodně s užíváním v češtině, ku př.: drgať = drkati, držať = držeti, hrdý = hrdý, hrniec = hrnec, krk = krk, krčma = krčma, křč = křeč, krpce = obuv s řemínky, prst = prst, zrkadlo = zrcadlo, zrno = zrno, žrd' = žerď.

Také ve slovech významem zcela odlišných od českých, ku příkladu: brhlia = štěrka, bidárka = zapadlá (bídna) stanice, črpák = dřevěná nádoba na vodu, črvoč = červi, drmat = lomcovati, drviť = drtiti, drvi ma zima = zima mnou lomcnje, hrča = suk, hrdza = rez, hřba = hromada, hrmeť = hřmiti, hrmovica = bouřka, hrmen bohov = hrom do toho!, hrbát = hřbet, záda, krča = pařez, krčiah = džbán, křdel' = hejno, hromada, krhla = konev, krpce = opánky, krst = křest, krstný otec = kmotr, krstná máť = kmotra, kršňavý = levičák, krv = krev, mrholiť = mžiti, mrcha časy = špatné časy, mrkať = smrákat se, prplif sa = mazati se, prvof = prvopočátek, srdif = hněvati se, štrngat = připíjeti si, trma rema = zmatek, vržtek = vršíček, vržguť = vrzati, zkrsnúť = vzniknouti.

Rozdíly slabik dlouhých a krátkých.

A. Dloužení: Ve slovenštině mnohá slabika jest dlouhá, aniž by v češtině byla. V češtině mnohé slovo změnivši skloňováním, ohýbáním, aneb přetvorbou v nové slovo počet hlásek, krátí kmenovou samohlásku, ale ve slovenštině se tak neděje, ku př.

á: 1. áno = ano, láskavý = laskavý, s'ávný = slavný, prácny = pracný, márnost = marnost, stán = stan, tesár = tesař.

2. mestá = města, okná = okna, pravidlá = pravidla, jedlá = jídla.

ia: čiapka = čapka, hushár = houslař, tlačiar = tiskař, meštianka = měšťanka, mešťan = měšťan, turčiansky = turčanský (Turčan = Turčan) sviatost = svátost (svátost = svatost).

í: hřib = hřib, mnich = mnich, píla = píla, piš = piš, síce = sice, živočích = živočich.

ý: rýdzy = ryzí, sýty = sytý.

(Příště dále.)

KOUZLO DOMOVA.

Žito — čaroděj.

(Pokračování.)

A šel ke mlýnici. Slyšel, jak tam kdosi hlasitě volá, běhá a pobízí. Tu přistoupil až k samým dveřím a malým okénkem ve dveřích nahlédl do mlýnice. A co tam spatřil?

Celé hejno drobných mužičků se tam hemžilo. Jedni plnou silou točili mlýnským kolem, druzí obilí nosili a zasypávali, třetí pak mouku vybírali, do pytlů sypali a zavazovali.

A mezi nimi Žito sem a tam pobíhal, dohlížel, pobízel a poroučel. Všichni pospíchali.

Náhle jeden sestupuje se schodků s moukou, zahlédl v okénku pacholka a přiskočiv k Žitovi, zatahal ho za rukáv a šeptal mu:

»Tam se někdo dívá!«

Žito se tak rozzlobil, že mrštil jakýmsi dřevem do okénka.

Tu cosi počalo naříkat a mlýn se rázem zastavil.

Počalo svítati.

Na dvoře zakokrhál kohout.

Vše zmizelo a se utišilo . . .

Žito sestoupil do šalandy a našel tu pacholka naříkajícího, s okem zavázaným.

»Co se ti stalo?« ptal se ho.

»Tys mi vyrazil oko!« naříkal pacholek.

»A proč ses tam díval, když jsem ti to zakázal?« odvětil Žito. »Nebýti toho, žes mi dobře zaplatil, byl bych ti obě oči vyrazil. Nyní však pospěš domů, všecko máš semleto. Až bude hospodyně z té mouky péci chléb, potři si oko tím těstem a bude opět dobře!«

Pacholek odejel domů.

Když potom mlynář vstal, pravil mu Žito: »Všecko je semleto, pane otče, a myslím, že mne tu již nebudete potřebovat.«

Mlynář se na nic neptal, dal mu snídání a rozloučil se s ním přátelsky. Žito šel potom dále a vícekrát ho v tom mlýně nikdo nespatriil.

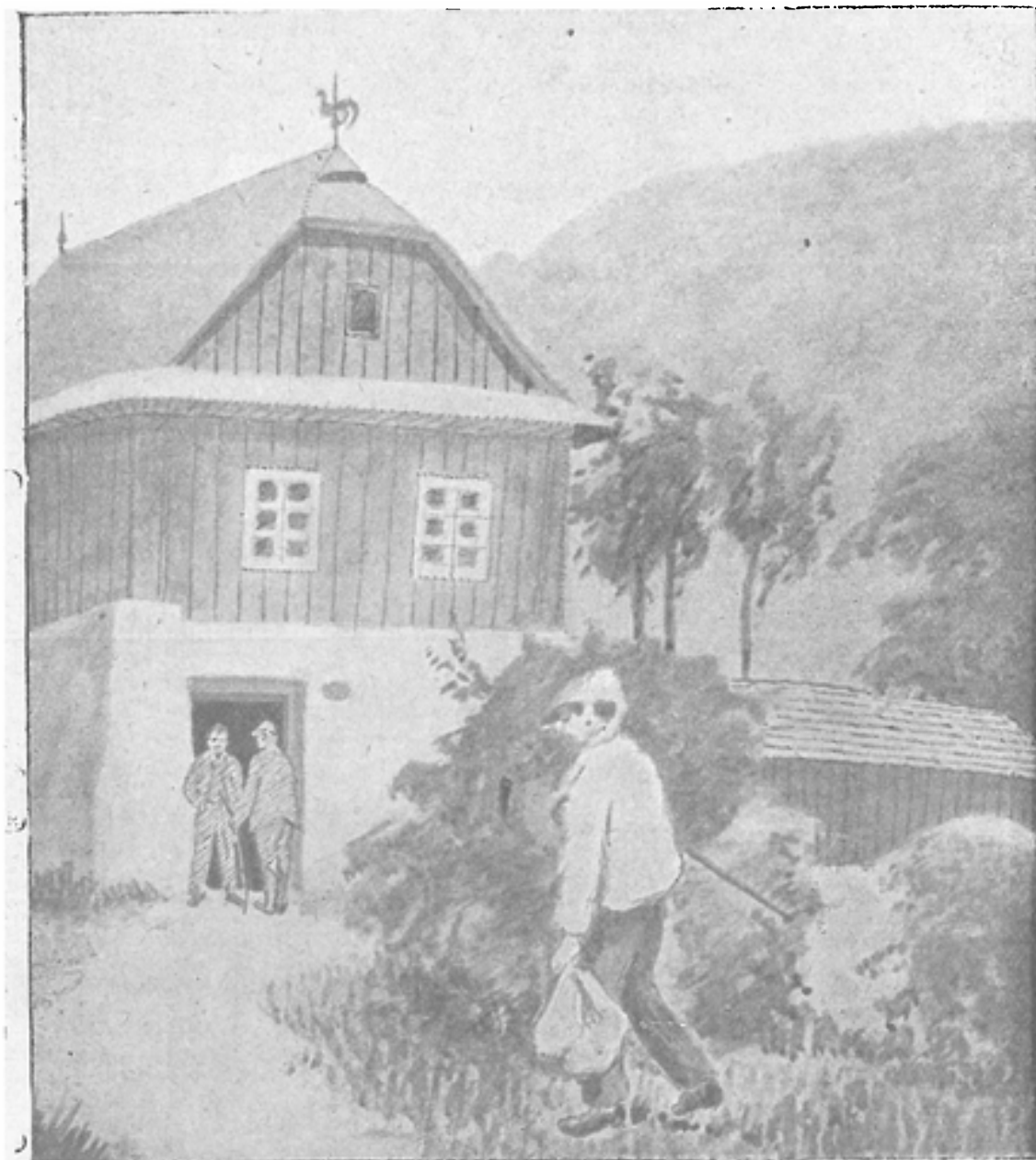
III.

Tak Žito chodil nějaký čas po mlýnech a mlel bez vody. Vydělal si hezký peníz a měl se dobře, jenže věc měla svůj háček.

Mlynáři neměli porozumění pro jeho černé umění a báli se ho. Sotva se někde ve mlýně trochu ohřál, již zase musil dále. Nikde neměl stání, klidu, ni oddechu. Připadal si jako psanec.

Takové živobytí za čas ho omrzelo a když se zastavil na noc u nějakého bohatého sedláka, který nutně potřeboval čeledína, přijal tu službu a svůj »pingl« i hůl pověsil na hřebík.

Ten sedlák se jmenoval Řiha a byl rychtářem. Potrpěl si na něco zvláštního, co by nemohli mítí ostatní sousedé. Měl zálibu v pěkných koních. Toho času měl dva páry skutečně pěkných, mladých koní: pár vran ků, černých jak smůla, a pár brun či běloušů, bílých jak padlý sníh.

Tam stál pan otec na prahu a hovořil s nějakým čeledínem.
(Str. 78 v minulém čísle.)

Ale nemohl dostat čeledína, na kterého by se mohl spolehnouti. Žádný mu nevyhověl, žádný se mu nezavděčil hlavně proto, že mu pořádně nečistil vraníků a běloušů; neboť ti musili býti vždy bez poskvrnky.

Když k němu Žito přišel, vyhnal právě zase jednoho nedbalého čeledína a byl všecek mrzut, že nemá spolehlivého člověka, který by mu čistil koně, a že to naposledy bude musiti dělati sám.

Tak si stěžoval Žitovi.

»Chcete-li, pantáto, budu u vás za čeledína,« nabídl se Žito.

»Jak bys mohl, vždyť jsi mlynářský!« namítal rychtář.

»O to se nestarejte,« odvětil Žito. »Možná, že to dovedu lépe, než ti druzí.«

»Snad jsi tedy z hospodářství!«

»Jak by ne!« zvolal Žito. »Babička má doma hospodářství a já jsem také jezdíval,« doložil, ale neřekl, jaké to měl »spřežení«!

»No, tak-li tomu, přijímám tě s radostí,« pravil sedlák, »nebudeš se míti u mne špatně, ale nezapomeň: Koně musí býti vždy řádně vyčištění a nakrmeni!«

»To budou!« sliboval Žito.

»Tedy platí!« řekl sedlák.

Potom ujednali ještě službu a Žito zůstal na statku. Měl se dobře a konal vždy řádně svou povinnost.

Koně byli v pořádku. Jen se leskli, že bylo radost na ně se podívat. Rychtář si liboval, že uhodil jednou na čeledína, který mu dokonale vyhovoval a nemohl si ho dosti nachváliti.

Za dřívějších čeledínů se nešel do stáje ani podívat, protože se musil vždy zlobit. Teď právě naopak; byl by ve stáji ustavičně. Přes tu chvíli chodil se na své koně dívat, tu pochválil vraníky, tam pohladil bělouše po lesklé srsti a čeledínovi se hleděl všemožně zavděčiti.

Všem sousedům a známým vypravoval o svých koních.

Tak se pověst o nich šířila. Byli brzy známi daleko široko. Přicházeli i páni z města a Řiha byl všecek blažen.

Když pak i pan hrabě z Vranova, velký milovník koní, se o tom dověděl a jednou při cestě se u Řihů zastavil, radost Řihova neznala mezí. Byl v devátém nebi.

Nyní by byl nejraději u svých koníčků seděl celý den, aby se jen za ně do syta mohl nadívat a také tam skutečně mnohou chvíli ve společnosti svého čeledína pr. seděl, poslouchaje jeho zajímavé vypravování.

Vším byl jak náleží spokojen, jen jedno mu vrtalo mozkiem.

Koně byli den ze dne čistější a lesklejší, ale mohl přijíti do stáje ráno, v poledne, nebo na večer, nikdy nespatriil Žita, že by je byl čistil. Dělal všelijaké věci, zaměstnával se leccíms, ale nikdy nevzal hřebíka do ruky. Dělal, jakoby si koní ani nevšímal a nikdy také neřekl, zdali, kdy a jak je čistí. To bylo velmi nápadné.

»Co to znamená?« myslil si. »Kdy ten člověk to jen dělá? Snad ne v noci? Ale nač by to činil za tmy, nemaje zvláštní příčiny? Vždyť má přece dosti času ve dne!«

Nemohl a nemohl to pochopiti.

Proto, chtěje přijít věci na kloub, měl dobrý pozor na čeledína. Ale už dělal, co dělal, nic platno.

I povídá sám sobě:

»Jinak to nemůže býti, nežli že je čistí v noci!«

A umínil si, že bude v noci pilně hlídati. Dlouho se trápil nočními bděním, ale nadarmo. Nemohl nic spraviti. Nanejvýše někdy zaslechl dupání drobných nožek, šustění slámy a jakési podivné pištění, jež silně upomínalo na tlumený smích. To však tam mohly býti myši. Žito spal obyčejně jako dřevo. O čištění koní jistě že se mu ani nezdálo!

Rychtář však byl tvrdohlavý a neústupný. Čím méně se mu dařilo tím více pátral. Umiňoval si, že to musí vyzkoumat stůj co stůj. Za nic nechtěl ustoupiti. To by si byl pokládal za velikou hanbu. A tak říkával ženě:

»Musím tomu přijíti na kloub, kdyby kroupa za groš byla!«

»A jako že nikdy nebude, tak také nic nepořídíš,« smála se selka. »kdyby sis raději dal pokoj a v noci po domě nestrašil! Onehdy jsem se až vyděsila, když jsi najednou o půlnoci otevřel dvěře a jako nějaký duch se svíci vcházel do světnice!«

»Opravdu?« zvolal rychtář. »Doufám, že to nebylo tak zlé. Vždyť jsem nic nepozoroval. Ostatně si člověk musí zvykat i na strašidla!«

»Ale to je zbytečné!« zvolala rychtářka.

»To se velice mýlíš!« odvětil muž. »Kdyby to bylo zbytečné, už dávno bych toho nechal!«

»Stavíš si jenom hlavu, jako vždy!« namítala selka.

»Možná, ale tentokráte se nejedná jen o nějaký vrtoch nebo vzdor.«

»A oč se tedy jedná?«

»O velkou věc!«

»Nevěděla bych!«

»Já však vím!«

»Tak proč to neřekneš?«

»Všecko se dozvíš — jen strpení!«

Selka ovšem naléhala, aby jí to pantáta pověděl, ale ten nepovolil, vymlouvaje se, že sám vlastně dosud nic určitého neví, což také bylo pravda.

Tu mu napadlo, aby se pěkně bos a beze světla ztichounka přiblížil a tak někoho překvapil. A jak si umínil, tak udělal.

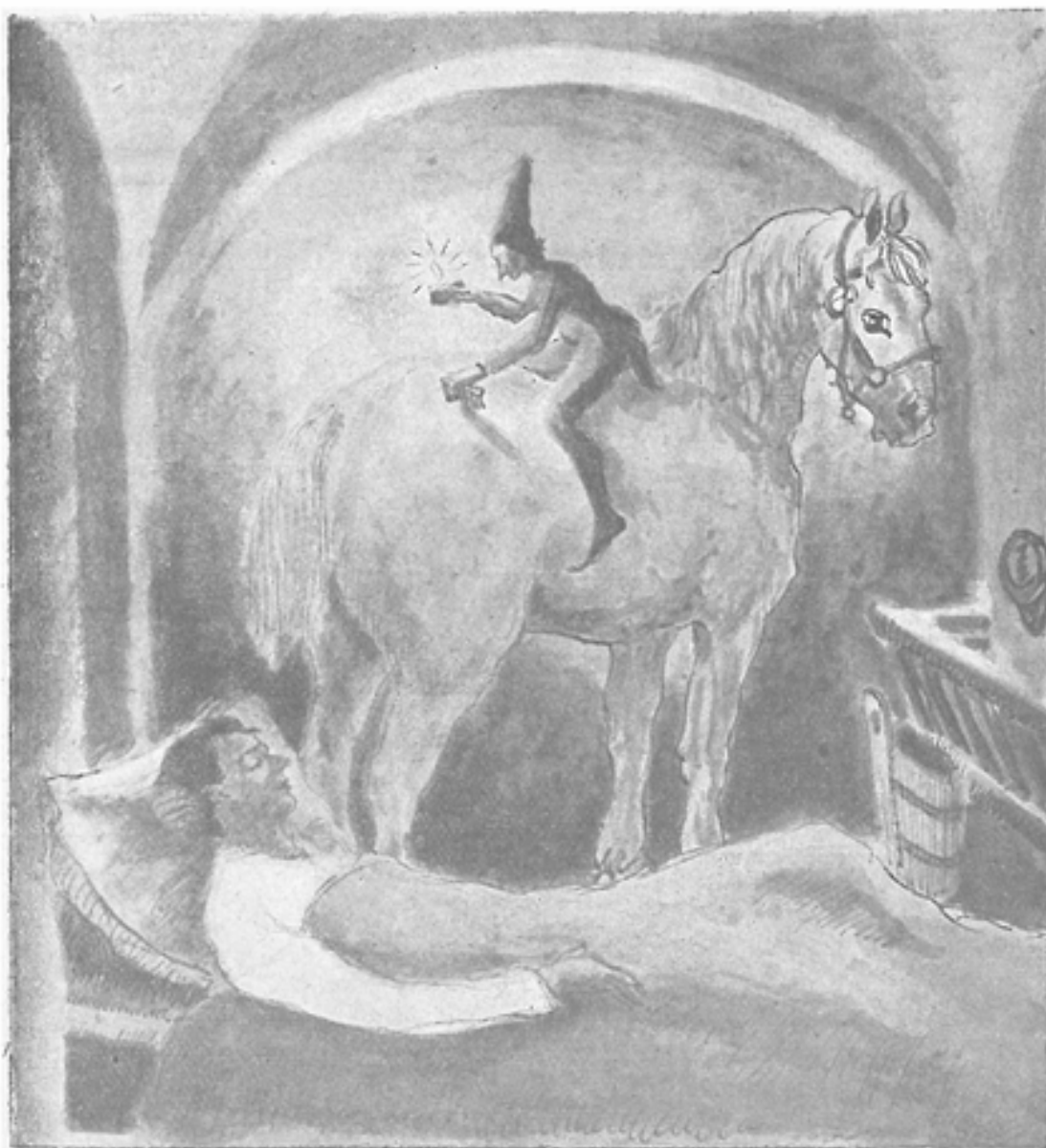
Okolo půlnoci tiše vstal, potmě a bos vyšel do síně, odtud na dvůr a podél zdi až ke dveřím stáje. Tam bylo okénko a v něm světlo! To roznítilo jeho zvědavost.

Nahlédl dovnitř a uviděl zajímavé divadlo: Žito ležel a chrupal na celé kolo, a na zádech běloušových seděl černý mužíček s červenou čapkou. Horlivě koně hřebelcoval a kahánkem si svítil.

Hospodář chvíli ho pozoroval, potom zhurta otevřel stáj a vrazil dovnitř.

»Co tu děláš?« zahřměl na šotka.

- »Čistím Žitovi koně,« odvětil klidně mužik.
 »Žito si je má čistiti sám — klid se!«
 »Budeš litovati!« zahrozil mužik, shasl světlo a zmizel.
 »Hleďme skřeta!« zlobil se hospodář a chtěl hned vzbuditi čeledína
 ale ten spal jako dřevo.

Žito ležel a chrupal na celé kolo ... (Str. 107)

- Zamyslíl se tedy sedlák a povídá:
 »Ráno je večera moudřejší! A tiše vyšel ze stáje.
 Měsíc svítil v poslední čtvrti a dole na dvoře byl hluboký stín. Hos-
 podáři se zdálo, že všude vidí mihati se drobné šotky a slyší tajemný
 smích ale to beztoho jen hruška šelestila.
 Vešel do světnice a jal se bos přecházeti.
 »Co pak nejdeš spat?« ozvala se selka.

»Byl jsem ve stáji,« odvětil.

»A dopátral jsi se čeho?«

»Dopátral,« odpověděl, »ale musíš si to nechat pro sebe! Jedná se o naši čest, spokojenost, ba štěstí!«

»Co by to mohlo být?« lekala se selka.

Tu sedlák jí to pošeptal . . .

»Pane na nebi!« zvolala a poslouchala se zatajeným dechem, když jí sedlák všecko vypravoval

Potom se radili a bylo rozhodnuto, že šotek nesmí být v domě trpěn a proto Zito musí ze služby.

»Jen zdali o tom již lidé nevědí?« lekala se selka.

»Dosud ničeho jsem nepozoroval,« vece sedlák.

»To on žádný ti neřekne!« podotkla selka, »ale každý se takovému stavení vyhýbá.«

Ráno zavolal hospodář čeledína a povídá:

»Musím prodati koně!«

»A proč?« podivil se Žito, jenž věděl, jak hospodář má své koně rád.

»Není krmiva,« odvětil sedlák, »sám víš, jak to na poli dopadá. Vše spáleno, co budu dělati s dvěma páry koní? A kromě toho pan hrabě mi nabízí nejvyšší cenu. Nesmím propásti té příležitosti!«

»A proč mi to povídáte, pantáto?« vece Žito.

»Inu, abys věděl, jak se věc má, kdybys u mne nechtěl jezdit s voly.«

»To nebudu,« rozhodně pravil Žito, »to raději půjdu!«

»To je mi opravdu líto!« pravil sedlák, jenž mohl sotva utajiti svou radost, »ale nemohu tě držeti!«

»Zůstanu jen, dokud tady budou koně!« prohlásil Žito.

»To dlouho trvati nebude,« vece hospodář, »pan hrabě si může pro ně poslati ještě dnes. Bude nejlépe, uděláme-li spolu pořádek.«

Žito byl s tím srozuměn. Přijal mzdu a odešel do stáje. Vrtalo mu to hlavou, sedl a přemýšlel. Tu kde se vzal tu se vzal, stál před ním malý mužik a vypravoval mu vše, co se přihodilo.

Žitovi se nyní jak náleží rozbřesklo a už neměl v domě stání.

Náhodou přišel toho dne do statku cestující krejčovský pomocník, jménem Petr a prosil o nocleh. Pravil, že cestuje na Prahu. Večer spal se Žitem ve stáji a vypravoval mu své příhody. Dohodli se brzy, že budou cestovat společně a tak druhého dne vydali se na cestu.

(Příště dále.)

J. Milota:

SVATÍ TŘI KRÁLOVÉ.

Lehký vánek šumí ve korunách palem,
červánek už dávno v luně mořském zhas',
usíná též zvolna hlučný Jerusalems —
půlnoční se blíží tichým krokem čas.

Hle, kdo tamo z města kráčí znaven poutí?
kde se poutníčkové tito ukryjí?
Proč jim nechtěl nikdo nocleh poskytnouti?
Ať, to svatý Josef s Pannou Marií!

Svatý Josef vzdychá, Maria se hněvá,
že zde není pro ně vlídný hostitel;
vposled vešli oba do pustého chléva —
a zde na svět přišel — svatý Spasitel!

Podivná hned hvězda nad obzorem stála,
veliká a bílá jak květ lilie,
všecka jeskyně hned jasnou září vzplála, —
žasli nad tím divem Josef, Marie.

A již s velkým hlukem přišli svatí kráři:
Kašpar, Melichar i černý Baltazar,
klaněli se dítěku, všecko dobré přáli,
zlato, kadidlo a myrrhu nesli v dar...

Jak vás velebíme, ó, vy svatí kráři,
že jste měli v srdcích lásku dětinnou,
že jste přišli Bohu poklonit se z dáli,
že jste nepohrdli chudou rodinou.

Nechali jste doma svého kralování,
za hvězdou jste jasnou pouští kráčeli, —
kéž je v srdcích našich lásky vaší pláni,
bychom Spasitele také uzřeli!

Strýc Valenta.

(Z francouzského přeložil V. Tvrzský.)

»Dobrý večer, strýčku Valento, dobrý večer! Jak slouží zdravíčko?
Dobře, co?«

»A to jste vy, paní Jadrná? Také dobrý večer! Ano, s tím zdravím,
no, ujde to. A vy, Jadrná?... Ale kam pak se ženete tak vyšňořená?
Na bál? Do divadla? Na besedu? Na křtiny?«

SVATÍ TŘI KRÁLOVÉ.

»Ale co vás nemá, strýčku, nic takového! A — však vy víte! No tož do kostelíčka a na jesličky!«

»Do kostela! V pondělí! A bude večer co nevidět! To jste si, Jadrná, zmátla kalendář!«

»I toto, strýčku! Pondělí je pondělí, to je jisto! Ale je přece Hod Boží vánoční. A pak budou slavit ve škole jesličky. Tak, teď to víte! Či neznáte vánoční stromek?«

»Vánoční stromy? Co po nich? O Vánocích stromy nejsou hezké. Všecko suché jako staré koště. A co je vám po škole? Či se dáte mezi děti?«

A Valenta se zasmál plným hrdlem.

Třeba všecko o něm říci. Jako chlapec pásal, pak byl pohunkem ve dvoře, pak vozkou ve městě. Vzácný chlapík, ten strýc Valenta. Neznal čísti ani psátí, neznal docela ničeho. Též třeba vědět, že byl trochu zaujat proti slavnostem náboženským, proti nedělím a dokonce i proti těm hloupostem s jeslemi a stromky vánočními.

Jinak dobrotisko. Žádný pijan, což je řídký případ u takových lidí, ani kuřák, a to je ještě řídkší případ, úslužný, vždy veselý, ačkoliv byl již sedmdesátníkem. Byl svobodný, trochu revmatický; malý majetek dovoloval mu žítí bez bídy, třeba skrovně. Paní Jadrné vždy přál. Byla vdovou. Na tu svoji šedesátku ještě statečně si vykračovala. Děti neměla. Také skrovnou, skrovničkou pomoc na živobytí měla. Ale i ten, kdo nemá dosti potřeb ani náruživostí, vždy je dosti bohat.

Každou chvíli si ti staří povykládali. Jako dvě straky štěbetali. Jenom že Jadrnou v domě měli za umodlenku! Však jí tak i muž říkával.

Strýc Valenta, ó, ten nebyl umodlencem! A přece Jadrné nebránil, začala-li o náboženství. Spokojil se pouze s nějakým »hm, hm«, jakoby chtěl říci, že to zaslouží uvážení, ano, uvážení.

»Ó, přátelé! Já také myslím, že zaslouží uvážení věci, které nám mluví o Bohu, o Ježiši, o naší duši a o nebi. A více než vše ostatní.«

»I jděte, jděte, Valento, a nehrejte si dnes na škádlila. Nemám na to kdy. Víte co? Pojďte se mnou! Uvidíte a uslyšíte pěkné věci. Za to vám ručím. Tak starý a nebýtí na jeslích, na stromku vánočním, to je přece hanba. A pak, víte, Valento, staří prý přicházejí zase na dětská léta. Však už slábneme oba. Kdopak ví? Smrt přiletí už jako na koni. Třeba se přichystati!«

»Jadrná, pomalu, prosím vás! Nestrašte mne tou smrtí! Nehrejte si se mnou na bubáka! Snad máte pravdu, ale víte, lépe nemluvíti o té kostlivé s kosou! To by mohlo přivoditi nějaké neštěstí!«

»Ale když chcete, abych s vámi šel na ty stromy vánoční, jak povídáte, tož to půjdu, ale jenom proto, aby mi čas ušel. Lépe se pobaviti kouskem dřeva, než se váletí na pelechu, pravda?« A strýc, zapínaje se do svrchníku, řehtal se zase na celé kolo, div mu kosti nechrástily. Nasadil si na holou hlavu čepici, také již hodně opelichanou, vzal do ruky hůl a už byli na ulici.

»Brrr, jaká zima! A klouzá to!«

»Zatrolené náledí! Jak to klouzá! Jadrná, chytte se mne za ruku nebo budete hned měřit zem a kousat sníh! Ta léta, ta léta!«

Šelma strýc! Nikoli Jadrná, on klouzal, klouzal skoro každým krokem. Ti muži, ti muži! Vždy si myslí, že se ženy bojí. Oproti nim mají vždy plno statečnosti!

Jadrná se lehounce usmála, ale beze slova. Podali si ruce a šup sem, šup tam, došli a postáli v kostelíku a pak šli hned vedle do školy. Tam bylo už slyšet harmonium.

Vešli a protlačili se co možná nejbliže ku stromku, ozářenému svíčkami.

Strýc nevěřil svým očím. Ždouchl Jadrnou do boku, a ač chtěl mluvit tiše, pravil, že to všichni kolem slyšeli:

»Jadrná, Jadrná, to je ten vánoční stromek?« A vztáhnuv ruku, ukazuje naň prstem. »Kakulajte, to je hezké s těmi světly! A ty jesle!«

»Ba je, ba je! Ale ne tak nahlas, strýčku! Všeci vás slyší. Mluvte tišeji, anebo raději nic. Zde třeba se chovati tiše.«

»Však už. Ale hleďte...«

Nemohl dokončiti. Učitel zanotil píseň a děti z plna hrdla i z plna srdce s ním. Po celý zpěv strýček Valenta jenom opakoval: »To je krása, to je krása! Jakoby to andílci zpívali! Děti, děti, jste andělé? Zpíváte, jak pějí v chrámu nebeském? Myslíte při tom na Dítě v jesličkách? Na Ježíška, jenž přišel na svět hledat a spasit, co bylo zahynulo? Dítky, myslíte při tom na ony dítky, které nezpívají, Ježíška neznají? Poznaly by Ho snad, kdyby zpívaly tak jako andělé a tak se modlily?«

Tentokráte byl strýc zamlklejší a zamlklejší. Nechápal všeho. Za svého mládí o takových náboženských věcech neslychal, teď těžko chápal, co kněz mluvil. Ó, dítky, použijte svých mladých let, abyste se naučily poznávati a milovati Spasitele!

Když bylo promluvě konec, Valenta zafukal holí o zem a přes bránění uleknuté paní Jadrné křičel:

»Velebný pane, velebný pane! Odpusťte, prosím! Mám takovou radost z toho, že jsem dnes zde! Musím vám to říci! Děti, já nevím nic! Ale radost je se na vás dívat. Děkujeme za ty krásné písně. Poslouchejte pana faráře a pana učitele. Ať vám Pán Bůh požehná!«

Při pohledu na tohoto neznámého muže daly se děti nejprve do smíchu, ale hned zase zvažněly.

Tento prostý, hrubý člověk, který nikdy veřejně nepromluvil, tentokráte mluvil působivě. Každý cítil v něm srdce dojaté, prosté a dobré. I ty děti to poznaly.

»Strýčku,« odvětil hned pan farář, nezapomínaje použití této vhodné a dojmavé chvíle, »ve jménu dětí i jménem svým srdečně vám děkuji za vaše dobrá slova. Přeji vám rovněž za všechny: ať tato vánoční slavnost také vám přinese požehnání!«

»Ano, ano!« přizvukovaly děti.

Nejedno oko se zarosilo zde a nejedno srdce andělské se radovalo na nebi.

Svíčky shasnuty, síň opuštěna, rodiče i děti se vrátili domů. Jenom strýček Valenta dosud neodešel. Tentokráte se přiznal paní Jadrné, že ho nohy již nechtějí nosit. Ale že nelituje toho večera. Děkoval jí a prosil ji za doprovod a podpírání. Jadrná jej dovedla domů, u domu dala »dobrou noc« a pak sama chvátala do svého. Celou noc však oka nezamhouřila, ač jindy spávala jak dřevo a supěla jak lokomotiva. Časně ráno vstala a šla se podívat na strýčka.

Ten ještě ležel. Nařikal na píchání v boku, na slabost, na horečku, měl suchý kašel, nemohl si chvíli klidně odpočinouti. Ale jako včera tvrdil, že je spokojen.

Jadrná pobyla u něho sotva hodinu. Tu počaly strýčkovi myšlenky tančiti v hlavě jako mušky na slunko. Mluvil o osvětlených vánočních stromech, o Ježíšku v jeslích. Pak se zase trochu vzpamatoval. Chtěl vody, že má velkou žízeň.

Jadrná znepokojena si myslila: »Nebude dlouho ten strýček Valenta! Mně se zdá, že už se dává na cestu na onen svět.«

Zavolala lékaře, ale ten se nevyjádřil určitě: »Nemoc je ovšem těžká, ale přejde snad. Škoda, že není strýček o deset let mladší. Pak by bylo více naděje. Ale tak? No, snad...«

»Ti doktoři, ti doktoři, ti umějí hádati! Ale aspoň nestraší. Každý nemocný rád slyší to jejich ujišťování, že bude dobře.«

Jadrná byla žena zbožná, věřící. Jak zpozorovala při nemocném vhodný okamžik, hned mu připomínala Spasitele. Ale tím se nespokojila. Poprosila sousedku, aby šla pro kněze.

Dech Valentův se krátil, trhal, syptěl. Vše nasvědčovalo tomu, že se blíží konec. Chtěl zase pít. Jadrná mu jednou rukou nadzvedla hlavu, druhou přidržela sklenici ke rtům. Udělal malý hlt.

»Zaplať Pán Bůh!« šeptal, »díky... už jdu... jsem šťasten... Ježíš...«
A vydechl duši.

Umřel strýc Valentin jako křesťan? Doufáme!

My však, děti, rodiče, my všichni až budeme umírat, ať se tak stane po křesťansku jako u lidí věřících, kteří radostně usínají zde, aby se probudili na výsostech v náručí Pána Ježíše!

1. Koníček.

	lý	ne	be	bych	ché	my	
be	roz	no	svět	slím	krát	má	jas
ce	i	Ča	dal	te	já	v ti	si
ci	je	ci	všech	sto	bych	né	ko
a	lal	ten	nom	no	be	ko	chal
je	vmo	si	co	si	ma	tič	te
dě	bych	ma	svět	ma	má	ne	tič

2. Roháček.

1	2	3	4	5	6
2	7	4	5	6	
3	4	8	9		
4	5	9			
5	6				
7					

1. Svaté místo.

2. Rozsudek.

3. Stan.

4. Ukazovací zájmeno.

5. Slabika.

6. Souhláska.

3. Skládanka.

(Od M. Škvařila.)

Sestavte z následujících slabik devět dvouslabičných slov, jichž střední písmena dají jméno milého dětem světce:

bo, drá, ka, ša, po, vid, ka, slu, ška, li, da, klí, snσ, ko, va, kal, mar, lák.

Význam slov: 1. země, 2. král, 3. hmyz, 4. část dveří, 5. šelma, 6. pták, 7. člen národa, 8. řekσ, 9. zvíře.

4. Záměnka.

- a) S „á“ chutná dobře na chlebě,
s „í“ město i vesnice,
s „e“ při jízdě jest k potřebě.
- b) S „a“ ve břehu říčky žije,
s „e“ se v bitvě statně bije,
s „o“ po roce rychle ubíhá,
s „y“ nemile se sluchu dotýká.

5. Přesmyčka.

(Od M. Škvařila.)

Máš-li vaty kus?	
Katy, máš sílu?	v.
Ā ty víš lásku?	M.

Rozluštění hádanek z čísla 4.:

1. Hřbitove, hřbitove, zahrado zelená, co do tebe sejou ta drahá semena. Pořád je tam sejou a žádné nevzchází: snad že je zahradník hluboko zahází. Sup K. — 2. Rub, ruch, rum, Rus. — 3. a) Ohlávka; b) propast. — 4. Zadar, Āleš, den, Āš, r. — 5. a) V Poličce, v poličce; b) zámek, zemák. — 6. Přemyslovci; jaspisy; sluneční hodiny. — 7. Voda, vada, věda, vida!

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. ledna 1920 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

OBSAH:

Vánoční. Báseň od Violy z Prácheňska. — Po štědrém večeru. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Pastýři betlémští. Pastorála od J. M. Dědinského (s obr.). — Kouzlo domova. Napsal J. Milota (s obr.). — O slovenském pravopise. Podává Mária Richtrová. — Žito — čaroděj (s dvěma obr.). — Svatí Tři Králové. Vánoční legenda od J. Miloty (s obr.). — Strýc Valenta. Z francouzského přeložil V. Tvrzský. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem *Občanská tiskárna v Brně*.

SKŘIVAN O HROMNICÍCH.

Ještě sníh běloučký pokrývá zemi,
studený severák nad nivou věje,
sluníčko zlatavé v nebeské báni
v líc zemi libá, tepleji hřeje.

Daprsky květinám v okénka fuká:
z těžkého sna již zbudte se, zbudte!
Jaro se hlásí již třebaš jen z dálí,
čas smutný zašel, nic se netrudte!

Na stráni u lesa ze sněhu ještě
nesměle tlačí se kvíteček snivý,
v brzku zahlaholí zvonkem svým něžným:
„Vzkříšení nastává — ó, jaké to divy!“

V tom jako v pohádce čarovné tóny
nad nivou zazní líbezně s výše.
Tó skřivan hlásí se v starý svůj domov,
zpěvné ty perly v sníh padly tiše.

Vítej nám, miláčku, z dalekých krajů,
první tvé zapění milou nám zvěstí,
ač vítr vane přes bělavou pláni,
hlásí se ve kraj náš jaro a štěstí.

E. Brož.

L. Grossmannová-Brodská :

Zimní večer.

Po celý den snášel se se šedé oblohy hebký, bílý sníh, a jak bylo všechno zaváto.

Děti, ze školy se hrnoucí, vesele dováděly v té chumelici a smály se, že svatému Martinovi (jehož zasvěcený den měl teprve přijíti), utekl napřed bílý šimlíček a světce zanechal v nebi.

»Anebo si to andílkové nad oblaky udělali žertík, rozpárali své peřinky a peřičko nám sypou za krk a na uši,« smál se kterýsi vtipný hoch.

Však také nebylo pamětníka, aby tak záhy napadlo tolik sněhu jako letos. Vysoké závěje všude se zvedaly, stromy, posud úplně nezravené listí, lámaly se pod tíhou sněhu zachyceného v jejich hustých korunách.

Nejhůře arci bylo tam, kde pro jiné práce v hospodářství nebylo času ku sklízení bramborů, řepy, zelí. Smutně pohlíželi lidé z oken a přáli si vroucně, aby se dostavilo pravidelné počasí; vždyť bylo ještě nutno zasít ozimy a sklídit to, co posud bylo na polích.

Takové byly starosti pečlivých rodičů a starostlivých hospodářů, ale malé čilé děti arci podobných starostí neznaly.

Ony se spíše umlouvaly, kde a jak si postaví sněhuláka, kde se budou klouzat, zdali přituhne a jak se budou svážet se stráně dolů na sáňkách.

A sníh padal, padal celý den a po celou noc. Tesklivě krákoraly vrány v polích a ptactvo, pokud neodlétlo na jih, úzkostlivě poletovalo přes sněhovou pláň — vždyť pod tou bílou sněhovou pokrývkou skrývaly se i ty skrovné zbytky potravy, které zima opeřencům skýtala.

Útrpné děti sypaly drobtý a zrněčka ptákům, pamatovaly na zajičky i jinou zvěř, která pužena hladem za noci se blížila lidským příbytkům.

Na kraji přívětivé dědiny stálo větší stavení, kde obývala rodina myslivcova. Sem scházeli se za léta lidé k milému pohovoření pod chladivý stín mohutných stromů. Rozestavené zde lavičky skýtaly vítaný odpočinek a velcí i malí radostně vždy ve chvíli oddechu spěchávali na toto pěkné místo.

Nyní v zimě bylo zde arci jinak.

I zde napadlo hojně sněhu a celé okolí zdálo se jako vymřelé. Leda že kouř dýmající z komína na střeše svědčil, že ve stavení u teplých kamen krčí se klubičko dětí, naslouchajících babiččíným pohádkám. Ale třebaže oproti létu bylo zde nyní smutno — za večera, za půvabného zimního večera jakoby sama královna Zima se svojí družkou Krásou byly si zvolily tento tichý koutek přírody.

Tu z oken stavení rozzářila se jasná zář světla a bylo to, jakoby vyzíraly do noci dvě velké, jasné a přívětivé oči.

Jejich příjemným světlem vábeny, přicházely sem z blízké obory štíhlé krotké laňky, slídíce po hromádkách píce, kterou jim děti myslivcovy tu a tam uchystaly, kde bylo pod keříkem nebo balvanem chráněné místo.

Tiše, zvolna, půvabně chodily sličné laňky, a měsíc na tmavém nebi obklopen zlatými hvězdami, rozséval své stříbro po bělostném sněhovém přikrovu, že se vše kolem lesklo jako v pohádkovém paláci zimní královny.

Krásné jsou ty zimní večery a zimní noci tam, kde do tmy září osvětlená okna lidského obydlí. Jejich milá záře jakoby všemu tvorstvu zvěstovala:

»Po kruté zimě přijde jaro. Země odpočatá ozdobí se pak zelenou, řízou s vetkanými květy, aby jako družička uvítala slunce životodárné!«

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

ô zní jako ó: bôb = bob; bôl' = bol, žal; môžem = mohu; ôsy = osy; pôst = půst.

Tohoto ô užívá také ve druhém pádě čísla množného: nôh = noh.

V některých slovech může se užíti ô, ale i nemusí: dôjst jest právě tak správné jako dojst = dojíti; pôlnoc jako polnoc = půlnoc.

ú čte se dlouze, ku př. búra = bouře; búrny = bouřlivý; búdzat = buditi; cúdit' = ciditi; čútorá = troubel neb špička na dýmky; drúzgat = lámati; dúha = duha; grúň = stráň; húštana = houština; chlúbny = chlubný; kúriť = topiti; kúštik = kousek; múr = zeď; nútif = nutiti; nútora = útroby; púpulka = jehněda, kočička; rúbat' = sekati; rúče = lepě, pěkně; rúšaj = hýbaj; smútok = smutek; súkno = sukno; súrný = nutný; túrňa = věž; úžitok = užitek; zkúsiť = zkusiti; žalúdok = žaludek.

Krácení slabik.

a čte se krátce: alebo = anebo; hrach = hrách; maslo = máslo; skala = skála.

e čte se krátce: breza = bříza; sneh = sníh; vetor = vítr; jedlo = jídlo; zjesť = snísti; semä = semě; temä = témě; vemä = vémě.

i čte se krátce: hlina = hlína; klin = klín; lipa = lípa; misa = mísa; sito = síto; biť = bítí; hniť = hnítí; piť = pítí; šit' = šítí; žit' = žítí.

y čte se krátce: dym = dým; ryža = rýže; mydlo = mýdlo; mlyn = mlýn; byť = býti; kryť = krýti; myť = mýti; ryť = rýti.

o čte se krátce. Stává většinou místo českého **ú**. Ku př.: boh = bůh; dom = dům; koža = kůže; lono = lůno; sol' = sůl; voz (vôz) = vůz. Rovněž stává ve druhém pádě čísla množného. Ku př.: Čechov = Čechův; mužov = mužův; synov = synův. I ve třetím pádě čísla množného: bratrom = bratrům; Čechom = Čechům; mužom = mužům; synom = synům.

u stává místo českého **ou**. Ku př.: husle = housle; puta = pouta; sudca = soudce;

jindy stává místo českého **ú**. Ku př.: uhol = úhel; utorok = úterek.

Také se ho užívá místo **ú**. Ku př.: ruža = růže.

Tvarosloví. — Skloňování.

Ve slovenčině jest právě tolik pádů jako v řeči české a vzorů může se užití rovněž českých. Ale pravidlem užívá se pro mužský rod následujících vzorů:

Chlap, dub, muž a meč.

První pád čísla jednotného srovnává se s prvním pádem vzorů českých. Příponou prvního pádu čísla množného při vzorech chlap a muž může býti »i« nebo »ovia«. Ku př.: Chlapi nebo chlapovia, muži nebo mužovia. Vzory dub a meč srovnají se i v množném čísle se vzory českými: duby, meče.

Druhý pád v jednotném čísle má příponu: **a**, i říká se: chlapa, duba, muža, meča. Příponou množného čísla jest »ov«. I říká se: chlapov, dubov, mužov, mečov.

Příponou třetího pádu čísla jednotného jest »u«: chlapu, dubu, muže, meču. Třetí pád čísla množného přibírá příponu »om«: chlapom, dubom, mužom, mečom.

Čtvrtý pád čísla jednotného i množného rovná se úplně pádu druhému jak v čísle jednotném tak v množném.

Pátý pád čísla jednotného končí se na »u«, ač může se užití i »i«. Ku př.: muži = muži! meču = meči! Pátý pád čísla množného srovnává se úplně s prvním pádem čísla množného.

Příponou šestého pádu čísla jednotného jest »e« nebo »u«. Přípona šestého pádu v čísle množném jest buď »iech« nebo »och«. Ku př.:

Chlapiach = chlapoch ; dubiech = duboch ; mužiech = mužoch ; mečiech = mečoćh.

V sedmém pádě čísla jednotného pro všechny vzory jest přípona ›om‹: Chlapom, dubom, mužom, mećom. V množném čísle v sedmém pádě užívá se buď přípony ›mi‹ nebo ›ami‹: Chlapmi = chlapami; dubmi = dubami; mužmi = mužami; mećmi = mećami.

Poznámka. Pamatovati sluší, že i ve slovenčině vyskytují se mužská podstatná jména se ženskou příponou jako: sluha, gazda, Hadža, Kućera a j. Tato přibírají ve čtvrtém pádě čísla jednotného ›u‹: sluhu, gazdu, Hadžu, Kućeru. Podstatná jména bytosti životné mohou se užívat i neživotně a pak v prvé i pátém pádě čísla množného přijímají příponu podstatných jmen neživotných, ku př.: orli, psi, vtáci = orly, psy, vtáci a dle toho příponu přijímá i sloveso k nim se vztahující: orli lietali = orly lietaly; psi brechali = psy brechaly a p. (Přístě dále.)

Ed. Brož:

MOJE VLAST.

Mám rád českou zemi,
je to pravý ráj,
jí se nevyrovná
žádný v světě kraj.

Miluji vlast svoji,
vše mi svato v ní,
řeć a píseň česká
ať tu věčně zní.

Horami objatá
jako draćokam,
zemi milých předků
ze srdce rád mám.

Bućte pozdraveni,
kdo jste svobodu
vydobyli vlasti,
svému národu!

L. Grossmannová-Brodská:

Po štědrém večeru.

(Dokonćení.)

›K čemu to?‹ usmál se dobromyslný starý pan profesor, ›však jsme sem také dobře trefili.‹

Již také vyšla paní Lahodová a odváděla milé hosty do stavení; způsobně vychované dítky Lahodovic strýćka a tetičky se příliš neostýchaly, za to mohly nechati oći na štíhlém, mladém pánovi, jemuž z opáleného oblićeje ćtverácky hleděly oći za zlatými brýlemi. Na hlavě měl takovou podivnou ćepici se dvěma štítky, jedním v předu a druhým v zadu, jak to kdysi viděly na obrázku v knize o jakémsi slavném cestovateli.

To byl tedy bratranec Adolf!

Mladý pán patrně navzdor své učenosti nepozbyl veselé mysli, neboť chopiv Slávka za ručku, povídal žertovně:

»Když jsme se posledně viděli, byl jsi drobným knoflíkem, hledme, jaký se s tebe stal švarný mužíček! My budeme spolu dobrými kamarády, že, Slávečku?«

Radostí uzardělý hošík ochotně přisvědčil.

»Jak pozoruji, stal jsi se nějakým čiperou a zajisté budou tě zajímati sbírky vzácných brouků a motýlů cizokrajných, které jsem vám, hochům, přivezl.«

Takovou řeč hoši rádi slyšeli; než i děvčátka zkrátka nepřišla, o to se postarala tetička, paní profesorová. Po občerstvení si hosté po cestě trochu odpočinuli a teprve k hojné a bohaté večeři sešli se všichni kolem stolu.

Když bylo po jídle, které se odbylo za veselého humoru a různých vzpomínek, pobídla paní Lahodová milé hosty do zadního pokoje, kde byla zatím Julinka rozžehla na stromečku voskové svíčky.

Pan profesor pohnut obrátil se ku svému bratrovi, řka:

»Tento osvětlený stromek vánoční, dnes, u večer tříkrálový, upomíná mne na naše dětství, na bývalý náš drahý domov a zemřelé rodiče. Děkuji ti, Václave, že alespoň ty zachováš ten rodinný obyčej.«

»Jaký to obyčej, otče?« otázal se mladý pan Adolf.

»Však ty také o něm dobře víš, synu. Dokud my děti bývali jsme malí, naši rodičové vánoční stromek ponechávali vždy až do sv. tří králů; tu posledně jsme se pod ním pomodlili, zapěli si písně, načež teprve se odklidil.«

»Vím, vím,« potřásl syn hlavou, »leč není divu, že jsem na to na svých dalekých cestách poněkud pozapomněl.«

»A my staří lidé, jseuce sami, neměli jsme pro koho stromek zdobiti, proto pamatovali jsme raději nějakými dary na potřebné lidi,« dokládala paní profesorová.

Její choť řekl:

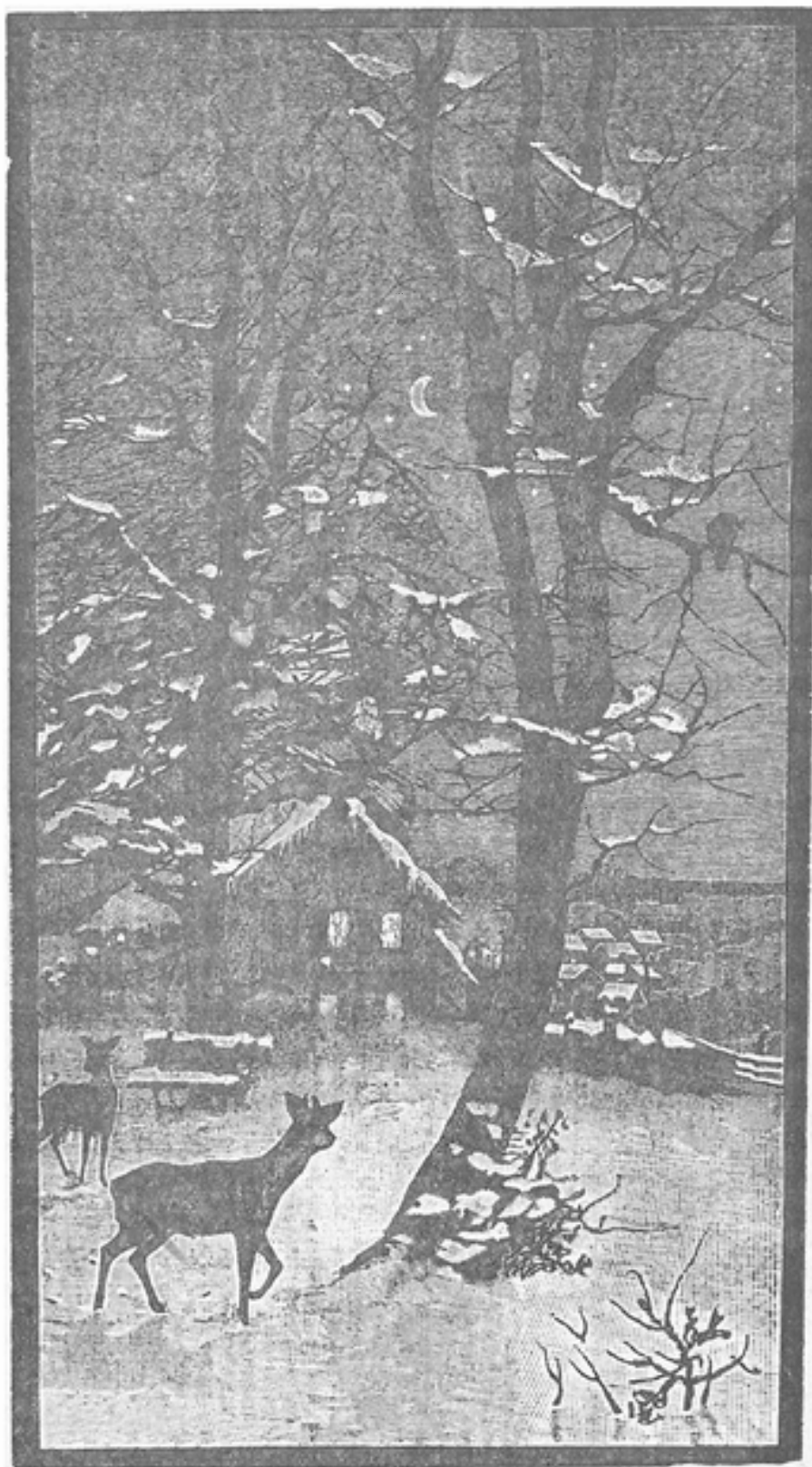
»Proto tím dvojnásobně jsem dnes potěšen.«

Společně se všichni pomodlili a zapěli si.

»No, tak, děti, budete očesávati? Já vám pomohu,« smál se veselý Adolf.

»Tož jen s chutí do toho,« pobízel také strýček, načež si oba staří pánové usedli na pohovku. Paní Lahodová se švekruší prohlížely obrázkové knihy, pohlížejíce občas s úsměvem na děti, které činily těsné klubko kolem Adolfa, jenž si Slávka koňmo na ramena posadil, aby prý ten nejmenší také nejdříve dosáhnul.

Lesklé řetězy, papírové třapce i skleněné ozdůbky opatrně složeny do krabic, cukrovinky putovaly většinou do úst rozjařených dětí a Ju-

Zimní večer.

linka právě hodlala zavolati služku Marjánku, aby obraný stromeček odnesla, když Adolf povídal: »Kam nyní s tím stromkem?«

»Marjánka jej odnese do kůlny, ráno rozseká a podpálí s ním oheň v kamnech.«

»To já vím něco mnohem lepšího,« usmál se mladý pan Lahoda.

Vida tázavé pohledy dítek, svým příjemným způsobem vykládal:

»Když loňského roku jsem cestoval po Švédsku a Norsku, poznal jsem tam velice zajímavý a chvalitebný obyčej. Tam vánoční stromky, když vykonaly svůj úkol, nevyhazují nevázně někam za ploty anebo do kamen, nýbrž ještě nyní prokazují jim mnoho dobrého.«

Malí posluchači arci nechápali, čeho tím bratranec myslí a pan Adolf, když je dříve dobromyslně poškádlil pro jejich nepokrytou zvědavost, dále vykládal:

»Ano, ve Švédsku a v Norsku a vůbec všude, kde jsou dobří soucitní lidé, vystrojují vánoční stromek také — pro ptáčky, pro ty drobné, ubohé opeřence, kteří právě za kruté zimy po vánocích nejvíce trpí hladem a mrazem.«

»Tot velmi pěkné,« upřímně poznamenala Julka.

»Ovšem, proč bychom také my toho nemohli následovati?« pronesl bratranec za radostného souhlasu všech dětí.

»Ale jak to jen uděláme,« staral se Slávek; »já jsem něco podobného ještě nikdy neviděl.«

»To věřím!« smál se bratranec a smáli se i druzí, zaslechnuvše starostlivá slova Slávkova.

Když přišla Marjánka, neodnesla stromku, ale mladý pán jí nakázal, aby donesla něco velkých ořechů, obilních klásků, suché slunečnice, kousky syrového tuku a těmi věcmi počali všichni vespolek stromek ověšovati.

Ořechy upevňovaly tak, že odstranili jednu půli skořápky, aby hladoví ptáčci mohli pohodlně zobati jádérka, syrovým tukem se ptáček trochu zahřeje, nazobá-li se jej. A což slunečnicová semena, ta jsou ptáčkům pravou pochoutkou, nemluvě ani o kláskách obilních. Julinka si vzpomněla a donesla ještě kytici rudých jeřabin. Chtěla jich použití za ozdobu umělé kytice, ale ve prospěch ptáčků ráda to obětuje.

Ještě téhož večera postaven takto štědře »ozdobený« stromek na příhodné místo do zahrady a druhého dne svým radostným pokřikem pobouřil Slávek celý dům, volaje:

»Jen pojdte se podívat, jak mnoho je tam ptáčků a jak se tam chudáci drobní živi!«

Rovněž druhé děti měly radost a obchodník pan Lahoda pochválil synovce, že nabádá jeho děti k útrpnosti k ptáčkům.

»Však se ti opeřenci za to odmění,« dokládal také pan profesor, »zapamatují si, kde se jim v nejkřutší době dostalo pomoci, uvyknou zde

a z jara i v létě pomohou značnou měrou hubiti škodlivý hmyz na ovocných stromech.«

»Pravda, a proto bylo by dobře, abyste po celou zimu na ptáčky nezapomínali. Obnovujte jim často potravu, mnoho dobrého tím vykonáte,« dokládal Adolf.

Že tak učiní, horlivě bratřenci slibovaly všechny děti. A nezapomínaly nikdy toho slibu. Ještě po letech, když hoši jako studenti dojížděli domů na vánoční svátky, pomocí sestřiček vždy po Třech králich obraný stromek ověšovali pro ptáčky, s přátelskými city při tom vzpomínajíce na milého bratránka . . .

PROSBA PTÁČAT.

„Přijde zima mrazivá,
málo zrněk bude!
Mezi námi bída, hlad,
zahostí se všude!

Mnoho nás as pohyne,
jak to listí v hvozdě;
dejte, dítky, drobty nám,
nežli bude pozdě!

Pohostěte v zimě nás
žlutavými klásky;
z jara za to budem vám
pěti slova lásky!“

Viola z Prácheňska.

Žito — čaroděj.

(Pokračování.)

IV.

Žito s krejčím vandroval vesele od města k městu a měli se dobře. Žito si velmi oblíbil krejčíka a umínil si, že se ho bude držeti. Proto když krejčí v jednom městě přijal práci, udělal podobně, ač řemeslu ani za mák nerozuměl a jehly takřka nikdy ani v ruce neměl. Ale spoléhal na svůj důvtip a na svého tajemného pomocníka, který ho všady provázel a mu pomáhal . . .

Mistr Náprstek, u kterého oba přátelé přijali místo, byl čilý a hubený človíček, který by se byl protáhl uchem jehly. Rozumu měl za čtyři a dětí jako klubiček, dosti nouze a že častěji postonával, musil si držeti tovaryše.

Proto velmi rád Žito a Petra pomocníka přijal. Dohodli se velmi brzy. Jen to si Žito vymínil, aby mu mistr každodenně práci určil a tu aby si mohl vykonati kdykoli.

»To je mi úplně jedno,« odvětil pan mistr, »jen bude-li vždy práce v čas hotova.«

»To bude« odvětil Žito, a vše bylo odbyto.

Toho dne pro pokročilou dobu nemínili se už dáti do práce, ale použili zbývajících času, aby si prohlédli město. Když se chůzí po ulicích unavili, vešli do jednoho šenkovního domu, kdež setrvali až do noci.

Druhého dne byli ospalí. Nechtělo se jim do díla. Mistr se mrzel a řekl Žitovi:

»Chceš-li mi takto dílo odbývati, lépe by bylo, abys odešel, neboť nemohu toho trpěti!«

Žito se zasmál a mistrovi odvětil: »Proč se zlobíš a hněváš, mistře? Zdali jsi zapomněl smlouvu, kterou jsme spolu učinili?«

Načež mistr:

»Vím předobře!«

»Viš-li, nestarej se tedy, co činím nebo čeho neučiním,« pravil Žito, »a budiž spokojen tím, že bude dílo v čas odvedeno.«

Mistr tedy již o té věci nemluvil, ale byl velmi zvědav, jak to Žito navlékne, aby byl se svým dílem hotov, když dosud ničeho neudělal jsa neustále samý šprým a žert a zpěv, a ještě meškaje mistra i Petra pomocníka.

Zvonili poledne.

Mistrová volala k obědu.

Žito odhodil šití, zapíchl jehlu do podušky, náprstek položil a honem pospíchal ke stolu, neboť na jídlo si vždy potrpěl. Zvláště rád jídal švestkové knedlíky. A dnes byly!

Žito přemýšlel, jak by ostatní odloudil od stolu, aby sám mohl pohodlně jísti. Zosnoval si tedy honem plán a také ho provedl. Jakmile paní mistová postavila na stůl mísu sněhobílých, makem pěkně posypaných švestkových knedlíků, volal Žito, ukazuje oknem ven:

»Pohledte, což je to?«

»Kde? kde?« ptali se všichni obracejíce se k oknu.

»Nevidíte, kterak tamto vrabec veliké břevno nese?« vece Žito nabiraje sobě na talíř knedlíků.

»My ničeho nevidíme!« pravili ostatní.

»Nuže, přistupte k oknu,« vece Žito. »Uvidíte, čeho jste ještě nikdy neviděli!«

A jal se pokojně jísti knedlíky, kdežto ostatní běželi k oknu.

A opravdu! Tam na ulici hmoždil se vrabec s velikým břevnem! Opodál pak druhý rovněž táhl po zemi dlouhý trámec. Všichni pozorovali plni podivu, jak se s tím tahal a namáhal a úžasem křičeli, vidouce, kterak s tím velikým břemenem vylétl na střechu!

»Nastojte! Nastojte!« volali a ukazovali na vrabce, jenž po střeše táhl břevno.

A tak byli zaujati podivuhodným divadlem, že na jídlo úplně zapomněli, i paní mistrová s malou holčičkou.

»Ukaž, maminko, ukaž! Chci taky se dívati!« Maminka ji postavila na okno, rukou ji přidržujíc, ale dítě pořád říkalo, že nic nevidí.

»Tak se přece podívej, kterak tam vrabec břevno vleče!«

Děvčátko se rozesmálo a zvolalo:

»Ale maminko, vždyť je to pouhé stéblo!«

Jakmile to vyřklo, všecko kouzlo pominulo a všichni viděli holou skutečnost. I vrátili se honem ke stolu.

Však byl již také čas. Přijítí o chvílku později, byla by bývala mísa prázdná. Již takto mnoho nezbývalo.

Všichni horšili se nad tím, že je Žito měl za blázny. On však se jen smál a řekl.

»Proč jste tak pošetili a zvědaví? . . .«

Nadešel již večer, ale práce Žitova dosud ani zpola nebyla hotova. Mistr jal se Žitovi opět vyčítati, ale ten pravil:

»Co chceš, mistře? Ještě zbývá noc. Teprve zítra můžeš mi cos vytýkati . . .«

A řka to odešel po večeri do města a nevrátil se až v noci, kdy mistr s rodinou už spali. I pomocník Petr spal a chrupal, až se to rozléhalo.

Žito vyndal z pod pláštíku cosi v papíře zabaleného — byly to zbytky večere — a položil to, jak měl ve zvyku, na stůl pro šotka. Potom ulehl a spal v několika minutách, jako když ho do vody hodí . . .

Ráno dlouho vyspával, a ku podivu! Mistr ho ani nebudil a nechal ho spáti. Když konečně po snídani, jež mu paní mistrová poslala, přišel do dílny, pravil mistr vesele:

»Milý Žito, s radostí jsem shledal, že tvé dílo je hotovo a že je to práce dokonalá. Nikdy bych byl neřekl, že umíš tak pěknou práci! Neměl jsem včera za jiné, nežli že tě budu musit propustiti, ale nyní vidím, že jsi výborný dělník a milerád ti mzdu zvýším. Jen to je mi divno, kdy jsi vlastně práci zhotovil!«

»V noci, pane mistře, v noci!« smál se Žito. »My šijeme nejraději po tmě!«

Mistr kroutil hlavou nad odpovědí, jež ho jen utvrzovala v podezření, že to není s dobrým, ale co měl dělati, když dílo bylo hotovo?

A tak to šlo nyní každodenně. Žito skoro nic nepracoval, ale ráno vždy vše bylo uděláno. Mistr přirozeně mu schválně ukládal více a více díla, ale mohl mu toho naložit celou hromadu, Žito se jen smál a ráno bylo vše hotovo.

Tak Žito k velké spokojenosti mistrově vykonal při své nedbalosti mnohem více práce, nežli dva jiní pilní dělníci. Ba za krátko se nejen mistr, ale i pomocník Petr na Žita se vším spoléhali a v práci víc a více polevovali.

Kromě toho mu nechávali takové práce, na nichž nejvíce záleželo, a Žito, nebo spíše jeho tajemný pomocník, tak pěkně vše zhotovil, že se mu v tom ohledu nikdo vyrovnati nemohl. Nebylo divu, že si takovou práci nemohli zákazníci dosti nachváliti a že jich den ode dne přibývalo... Tak dobrá pověst mistrova se šířila po dalekém okolí a jmění mu přibývalo. Jeho vždy prázdný míšek se vůčihledě naplňoval pěknými bílými tolary a groši. Bída, jež odjakživa se v jeho příbytku roztahovala jako doma, začala se znenáhla uskrovňovati, skrývati, do koutků příkrčovati, až konečně zmizela nadobro.

Krejčí Náprstek byl denně veselejší. Štěstí mu bylo očividně příznivo. Za to děkoval jenom Žitovi a jeho kouzelné jehličce. Proto byl na něj velmi laskav a dělal mu pomyšlení. Přál mu úplné svobody a — ukládal mu víc a více práce!!

Toto vše se nelíbilo pomocníku Petrovi, jenž dělej co dělej nemohl Žitovi — v práci postačiti. Bylo mu to už dávno podezřelé a umínil si vyzkoumati, co Žito vlastně v noci dělá. Snažil se také usnouti a nenápadně ho v noci pozorovati. Ale vždy ho přemohla únava a usnul tak tvrdě, že se neprobudil, až za bílého dne. Tím se velmi kormoutil. Vida, že paní mistrová Žitovi také na straně přilepšuje, velmi na soudruha zanevřel a přemýšlel, jak by se mu pomstil.

Jedné noci probudil se náhodou ze spaní a zpozoroval jakési světlo v dílně, kde spal. Napadlo mu hned, že snad Žito pracuje, a proto ze zvědavosti potichouнку se na loži zdvihl a hleděl ke stolu.

Tu spatřil zvláštní zjev.

Na tabuli seděl se skříženými nohama malý černý mužik, a tak pilně se oháněl jehlou, že se mu až hlava třásla. Červená čapka ležela vedle něho a na prsou visela mu malinká svítilna.

Petr se díval s vytřeštěnými očima na tento přízrak, a nevěděl, spí-li či bdí. Nyní rázem se mu v hlavě rozbřesklo. Pochopil, čím si tak dlouho marně hlavu lámal.

„Má šotka! Má šotka!“ šeptal si ustrašen, na celém těle se třesa strachem a rozčilením.

Šotek snad něco zpozoroval. Ohlédnuv se, spatřil Petra, an vyjevené oči naň poulí. Uchopiv červenou čapku, posadil si ji na hlavu a stal se neviditelným. Světélko shaslo, skřítek zmizel.

Petr nevidá již ničeho, opět se položil a namáhal se usnouti. Ale nemohl již ani oka zamhouřiti. Dilem různé myšlenky ho znepokojovaly, a opět se mu zdálo, že po dílně cosi cupotá a straší. Schoval se pod peřinu a jen chvílemi pokukoval skulinou, neobjeví-li se někdy záhadný mužik. Ničeho však nespatriil.

Na tabuli seděl se skříženými nohama malý černý mužik. (Str. 128)

Jakmile se trochu rozbřesko a na dvorku zakokrhal kohout, vylezl z postele. Bázeň ho přešla. Běžel se ke stolu podívat na dílo šotkovo. Vše bylo hotovo, jen poslední kus byl nedodělán a ještě v něm byla zapíchnuta zlatá jehlička. Petrovi zaleskly se oči lačnou žádostivostí. I vztáhl hned ruku a jehličku si vzal »pro štěstí«. Potom znova ulehl, děláje, jakoby spal, aby ho neměli v podezření. Když mistr a Žito přišli později do dílny, nemálo se podivili, že dílo poprvé dnes není doděláno!

Mistr s podivením díval se tázavě na Žita. Ten pokrčiv rameny, zavrtěl povážlivě hlavou, vzpomínaje, nezapomněl-li snad včera večer Šotkovi položit na obvyklé místo večeři. Potom zavedl řeč s Petrem, ptal se ho nenápadně, zdali se mu snad v noci něco nezdálo, domnívaje se, že se něčeho doví. Ale Petr byl tak chytrý, že se chránil prozraditi, co v noci zažil.

Ba ani mistrovi ničeho neřekl, boje se pomsty mužičkovi nebo zášti Žitovi. Maje zlatou jehličku, v duchu zabýval se plánem, jak by mohl mistra nenápadně opustiti! Netušil ovšem, že šotek Žitovi zatím všecko oznámil a že již tento naléhá na mistra, aby pomocníka propustil.

Bylo mu to tedy rovněž tak divno, jako velmi vítáno, když mu pan mistr pod nějakou lichou záminkou dal výpověď. Byl tomu velmi rád, že mu mistr uspořil námahu a mrzutosti a tak tedy odešel.

Mistrovi to bylo zcela jedno. Nezáleželo mu na nějakém pomocníkově; do jeho vyhlášené dílny hnalo se jich na sta, on však nikoho nepřijal. Jemu stačil Žito. Nebyl také již takový chudás jako druhdy. Byl nyní zámožným mužem a hrál si také na pána. Také paní mistrová odvrhla všechny sprosté způsoby a zanechala domácích prací. Byla milostpaní a měla dvě služky. Děti dány do škol. Na vše to vystačovaly denně se množící příjmy mistrovy. Firma jeho přišla do módy a lidé k němu se hrnuli, ačkoli tím časem se leccos již proslýchalo! — — Patrně Petr odcházejce, někde něco prozradil. I mistr konečně něčeho doslechl, ale nezdálo se, že by tím byl nějak dotčen nebo překvapen. Tušil už dávno, jak se věci mají, třeba o tom nikde nemluvil, jsa spokojen, že tak pohodlně může bohatnouti.

V.

Po nějakém čase spatřila zase paní mistrová v noci šotka. Velice se zalekla. Ihned si vzpomněla na rozličné řeči a narážky, jež se jí poslední dobou k sluchu dostaly. Teď teprve pochopila a porozuměla.

Ráno oznámila věc panu mistrovi. Ten pravil:

»Tušil jsem to dávno, ale nač bych se tím znepokojoval. Onen šotek slouží patrně Žitovi a já nemám ve zvyku starati se o cizí služebníky«.

»Ne tak, milý muži,« odvětila mistrová, »musíme povážiti, že tovaryš slouží nám a pro nás tedy šotek pracuje. A takový majetek nebývá požehnan!«

»To jsou řeči!« utrl se mistr, »leda bych byl blázen, abych své štěstí zahazoval!«

»Jen aby to nebylo neštěstí!« namítala mistrová.

»Bláhová ženou!« zvolal mistr. Buď ráda, že jsme konečně jednou z té prokleté bídy vyvázli. Děkuj Bohu a o nic se nestarej. Mohu tě ujistiti, že já se skřítkem nemám nic společného — co se mi tedy může státi?«

»Ale co řeknou lidé? Doslechla jsem se — —«

»Nikdo nic určitého neví! A z lidí mluví závist, že se nám trochu lépe vede!«

»Ale mohou se něčeho dopátrati!«

»To by musil Žito něco říci — ostatně doufám, že za krátko budu mít již tolik, abych mohl řemeslo pověsiti na hřebík!«

Mistrová se tím poněkud upokojila, ale přece jen od té doby přemýšlela, jak by se nenáviděného šotka zbavila a jak by si opatřila proti němu nějaký neomylný prostředek. Konečně přišla na to, že bude nejlepší svěcená voda. Tou pak v dílně vykropila každý kouteček, zvláště místo, kde skřítek seděl.

V noci byla na stráži. Bylo pořád ticho, ale jakmile na věži udeřila půlnoc, zahučelo to v komíně, jako náhlý vítr a hup! šotek byl na tabuli. V tom okamžiku objevily se plaménky na místech, kam dopadly krůpěje svěcené vody! Skřítek byl nanejvýš překvapen, ale hned se vzpamatoval a jal se plaménky utloukati svou čepicí . . . Potom náhle zmizel.

Mistrová v duchu se radovala a s úsměvem uložila se ke spaní.

Sotva však začala trochu podřimovati, prásk! jako když těžká žehlička spadne.

Mistrová leknutím vyskočila rovnýma nohama z postele a zděšeně naslouchala sotva dech tajíc, ale nic se nehnulo, a bylo úplné ticho. Všichni spali . . .

Mistrová se po chvíli upokojila, ale úzkost jí nedala hnedle zas usnouti. Konečně opět zdřímla.

V tom hup! něco jí skočilo na prsa a začalo jí dusiti. Sténala ze spaní jakoby ji tlačila mura . . . Po chvíli se probudila všecka zpocena . . .

Opět nemohla dlouho usnouti a když se konečně rozbřeslo, raději vstala. Ale byla nevyspalá a naříkala, že jí celé tělo bolí . . .

Mistr i Žito byli ráno velmi nemile překvapeni, vidouce, že tentokrát není dílo hotovo. Leželo na tabuli netknuto!

Žito se již dovtípl, co v tom vězí, zvláště když pozoroval, že se paní mistrová po celý den potměšile usmívá a žerty si tropí. I dal mistrovi na srozuměnou, že by mu bylo velmi nemilé, kdyby se paní mistrová pletla do jeho záležitostí.

Mistr ovšem zakročil, ale nadarmo. Paní mistrová stále vymýšlela nové a nové prostředky, jimiž hleděla »zlého ducha« z domu vypuditi. Šotek ovšem nezůstával jí nic dlužen a mstil se při každé příležitosti . . .

Bylo to horší a horší a Žito raději nebýval ani doma, nic ho už netěšilo. Mistr byl také mrzut a jsa již dosti bohat, hledal jen záminku, jak by tovaryše propustil.

I přijal v té době nového tovaryše, jménem Tomáše, jenž byl velice pobožný a po celé dílně z návodu mistrové navěšel množství obrázků, ale ty se vždy přes noc octly na zemi! Z té příčiny se se Žitem často

pohádali, a při jedné takové hádce hodil prchlý Tomáš po smějícím se Žitovi podžehličníkem! Za to mu však hned pozměnila se ruka v kopyto!

Tomáš byl ovšem všecek nešťasten, ale Žito teprve po dlouhých prosbách a přimlouvách dal se obměkčiti a kopyto odčaroval. Od té doby měl sice od Tomáše pokoj, ale také se nasýtil dílny, kde tak záluďně se s ním zacházelo, a dal panu mistrovi výpověď, jež byla ovšem hned přijata.

A tak milý Žito svázal si opět uzlík, vzal hůl a hajdy dále do světa. (Příště dále.)

A. M. Kadlčáková:

PTÁČEK NA JIHU.

Co as dělá
rodná země,
po ní smutno
tuze je mně.

Co as dělá,
zda je ticha,
aneb zda tam
zima vzdychá?

Zda tam kvetou
stromy v lese,
kde jsem zpíval
vždycky v plese?

Srdce moje
bolí v hrudi,
city slastné
ve mně budí.

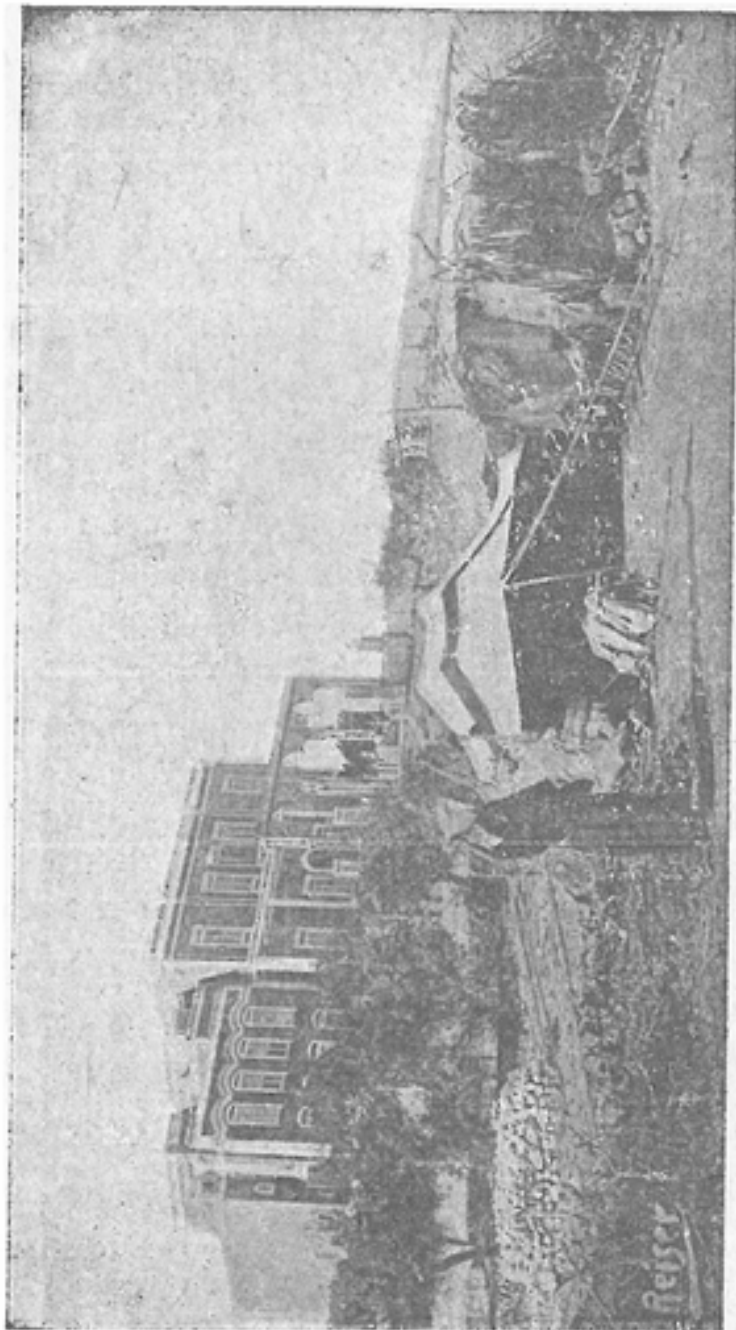
Víc a více
smutno je mi
po té drahé
rodné zemi!

K. J. Z.:

V Alexandrii.

Na pobřeží severní Afriky, západně od nilské delty, rozkládá se zajímavé město Alexandrie. Založena byla r. 332 před Kristem. O jejím vzniku vypravuje se zajímavá pověst. Uvedeného roku vyplul Alexandr z Memfidy po Nilu do Kanopa, a odtud dále ku pobřeží moře Středozevního. Zde poručil staviteli Deinokratovi založiti město. Deinokratés byl s plánem města brzy hotov. Položil na zem makedonský vojenský plášť, jehož nákrčník činily dva výběžky souše, vybíhající do moře a to na západě Timonion, na východě Lochias. Další pověst vypravuje, že Deinokratés vyměřuje si směry ulic, užíval bělavé hlíny, kterou vysypával vyměřené linie. Stalo se však, že se mu hlíny nedostalo. Neztrativ mysle,

Beduinská čtvrť v Alexandrii.

použil mouky, určené pro dělnictvo. Ale mouka byla vydatnou pastvou pro ptactvo. Slétlo se prý a mouku sezobalo. To bylo dobrým znamením pro budoucnost města, jak také bylo Alexandrovi vysvětleno. Věštěno mu, že město zkvete a vzroste a obyvatelstvo že tu bude žít v blahobytu. Proroctví to také se vyplnilo.

Na výběžku Lochias, hluboko do moře vybíhajícím, vybudován královský palác a protilehlý ostrov Pharos, spojen s pevninou dlouhou hrází, Diabathra nebo také Heptastadion zvanou. Na Lochias vedla brána Měsíčná, k jezeru Mareótskému brána Slunečná. Obě spojovala dlouhá třída Dromos, kterou v pravém úhlu přetínala třída Mezon Pedion. Na jejich křižovatce založena agora Alexandrova, v níž později vybudována veliká budova Tetrasyon. Tepnou celého města byla královská čtvrť, Brucheion zvaná, a táhnoucí se od výběžku Lochias až k Heptastadionu. Ku královské čtvrti přiléhala čtvrť židovská. Chloubou celé Alexandrie byl královský hrad, mausoleum a museion.

Již za Ptolomea I. stala se Alexandrie střediskem obchodu a umění. Sem hrnuli se národové ze všech končin známého tehdy světa. Město brzy nepostačovalo. I vystavěna nová čtvrť na místě vsi Rhakotis. Zde také postavena nejnádhernější budova této doby — chrám boha Serapida. — Dnes ze vši té nádhery zachován tu pouze sloup, zvaný Pompejův, jež tu dal postavit římský prefekt Pompejus ku počtě Diokleciána. Jeho hlavice jest korinthská a má se za to, že na ní stávala socha.

Nedaleko odtud jest čtvrť arabská, dále čtvrť beduinská. K popsání těchto čtvrtí užiji slov cestovatele dra J. J. Svátka: »... musím se upřímně přiznat, že poprvé jsem poznal, jak naše evropská obrazovnost jest vyvinuta. Vytvořil jsem si doma vždy při pomyšlení na takový arabský neb turecký kout orientálního města obraz pestrý, ladných a pokud možno živých a ohnivých barev a nyní, když jsem stanul před skutečností, schlípla křídla mojí fantasie důkladně. Nelze si lépe představit stěsnění nudy, zahálky, omrzelosti a jakési stálé umírněnosti nežli v takovém zastrčeném koutku arabské ulice. Špína zápolí na všech stranách o palmu vítězství s nečistotou...«

Nová Alexandrie, turecky Iskenderije, zaujímá asi třetinu staré Alexandrie. Západní ráz nabývá převahy nad rázem Orientu. Nejživějšími ulicemi jsou třída Rás-el-Tín a třída Ibráhíмова. Obyvatelstvo, jehož tu napočítáno při posledním sčítání na 220 tisíc duší, skládá se z nejrůznějších národů světa. Nejvíce jest tu Vlachů, Řekův a Francouzův. I s Čechy se tu setkáme. Podnebí jest tu o 2·5° C teplejší než v Kahýře. Obchod jest čilý.

Výletním místem jsou nedaleké lázně Ramlé. Škoda, že nemohli jsme se v nich zdržeti déle jednoho dne, nechtěli-li jsme promeškati odjezd našeho parniku.

J. Sázavský:

Statečné dítě.

Byl leden. Paprsky odpoledního slunce vylákaly děti ven. Dítka bavily se klouzáním a rodiče před domky přihlíželi shovívavě dítek svých nevinné a osvěžující zábavě.

Náhle prolomil se pod jedním chlapcem led a ubohý hoch ocitl se v hlubině. Objevil se sice hned nad vodou a zachytil se okraje ledu, ale v nejbližším okamžiku opět zmizel a jen malé ruce držely se křečovitě křehké opory, již se byly zachytily.

Ze všech stran ozývaly se výkřiky zděšení, ale nikdo nevěděl, jak pomoci.

Tu jeden z malých soudruhů, chlapec asi sedmiletý, pustil se k nešťastnému místu, kam právě upíraly se oči všech, ale čím dále se odvažoval, tím hrozivěji led pod mladičkým odvážlivcem praskal.

Co činiti? Vrátili se, couvnouti před patrným nebezpečím a zanechati marného, byť záslužného podniku? Nikoli! Duchapřítomnost, jaká se objevuje nezřídka v nebezpečí, s přirozeným důvtipem poradily mu, co třeba činiti, aby pod tíží těla led se neprobořil: Chlapec ulehl na led a plazil se opatrně dál a dále, až k otvoru, kde tonul nešťastný soudruh. V okamžiku ho uchopil za ruce, vytáhl na led a pomalu odvlékl na pevnější místo, kde již přispěchali jim lidé ku pomoci.

Mezi osobami překvapivšími byl i otec malého zachránce života, obchodník, který uslyšev, co jeho synáček vykonal, leknutím zbledl při pomýšlení, že by byl jeho synek snadno mohl od tonoucího býti stažen pod led a s ním utonouti; proto jeho první slova byla výčitka:

»Nešťastné dítě, co's to učinil? Nevíš, že by's byl mohl se utopiti taky?«

»Ale tatínku,« zvolal chlapec třesa se a blízek pláče, »vždyť by se byl beze mne Antonín jistě utopil!«

Co odpověděl otec na slova chlapce, jenž prokázal tolik obětavosti a statečnosti? Přitiskl ho mlčky na srdce a všichni přítomní objímali ho rovněž.

A. B. Šťastný:

Sněhová koule.

Žák měšťanské školy Jaroslav Valenta o vánočních prázdninách horlivě pracoval na dárku, jimž chtěl překvapiti strýčka k jeho narozeninám, připadajícím právě na Nový rok. Strýc byl lesníkem na ne-dalekém panství a Jaroslav často býval u něho návštěvou. Jsa dobrý kreslič, v letě si namaloval malý obrázek, znázorňující strýčkovu myslivnu.

Strýci líbil se obrázek, a tu si vzpomněl Jaroslav o vánocích, že podle obrázku namaluje jiný, větáí a že jím překvapí strýčka.

Práce se mu dařila; denně jí věnoval několik hodin. Maloval sice jen vodovými barvami, avšak obraz byl zdařilý.

V poslední den roku dohotovil svou práci. S uspokojením zadíval se na pěkný obraz, dosud napiatý na prkně. Až barvy, dnes nanesené, dokonale zaschnou, odřízne papír — a zítra půjde s otcem a s matkou ke strýci, aby mu odevzdal svůj dárek.

V tom vešla do pokoje matka. Jaroslav se jí pochlubil, že práci již dokončil, a matka zálibně si prohlížela obraz. Obzvláště se jí zamlouvaly lesní stromy, které obklopovaly myslivnu.

»Není ti zde horko?« otázala se pojednou.

»Je tu teplo,« doznal hoch.

»Není divu,« řekla matka. »Ráno jsem zde zatopila, když byl takový mráz — a teď sem svítí slunce oknem jako na jaře. Kdož by se byl nadál, že bude tak krásné odpoledne! Nezhorší-li se počasí, budeme mítí příjemnou cestu do myslivny!« libovala si.

Přistoupila k oknu a otevřela je, aby do světnice vpustila čerstvý vzduch.

»Chceš-li, Jaroslave, pojď zatím do kuchyně, než to tu vyvětrá,« vybídla syna. »Přec jen sem vráží zima, jsi zahřátý, mohl by ses nastudit.«

Jaroslav však prohlásil, že se proběhne zahradou a matka mu v tom nezbraňovala. Hoch oblékl zimní kabát, na hlavu si posadil klobouk, odešel s matkou do kuchyně a odtud seběhl do velké zahrady, jež obklopovala jejich stavení.

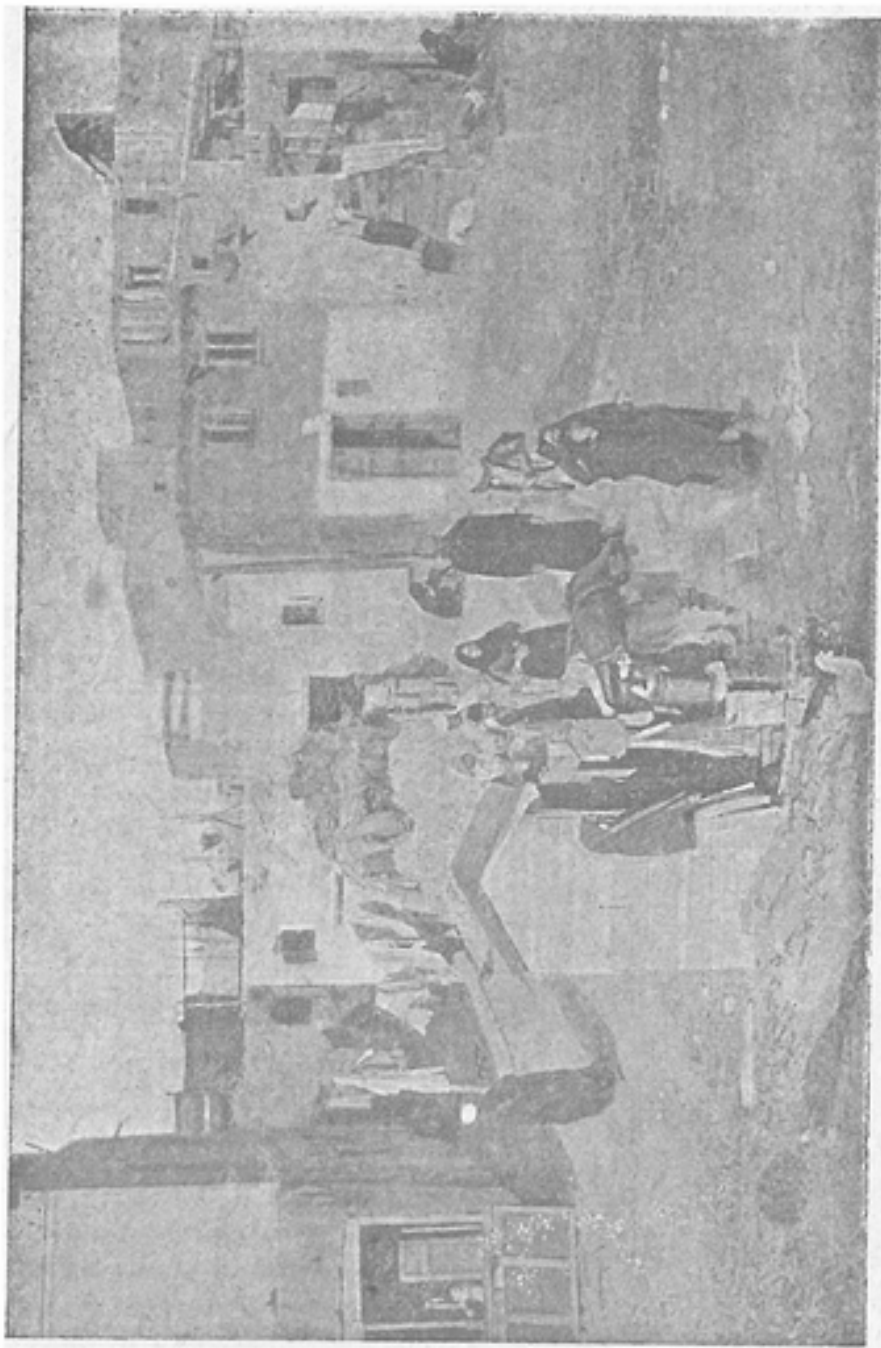
Na čisté, modré obloze zářilo slunce; v jeho svitu jiskřil se omrzlý sněh, jímž byla zahrada dosti vysoko pokryta, jako drobné křišťálky. Jaroslav pobíhal v sypkém sněhu, jenž na místech, kam sluneční paprsky nejdéle dopadaly, poněkud roztál.

Hoch hrábnul oběma rukama do sněhu, stlačil jej v dlaních a uhnětenou sněhovou kouli vyhodil do značné výše. Když dopadla, zpola se zabořila do sněhu.

Jaroslav chvíli se bavil vyhazováním sněhových kulí nad vrcholky stromů. Vracejíc se zpět, některá narazila na větev a buď se rozsypala v droboučký poprášek nebo zůstala seděti na větvi jako bílá čepička. V tom zahlédl Jaroslav na nedalekém stromě hejno vrabců. Z pouhé svévole hodil po nich. Sněhová koule je vyplašila — vzesli se do vzduchu, odletěli, avšak brzy se snesli na jiný strom. Leč ani tam jim nedopřál Jaroslav pokoje. Zase je odehnal koulí a jakmile zapadli na jiný strom, opět po nich hodil.

V tom zaletěla koule otevřeným oknem do pokoje.

Jaroslav se zarazil. Je-li v pokoji matka, jistě jej okřikne. Avšak nezaslechl ničeho a proto se upokojil.

Arabská čtvrť v Alexandrii.

Vrabci ulétli na opačnou stranu zahrady a nezbeda běžel tam za nimi a zas po nich házel.

Posléze jej tato nepěkná kratochvíle omrzela; vrátil se domů. Když stanul v kuchyni, vyzvala jej matka, aby okno v pokoji už zavřel, že vzduch v místnosti jistě se už dostatečně ochladil.

Jaroslav vkročil do pokoje, zavřel okno a šel se podívat na svůj obraz.

Představme si jeho leknutí, když na papíře uzřel loužičku! Voda rozpustila barvy — obraz byl rozmazán, zkažen!

S pláčem běžel Jaroslav do kuchyně a volal matku, aby se šla podívat, co se za jeho nepřítomnosti stalo s obrazem.

Matka byla nemile překvapena, když uzřela tu spoustu na obraze.

»Kterak se to jen stalo? Nepřevrhl jsi misku s vodou, když jsi odcházel z pokoje?« ptala se. Jaroslav zavrtěl hlavou.

»Když jsi byl v zahradě, nikdo nevešel do pokoje,« řekla matka. »To je divné, kterak se sem ta voda dostala!«

Nachýlila se nad stůl. Miska s vodou, do které Jaroslav namácel štětec, nalézala se dosti daleko od obrazu a nic nenasvědčovalo, že by z ní byla voda vyšplouchla.

»Hleďme, na obraze je sníh!« zvolala matka, ukazujíc na loužičku, v jejíž středu byl ještě kopeček tajícího sněhu.

Jaroslav zbledl. Vzpomněl si na sněhovou kouli, která zaletěla do pokoje — a teď byla nehoda vysvětlena. Koule padla na obraz a poněvadž v místnosti bylo stále ještě dosti teplo, rozhrála se a voda ze sněhu zaplavila obraz. Vzlykaje přiznal se Jaroslav ke své nezbednosti.

»Sám jsi se potrestal!« řekla matka přímě. »Příště dej vrabcům pokoj! Máš po radosti z překvapení, jež jsi chystal na zítřek strýčkovi!«

Jaroslav snažil se pokažený obraz opravit; avšak marně se namáhal. Strýc nedostal ke svým narozeninám obrazu.

Jaroslav později znova se pustil do práce, aby strýce překvapil aspoň v den jeho svátku. Na ptáky již nikdy neházel.

1. Koníček.

ka	nu	žá	tu	tam	zu
ba	ona	dlo	ku	ze	dy
chyt	Ří	bu	za	le	já
de	do	dy	Le	já	ní
	ji	má	po	zu	
		be	až		

2. Šaráda.

První, druhá, třetí, čtvrtá,
potravu všem včelám skytá,
čtvrtá, pátá také s šestou
ukazovací náměstkou.
Všech šest v celek-li jen spojíš,
příjemnou dobu roční zviš.

3. Doplnovačka.

á + n	Doplňte slova tak, aby písmena na místě křížků shora
o + e	dolů čtena dala to, nač se těšíme. —
l + v	Význam slov: nerost, část stromu, strom, brouk, město,
a + k	ostrov, hladovec, město, mužské jméno, druh obilný.
i + e	
r + t	
a + í	
r + h	
a + e	
r + s	

4. Háčkovky.

- S „v“ se v pytli neutají,
bez „v“ lidé všude mají.
S „v“ na ruce selka nese,
bez „v“ z jara pěje v lese.
S „v“ pobíhá po komoře,
bez „v“ výspa čníci z moře.
S „v“ ranhojič, štěpař zná,
bez „v“ ničí kamna železná.

5. Číselky.

- a) 123 zbraň Žižkových bojovníků,
321 vystavena od zedníků.
b) 123456 na Bečvě město sluje,
321456 zámečník ho potřebuje.

6. Skládanka.

Ze slabik: Ār, hom, ko, la, le, no, no, nov, o, pád, stři, šluk sestavte pět slov, jichž začáteční písmena shora dolů čtena a koncová zdola nahoru dají jména dvou míst nám milých.

Význam slov: 1. Město v Čechách, 2. choulostivá část nohy, 3. město v Uhrách, 4. z konopí se zhotovuje, 5. vůdce Maďarů tě pojmenuje.

7. Záměny.

a) S „h“ děvče značí malé, s „p“ tancuje se v sále.	c) S „d“ ku prádlu se potřebuje, s „ch“ z kamene se zhotovuje,
b) S „u“ drahokam, věz, s „a“ židovský kněz.	s „v“ byt si tmavý oblibuje.

Rozluštění hádanek z čísla 5.:

1. Častokrát si myslím v tiché jasné noci, co bych asi dělal, maje ten svět v moci. Rozdal bych já všechno, celý svět i nebe, jenom bych si nechal, matičko má, tebe. — 2. Kostel, ortel, stan, ten, el, l. 3. Bosna, David, komár, klíka, šakal, sluka, Polák, Dráva, liška. Sv. Mikuláš. — 4. a) Sádlo, sídlo, sedlo; b) rak, rek, rok, ryk. — 5. Svatý Mikuláš.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. února 1920 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

Rozluštění zasílejte na redakci v Brně, Biskupská ul. č. 1.

OBSAH:

Skřivan o Hromnicích. Báseň od E. Brože. — Zimní večer. Napsala Grossmannová-Brodská (s obr.) — O slovenském pravopise. Napsala Máňa Richtrová. — Moje vlast. Báseň od Ed. Brože. — Po štědrém večeru. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Prosba ptáčat. Báseň od Violy z Prácheňska. — Žito — čaroděj (s obr.). — Ptáček na jihu. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — V Alexandrii. Napsal K. J. Z. (s dvěma obr.). — Statečné dítě. Napsal J. Sáza v s k ý. — Sněhová koule. Napsal Ā. B. Š t a s t n ý. — Hádky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna v Brně

A. M. Kadlčáková:

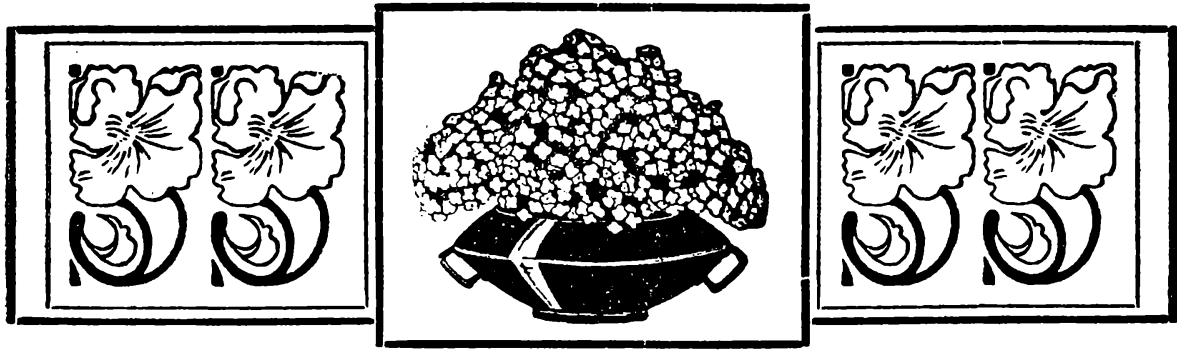
BŘEZEN.

Zima z kraje odletěla,
za ní kráčí jaro k nám,
skřivánek se s písni něžnou
vznáší k nebes výšinám.

Březen kráčí polem, lesem,
otevřítá matku-zem,
zelený šat stromům dává,
obilí i květům všem.

Teplý vítr suší zemi
jak jen březen vkročí k nám,
něžná píseň celým krajem
zvučí ve přírody chrám.

Karel J. Zákoucký:

Božena Němcová.

Lístek na paměť stého výročí jejího narození.

Letošního roku dne 4. února slavili jsme památku stého výročí narození Boženy Němcové nejen jedné z nejlepších spisovatelek našich, ale i veliké ženy buditelky a žel — i veliké trpitelky.

Spisovatelka známé »Babičky« narodila se dne 4. února 1820 ve Vídni. Matka její, Terezie Novotná, pocházela z české tkalcovské rodiny olešnické, ale provdala se za Němce, Jana Pankla, který byl štolbou u hraběte Schulenberga. Jan Pankl vynikal nejen vzděláním na tehdejší dobu velice pokročilým, ale i zvláštní láskou k zpěvu; byl hovorný a v hovoru prozrazoval nelíčenou upřímnost a srdečnost. Nedivno proto, že Barunka, jak Boženě říkali, lnula více k němu než k matce, která byla přísná a málomluvná. Proto snad také osvojila si Božena mnohé pěkné vlastnosti otcovy a zvláště lásku ku krásám přírody, jichž byl Pankel neobyčejným ctitelem. Když pak r. 1821 přestěhovala se rodina Panklova z Vídně do Ratibořic u České Skalice, kdež bydlela na Starém Bělidle, působila krása zdejšího kraje na vnímavou duši Boženinu přímo čarovně.

Dnes toto údolí lahodné zelení luk, strání a hustých lesů, »údolí Babiččino«, jest cílem putování většiny českých turistů.

V útlém svém mládí slychala Božena kolem sebe jen řeč německou, kterou také v prvých svých letech oslovovala otce i matku. Ale když r. 1825 přistěhovala se k nim na Bělidlo babička, matka Boženiny matky, přibyl do rodiny činitel ryze lidový a český. Babička působila na malou Boženu kouzlem a to svou srdečnou hovorností, svými zvyky a obyčejí podkrkonošského lidu, svým krojem a typickou mluvou, svými pověstmi a pohádkami. Těmito zvláště působila na vnímavou, živou a bujarou Barunku.

Ale na Barunku působilo i samo Staré Bělidlo. Bylo to neveliké stavení, ale miloučké, útulné. Okna byla obrácena k východu a kolem nich po

zdi pnula se réva, před nimi pak byla zahrádka plná růží, fial, resedky a salátu, jež babička pěstovala s opravdovou láskou. I zima bývala tu pěkná a Barunka bývala neobyčejně rozradostněna, když vše se zahalilo do bělostného roucha zimního a když mráz na okna vykouzli květy krajů neznámých.

S babičkou přicházela Barunka mezi lid a to zvláště k různým venkovským lidovým slavnostem, jichž zúčastňovala se i kněžna s kontesou. Tyto styky působily na Boženu velice vlivně.

První obrat způsobu jejího života se ovšem stal, když r. 1826 byla uvedena do českoskalické školy a zapsána do první třídy. V životě školním poznala dobré učitele a to zvláště V. Keyzlara a Aug. Purmu, jak o tom svědčí vděčná vzpomínka v povídce »Pan učitel«.

Otec její byl o její výchování velice pečliv a starostliv. Dobře znaje, jakou cenu má slušné chování, smluvil se se svým přítelem Alfrédem Hochem, správcem chvalkovického zámku, a dal jí do jeho rodiny, aby se přiučila panským způsobům.

Toto nové ovzduší působilo na mysl mladé dívky neobyčejným vlivem. Ve Chvalkovicích bydlela Božena ve starém rytířském zámku, což působilo na její vznětlivou duši velice vlivně. K tomu také přispívala zámecká knihovna. Čítala dlouho do noci a i ve dne sáhla raději po knize než po jehle, neboť na chvalkovickém zámku měla se přiučiti i šití a jiným pracím.

V r. 1833 vrátila se na Staré Bělidlo a kněžna poznavši Boženu jako duchaplné děvče, brávala ji do zámku a ráda půjčovala jí knihy, ovšem německé. Ale Boženino srdce a mysl, jež vlivem babičky přilnuly k českému lidu, duchu českému neodcizily. Vše, co od babičky slychala, žilo v ní a také si to po česku zapisovala. Rovněž tak po česku zapisovala si veškerá svá pozorování a tím zustala věrna lidu, z něhož po matce vzešla.

V sedmnáctém roce provdal ji otec do Červeného Kostelce za Josefa Němce, úředníka finanční stráže.

Josef Němec byl upřímný Čech, vzdělaný, muž ryzího charakteru, ale nešťastný, protože byl Čech. Často byl překládán. Tak poznala Božena Němcová Josefov, Litomyšl, Prahu, Domažlice, Všeruby, Ďarmoty Balašovy a Miškovce. Toto stěhování bylo pro Němcovou dobrou školou. Všady pozorovala lid a svá pozorování si zapisovala. Jelikož pak její muž býval často mimo dům, jsa poután svojí obtížnou službou, uchýlovala se Němcová v samotě své ke knize a to zvláště, když počala churavěti. Také počala psáti. První její pokusy byly ovšem německé. Když pak po boku svého muže poznala se s některými vlastenci a spisovateli a do rukou dostaly se jí české knihy, probudilo se v ní vědomí národní a vyžrálo v pravé vlastenectví. Proto byla šťastná, když manžel její byl přeložen do Prahy. Zde seznámivši se s předními českými spisovateli, zvláště s K. J. Erbenem,

počala na jejich vybídnutí psáti česky. Zvláště Erben to byl, který ji vyzval, aby psala národní báchorky a pověsti a Božena Němcová poslechla.

A byla šťastna. Leč štěstí její bylo krátké. Výhled do její budoucnosti se zachmuřil. Muž její po krátkém pobytu v Praze byl opět přeložen z Prahy a to do Domažlic. Pro českou literaturu bylo to ovšem štěstí. Zde Božena Němcová sbírajíc mezi lidem pohádky a pověsti, hovořovala s lidem tak mile a důvěřivě, že lid si ji oblíbil a objevila-li se na některé vsi, putoval za ní od domu k domu, aby ji viděl, aby ji slyšel, s ní si pohovořil.

To ovšem neušlo všemocným tehdy četníkům. Viděli v tom zcela něco jiného než sbírání národních pověstí a pohádek. Oznámili to úřadům a vzešlo z toho vyšetřování a výsledek byl, že muž její byl přeložen do německých Všerub. Zde bylo B. ženě Němcové, jako by se s ní svět zatočil. Jen bídu viděla a to ji dojímalo. Poklesla na mysl, ochuravěla.

Teprve když nadešel r. 1848, oživila opětně. Její trudnomyslnost ustoupila vlasteneckému zápalu. Připomenula si povinnosti, které má jako uvědomělá žena česká, a plnila je. Vyšel-li její muž za službou, provázela jej, roznášela lidu české knihy, vykládala o konstituci. Ale tím svému muži postavení jen zhoršila. Tehdy se poměry mezi Němci a Čechy přiosťrovaly a napínaly. Čech pro své duševní schopnosti byl nenáviděn, českého národního probuzení počali se Němci již tehdy báti a napínali vše, aby českého ducha utlumili v zárodku. Proto kvetlo tehdy udavačství, zatýkání a vyšetřování. I Němec byl udán a konec konců byl přeložen na Slovensko.

Tam se Božena Němcová s manželem nestěhovala. Chtíc svým dětem dáti vzdělání českého, odstěhovala se do Prahy, za mužem pouze dojížděla a kdykoliv tam přijela, neustávala sbírat známé její slovenské pohádky.

Za jedné její zajiždky na Slovensko došla ji zpráva, že nejmilejší dítě její, Hynek, vážně onemocněl těžkou plicní chorobou. Božena Němcová rychle rozloučila se se svým chotěm a plna neklidu a rozčilení spěchala do Prahy. Na štěstí zastihla syna svého ještě na živu. Skonal teprve dne následujícího.

Nebylo dosti této kruté rány, Boženu Němcovou čekal osud mnohem krutější. Brzy po pohřbu milého syna došla ji zvěst, že muž její propuštěn ze služby bez zaslouženého výslužného. To si s ní osud příliš nemilosrdně zahrál. U Němců nebylo peněz. Bída s nouzí stěhovala se do jejich rodiny. V nedostatku svém utíkala se Němcová o pomoc k přátelům. Tehdy Božena Němcová okusila tvrdosti lidských srdcí. Na tuto dobu vztahují se její slova: »Každý nemní dáti, aby groš v hrsti nepálil; někdy mi byla trpká ta almužna: raději jsem trpěla hlad, než bych řekla takovým . . .« Přesvědčila se, že »jsou lidé, kteří neumějí dáti ani dobrého slova ani kousek chleba podati.«

Když vydala Božena Němcová svoji »Babičku«, dostala od nakladatele 150 zl. (300 K) honoráře. S těmi vydala se na Slovensko. Ale maďarské četnictvo, již tehdy k Čechům nedůvěřivé, sledovalo ji a posléze ji donutilo vrátiti se do Prahy.

Její rodině tehdy nastaly prabídné časy. Nebylo peněz. Aby se ušetřilo, odstěhovala se rodina do těsného, vlhkého, nezdravého bytu ve Štěpánské ulici. V té době psala matce o velikém svém neštěstí. Poté se uzavřela a vzdalovala se lidí i veřejnosti. Ale když r. 1856 zemřel Karel Havlíček Borovský, objevila se na veřejnosti: s mužem svým položila na rakev tohoto národního mučedníka vavřínový věnec propletený trním. Byl to jediný věnec, kterým v den pohřbu uznána záslužná činnost tohoto brixenského trpitele. Každý jiný se bál uctiti památku tohoto muže, takové byly doby, jen Božena Němcová se toho odvážila. Muž její před pohřbem rozdával Čechům vlasteneckého smýšlení úmrtní lístky o smrti velikého muže a smělost svoji odpykal osmidenním vězením.

V té době vedlo se rodině Boženy Němcové velmi bídě. Všichni dotrhávali poslední šaty, poslední košili a do čeho by se obuli, nebylo. Nejhuře ovšem bylo, že ani sousta v domě nebylo a peněz také ne. V této tísní odhodlala se Božena Němcová a posílala svým známým rodinám lístky: »Prosím, poskytněte mi kousek božího dárku!«

V této trudné době uzavřela s pověstným knihtiskařem A. Augustou v Litomyšli smlouvu o vydání svých sebraných spisů, jichž v té době byla již slušná řada. (Pro omezenost místa uvedeme jen některé: »Pan učitel«, »Národní báchorky a pověsti«, »Karla«, »Obrázky z okolí Domažlického«, »O prostonárodním léčení na Domažlicku«, »Selská svatba z okolí Domažlického«, »Královské hraničné město Brod v Lese v Bavořích«, »Pisně, říkání a hry«, »Dlouhá noc«, »Dopisy z Lázní Františkových«, »Sestry«, »Divá Bára«, »Domácí nemoc«, »Baruška«, »Dobry člověk«, »Vzpomínky z cesty po Uhřích«, »Obrazy ze života slovenského«, »Uherské město Ďarmoty«, »Slovenské pověsti a pohádky«, »Kraje a lesy na Zvolensku«, »O dvanácti měsíčkách«, »Chýže pod horami«, »Rozárka«, »Babička« a j. v. Aby sama mohla řídit vydávání těchto svých sebraných spisů, přesídlila do Litomyšle, ale nesevdomitý nakladatel nechal ji pracovati do úmru, aniž by se o ni staral. Ochuravěla a počátkem zimy r. 1861 převezl si ji manžel do Prahy, kdež dne 21. ledna 1862 zemřela. Smrt vykoupila ji z její trudných poměrů. Toužila viděti životní své dílo v pěkné úpravě, ale nedočkala se toho. Den před smrtí její vyšly první výtisky její »Babičky« a to v tak bíděné úpravě, že by Božena Němcová jistě nad knihou, která dnes jest přeložena skoro do všech evropských jazyků, zaplakala. I na obálce bylo plno chyb!

Teprve po smrti této veliké ženy poznáno, že její »ideální duše měla pochopení pro krásu, dobro a lásku a proto tak hluboce přilnula k českému lidu, mezi nímž buditelsky působila a z jehož poesie dovedla vy-

těžiti svá literární díla, jež právě pro prostotu, jemnost citu a přirozenost, spolu však i vysokou uměleckou úroveň zjednala jí místo mezi klasiky našeho písemnictví. Cena jejího literárního díla nepomíjí, spisy její jsou nejrozšířenější a nejčtenější, zvláště její nesmrtelná »Babička«. Byla jednou z prvních průkopnic realismu v naší literatuře, řešíc ve svých pracích umělecky i otázku ženskou a sociální a hlásajíc v nich zásady demokraticismu. Svým vlasteneckým a slovanským cítěním i přesvědčením, za něž dovedla i odhodlaně trpěti, zůstává našim ženám po dnes vznešeným vzorem. Než současná doba nechápala velikého významu této geniální ženy, která ji předstihovala, a ocenění její práce dostavilo se teprve po smrti, již zavinila — bida!«

K. J. Z.:

V jeskyni postojenské.

Dnes postojenská jeskyně nalézá se v Jugoslavii, i doufám, že onem nátěr německý, který se všude ukazoval, zmizí a že tam budeme jako u svých, jak praví básník:

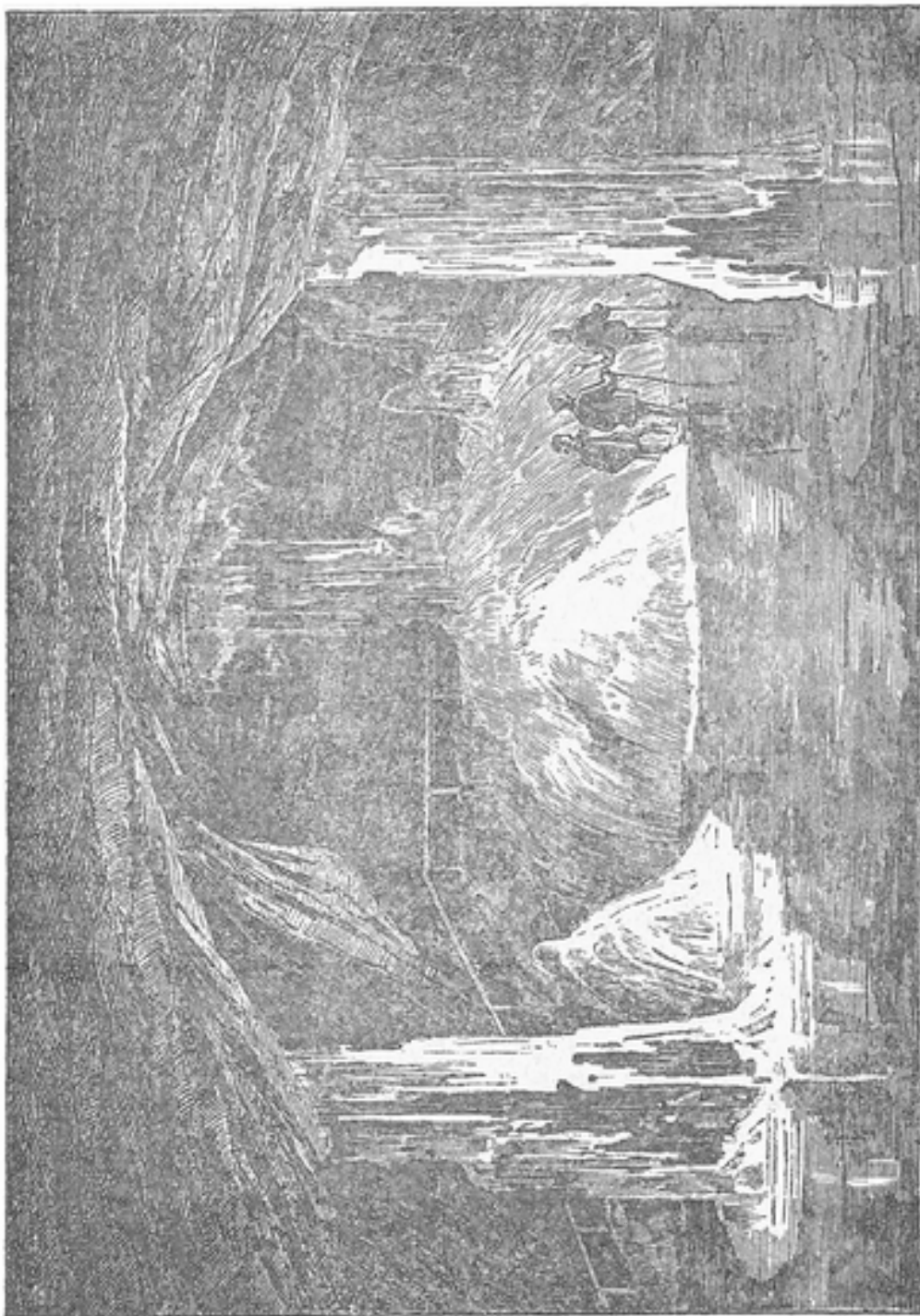
»Daleko v horách mezi Slovinci,
tu jsme jak doma, a ne cizinci.«

Správa postojenské jeskyně musí se postarati o nové pojmenování jednotlivých částí tohoto divu světa a odstraniti všecka pojmenování, která nám připomínají bývalé naše tyrany, ač nestalo-li se již tak.

Město samo, po němž má jeskyně jméno, jest neveliké. Až k němu zabíhají výběžky Alp a to od západu, ostatní okolní horstvo náleží Krasu. Čítá ke 4 tisícům obyvatelstva, jež jest většinou národnosti slovinské, z nichž mnozí úplně ovládají naši mateřštinu. Němců jest jen nepatrný zlomek, ale roztahují se. Mezi veřejnými budovami vyniká chrám sv. Štěpána z r. 1777 a uprostřed města na návrší nový zámek, v němž byly umístěny státní úřady. Nad městem jest hora Sovič se zříceninou pevného kdysi hradu, bleskem r. 1689 zničeného.¹⁾

¹⁾ Dějiny města jsou uvedeny ve spise Karla J. Zákouckého »Krajem bratrských vlastí«, jež vydal nakladatel Ml. Šašek ve Vel. Meziříčí.

Vchod do jeskyně jest od městečka vzdálen asi 25 minut směrem severním. Vstoupivše do jeskyně, ocitnete se po několika krocích v »Dómě« čili v »jeskyni Neptunově«. Zvolna kráčíte »Dómem«, a duše počíná podléhati dojmu, jež jeskyně svojí rozlehlostí i úchvatností budí. Po

Jeskyňe Neptunova.

84 stupních sestoupíte k mostu, který vede přes řeku Pivku, protékající jeskyní v podobě S. Z jeskyně Neptunovy přejde se do jeskyně »Staré«, která jest 189 m dlouhá a bohatá stalaktity, to jest krápníky, které visí od shora dolů a z nichž zvláště překvapí každého tak zvaný »Červený

vodopád« a »Varhany«. Tato jeskyně jest jednou z nejstarších částí postojenské jeskyně.

Odtud chodbou 15 m vysokou a 4 m širokou přišli jsme k pomníku, který je dnes jistě odstraněn. Na pravo odtud chodbou 9 m vysokou, kterou vede železná dráha v délce 1600 m, přijde se k tak zvané »Kalvarii«. Tato jeskyně bývá nazývána nová; k ní vede mimo několika chodeb vedlejší chodba hlavní, 1700 m dlouhá. Krápníky »Kalvarie« jsou bílé a čisté a tak zvláštních tvarů, že návštěvník z údivu nevyházi. Všechny tvarů nelze ani výjmenovati, ale uvedu některé, aby čtenář poznal, jakou rozmanitost prováděla tu kouzelná ruka přírody. Hned u vchodu v pravo ukáže se nám »Kazatelna«, od ní přijdeme do »Komory«, v níž uprostřed jako by stál »Řeznický špalek« a od stropu jako by visely »Kusy slaniny«.

Vedle »Komory« odbočuje v pravo chodba vedlejší, která se dělí v jiné dvě chodby, ale zřídka jen navštěvované, ač i tu jsou krápníkové tvary velmi zajímavé. Tak vidíme tu »Anglickou zahradu«, »Kamenný most«, »Trůn« a j.

Nastoupíte-li další pouť hlavní chodbou, minete krápníkové útvary: »Matka Boží«, »Vodopád«, »Lvi«, »Divadelní lože« a j., a ocitnete se v tak zvané »Taneční síni«. Je to podzemní prostranství 45 m dlouhé, 30 m široké a 14 m vysoké. O svátcích svatodušních, kdy bývá vstup do jeskyně volný, hrává tu hudební sbor a lid se veselí.

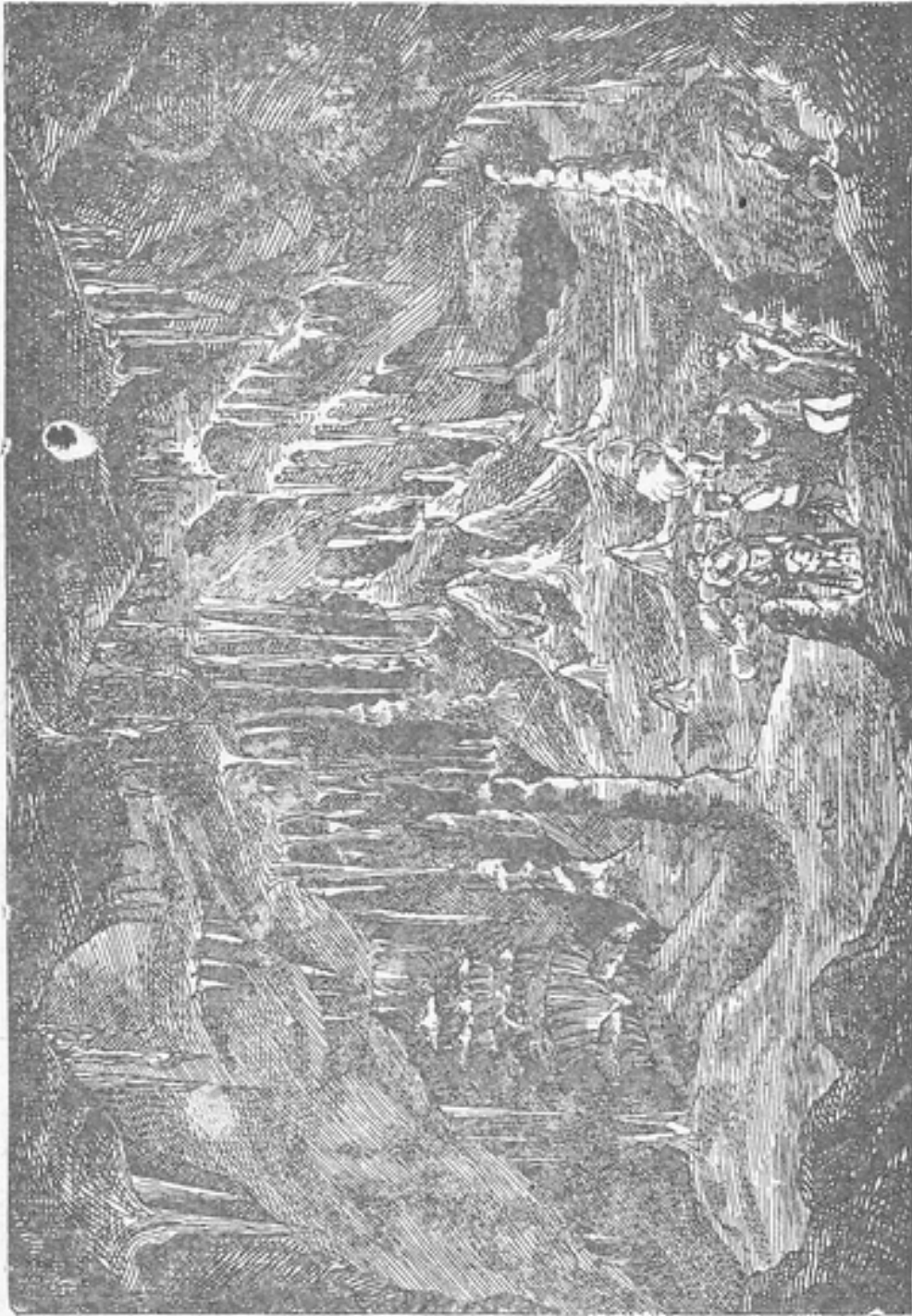
Opouštějíc »Taneční síň«, spatříme velmi krásné stalaktity, jako: »Sv. Antonín Paduanský«, »Maria Celská«, »Zmrzlina« a j. Za »Taneční síni« objevují se krápníky různě zbarvené a tvarem podivuhodné, jako: »Pisanská věž«, »Želví štít«, »Sova«, »Zvonky«, »Kaplička«, »Oltář«, »Varhany«. Od stropu tu visí krápník podobný »Lustru«, dále »Praporek« a ještě dále »Sv. hrob«.

Zde u »Sv. hrobu« dělí se jeskyně ve dvě ramena. Pravé rameno vede ke »Kalvarii«. Levé rameno tvoří dvě jeskyně, jež byly pojmenovány jmény rodu habsburského. Neuvádím jich, poněvadž myslím, že budou změněny. Ze skupin krápníkových zde sluší uvést: »Malá Kalvarie«, »Záclony«, »Prádelny«, »Spící děvče«, »Damoklův meč« a »Belveder«.

Za »Belvederem« jest neschůdná cesta »Tartarus«, po níž se může přijít k řece Pivce, která tu pod zemí šumí a hučí, a jejíž vody jsou tu pod zemí oživeny zvláštním mlokem, macarátlem nazvaným. Kdo se nebojí neschůdnosti, navštíví »Tartarus« a prohlédne si jeho »Kazatelny«. Dále se návštěvník za »Belvederem« směrem západním k »Emeritům«, přijde na »Semering«, kde již od sloupu »Sv. Štěpána« počíná jeskyně nová. Zde jsou krápníky barvy tmavohnědé a to: »Záclona«, »Oddenek«, »Přístřeší«, »Holubinky« a běloskvoucí »Briliant«.

U »Obrovského chřestu« opustí se uvedená jeskyně a dáme-li se směrem v pravo, ocitneme se u »Kalvarie« nové. Je to pahrbek asi 60 m vysoký, nad nímž se zvedá tajemnou rukou přírody směle vyklenutá

klenba při úpatí 50 *m* nad námi, na vrcholu, k němuž vede několika zákruty cesta 200 *m* dlouhá, ještě asi 18 *m* vysoko, což důkazem, že jest klenba na jednom konci vyzvednuta. Jeskyně »Kalvarie« jest největší jeskyní celé Evropy. Její úbočí i vrchol jsou plny různotvárných krápníků,

Kalvarie.

z nichž vzpomenouti sluší: »Terstského majáku«, »Archy Noemovy«, »Oltáře«, »Milanského dómu« a j. v. Všecky tyto krápníky jsou stalagmity, čnějíce od země vzhůru, ale neméně četné a zajímavé jsou tu i stalaktity, jimiž jest klenba vyzdobena.

Z »Kalvarie« přijde se do jiné jeskyně, jež rovněž vyžaduje nového pojmenování. Krápníky této jeskyně jsou buď sněhobílé nebo vodově průsvitavé. Tato jeskyně jest 490 m dlouhá a její nejzajímavější část, která je kruhovitá, nazývá se »Gotická síň«. Asi v polovině této jeskyně jsou krápníky zvané: »Zkaměnělé smrky«, »Moučný pytel«, »Průhledná záclona« a »Turecká šavle«.

Za »Tureckou šavlí« rozvětluje se jeskyně v několik jeskyň postranních, kteréž se vyznačují krápníky rovněž zajímavými. Mezi nimi zvláště se nám líbil »Spící lev« a »Strážce jeskyně«.

Prošedše jeskyní, zvanou »Jízdecká škola«, octli jsme se u »Záclony«, kteráž je známá snad po celém světě. Jakýsi bohatý Angličan nabízel za ni 400 dukátů, jak se mu líbila. Je to krápník 3 m dlouhý, 8 mm tlustý a visící dolů jest od stěny 1 m vzdálen. Barvy jest žlutavě bílé, je průhledný a má okraj třásním podobný, kterýžto v harmonickém zladění jest oranžový, růžový a hnědý.

Minuvše ještě několik skupin krápníkových (»Červené moře« »Cypřiše«, »Kamenný déšť«, »Golgotu«, »Zkamenělou pohádku« a j.), vyšli jsme opět na denní světlo a bylo nám, jako bychom byli vyšli z nějakého pohádkového světa, plného kouzel a čar.

Postojenská jeskyně jest osvětlena elektrickým světlem, čímž na své kráse netrpí. Světlo z pohodně ji začazovalo.

Pobyt v Postojně jest příjemný. V Národním hotelu u Fr. Paterosty schází se upřímní Slovinci a ti Čecha ve svém kruhu rádi vidí.

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

Vzorů pro ženský rod má slovenčina několik. Pravidlem jsou to: ryba, duša, kost, daň a pani.

Jednotné číslo:

1. pád: ryba, duša, kost, daň, pani;
2. pád: ryby, duše, kosť, dane, panej;
3. pád: rybe, dušu, kosť, dane, panej;
4. pád: rybu, dušu, košť, daň, paniu;
5. pád: rybo, dušo, kosť, dane, pani;
6. pád: rybe, dušu, kosť, dane, panej;
7. pád: rybou, dušou, kosťou, daňou, paňou.

Množné číslo: Postačí, uvedou-li se odlišné přípony a změny jednotlivých vzorů.

1. pád: dane (čti: daňe), panie;
2. pád: ryb;
3. pád: dusiam, kostiam, daniam, paniam;
4. pád a 5. pád shoduje se s 1. pádem,
6. pád: dušiach, kostiach, daniach, paniach;
7. pád: dušami, kostami, daniami, paniami.

Pro pravopis nutno pamatovati, že jednoslabičný 2. pád č. množ. kmenovou samohlásku dluží. Na př.: brana = brán; kniha = knih; ryba = ryb; strana = strán.

Střední rod má právě tolik vzorů jako čeština a to: slovo, pole, znamenie a kura (kuře).

Že se vzory slovenské v mnohém srovnávají s českými vzory, uvádíme zase jen odlišné a to nejprve v jednotném čísle, potom v množném.

Při 1., 4. a 5. pádě čísla množného nutno pamatovati, že vzory slovo a kura mají příponu dlouhou. Na př.: dievčatá, jedlá, kolená, okná, pravidlá, semená, slová, vtáčatá. Přípona v ostatních vzorech jest krátká. Na př.: Polia, umenia a j.

Jednotné číslo:

1. pád: slovo, pole, znamenie, kura;
2. pád: pol'a, znamenia, kurafa;
3. pád: pol'u, znameniu, kurafu;
4. a 5. pád: znamenie, kura;
6. pád: kurati;
7. pád: slovom, pol'om, znameniem, kurafom.

Množné číslo:

1. pád: slová, polia, znamenia, kuratá;
2. pád: kuriat;
3. pád: slovám, poliam, znameniam, kuratám;
4. a 5. pád: rovnají se 1. pádu;
6. pád: slovách, poliach, znameniach, kuratách;
7. pád: slovami (slovmi, slovy), poliami, znameniami, kuratami (také kuraty).

Příčestí minulé a přídavné jméno při těchto podstatných jménech ve výroku má vždycky příponu ženského rodu, na př.: Okná byly otvorené. Pěkné slova zunely (zněla). Dievčatá spievaly a p. (Příště dále.)

Ed. Brož:

SIROTEK.

Jsem sirotek. Bez ochrany
kráčím sám světem trudu.
Jen Bůh, ten věčný vůdce všech,
ví, čím jsem a čím budu.

Když jiné líbá otcův ret,
matčina hladí ruka,
mně jak by vánku boží dech
siroby stíral muka.

Když jiné dítě v náruči
si tiskne otec, máti,
já, sirý kvítek, jehož líc
sluníčko v stráni zlatí.

Tak jdu tím světem sám a sám,
necítím tepla lásky,
mě nikdo nebral v náruč svou,
nehladil rusé vlásy.

Však jak tak zírám v nebesa,
jež nade mnou se klenou,
mně jak by v duši šeptal kdos',
že Bůh je všude se mnou.

L. Grossmannová-Brodská:

Zimní procházka.

Vesele mezi sebou švitořily myslivcovy děti: »Když venku napadne sníh, vypadá všecko dokola jakoby pocukrované.«

»Ty malé stromečky vypadají jako oblečeny v bílých šatečkách.«

»A na křoví jsou rozvěšeny jemné krajky.«

»Když potom vysvitne sluníčko, vypadá to jakoby tisíce perel a diamantů se lesklo na sněhové pláni.«

»Tu pak je dobře stavěti sněhuláka.«

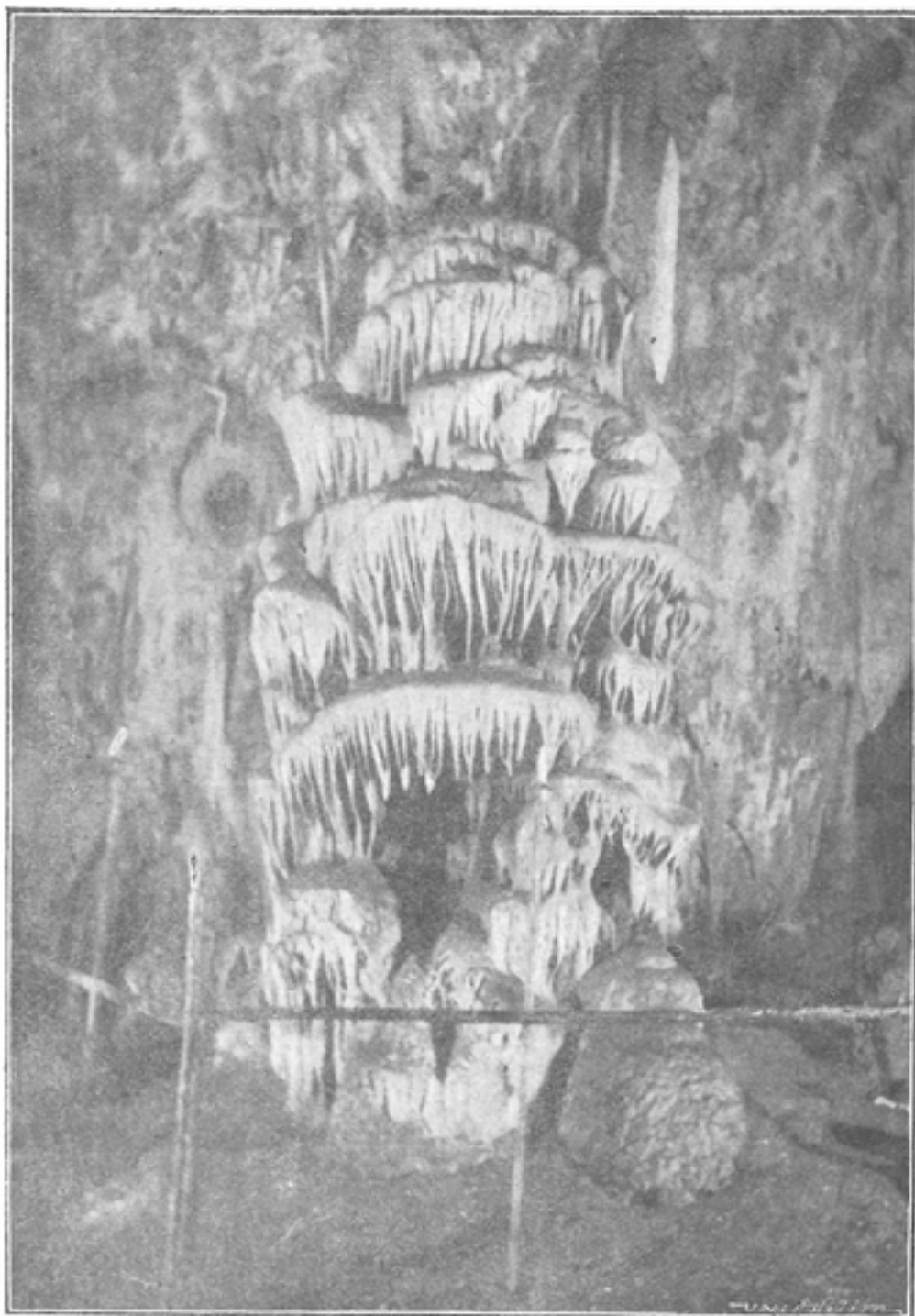
»Anebo jezdit na lýchách či vozit se na sáňkách.«

»Hm, toto je všecko pěkné, co zde povídáte,« ozval se do hovoru svých menších sourozenců nejstarší, odrostlý student, »ale já myslím, že byste tu zimu tolik nevelebili, kdyby vám pořádně zalezla za nehty, štípala vás do uší a nasadila vám hejly na nosíky.«

»Však bychom se jí nelekli! Kdo má teplý kožíšek a dobrou obuv, může paní Zimě i panu Mrázi strouhati mrkvičku.«

»Někdy ale, je-li taková zima, až, jak se říká, došky praskají, raději si každý usedne u teplých kamen,« stál na svém student.

»Hm,« povídal malý Miloš, »což pak je někomu zima při stavění sněhuláka? Spíše se při tom zapotíme a třeba mráz do prstů kousal, to také brzo přestane.«

K a z a t e l n a.

›Jenom tu zimu nepřechvalte!«

›No, ale hanit ji také nebudeme.«

›Děti, děti, co pak to zase máte mezi sebou? Či se opět škorpíte?«
dotazovala se maminka.

›Neškorpíme se, ale tuhle náš veliký Eman povídá, že bychom zimu nechválili, kdyby na nás silně zadýchala.«

›Přijde na to, jak na koho zima dýchne,« smála se paní myslivcová. ›Zdravý, otužilý hošík jen si čile poskočí nad tím, nad čím by choullostivý rozmazánek do pláče se pustil. Jsou taková kňourátka a rozmazlenci, ale neslouží jim ku zdraví, obávají-li se fouknutí každého studenějšího větru.«

›Takovým asi bývá v zimě smutno.«

›A dlouho jim zima trvá.«

›Inu, dočkají se také konce, jenže někdy, když poprvé vyjdou ven po zimě v teplém přibytku ztrávené, ihned takové zchoullostivělé dítky onemocní rýmou, kašlem, ne-li ještě horšími nemocemi.«

›To asi mnoho radostí z jara neužijí.«

›Pravda! Proto jest mnohem lépe, hned za mládí se rozumně otužovat, abychom měli radost ze života po celý rok,« minil Emánek.

Spokojeně pravila paní myslivcová:

›Naše děti jsou otužilé jak náleží. Jim je vítanou každá roční doba. Z jara ani nemohou se nasytiti toho pobíhání na slunéčku a radují se ze všech květin v zahrádce, na lukách i po lesích. Však je tatínek poučil, jak nemají nikdy zbytečně kaziti rostlinstvo. A což teprve v létě...«

›Ano, v létě,« skočila mamince do řeči čilá Anička, ›tu se namlsáme jahod, třešní a užijeme koupání v čistém rybníku za mlýnem!«

›Poslyš, Aničko,« vece Eman, je pravdou, co povídáš, ale dětem nikdy nesluší, aby lidem velkým skákaly do řeči a jejich vypravování přerušovaly. Již kolikrát jsem ti to řekl.«

Děvčátko se zardělo a řeklo:

›Vím, zapomněla jsem. Budu si to příště pamatovat.«

›Když jsi již rozvázala, Aničko, tož tedy povídej dále, co vás těší na podzim, když léto skončí,« laskavě pobízela paní.

›To budu povídat já, maminko,« hlásil se prostřední Otík. ›Anička zapomněla, jak v létě kromě koupání proběháme se na lukách, kde pomáháme stavěti kupky a sotva je seno odvezeno, což tu všude zraje na podzim dobrého ovoce! Na našem sadě jabloně i hrušně ohýbají se pod tíhou červených jablek a zlatožlutých hrušek, jako med sladkých.« Otík si při tomto líčení mimovolně zamlaskl.

›To je pravda,« řekl Miloš, ›ale na něco jsi zapomněl.«

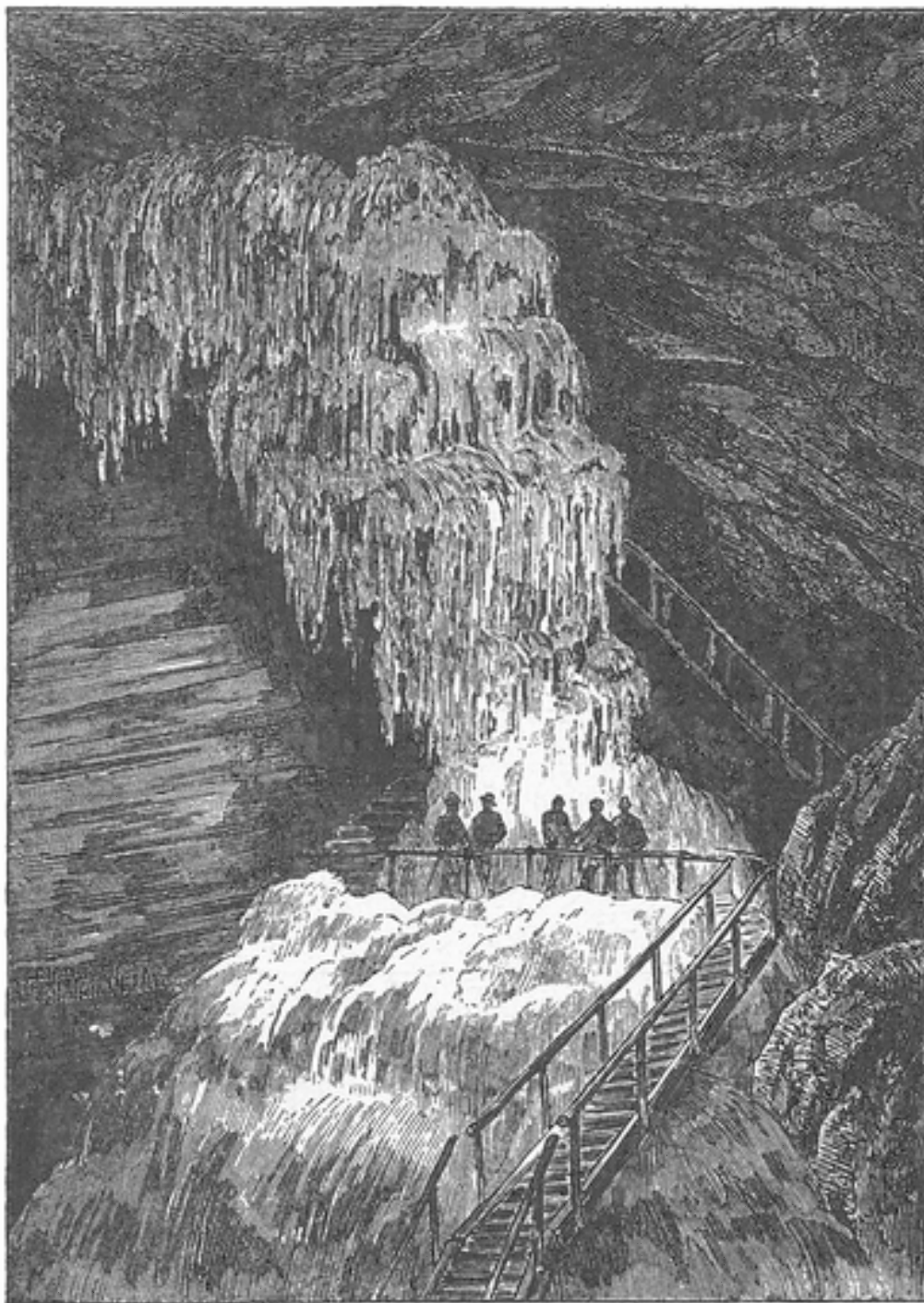
›Co by?!«

›Hihihihih!« smála se Anička, ›Otíku, což pak nevíš, jaké ovoce náš Milošik papá nejraději?«

›Švestky!«

›Ano, švestky! Těch u nás máme a velikých jako holubí vejce. Maminka nejen navaří vždycky povidel, ale co jich ještě nasuší do zásoby!«

›Tak vidíte, děti, jaký je ten podzimek štědrý brach,« zasmál se Emánek.

V o d o p á d.

»A když začíná fíčetí první vítr jeseně, tu pouštíme po strništi papírové draky,« důležitě řekl Miloš.

»A tak jedna radost stihá druhou a jedna kratochvile jinou vystřídá,« dokládala maminka.

»Nyní v zimě zase máme jiné radovánky a já bych si přál býti myslivcem, jako náš tatínek,« horlivě vykládal Otík.

Emánek si bratra dobral:

»Myslivcem by's chtěl býti? To snad aby ses nemusil z knih učit, že?«

»Ba ne, mylíš se, Emánku. Spíše abych mohl býti po celý den venku. Náš tatínek se psem Brokem prochází se nyní po zasněženém lese a povídal včera, že je tam všude krásně jako v nějaké pohádce.«

»Náš tatínek miluje přírodu,« řekla paní myslivcová. »Nesmíš však mysliti, Emánku, kdyby tuhle Otík stal se myslivcem, že by se nemusil zhola nic učit! Kdež pak! Po lese by musil brousit za každé nepohody, nad tlustými knihami vysedávat, aby se naučil lesnímu hospodářství, jak zacházet se zvěří, se stromovím a ještě mnoho jiného musí umět a znát každý myslivec.«

»Já vím,« řekl student; »chtěl jsem pouze Otíka poškádlit. Nyní se půjdu projít, hezky se to půjde po sněhu a půjdu tím směrem, abych potkal otce. Půjdem pak společně domů a zajisté mi pak bude lépe chutnati večeře.«

»My půjdeme s tebou,« žadonily všechny tři děti.

»Povolí-li vám maminka?«

»Kdyby šly samy, obávala bych se, aby někam nezabředly do závějí, ale půjde-li s nimi náš student, tož jen jděte s Bohem. Mějte dobrý pozor, abyste se s otcem neminuly a teple se oblect.«

S jáсотem vyhrnuly se děti z myslivny. Hrudující se, přeběhly nevelkou paseku, potom zasněženým úvozem dospěly do borového lesa, kudy se měl otec vraceti.

Anička náhle stanula a řekla:

»Zdá se mi, že slyším štěkati Broka!«

Rovněž druzí naslouchali. Potom promluvil Emánek:

»Ano, je to Brok! Tatínek se asi již navrácí, ale jsou oba ještě hodně daleko.«

»Sečkejme zde na ně,« mínila Anička.

»Anebo jim poběžme naproti,« navrhoval čilý Miloš.

»Ani to, ani ono,« rozhodoval student. »Tatínek o nás neví, sotva by nás nalezl.«

»Volali bychom na něho.«

»K čemu to? A kdybychom běželi ku předu, lehko bychom se mohli v lese minouti. Já vím lepší návrh. Dojdeme tam k těm velkým balvanům u křižovatky. Tudy tatínek jíti musí, ať se pak již dá kteroukoli cestou, budeme se moci k němu přidružit.«

»Tak to bude nejlépe!« zavýskl Otík a také se ihned pustil do běhu k nedalekému skupení zasněžených balvanů. Druzí ho následovali.

Anička, která byla tatínkovým mazánkem, si vzpomněla:

»Uchovějme se za balvany, překvapíme tatínka.«

»Toho nepřekvapíte,« smál se Eman.

Zimní procházka.

»Proč?«

»Však byste to mohly vědět!« Nechápaně na sebe děti pohlížely.

»Nepojedly jste mnoho vtipné kaše,« smál se Eman. »Neřeknu vám proč, však se samy za krátko dovtipíte.«

Aby menším sourozencům radost jejich nepokazil, také student se skrčil za balvany do úkrytu, kde by jich byl nikdo neviděl. Tlačili se k sobě plny radostného očekávání, jak tatínka »překvapí«. Nečekali dlouho. Pan myslivec provázen věrným Brokem, maje pušku přes rameno, lehce a křepce si vykračoval ku předu.

»Tatínek míří sem, půjde zrovna kolem nás,« pískl Miloš.

»Tiše, ať nás neprozradíš!«

Volala tak Anička. Miloš neprozradil jejich úkryt, ale prozradil ho Brok, jenž nyní jako by cosi věřil, zvedl hlavu a pak k udivení pánovu s hlasitým štěkotem velkými skoky rozběhl se k ukrytým dětem.

Myslivec nemoha si to počínání vysvětliti, udiveně potřásaje hlavou, kráčet za Brokem.

Ale tu již byl u balvanu, odkud se vyrojily smějící se děti s tvářemi od mrazu červenými a s očima plnými smíchu. »To jste se krásně schovaly — Brok vás prozradil,« smál se Eman. »Před Brokem byste se nikde neukryly,« souhlasil otec.

Za veselého smíchu a čilého hovoru dala se celá společnost na pochod, obskakovaná štěkajícím Brokem.

Všem byla velice příjemnou zimní procházka a maminka vidouc oknem je přicházeti, na rychlo chystala chutnou večeři, která dnes dvojnásobně chutnala dětem, jimž vytrávilo na zdravém svěžím vzduchu.

Žito — čaroděj.

Kapitola IV.

Kterak Žito do Prahy přišel, u krále za šaška chován byl a tajně zmizel.

I.

Žito po různých krajích vlasti naší dosti se nabloudiv, umínil sobě také do Prahy se podívati a pohledem na krásy a památnosti její se potěšiti . . .

Tak shledáváme se s ním na Starém Městě pražském ve známé krčmě, zvané »U štiky«, kdež scházivali se hosté nejen z měst pražských, ale i z venkova, ba zabloudiv tam nejednou i sám král Václav, aby poznával lid i potřeby jeho.

Žitovi se tam zvláště zalíbilo, an peněz dosti maje a jich nešetře a k obveselení hostů mnoho různých kejklí a kousků prováděje, vždy rád viděn a dobře obsluhován býval. Všichni se mu podívovali, jen jakýsi tlustý řezník, jménem Michal, si z něho tropil úsměšky, pokládaje ho za venkovana.

Žito umínil si ho potrestati a dovědév se, že je velmi lakomý, ihned mu namluvil, že přichází z venkova a že přihnal právě několik velmi

... chytil ho za nohu, škabl a — té hrůzy! — (Str. 160).

tučných vepřů, jež by rád lacino prodal. To byla voda na Michalův mlýn. Ihned se toho chytil a pravil:

»No, strýče, já bych mohl ty vepře koupiti. Ukaž, kde jsou?«

»Na dvoře,« odvětil Žito, a když řezník se svými dvěma tovaryši vyšel ven, sebral po zemi trochu slámy, udělal několik víchů, jež oknem na dvůr vyhodiv, ve vepře proněnil.

Zatím Michal vyšel na dvůr a spatřiv skutečně několik pěkných vepřů, spěšně vrátil se do šenkovny, ihned po pěti groších pražských je koupil, radujíc se z tak dobrého trhu.

Žito usmívaje se, pravil Michalovi:

›Koupil jsi lacino, ale jen měj dobrý pozor, abys vepřů do vody nehonil!‹

›Do toho ti nic není!‹ odbyl ho řezník. ›Vepři jsou nyní moji a mohu s nimi dělati, co se mi líbí.‹

›Někdy i moudrý chybí,‹ podotkl Žito.

›Chybim-li, má škoda,‹ vece řezník, ›od tebe peněz nebudu nazpět žádati!‹

A směje se, ihned odešel a vepře hnal se svými pomocníky domů. Ale na neštěstí bylo jim jíti okolo Vltavy a tu Michal, jaký byl tvrdohlavec, schválně vepře do vody zahnal — ale běda!

Sotva se vepři ocitli ve vodě, ihned se proměnili ve slaměnné víchy, jež proud rychle unášel.

Michal zkoprněl a vytřeštěnýma očima hleděl za plovoucími víchy. Ale když se vzpamatoval, jal se strašlivě láteřiti a úprkem hnal se zpět do krčmy, starost maje, aby ještě tam zastihl podvodného venkovana, za jakého Žito pokládal.

Žito v krčmě byl a leže pohodlně natažen u kamen, stavěl se, jakoby spal.

V tom rozlíčený Michal vrazil do šenkovny a láteře, jal se ho nešetrně buditi a jím lomcovati. Nemoha však se spícím ničeho spraviti, chytil ho za nohu, škul a — té hrůzy! — noha se utrhla a zůstala mu v rukou!

V tom se vzbudil Žito a jal se hrozně svíjeti a žalostivě nařikati...

Tu Michal zhroziv se svého činu, byl by rád utekl, ale hosté ho nepustili. I jal se tedy Žita prositi, aby mu to odpustil a nepoháněl ho před právo, že mu raději zaplatí...

Žito spokojil se dvěma kopami grošů, kteréž Michal rád a ochotně mu vysázel. Žito peníze přijal a když nešťastný řezník odešel, nohu si do kloubu opět zasadil a zdrav a vesel z krčmy odcházel.

II.

O těchto a jiných kouscích Žitových dověděv se král Václav, pán velmi veselý a milovník rozličných kratochvílí, poslal si pro něho a vzkázal mu, aby se na hradě neprodleně viděti dal; Žito, ihned všeho zanechav, jak byl, do hradu ke králi se vydal.

Kterak podivilo se všechno panstvo, jež v nádherných oblecích se skvělo a zlatem i stříbrem pyšnilo, když nenadále jakýs velmi sešlý a rozedraný tulák do jejich středu se vetřel a jim holdoval. Ačkoli chudák na všechny strany velmi ponížene se obracel a ukláněl, jakoby hřbetu

zlomeného byl, nicméně páni s velkou nevolí a rozhořčeně od něho se odvraceli, a dámy, jimž i ruce libati chtěl, nad smělostí tou žasly a div neomdlévaly.

I nastal veliký nepokoj mezi dvořany královými a voláno po hradní stráži. Když žoldnéři přišli a již již ubožáka se chápali, objevil se král; spatřiv, co se děje a domysliv se, že je zas nové čtveráctví Žitovo, velmi se smál a za boky se chytaje, Žita se ptal, proč v tak sprostém přestrojení ke dvoru přichází, čemuž odpovídaje, Žito vece:

•Milostivý králi, vzkázal jsi mi, abych se ihned a neprodleně k tobě do hradu dostavil a zde se viděti dal; pročež já zanechav všeho, tak jak jsem právě po domácku ve vsedních šatech byl, k tobě jsem na cestu se vydal. Avšak dovoliš-li, milerád se před očima všechných tuto přeměním, abych jim k pohoršení příčiny nedával.◀

Král pokynul, že svoluje a Žito zamumlav několik slov, před očima všech se proměnil a v pěkný, ba nádherný oblek oděl, že mu ho každý dvořan dobře záviděti mohl. Měl na sobě červený aksamitový kabátec a sukni téže barvy s hojnými ozdobami, nohavici žlutou, druhou modrou a střevíce se zlatými přeskami a dlouhými zobáky. Na hlavě měl červenou čapku ověšenou hojně chřesticemi rolničkami

Všichni byli nad tím úžasní a nemálo se mrzeli, že prve pro žebrácký oblek Žitem tak pohrdali a v ošklivost si jej brali. I umínili sobě, že příště budou opatrnější a lidštnější. (Příště dále.)

J. Milota:

JARNÍ.

Již se zima překulila,
vane jihu vlažný dech,
poupata se objevila
na vrbách i na stromech.

Potok šplouchá dovádívý,
co neví, to nepoví,
stříbrem běží středem nivy
v stínu vrb a olšovic.

Špaček zobcem otvor měří,
budku zkoumá se všech stran,
vrabec sobě čechrá peří,
teď je zase velký pán.

Na stráň slunnou na fialky
dívký sběhly potaji,
pode mlýnem na písťalky
z vrby hoši pískají.

Ā jak větřík lehce věje
tichou píseň šumí háj,
a kol v záři slunce hřeje,
celičký se zlatí kraj.

V. Š. *Kronus*:

Kristus Pán hostem.

Ze slovinských národních legend: „Když Pán Ježíš chodil se sv. Petrem . . .

Byli jednou dva chudí manželé a ti neměli než nuznou chatrč, v níž neměli ničeho kromě jedné slepice. Byli však hodní a pobožní a proto byli vždycky spokojeni s tím, co si pracně vydělali, a nikdy nereptali na svou bídu.

Jednou si usmyslil muž, aby na příští neděli žena zabila slepici a pozvala Pána Ježíše na oběd. Žena s tím souhlasila a konala přípravy.

V sobotu na večer zabila slepici a v neděli ji uvařila, jak nejlépe dovedla, na oběd. Muž pak šel a skromně pozval Pána Ježíše, aby dnes přišel k němu do chudícké chýše na oběd. A Spasitel mu slibil, že přijde.

Zatím co žena chystala oběd, přišli tři žebráci jeden za druhým a prosili ji o almužnu. Každému dala, co mohla, poslednímu kus slepice, která byla právě hotova. Žebráci zdvořile poděkovali a odešli.

A pak přišel muž celý rozveselen domů, celou cestou myslel jen na Pána Ježíše, který měl přijít dnes na oběd.

Ohledně prostřeli stůl a přichystali všechno, co měli. Dlouho čekali, ale Pán Ježíš nepřicházel; proto uchýlil se opět muž do kostela postěžovat si, že Pán nepřichází. Kristus však mu laskavě řekl, že už u nich byl a ukázal mu všechno, co jeho žena darovala žebrákům. Mnohem více rozradován vrátil se domů a prozradil ženě, čeho se dověděl.

Od toho času měli tolik štěstí, že brzy zbohatli.

Když se o té příhodě dověděl bohatý sused, posmíval se chudásovi, že se mu dobře stalo, když na jeho bídný oběd přišli místo Pána Ježíše žebráci.

A ve své nadutosti se rozhodl, že příští neděli vystrojí sám velikou hostinu. Celý týden se peklo, smažilo a vařilo na skvělou hostinu. V neděli šel též boháč do kostela a pozval Krista Pána, aby přišel v poledne k němu na oběd. Pán Ježíš mu přislíbil, že přijde.

Ba i k němu přišli jeden po druhém tři žebráci, ale žádný z nich nedostal ani sousta, posledního vyhnala hospodyně pohrabáčem řkouc: „Oběda nechystáme pro takovéhle zahaleče, nýbrž pro vynikající pány!“

Když přišel muž domů, stěžovala si mu hospodyně, jak ji sužovali žebráci a jak je vyhnala. Muž ji za to pochválil, místo aby ji byl pokáral.

Kdyžpak Kristus ani k boháči dlouho nešel, odebral se i on do chrámu a hrdě mu vyčítal, proč nepřišel, že jest oběd připraven pro mnoho vynikajících osob daleko více všeho, než bylo předešle u chudobného suseda.

Kristus se laskavě naň zahleděl a řekl: „Vždyť jsem byl dnes již třikráte u tebe, po první i po druhé mě žena tvoje pořádně vyplísnila a po třetí mi nabíla.“ — Muž se sice před Kristem zastyděl, ale nelitoval své pýchy a brzy pak úplně schudl.

1. Konfček.

bo	brý	ně	věk	psal	Ān	ho	la
pl	ní	lem	+	+	Strá	té	pro
do	no	člo	D.V.	vy	ve	dě	žné
ji,	na	práz	+	+	Zla	ka	kla
trp	pít	špat	+	+	sy.	kaž	lem
ši	dá	kou	sto	znás	Do	vol	níč
těm,	dí	vy	ný	Ži	dá	ko	dé
ji	čí	kdož	li	jí	mu	ko	po

2. Šaráda.

Slabiky dvě první nápoj značí,
 v němž rád mnohý ústa smáčí;
 třetí místo těžko dobyté,
 útulku rytíři poskytne.
 Celek sad ti jmenuje,
 kde se první pěstuje.

3. Hádanky.

- a) S „o“ v bahně rád se brodí,
 s „á“ k masu zvlášť se hodí.
- b) S „ch“ hbitě po vodě plove,
 s „š“ nádržkou vodní slove,
 s „m“ se zářem rozžhavují,
 mrazivé když větry dují.

4. Doplnovačka.

- . a + 1. Pták,
- + s . 2. přírodní zjev,
- . i + . . 3. mužské jméno,
- . + c . 4. sluha boží,
- e + . . 5. město v Ārabii,
- . + k 6. část básně,
- . a + 7. obyvatel Moravy
- + u . 8. hmyz,
- r + . . 9. loď biblická,
- + d .10. část mše svatě.

Písmena na místě křížků s hora
 dolů čtena dají jméno svátků.

5. Hádanka početní.

Které číslo je právě o tolik
 menší nežli 100, o kolik je větší
 jeho sedmeronásobek než 100?

6. Hádanka.

Podivnou znám rybičku,
zelenou má hlavičku
a břich krevnatý,
ocas dlouhatý...
Nechodí ni nepluje,
v sezení si libuje.

7. Záměny.

- a) S „a“ znám užitečné zvíře,
žije v dáli za mořem;
s „i“ (snad nepodobno k víře?)
tamže město známé všem.
b) S „Š“ jest jméno malířovo,
bez „š“ ostrov dá to slovo.

8. Hádanka doplňovací.

S . o . . i o . . í . e . . á . . o . . e .

Vyplňte tečky souhláskami, by vzniklo známé české pořekadlo.

Rozluštění hádanek z čísla 5.:

1. Říkadlo: Leze žába do bezu, já tam za ní polezu, kudy ona, tady já, až ji chytnu, bude má. — 2. Květen. — 3. Vápno, kořen, oliva, majka, Vídeň, Kreta, zajíc, Praha, Karel, proso. Přejde jaro. — 4. Šídlo, sídlo; koš, kos; myš, mys; řez, rez. — 5. a) Cep — pec; b) Lipník — pilník. — 6. Šluknov, koleno, Ostrihom, Iano, Arpád. Škola — domov. 7. a) Holka — polka; b) rubín — rabín; c) soda, socha, sova.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. března 1920 a budou vylosováni, obdrží *odměnou pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

Rozluštění zasílejte na redakci v Brně, Biskupská ul. č. 1.!

OBSAH:

Březen. Báseň od F. M. Kadlčákové. — Božena Němcová. Napsal Karel J. Zákoucký. — V jeskyni postojenské. Napsal K. J. Z. (se čtyřmi obr.). — O slovenském pravopise. Napsala Máňa Richtrová. — Sirotek Báseň od Ed. Brože. — Zimní procházka. Napsala L. Grossmannová-Brodská (s obr.). — Žito — čaroděj (s obr.). — Jarní. Báseň od J. Miloty. — Kristus Pán hostem. Přeložil V. Š. Kronus. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídicí učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem *Občanská tiskárna v Brně*

E. Grossmannová-Brodská:

LEŤTE K NĀM!

Leťte, milé vlaštovičky,
leťte naši pod střechu,
dobrým dětem sneste radost,
velkým lidem potěchu.

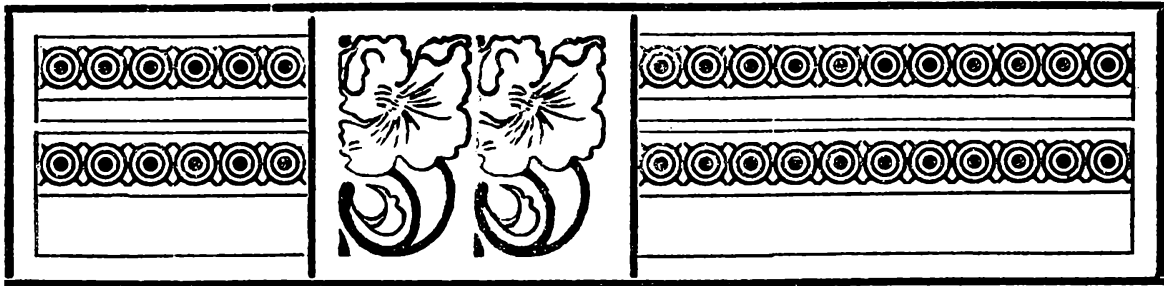
Potěchu, že táhne jaro
od jihu v náš český kraj,
aby rázem proměnilo
luky, lesy v jeden ráj!

Vás, vy milé vlaštovičky,
každý vítá s radostí,
neboť kde se uhníždíte,
tam se štěstí uhostí.

Pracovitá spokojenost
drobných dětí hlučný ples,
proto, milé vlaštovičky,
radostně vás zveme dnes.

Vystavte si opět hnízda
tady naším pod krovem,
ať v otcovském domě prostém
vždy je štěstí domovem . . .

L. Grossmannová-Brodská:

Pohádka o labuti na černém jezeře.

Ve snivém zamyšlení chodívala princezna Hvězdomila po březích smutného labutího jezera.

Přicházela sem denně z bílého mramorového zámku, v němž její královský otec stále býval obklopen moudrými rádci a vyslanci cizích mocností, takže nemíval ani chvílky kdy pro svoji krásnou a snivou dcerušku. I vyrůstala opuštěná princezna bez laskavé péče mateřiny a bez veselých družek, stávajíc se denně zamklejší a její tvářinky nelišily se sněhovou svoji bělostí od bílých růží, jimiž se zálibou zdobívala svůj zlatý vlas.

Sem, k labutímu jezeru, nikdy nevnikl teplý paprsek zářícího slunečka, aby svým zlatem rozjásal okolí a pozlatil zádumčivou vodní hladinu. Břehy zde byly pusté, osamělé a princezna pouze tehdy probírala se ze svého zamyšlení, když připlula k ní veliká nádherná labuť, na niž pamatovala se již od svého dětství

Pokud princezna Hvězdomila bývala malou, drobnou dívenkou, přávala si nejednou, aby se mohla ve zlaté lodičce projíždět po jezeru. Prosila královského otce, aby jí dal zhotoviti lodičku ze zlata, se stříbrnými vesly a plachty měly býti ze zeleného hedvábí. Ale tehdy starý král poprvé nevyslyšel prosby dcery-jedinačky a když ona ve své komnatce oplakávala to zklamání, tu věrná stará chůva takto promlouvala k zarmoucené princezně Hvězdomile:

»Pouze z veliké lásky k tobě odepřel ti královský otec splniti tvé přání, princezno.«

»Je to kruté, nemohu-li já, dcera královská, užívatí ani takových nevinných radovánek, jaké jsou přístupny jiným dětem,« žalostně naříkala Hvězdomila.

»Nadarmo se trápíš a svému otci křivdíš, princezno. Obává se o tebe náš nejjasnější král,« vykládala chůva.

Ale princezna stála na svém:

»Však bych si opatřila spolehlivého veslaře.«

›Vše marno! Černé jezero jest očarované jezero! Jeho temné vlny pohltí každého, kdož by se na jeho hladinu odvážil.«

›Ale pluje na něm ta krásná bělostná labuť, tu přece jezero nepohltilo,« řekla princezna.

Chůva se napřed opatrně kolem sebe rozhlédla, neposlouchá-li někdo nepovolaný, pak pravila tlumeným hlasem:

›Svěřím ti hluboké tajemství, princezno. Ale co nyní ode mne uslyšíš, nikdy nikomu nesmíš zjeviti!«

›Nuže, mluv,« pobízela princezna věrnou služebnici.

›Nevím, jak dlouho ještě budu na živu,« teskně se rozhovořila stará chůva. ›Proto ti zjevím, čeho bys nikdy od nikoho nezvěděla, neboť tvůj královský otec by ti toho nikdy nezjevil a kromě krále jsem já jediná, která má o tom vědomost. Tedy věz, že ona krásná labuť na jezeře jest tvoje zakletá matka — naše královna.«

›Jak je to možno?!« zděšeně zvolala princezna Hvězdomila.

›Toto neštěstí způsobila závistivá vodní královna. Když tvůj královský otec před lety uváděl sem do královského hradu mladou spanilou královnu, tehdy se tu v okolí královského sídla nenalézalo toto černé jezero.

Tam, kde dnes na jeho smutné hladině bílá labuť tiše pluje, tam byly svěží trávníky s křišťálovým vodotryskem, před nímž v besídce, obrostlé kvetoucím vonným jasmínem a růžemi, tvoje matka se vždy nejraději zdržovala.

Ale ona velká nádržka vodotrysku ústila kdesi hluboko a daleko až kdesi v horském bystrém jezeru, cbydleném vodními pannami. Jejich královna Vodana, vzavši kdysi na sebe lidskou podobu, ráda bývala by se stala královnou na místě tvé matky, a poněvadž se jí to nepodařilo, slibovala krutou pomstu celému rodu královskému. Proto vyřkla zlou kletbu, že jakmile se tvoje matka dotkne vody, ihned se v labuť promění. Od toho dne naše mladá královna vodotrysku se vyhýbala, umývala se toliko květinovou šťávou a kožená nádoba s vodou byla odstraněna z jejich komnat, kde stále byly připraveny zlaté koše s lahodným ovocem k uhašení žízně.

Myslili jsme všichni, že kletba Vodany nedojde splnění, když tu jednoho dne poslala mne královna pro cosí do zámku a z její náruče posadila si tebe na klín. Bylo to v zahradě, a tys tehdy čítala asi půl-druhého roku.

Posud nevím, co se vlastně tehdy přihodilo, ale když jsem se navracela, viděla jsem, jak tys za zády matčinými po měkkém trávníku dobatolila se k vodotrysku, kamž přes nízké mramorové zábradlí jsi zapadla do vody. Leknutím jsem téměř zkameněla, ale královna s děsným výkřikem vrhla se za tebou do vody, aby tě zachránila před utonutím. Sotva však octla se ve vodě, když se kolem zatmělo. Růžová besídka, obrostlá jasmínem, trávníky a křišťálový vodotrysk — to všecko nadobro

zmizelo a kolem prostíralo se temné, zasmušilé jezero, na jehož břehu našli jsme tebe plačící.«

»Ó, hrůza! Hrůza!« volala Hvězdomila, zakrývajíce si obličej třesoucíma se rukama.

»Kolik roků již uplynulo od té doby,« vece chůva, a marné bylo úsilí pana krále, snažícího se vysvobodit mladou královnu ze zakletí. On z celého světa povolal dobré čaroděje i mocné kouzelníky, nikdo však nevěděl si rady a pomoci, jak čelit zlobě potměšilé Vodany.«

»Moje drahá matka! Jak ráda znala bych svoji matku!« zaúpěla zarmoucená princezna.

Chůva povzdychla. Ona dobře věděla, jak i sám král se velice trápí nad ztrátou milé manželky, ba trápil se on tolik, že i na jediné dítě časem zapomínal. Nedivila se tudíž, když se nyní princezna denně procházela kolem černého jezera, snívá, zamklá a když se laskala s krotkou bílou labutí.

Plynula léta. Malá princezna vyrostla ve sličnou pannu a z jejího otce, krále, stal se nevlídný samotář. Stará věrná chůva mezitím zemřela a tak ztratila Hvězdomila jedinou upřímnou duši, která k ní lnula. Proto nikdo nepohřešoval královské panny, když i za noci v tichém stesku vysedávala u jezera, přejíc si ve své osamělosti, kdyby i za noci se mohla potěšit s matkou. Ale bílá labuť plula po jezeru toliko za dne a princezně byly jedinými družkami v její noční osamělosti pouze jasné, přívětivé hvězdy zářící na obloze. Vždyť dle jména byla ona jejich sestrou a také v jejich očích zářila dvojice jasných hvězdiček.

Marně vzdychala Hvězdomila a za noci volala matičku — bílou labuť. Černé jezero příšerně a nehybně prostíralo se před jejím zrakem. Za to kdysi v záři měsíce vynořila se nad hladinu vodní bledá tvář vodní panny — to královna Vodana pohlížela na smutnou princeznu.

Hvězdomila s podivem patřila na věnec z vodních růží, vinoucí se kolem hlavy tajemného zjevu. Pak náhle, jakoby se ji rozbřesklo, zvolala:

»Tys Vodana? Ó, královno, smiluj se, vrať mně matku! Smutno mně bez ní na světě!«

»Tvá matka nepřestane býti labutí; chceš-li jí stále býti na blízku, proměním tě také v labuť a budete stále pospolu, chceš tam?« tázala se vodní panna.

Pouze kratičko, rozpakovala se smutná princezna, ale pak řekla odhodlaně: »Ano, přejí si být stále u své matky, veď mne k ní!«

Vodní královna mávla rukou, v níž držela na dlouhém stonku rozkvetlou bílou lilii, a kázala Hvězdomile:

»Sestup ke mě dolů do vody!«

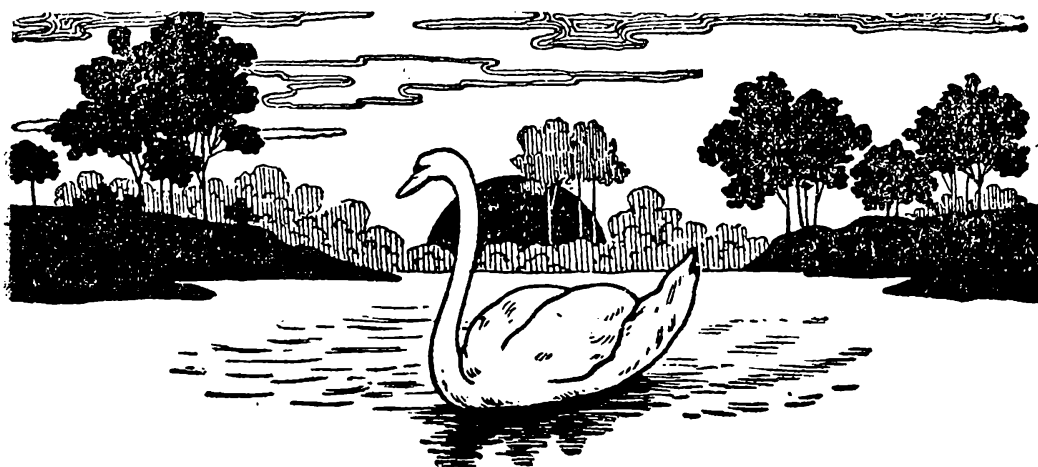
Princezna uposlechla. — — —

Než co to?! Z hvězdných a měsíčních paprsků utvořila se stříbrná, hustá síť kolem dvojice labutí po černém jezeru plynoucích. Nemohla je

Vodana přes stříbrnou síť udeřit svým kouzelným proutkem a vzduchem se chvěla tajemná slova:

›Již dosti tvé zloby, Vodano! Matka budiž vysvobozena obětí dceřinou a dceru ochraňují její sestry — hvězdy nebeské! Zlomeno jest tvoje zlé kouzlo a radost opět se vrátí do královské rodiny!‹

Tam, kde za noci tmělo se černé jezero, na svěžím trávníku před dubovým vodometem vypíná se opět besídka, obrostlá růžemi a kvetoucím jasmínem. A za jitra se z této besídky ubíraly v těsném objetí matka s dcerou do mramorového zámku, který se stal opět sídlem radosti a rozkoše...

K. J. Z.:

Jihoslovanka.

Volají-li po stejných právech naše ženy, tím více by měly po nich volat Jihoslovanky a to zvláště venkovanky. Ty jsou v pravém slova smyslu otrokyně. Všecky povinnosti o hospodářství spočívají na nich. Venkovská Jihoslovanka je duší každé domácnosti. Na ní spočívá všechna práce, kterou hospodářství vyžaduje. Jen málokterý hospodář přiloží ruku k práci. Jsou tím vinny bývalé doby. Muži musili hájiti svého domova proti vpádům Turků. Bývali stále ozbrojeni, stále na stráž, stále připraveni k boji. Proto starost o hospodářství ponechávána ženám. A tento zvyk udržel se na naše časy. Kdežto muži po většině lenoší, žena oddává se práci. Sotva se jaro otevře, nastávají polní práce a ty vykonává, až na malé výjimky, žena. Časně ráno vycházejí do polí a pozdě na noc so vrací. V poledne spokojí se třeba okoralým chlebem. Po celý den jest neúnavna. A pilnou je cestou z domova neb domů. Nikdy nezahálí. Cestuje po jihu viděl jsem je, any jdou a připravují si přízi nebo pletou. Za pasem mají zastrčenou hůl, již si přidržují levicí; na horním konci mají navlečena vlákna lněná nebo konopná nebo i vlnu, z nichž předou pěkné nitě — přízi. Mají totiž v pravici nit, na jejímž konci jest vrěteno,

na něž se příze namotává a to tím způsobem, že nit palcem a ukazovákem stále roztáčejí, čímž se vlákna vytahovaná levicí z chumlu na holi navlečeného svinují, skrucují a na vřeteno navinují. Jindy z takto udělané příze pletou punčochy, šály a j. pomocí dřevěných drátů. A jsou velmi hojné případy, že při tom nese na hlavě ranec nasečené trávy, v lese nadělaného dříví nebo do města koš konvic s mlékem. Že při tom musí jít opatrně a zpřímá, mají všecy jihoslovanské venkovanky nadobychej přímé postavy. Tuto přímost postavy mohly by jim naše dívky záviděti, ale postavení nikoliv. To je sice práci posvěcené, ale je té práce, kterou musí vykonati, přece jen mnoho. Ale ženy nereptají, jsou spokojeny. Práce jim oslazuje život.

A. M. Kadlčáková:

AŽ ZAS BUDEM...

Až zas budem v jarním čase
pole svoje orati,
nad hlavou nám sladkou píseň
skřivan bude zpívati.

A sluničko září svojí
tělo naše zahřeje,
ba i polem při práci nám
čelo, tváře zaleje.

Budem orat, sázet, seti,
až zas přijde jaro k nám,
požehnání svoje s nebe
udělí nám Pán Bůh sám.

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

Přidavné mená.

Přídavná jména jsou ve slovenčině právě tak tvrdého a měkkého zakončení jako v češtině.

Dobrý, dobrá, dobré jest vzor přídavného tvrdého zakončení a skloňuje se až na malé odchylky jako v češtině. Liší se:

6. pád mužského rodu: o dobrom (chlapci, muži);
2. a 3. pád ženského rodu: dobrej (ženy, žene);
4. pád ženského rodu: dobrú (ženú);
6. pád ženského rodu: o dobrej (žene);
6. pád jednotného čísla rodu středního: v dobrom (slove);

Jihoslovanka.

1., 4. a 5. pád množného čísla rodu středního: dobré (slová).

Přídavné jméno měkkého zakončení má více odchylek. Vzor jest: boží, božia, božie.

V rodě mužském jsou odchýlky v jednotném čísle a to: v 2. pádě: božieho, v 3. pádě božiemu, v 4. pádě božieho (boží), v 6. pádě o božom; v množném čísle jsou odchýlky následující: v 1. pádě a v 5. pádě: boží (ľudia), božie (činy); ve 2. pádě: božich (synov), ve 4. pádě božie.

Ženský rod má odchylne tvary v jednotném čísle v následujících pádech: v 1. a 5.: božia, v 2., 3. a 6. božej, v 7.: božou.

Rovněž střední rod má odchylne tvary v jedn. čísle v 1., 4. a 5. p.: božie, v 2. p.: božieho, v 3. p.: božiemu a v 6. p.: na božom; v množ. čísle jest odchylný tvar v 1., 4. a 5. pádě: božie.

I slovenčina má přídavná jména přisvojovací, které se srovnávají úplně se vzorem: otcov, (otcův), otcova, otcovo.

Odchylne tvary jsou následující: v mužském rodě v 1. a 5. p. čísle jednot.: otcov, v 2. p.: otcovho, v 3. p.: otcovmu, ve 4. p.: otcovho nebo otcov, v 6. p.: otcovom; množné číslo: v 1. a 5. p. otcovi (psi) nebo otcove (domy), v 2. p. otcových (bratov), ve 4. p.: otcove; v 7. p. otcovými nebo otcovými;

v ženském rodě v jedn. čísle: v 2., 3. a 6. p.: otcovej; v množném čísle: v 1., 4. a 5.: otcove; 7. p. jest shodný se 7. p. č. množného rodu mužského;

v středním rodě v jednotném čísle: v 2., 3. a 6. p. tvary jako rodu mužského; v množném čísle: v 1., 4. a 5. p. tvar otcove.

Ostatní pády všech tří rodů shodují se úplně s tvary českými.

I ve slovenčině stupňují se přídavná a to zcela příbuzně se stupňováním v češtině.

Druhý stupeň (komparativ) tvoří se příponami: ši, šia, šie nebo: jši, jšia, jšie. Na př.: dražší, dražšia, dražšie; krajší (krásnější), krajšia, krajšie a j. v.

Třetí stupeň tvoří se z 2. stupně předponou »naj«, na př. nejlepší, nejlepší, nejlepší; největší, největšia, největšie.

Tvary tyto skloňují se jako přídavná jména měkkého zakončení.

Prislovce — příslovce

jsou zcela příbuzné přídavným jménům, proto se o nich zmiňují současně. V 2. stupni shodují se úplně s 2. stupněm přídavných jmen, na př.: dražšie (dražé), lepší (lépe), krajšie (krásněji), väčša, viac, viacej (více). Třetí stupeň příslovcí tvoří se jako 2. stupeň přídavných jmen předponou »naj«, na př. najkrajšie, najviac a j. v.

Žito — čaroděj.

(Pokračování.)

Brzy však na toto dobré předsevzetí zapomínajíce v obyčej si vzali Žitovi při každé věci ubližovati a s ním pohrdlivě jednati, jakoby on ne královským šaškem, ale nějakým nevolníkem byl. Z čehož Žito velmi se kormoutě, si umínil, že je za jejich pyšné chování potresce a před králem je směšnými učiní. A příležitost k tomu se naskytla neočekávaně brzy.

Při jedné noční zábavě, již Žito ve společnosti králově a jeho milců se zúčastnil, zabloudila veselá společnost také na Staré město pražské a zastavila se v krčmě »U štiky«, kdež dlouho do noci se bavila. Byli tam stáli a oblíbení společníci královi jako Beneš, sudí, Kaplíř, písař a podkomoří Zikmund, kteří nemajíce za jiné, nežli že dvorský šašek je pro jejich zábavu a kratochvíli a že si musí nechat vše libiti, dovolovali si s ubohým velmi hrubé žerty a týrali ho nechutnými šprýmy tak velice, že odstoupiv, skrčil se do kouta, kdež nepozorován a bděním unaven, chtěl se prospati.

Ale ani tam neměl pokoje. Co chvíli lítaly na něho zátky z vinných láhví, ovoce a podobné věci, jimiž ho podšití pokušitelé častovali.

Konečně si toho povšiml i král a vida šaška v koutku, zvolal:

»Žito, Žito, co chceš medle ve svém koutku vyseděti? A zdali míníš snad soudný den zaspati? Nevidíš, co se tobě činí?«

Žito otevřev rozespálé oči, odpověděl králi:

»Vidím, Milosti! Však i na posměváčky dochází!«

Král vyrozuměl, že šašek něco provésti míní. Ale roz dováděné panstvo se jen smálo a znovu se šaškem, jemuž beztoho přízně královy nepřálo, svou kratochvíli dále provádělo.

Náhle strhl se venku na ulici jakýsi šum! Bylo slyšeti nezřetelné hlasy, křik a dupání, jakoby před krčmou se náhle množství lidu sbíhalo. Najednou kdosi vykřikl pod oknem: »Hoří! Hoří!« A opět strhl se nový lomoz, hluk a volání, že páni hleděli na sebe zaraženi a polekáni. Jedině král, tuše v tom šibalství šaškovo, seděl kliden a jak se zdálo, potají se i usmíval.

Když pak šum a lomoz neustával, vyskočili páni, běželi k oknům a vyhlíželi, co se to děje. Ale Dlouhá ulice (v níž krčma stála), byla zcela pokojna a nikde ani živé duše.

Tu teprve pochopili, že Žito si s nimi ztropil břichomluvecký žert a chtěli se ke svým čiším vrátiti, ale běda! Nikdo nemohl zpět — všem zatím nad čelem narostly obrovské parohy!

Ať sebou zmítali a kroutili jakkoli, nemohli ničeho spraviti a vidouce, do jaké léčky se dostali, prosili, láli a křičeli, ale marně.

Žito ve svém koutečku stavěl se, jakoby spal a chrupal, až se to rozléhalo. Král pak se smál a nemálo se těšil, jak vtípně Žito své protivníky zkrotit a potrestal.

Když se pak králi zdálo, že už by žertu dosti bylo, poručil Žitovi, aby ctným a urozeným pánům jejich větevnaté parohy zase odčaroval, což Žito, velmi pánův lituje, ihned ochotně učinil, takže parohy okamžitě zmizely. Páni zahanbeni a mrzuti, usedajíce opět ke stolu, v duchu si umiňovali, že se Žitovi krutě pomstí, ale před králem si na něj netroufali.

III.

Tou dobou chystala se při dvoře královském znamenitá slavnost. Král, jemuž před dvěma léty zemřela manželka, slavil nový sňatek se Žofií, dcerou vévody bavorského Jana.

Všecka Praha skvěla se tehdež v nádherném hávu a ulicemi proudily davy lidu domácího i cizího. Zvláštní pozornost vzbuzovali Bavoři, kteří v hojném počtu mládistvou královnu do nového domova doprovázeli. A s tímto komonstvem přibylo do Prahy i celé hejno rozmanitých cizích kejklířů a kouzelníků, kteří svými kousky lid obveselovali.

Tak přiblížil se den svatby a kouzelníci bavorští prováděli před králem i královou tak podivuhodné kousky, že diváci nevycházeli z úžasu. Jen král čím dále tím hůře se mračil a kabonil, vrhaje zlobné pohledy v stranu, kde Žito pohodlně seděl, jedl a pil . . .

Konečně, nemoha se déle opanovati, zvolal král:

»Žito, Žito! Nestydiš se tak lhostejně přihlížeti k tomu, jak tito cizinci tě zahanbují? Věru, že sám se stydím, vida tě tak nečinně a lhostejně na štice si pochutnávati!«

Žito ihned odpověděl:

»Pravdu diš, milostivý králi, že dnes, o tvé svatbě, bych si neměl na tak sprostém jídle pochutnávati. Pročež vyhlédl jsem si již vzácnější sousta, jež hodlám pozřiti. Jen prosím o malé strpení, abych si dříve mohl náležitě ústa i žaludek připravit.«

A řka to, jal se ústa velmi roztahovati a se rozdýmati, až byl podoběn velikému sudu.

Když pak všechno panstvo jeho počínání s podivem přihlíželo, chytil náhle blízko stojícího Němčíka bavorského, smáčekl, skroutil a sežmolil ho v jeden chumáč a nacpal se vším všudy do úst a spolkl. Potom chytil druhého, třetího a učinil s nimi totéž a byl by všechny snad cizí kejklíře spolíkal, kdyby se nebyli v čas odklidili.

Král se ovšem hlučně smál a všechno české panstvo volalo: »Vivat, Žito je vítězem!«

Ale vévoda bavorský s velkou nevolí pozoroval úžasný kousek Žitův a žádal krále, aby Žito byl potrestán a škodu nahradil.

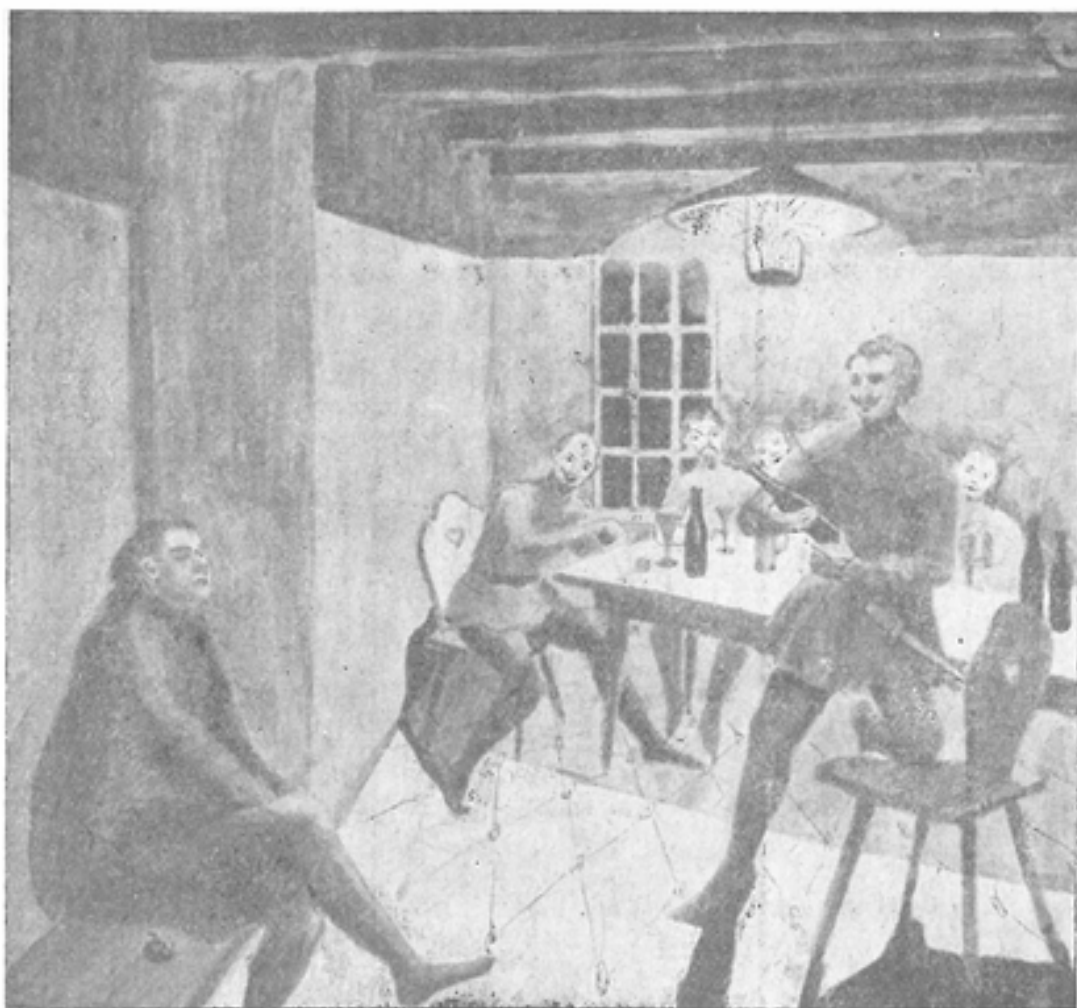
Král byl nemile dotčen touto neomaleností a domýšlivou omezeností, ale že byl vévoda jeho hostem, spolkl mlčky tuto hořkou pilulku a poručil Žitovi, aby Bavoráky zase vrátil: Žito s tím ochotně souhlasil, řka,

že ho beztoho v žaludku tlačí a kázal služebníkům přinést velkou káď a vodou ji naplnit, což když se stalo, všechny Bavoráky do té vody vyplil. Tito pak schlíplí a zmáchaní za hlučného smíchu panstva odtud se klidili.

Tu Žito začal očividně se tratit a sesychat a jako prvé byl náramně široký a tlustý, tak nyní ho byl pouhý stín, čemuž podiviv se král, vece:

»Což se ti stalo, milý Žito? Doufám, že mi neuděláš té hanby, aby o mé svatbě můj vlastní šašek tak zhubeněl, jako by čtrnácte dní nejedl?!«

Co chvíli litaly na něho zátky z vinných láhví... (Str. 173.)

Načež Žito: »Pravdu díš, milý králi, pročez poruč, aby místo oněch těžkých soust něco lehčího a záživnějšího na stůl mi přineseno bylo!«

Když pak Žitovi hojnost nejlepších jídel a vína přinesena byla a on opět své dřívější podoby a tloušťky dosáhl, jal se znova se svými domácími druhy mnohé nové a nevidané kousky provozovati a dále vzácnou společnost baviti a obveselovati, začez hojné pochvaly došel.

(Příště dokončení.)

Dva stejní šibalové.

Pohádka z Afriky. Dle cizího motivu napsala L. Grossmannová-Brodská.

Zlý muž žil ve městě Kano a zlý muž žil ve městě Katsina; bylo to v době, kdy nejen bavlna, ale vůbec všechny zemské plodiny byly velice drahé. Tehdy ten zlý muž z Kano nařezal stromových větvi, které zabalil tak, jakoby to byly látky na oděv, balíky svázal šňůrami a nesl je na prodej do Katsiny.

Stejnou dobou onen zlý muž v Katsině hromady obyčejné vlny vpravil do koše, v jakých se prodávalo nezpracované hedvábí a nese to na prodej do města Kano.

Na cestě se oba setkali a ubytovali se v jednom domě, kde jim byl vykázan společný pokoj, ve kterém také jedli. Po obědě tázal se šibal z Kano šibala z Katsiny, odkud je a kam míří.

Tento odpověděl, že pochází z Katsiny a nese na prodej hedvábí do města Kano.

»A odkud přicházíš ty?« tázal se šibal z Katsiny.

»Pocházím z Kano a nesu do Katsiny drahé látky na oděv,« odpověděl tento.

Tu pravil šibal z Kano:

»Mohli bychom si zboží proměnit; ty mě dáš své hedvábí a já ti předám mé látky.«

Druhý byl srozuměn, i vyměnili si svá břemena.

Pro sebe pak se radovali, jak jeden druhého ošidil. Potom se každý z nich navracel domů.

Když šibal z Kano přišel domů a v koši na místo hedvábí objevil vlnu, domrzl se a řekl s přesvědčením: »Ten muž je zrovna takový podvodník, jako já.«

A ten druhý, když na místo látek našel v balících pouze osekane větve stromové, také řekl všecek pohněván: »Ten muž je zrovna takový šibal jako já.«

Potom se vydali opět na cestu. Setkali se právě na předešlém místě. První řekl:

»Skutečně, tys největší šibal z celého Katsina, staň se proto mým přítelem!«

A šibal z Katsina řekl:

»Dobře, muži z Kano. Poslyš, co ti poradím. Prodej mne lidem v Asbinu za otroka, řekni jim, že jsem tvým majetkem. Až oni ti za mne zaplatí, uteku jim k tobě a my oba se pak rozdělíme o peníze, které ti za mne vyplatili a budeme obohaceni.«

Přistoupil první šibal na ten návrh a druhého šibala prodal za otroka. Ti lidé zaplatili otroka dvěma bečkami soli a pytlek datli.

V noci se oba šibalové umluvili, že ony lidi z Asbinu, kteří koupili otroka, úplně okradou. Učinili tak a všechny nakradené věci ukryli pak do vyschlé studny. Druhého dne lidé z Asbina nadarmo se sháněli po svém otroku i po veškerém majetku. Konečně po dlouhém marném hledání dali se na další cestu.

Tu si řekli oba šibalové:

»Nyní jest příhodný čas, abychom s tou kořist ze studny vydobili a se rozdělili.«

Šibal z Kano navrhoval:

»Já sestoupím dolů do studny, poněvadž následkem tvého prodeje za otroka podařil se nám tento znamenitý a bohatý lup.«

Sestoupil dolů a uvazoval na lano uloupené věci, které šibal z Katsiny vytahoval a v blízkém lese je tuze dobře ukryl. On měl totiž v úmyslu šibala z Kano více nevytáhnouti na světlo denní, nýbrž celou studni zaházet kamením, aby jeho druh bídně dole zahynul. Když bylo téměř všecko venku ze studny, šibal dole se nalézající zabalil se do kravské kůže, kterou na lano připevnil a zavolal nahoru, aby soudruh silně a opatrně táhl, protože to je velmi těžké, ale drahé břemeno. A dole kromě něho že již jsou pouze dva balíky. Ten hořejší ho tedy vytáhl a zanesl do lesa mezi druhou kořist. U sebe si pak pomyslel, že ten šibal z Kano jej asi obelhal a dole že již nic není. I spěchal proto zpět ke studni a naházet do ní až po kraj kamenů.

Zatím šibal z Kano vybalil se z kravské kůže a všecko zboží donesl do domu staré babky a tam je dobře ukryl, hodlaje sám všecko si přisvojit. Na místě zanechal toliko starý a nepotřebný dřevěný talíř. Potom se dobře ukryl na tajném místě, o kterém jeho soudruh nevěděl.

Když šibal z Katsiny zasypal studnu kamením, vrátil se do lesa, kde prve svůj lup uschoval. Když ale nenalezl praničeho kromě nepotřebného talíře, tu pohněvaně řekl: »Dobře, to mně nikdo jiný neprovedl, nežli šibal z Kano. Ale nic nedělá. Člověk, který má tolik nakradeného zboží, potřebuje také osla, na němž by to dále dopravil. No počkej, ty šibale, já tě dostanu.«

I čekal, až bude tma a za soumraku vyšel na pastviny za osadou a počal hýkati jako osel.

Tu vyšel zlý muž z Kano a nastrkoval mu ošatku s vymláceným obilím.

Tu řekl druhý:

»Není to žádný osel, já jsem to, muž z Katsina.«

I řekl muž z Kano:

»Slyš, muži z Katsina, vidíš, že se nám podařilo přelstít se navzájem. Smiřme se a celý lup rozdělíme mezi sebe stejným dílem.«

I vešli do domu staré babky a prohlíželi to zboží.

Pravil muž z Kano muži z Katsina:

»Sečkej zde u toho. Půjdu a koupím nějakého soumara, který by nám všechno odtud dopravil. Přivedu sebou i majitele soumara. aby nám pomohl zboží nakládat.«

Když šibal z Kano odešel hledat soumara, šibal z Katsiny však lup sebral a uschoval na jiném místě. Potom vykopal hrob, zahrabal se do něho, ale před tím řekl té staré babce, aby řekla jeho soudruhu, až tento se soumarem se navrátí, že muž z Katsiny zemřel, že přišli náčelníci kmene a zboží odvezli. Kdyby se tázal po jeho hrobě, ať mu jej ukáže.

Když šibal z Kano se vrátil se soumarem a druhého šibala nenalezl, ptal se po něm staré babky. Odpověděla, že zemřel.

Na další otázky jeho řekla, že potom přišli náčelníci kmene a zboží sebou odvezli.

On si přál viděti hrob soudruhův.

Ona mu jej ukázala.

Řekl: »Bůh mu odpust!«

Ale za noci sem přišel a velkou střepinou hrabal ve hrobě, jako to činí hyeny.

A. M. Kadlčáková:

KAPLIČKA MATKY BOŽÍ.

Za polem, za lesem
bělostná kaplička,
tam v ní si libuje
Kristova Matička.

Kam oko dohlédne
zelen a samý květ,
krásu svou nese sem
Marii celý svět.

K ní se tam utíká
srdce mé v každý čas,
k ní vznáší duše má
prosebný denně hlas.

Nese sem krásu svět
a člověk bolest svou,
jež hojí Matička
mocí svou zázračnou.

Za polem, za lesem
bělostná kaplička,
v ní najde útěchy
zemdená dušička.

K. J. Z.:

U Rusínů.

Území obydlené Rusíny, také Malorusy zvanými, jest rozsáhlé. V délce táhne se od Popradu na našem Slovensku až za Volhu v Rusku; v šířce od Mglina až po Perekop. Je to území asi 820.000 *km*² veliké. Čistě malorusky mluví tak zvaní horáci, jichž valná část jest připojena k naší republice. Hlavním jejich zaměstnáním jest polní hospodářství. Jest ovšem

velmi primitivní. Při pšl, s kterou se mu věnují, mohlo by ovšem býti výnosnější, ježto nemají Malorusové toho vzdělání, jež mají naši rolníci a na němž závislý jest i hospodářský pokrok. Také hospodářských strojů nemají, jakých vidíme při našich statcích. I jejich obydlí jsou prostá. Nádhery není nikde. Naši lidé nejchudší snad by ani nechtěli bydlet tak jako bydlí mnohý bohatý sedlák rusínský! I oděv jejich jest prostý. V létě hrubá košile a široké plátěné kalhoty a kamizola z hrubé látky. Žena má sukni z téže látky, zástěru přes ní napříč pruhovanou a živůtek tmavý. Hlavy kryjí mužové v létě čapkami z bílého beránka, v zimě důkladnými beranicemi. Ženy mají na hlavách zvláštní čepce nebo šátky. V zimě nosí mužové i ženy důkladné ovčí kožichy a vysoké boty.

L. Grossmannová-Brodská:

Pohádka o zlaté hvězdičce.

(Malé Jarmilce Jeřábkové v Praze.)

Bývá mnoho radosti na zemi, když maličký Ježíšek sejde s nebe dolů a dobrým lidem do srdcí vštěpuje:

›Jako drobný pacholíček ležel jsem kdysi v Betlémě na slámě; bylo mi zima a matička moje bývala by trpěla nedostatkem, kdyby nebyli došli hodní pastýřové, kteří před mými jesličkami skládali upřímně podané dárky. Donesli mně teplou poduštičku hodné ženy, chlebička, mléko, med, beránka i slípky.

A tyto dárky stejně byly nám drahé, mně i matičce mojí, jako zlato, kadidlo a myrrha, které nám donesli moudří a učení králové od Východu. Malinký Ježíšek jen k potěšení celému světu přišel a proto se lidé radují a veselí, jsouce pro jeho památku v tyto dny štědrí a pomáhajíce také jiným, aby dokázali, jak mají Ježíška rádi a že vykonávají, co on jim vždy přikazoval. — Proto laskavé maminky a hodní tatínkové vodí o vánočních své dítky pod stromeček, kde složené jsou pro ně pěkné dárky: obrázkové knížky, loutky, panáčky, miminka, koníčky, cukrovinky a ještě mnoho dobrého a pěkného kromě jablíček a ořechů.

Protože pak Ježíšek je tuze malinký a nestačil by všecky hodné dítky podělovati, tu kromě tatínků a maminek pomáhají mu také vlídné babičky i hodní dědouškové.«

Takto promlouvá Ježíšek k lidem a potom odchází do nebe. Když posledně opět chodil po zemi, dívala se na Ježíška nahoře s nebe dolů malá čiperná hvězdička a radostí se všechna třepetala jak lidé poslouchající hodného Ježíška hojně nadělovali nejen dětem, ale i jiným potřebným ubožákům.

Aby hvězdička lépe viděla, naklonila se s nebeského okénka, ale že nedávala pozor, hup! spadla s oblohy dolů na zem! Dole se marně rozhlížela, kde jest Ježíšek, aby se s ním nazpět do nebička svezla na jeho zlatých sáňkách; bylo jí smutno na zemi, stýskalo se jí po zlatých třpytných hvězdičkách-sestřičkách. Zatím Ježíšek navrátil se do nebe a hned poznal, že jedna hvězdička schází. Pohlédl dolů a viděl hvězdičku seděti na kameni, jak se halila do svého zlatého pláštíčku. I zavolal Ježíšek:

›Již jsi jednou dole, milá hvězdičko, dlouho bys putovala nazpět. Vyvolím tobě lepší obydlí, nežli kde sedíš na studeném a tvrdém kameni.«

I pokynul Ježíšek malinkou ručenkou, hvězdička se pozvedla a jak se rozhlédla kolem zaradovala se, že vidí dvě sestřičky. Ale mylila se. Byly to lidské oči, z nichž zářila ušlechtilá láska a dobrota k nešťastným a opuštěným. A témato krásným a zářícíma očima, které se nad ní sklá-

něly, ji zahřívaly, malá zlatá hvězdička rovně uklouzla do srdce mladé Jarmilčiny matinky, kde stále opakuje nyní slova Ježíšova o vznešeném milosrdenství.

Jak je zde malé hvězdičce teplo, sladce a milo v měkkém a laskavém lidském srdci plném obětavé lásky a dobroty k trpícímu!

Netouží více po nebi malá hvězdička a proto matinka Jarmilčina má předobré zlaté srdce. . . .

A. M. Kadlčáková :

SKŘIVÁNEK.

Vyletěl skřivánek
ku nebi,
písni svou Boha jen
velebí.

Āby tam píseň svou
zazpíval,
že nejvíc Boha on
miloval.

Ā za to v oblaky
smí on sám
zalétat s písni svou
k Bohu tam.

Od země hrudy se
rozletěl,
aby až k nebi si
vyletěl.

Miloval škrivánek
nejvíce,
třeba že ptáčků je
tisíce.

Vyletěl skřivánek
z obilí,
za ním ať člověk též
popílí.

L. Grossmannová-Brodská :

Přástevnice.

Když přijel Jeníček starostovic s tatínkem domů z Prahy, plný radostného vytržení vykládal svým sourozencům a zvláště mamince: »Takové to tam mají hezké v příbytku u našeho pana strýčka profesora.«

»To věřím,« paní starostová se usmála a řekla: »Jen že bys nesměl, milý Jendo, v těch pěkně zařízených pokojích, kde jsou prostřené měkké koberce, po vyleštěných podlahách, tolik dovádět, jako to doma umíš.«

»Ba,« svědčil hošík, »to jediné se mně tam nelíbilo, že jsem si tam připadal jako ve vězení.«

»Spíše jako pták v kleci,« usmál se tatínek.

»Ano, ano, tatínek má pravdu,« Jeníček se vesele zasmál, »připadal jsem si skutečně jako ptáček v kleci. Vždyť v tom velikém vysokém domě,

kde strýček bydlí, není zahrady, a na pavláčce ani na dvorku se nelze proběhnouti. Krásné to mají u strýčka i u tetičky, ale stále bych tam přece nechtěl býti.«

»To se dá myslet,« řekla na to paní starostová, »náš Jenda denně se musí na vzduchu proběhnout, jinak by nebyl ve svém živlu.«

»Tak přece mluv dále, jaké to tam bylo a co se ti líbilo nejvíce?« dychtivě pobízela bratra mladší sestřička Málka a její zdravý červený obličejík se rozšířil ve spokojeném úsměvu, když hošík dále vykládal:

»V nejlepším parádním pokoji stojí tam měkký, látkou položený nábytek, mají tam piano, veliké skříně s knihami a ve skleníku má tetička stříbrné lžice a malovaný porcelán. Potom mají ještě dva menší pokoje a v tom, kde spí naše malá sestřenka Jitka, je nad jejím lůžkem tuze krásný obraz, takový veliký, ve zlatém rámcí a představuje Anděla Strážného.«

»To musí být pěkné!« zatleskala Málka ručkama. »Já se tuze ráda dívám na pěkné malované obrazy; což jiných obrazů tam neměli, nežli toho Strážce Andělíčka?«

»I měli a mají, a jaké pěkné! Dobře jsi mně připomněla, Málko. Strýčka profesora těšilo, že jsem věděl, co představují obrazy, které mně ukazoval a řekl, že jsem hodný, když tak dobře se učím dějepisu. Byl tam namalován Přemysl oráč, jak jej vladykové a leši volají za knížete k Libuši kněžně přímo od pluhu. Jinde opět český kníže Oldra jel kolem studánky ve vsi Peruci, kde prala prádlo dcera zemana Kresiny, Božena, která se později stala českou kněžnou.«

»Však i já bych to byla poznala,« řekla Málka, »také nám to pan učitel ve škole vykládal.«

»Ale to nevíš,« jaksi hrdě pronesl Jeník, »že ty pěkné obrazy maloval český malíř, nedávno zemřelý František Ženišek, a od našeho moravského malíře Úprky tam zase měli takový živý obraz — Pouť u sv. Antoníčka.«

»Takový znám,« řekla Málka, jsouc ráda, že i ona může uplatnit své vědomosti. »Mají takový ve škole u pana řídícího učitele.«

»Ano. Ale víš, co se mně nejvíce líbilo v Praze u strýčka?«

»Co pak?«

»Jeho sbírka starožitností!«

»Co je to?«

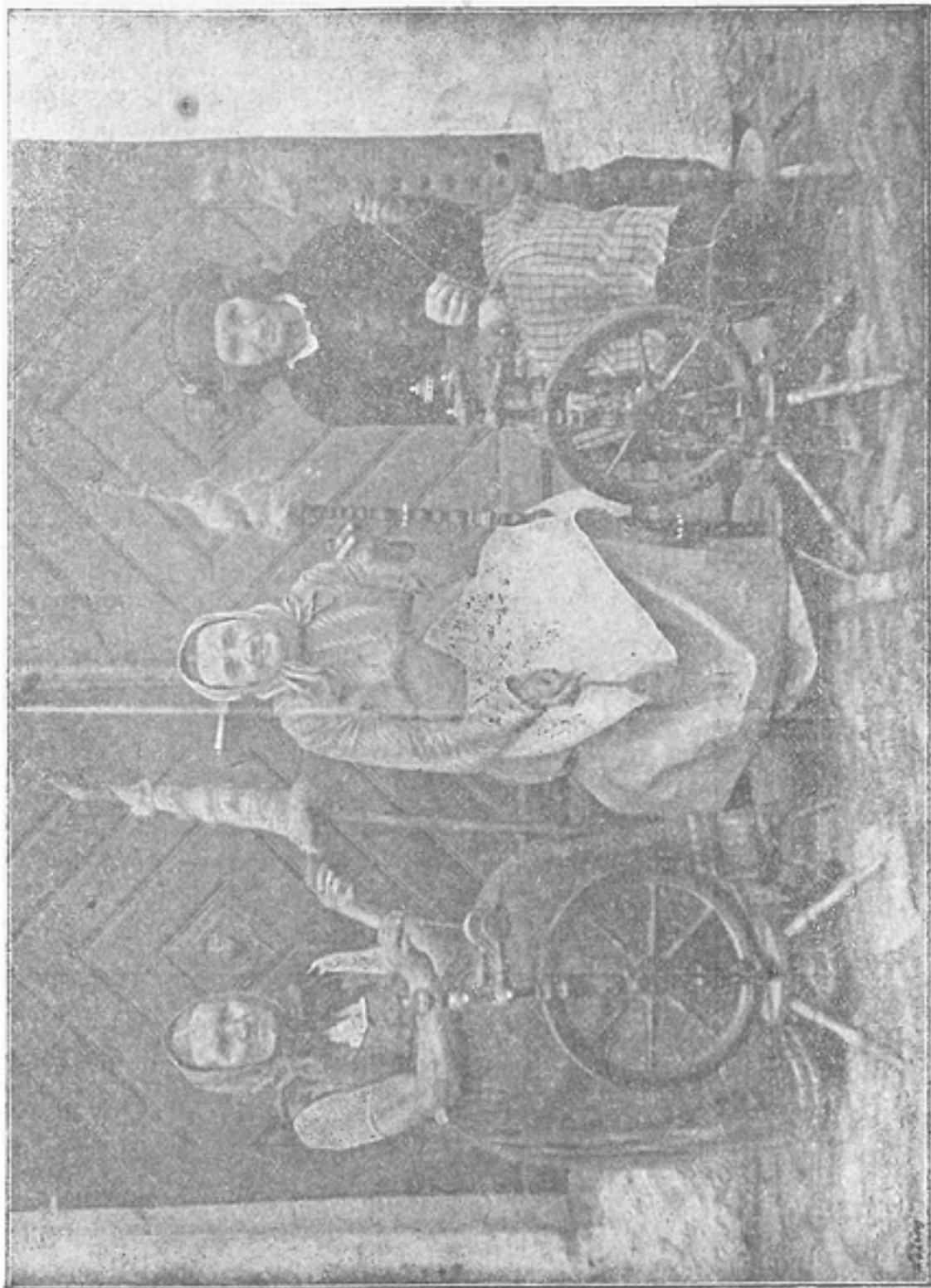
»Staré památné věci. Umělecky pracované hodiny, malované nádoby, vyšívaný oděv a také tam byl kolovrátek, totiž přeslice.«

»Přeslice?!« podivila se Málka nedůvěřivě, »to přece není žádná starožitnost ani zvláštnost! U nás na půdě máme také přeslici po babičce.«

»Ovšem,« usmál se pan starosta horlení dceruščině, »jenže není přeslice jako přeslice. Ta, kterou má můj bratr, váš strýček profesor, je stará více nežli sto rokův. Pochází od naší prababičky, kteráž ji obdržela

jako svatební dar. Poněvadž je uměle vyřezávaná a vykládaná perletí, daroval jsem ji strýčkovi do jeho sbírky. Darmo by se u nás povalovala, když již dávno přástky zanikly.«

»Co to jsou přástky?« tázali se Jeník s Málkou.

»Bude dobře, když se poučíte,« řekl pan starosta a vykládal bedlivě naslouchajícím dětem:

»Před lety, pokud se nerozmohly strojní tkalcovny a přádelny, to se u sedláků pěstovalo více lnu. Po uzrání se len vytrhával, močil, vóchloval a venkovanky pak za zimních večerů sedíce u přeslic předly hebký len. Z upředených nití jim tkadlec utkal plátno buď na košile anebo na hrubší domácí oděv. Vždycky několik žen sešlo se do jednoho stavení a tomu se říkávalo jíti na přástky. Ba před mnoha sty lety předly i šlechtičny a rytířky na hradech, ba i dcerky královské, pamatujete-li se na tu pěknou pohádku o zlatém kolovratu? Napsal ji K. J. Erben i Bož. Němcová.«

»Pamatujeme,« jistily děti.

»Ale pak nastala tovární výroba a přeslice a kolovraty se svými kužely naditými lnem zmizely z našich dědin. Bylo toho škoda. Strýček profesor byl tehdy mladým studentem, já byl svobodným chasníkem a vaše maminka byla malým děvčátkem. Abychom měli památku a naše děti aby jednou věděly, jaké byly ty kolovrátky, přivezl si strýček z Prahy známého fotografa a on vypodobnil naše přástevnice. Počkejte, ukážu vám ten obrázek.«

Pan starosta vyňal z velké knihy fotografii a ukázal ji dětem.

Jeník s Málkou radostně zvolali:

»Ta panímáma uprostřed je naše babička od maminky a ta vedle sedící je tetička mlynářka. Ale tu stařenku v černé jupce s tmavým šátkem neznáme.«

»Bodejť byste znali! Je to vaše prababička a již dávno zemřela.«

»Jaký je to pěkný obrázek!« radovaly se děti.

»A památný pro celý náš rod. Uchoval nejen podobu drahých nám osob, než i ukázkou, jak se dříve ženy užitečně zaměstnávaly. Bývalo tehdy veselo za mých dětských let, když při záři louče kolovraty vesele vrčely. Snad se ty doby zase vrátí, neškodilo by.«

Děti poděkovaly tatínkovi za výklad a vypůjčily si obrázek pro pana učitele, aby jej otiskl v našem Andílku milým čtenářům na ukázkou, jaké bývaly ty milé přástevnice na venkově.

A. B. Šťastný:

Potrestaná všetečka.

Do pokoje zaletěla vosa. Před chvílí namlsala se sladké šťávy hrušek v zahradě a nasyčena usedla na otevřené okno, plné květin. Ale dlouho nevydržela odpočívatí; všetečnost ji vehnala do pokoje.

Ještě nikdy nebyla v lidském příbytku. Bzučíc poletovala pokojem, chvílemi usedla na ten či onen předmět. Lezla po hodinách, po obrazech,

zuřivě narážela hlavou do zrcadla, v němž viděla sokyni — ač to byl vlastně její obraz.

Konečně vysílena spadla na podlahu a zalezla do temného kouta.

Po některé době otevřely se dveře, do místnosti vkročila služka a postavila na podlahu misku, z níž se kouřilo.

»Reku!« zavolala a ohlédla se ke kamnům. Zde hověl si na podlaze statný pes. Vyhledal si nejstinnější místečko; ležel tu maje hlavu k zemi přimknutou.

Zaslechnuv své jméno, jenom zafuněl, obrátil oči vzhůru — ale nehnul se.

»Ty lenochu!« usmála se služka a přistoupila k oknu. Vyhlédla ven.

»To je horko, jako v peci!« posteskla si. »Dnes jistě přijde bouřka!« A rozhlížeje se po obloze, zakývala hlavou.

»Už se to mračí! Musím zavřít okna, aby jich vítr nerozbill!«

Zavřela okna a vyšla z pokoje.

Rek už zase klímal. Věděl, že tu má oběd, ale nepospíchal na jídlo. Byl chytrý pes; věděl, že musí počkati, až to vychladne. Zatím si ještě chvíli schrupne. Dříme se tu tak hezky v tom tichu a v tom přítí.

Ale osud mu nepřál toho, co měl Rek nejraději: totiž klidného, nerušeného spánku. Našeptal vose, aby psa pozlobila a drzá vetřelkyně ochotně poslechla.

Vylezla ze svého úkrytu, roztáhla křídla a bzučíc litala po pokoji. Několikrát narazila na sklo zavřeného okna — a potom k němu už nezaměřila.

Zaletěla ke kamnům a proháněla se okolo hlavy spícího psa, silně bzučíc.

Rek nevrle zakňučel, ale vosa toho nedbala. Dotěrně jej obletovala a neustávala bzučeti.

Konečně pozbyl Rek trpělivosti. Krátce zaštěkl a chňapl po vose. Ta však se mu opatrně vyhnula — místo vosy lapnul jen vzduch. Vetřelkyně poodlétla a usedla na římsu kamen. Rek se uklidnil a za chvíli již zase dřímá. Ale pokušitelka bděla. Netrvalo to dlouho, slétla ke psu, a již zase to protivné bzučení a dorážení.

Teď toho měl Rek už dost! Vyskočil, zuřivě zaštěkal a skočil po neodbytné rušitelce svého klidu.

Avšak mrštná vosa take teď se mu uhnula.

Rek honil se za ní po pokoji; a když se vznesla do výše, vyskakoval vzhůru a neustále štěkal.

Vosa zaletěla ke stropu; a poněvadž Rek nebyl by tam doskočil a vylézt za ní nemohl, nemaje křídel, ulevoval si jen hubováním. Ale mrzelo jej, že nemůže potrestati drzou vosu.

Rek byl však chytrý pes a svou chytrostí již častěji lidi uvedl v úžas. Také teď ukázal, že jedl »vtipnou kaši«, třeba mu jí nikdy nevařili.

Posadil se nedaleko mísy a nehnul ani svalem. Jak tu teď seděl, podobal se zvířecí soše, jaké vidáme v obchodech zbožím porculánovým a kameninovým.

Uplynulo asi čtvrt hodiny. Vosa pozorovala psa; a když se nehýbal, domnívala se, že zase usnul. Slétla k němu, vířila kolem jeho hlavy a bzučela mu do uší.

Pes však jakoby se nechumelilo. Tím osmělena, usedla mu vosa na čenich a začala se procházeti po jeho hlavě. Nahoru, dolů — tam, zpět. Pes pořád ještě zkamenělý.

Vosa přelezla mu pysky, brala se po jeho bradě a slézala po levé noze Rekově. Pes byl stále nehybný.

A když vylezla až k jeho levé tlapce, zdvihl náhle pravou přední nohu a sekl jí po vose. Neušla ráně — zůstala ležeti na podlaze — rozmáčknuta . . .

Rek vyskočil, vesele zarejdl po pokoji — a když jídlo v misce vychladlo, pochutnal si na něm. A potom zase ulehl ke spánku, tentokrát již nerušenému . . .

A. M. Kadlčáková:

JARNÍ VĚTRY.

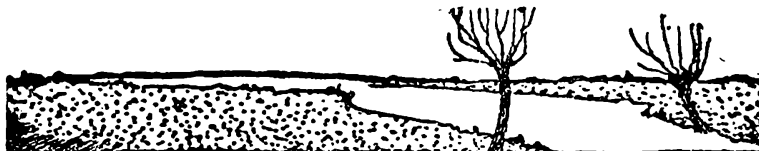
Jarní větry od hor dují,
zemi — matku pozdravují,
suší cesty rozbředlé
slunce v nebi omládlé.

Jarní větry teplem dýší,
víc a více se tu tiší
a když země suchá je,
ticho v celém kraji je.

Jarní větry od hor letí,
na zahradu ptáci sletí,
a ve hnízdech sobě zas
k písním novým ladí hlas.

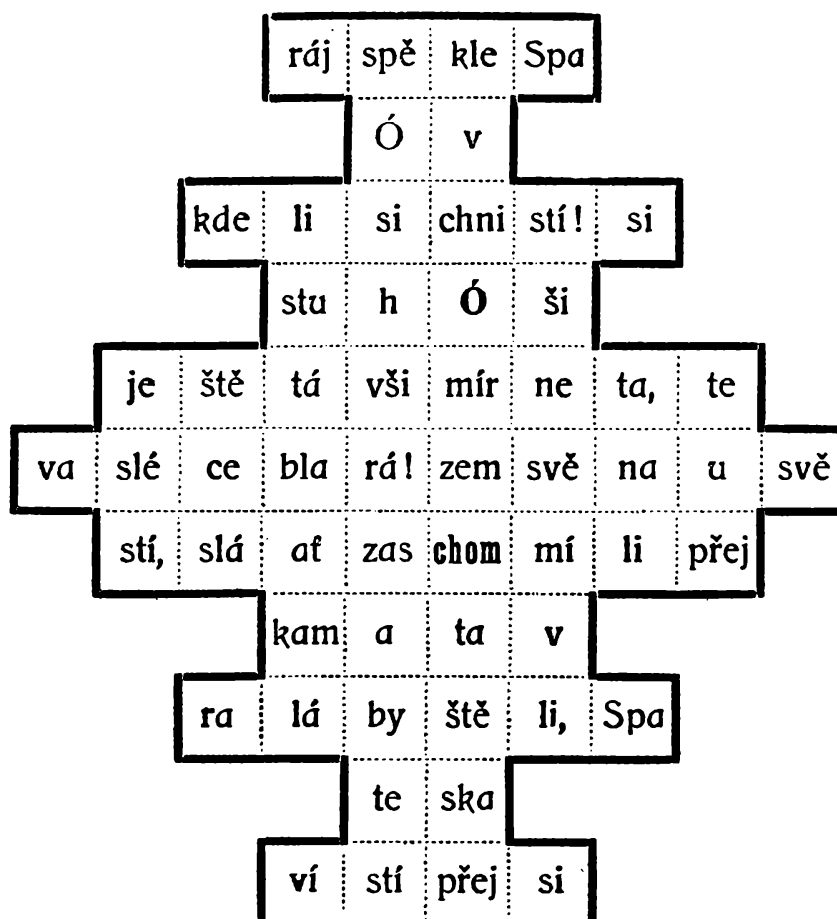
Jarní větry v našem kraji
něžnou píseň zase hrají,
svět se celý v slunci stkví,
kdo tu krásu vypoví?

Jarní větry od hor dují,
zimu od nás odstěhují,
všude život, shon a ruch,
v práci žehná lidem Bůh!

1. Konfček.

2. Skládanka.

Ze slabik: an, al, ba, dra, ha, já, ka, ká, lá, lí, ma, na, no, pa, o, rá, va sestavte devět slov, která čtena s hora dolů dají jméno slavného básníka českého.

Význam slov: 1. ostrov, 2. jméno ženské, 3. část lidského těla, 4. nápoj, 5. řeka rakouská, 6. strom listnatý, 7. ssavec dvoupatřník, 8. pták mořský, 9. řeka maďarská.

3. Početní úloha.

Znásobím-li jisté číslo pěti a odčítám 6, vyjde mi právě tolik, jako kdybych to číslo násobil třemi. Které je to číslo?

4. Záhadný nápis.

Cdos Ezas vűjaz yks
Tyd. Ihod.
 en. pot. upyv. šechl. i dí.

5. Čtvercovka.

a	a	e	e
o	o	o	p
p	s	s	s
s	t	v	v

Sestavte písmena tak, aby s leva na pravo neb s hora dolů čtena dala tatáž slova.

Význam slov: 1. řecký bajkař, 2. pták, 3. obilný druh, 4. nástraha.

6. Hádanky.

a) V zimě je to teplé a v létě studené. Co je to?

b) Proč se pořád v Praze nové domy stavějí?

Rozluštění hádanek z čísla 7.:

1. Zlaté klasy. Život podá každému z nás lidí trpkou číši naplněnou bolem, dobrý člověk vyprázdní ji, špatný dá ji vypít těm, kdož stojí kolem. Do koníčka pro Ānděla Strážného vepsal D. V. — 2. Vinohrad. — 3. a) hroch — hrách; b) kachna, kašna, kamna. — 4. Velikonoce. — 5. 25. — 6. Āervená řípa. — 7. — 8. S poctivostí nejdál dojdeš.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. dubna 1920 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

Rozluštění zasílejte na redakci v Brně, Biskupská ul. č. 1.!

OBSAH:

Lette k nám! Báseň od L. Grossmannové-Brodské. — Pohádka o labuti na černém jezeře. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Jihoslovanka. Napsal K. J. Z. (s obr.). — Āž zas budem... Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — O slovenském pravopise. Napsala Māna Richtrová. — Žito — čaroděj (s obr.) Dva stejní šibalové. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Kaplička Matky Boží. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — U Rusínů. Napsal K. J. Z. (s obr.) — Pohádka o zlaté hvězdičce. Napsala L. Grossmannová-Brodská. — Skřivánek. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — Přástevnice. Napsala L. Grossmannová-Brodská (s obr.). — Potrestaná všetečka. Napsal Ā. B. Šťastný. — Jarní větry. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna v Brně.

J. Sázavský:

POVZBUZENÍ.

Již probouzí se zem
a usmívá se svět,
svým vonným pozdravem
tě v háji vítá květ.

Ā ptáček zpěvem svým
na mladé jabloni
jako když stříbrným
zvonečkem zazvoní.

Ā jarých větrů let
a bouřných proudů šum,
probudil celý svět
ze zimních chmur a dum.

Nuž jásej, dítě, pěj,
střes pouta zimy teď,
a k životu se měj
a v práci rošť a kveť!

L. Grossmannová-Brodská :

Veselí šotci.

Pohádka. Připsáno rozmilé Růžence Černých v Posadovicích.

Bylo — nebylo, ale je tomu tak dávno, jakoby to již ani pravdou nebylo a proto poslouchá se to i čte jako zajímavá, veselá pohádka pro zábavu a vyrazení dítek. Tož mějte pozor!

Za horami a za řekami, v království Dobré Vůle, Pokoje a Pravdy, panovala drobnému národu skřítků a šotečků krásná i hodná královna Pravomila.

S podivem věru bylo, že národ takových malých, drobounkých lidiček měl královnu pannu, která své poddané převyšovala vzrůstem jako vysoká hora nízké kopce a pahorečky. Bylať královna Pravomila vzrůstu obyčejného dospělého člověka, jsouc také z rodu pozemského krále, a malí skřítkové a šotci po kolena jí dosahovali, což bylo zcela v pořádku, neboť když milostivě dolů na ně pohlížela, oni plni vážné uctivosti ke své královně vzhůru patřili.

Že dcera pozemského krále, spanilá princezna Pravomila, octla se jako královna šotků v podzemní jejich skalní říši, to též mělo svoji zvláštní příčinu.

Princezna byla velmi upřímné mysli a jak jí šla pravda nade všecko, tak velice nenáviděla každou ošemetnost a hlavně ohavnou lež. Poněvadž také byla velice krásná a bohatá, přicházelo na dvůr jejího královského otce mnoho cizích princů, kteří se Pravomile snažili zalíbiti. Než ona především hledala pravdivou upřímnost a přesvědčila se nejednou, jak malicherné a vylhané bývají lichotky, jimiž jí nejen cizí princové, nýbrž i dvoranstvo otcovo zahrnovalo.

»Což nikdy nikdo mi nepoví nepokrytou a poctivou pravdu? Proč obelhávají mne všichni lidé jedině proto, že jsem dcera královská?! Ach, nepatrnou, chudou dívkou chtěla bych býti, potom snad bych se naučila nejlépe znáti lidi i jejich pravý život i všecko to, co nyní z bázně přede

mnou tají,« takto nejednou Pravomila vzdychla, procházejíc se v lese za otcovským hradem. Jedenkrátě při podobných myšlenkách usedla princezna na veliký skalní balvan a v zamyšlení hlasitě prořekla:

»Ach, jak mnoho bych za to dala, kdybych poznala lidi, kteří nikdy nelžou a jednají vždycky tak, jak jim dobré svědomí a přirozený cit velí! Mezi našimi dvořany na královském dvoře panuje samá přetvářka a lícoměrnost, oni do očí chválí toho, jemuž v duchu u sebe to nejhorší přejí a mně se takové jednání hrozně protiví. Kéž bych byla někde hodně daleko odtud.«

Sotva dořekla, ozvalo se za balvanem slabé zaharašení.

Zamyšlená princezna si toho nepovšimla a pozvedla teprve potom skloněnou hlavu, když zaslechla tenkým hláskem pronesená slova:

»Nelíbí-li se ti mezi lidmi, princezno, pojď k nám a buď naší královnou v říši dobré vůle, pokoje a pravdy.«

»Kdo jsi, mužičku?« s podivem vece Pravomila, vidouc za balvanem státi drobného tvorečka, oděného v pestrý kožený oblek, jemuž z pod špičaté kápě na hlavě splýval na prsa dlouhý vous a jehož malá, čilá očka vesele kolem tékala.

»Jsem podzemní skřítek Zlatoslav. Obývám se svými druhy pod zemí, kde dobýváme zlata, stříbra a drahého kamení; také tam udržujeme věčný, podzemní oheň k udržení teplých léčivých zřidel, která jsou na povrchu zemském. Pojď se mnou, pojď k nám, dcero královská, princezno Pravomilo. U nás kromě prospěšné práce známe toliko ještě poctivost a čistou pravdu, o jakéž se lidem nezdá, a každou ohavnou lež velice nenávidíme právě jako ty.«

»Šla bych k vám, milý Zlatoslave, jen budu-li se moci vždycky zpět domů navrátit, kdykoliv bych chtěla?« řekla princezna

»Stane se vždy dle tvé vůle. Ostatně myslím, že se ti u nás tak zalíbí, že zajisté nebudeš od nás spěchatí.«

Vida, že se princezna znovu rozmýšlí, řekl Zlatoslav:

»Rozhlásím na dvoře tvého otce, žes zmizela na tak dlouho, dokud se nedostaví panic, který posud za celý svůj život ani jedenkrátě nesselhal, který jedině lži nepronesl, aby jí své rty poskvrnil. Jedině ten a takový může tě vysvoboditi z dobrovolného zakletí v podzemí.«

Nyní již princezna neváhala následovati mužika, jenž vesele před ní poskakoval, takže upoutaná jeho žertovnými posuňky ani nevěděla, jak se octla v temné skalní sluji. Ještě se však kolem sebe ani neohlédla, když se všech stran se vyhrnulo množství malých mužíčků s rozžehnutými pochodněmi, za nimi poskakovali čiperní šotci a všichni radostně volali:

»Buď zdráva, buď vítána naše mocná královno, spanilá Pravomilo!«

Když umkli, ujal se slova Zlatoslav a pravil:

»Zde na znamení neobmezené královské moci dáváme ti kouzelný proutek. Kdykoli jím zamávneš, každé pronesené přání se ti vyplní.«

Královna přijala proutek; po té s ním zamávala a pravila s úsměvem:

»Přeji si, abyste mně věrně sloužili, jako moji milí poddaní.«

»To budeme!« nadšeně volali skřítkové a šotci, obklopujice Pravomilu a dávající jí na jevo svoji úctu.

I žila nyní královna Pravomila spokojeně u svých poddaných. Aby se jí zde nezastesklo, o to dbali zástupy veselých, čiperných šotků, kteří patrně neměli nic jiného na práci a na starosti, nežli aby provozovali všelijaké zlé čertoviny lidem, kteří lhali a klamali své bližní. Těm šotkové vždycky připravovali nějaké nesnáze a nemilé kousky. Největším lhářům přičarovali oslí hlavu nebo volský ohon, ohromné uši, dlouhatánský nos nebo slepičí nohy. V lese hemžilo se různými nestvůrami a když královna kárala své drobné poddané pro takovou neplech, tu vždy skřítkové a šotci odpovídali se smíchem:

»Patří jim to, lhářům, proč klamou jiné lidi! Ostatně ty, královno, svým proutkem kouzelným zase jim dáš bývalou jejich podobu, jakmile odtud od nás odejdeš pryč v průvodu hodného panice...«

Tu jednoho dne vešli do lesa dva chudí rytíři. Slyšeli již mnoho o krásné princezně Pravomile a o jejich osvoboditelích, kteří odtud vždy odtáhli s dlouhým nosem nebo s dlouhýma ušima. Oba rytíři zabloudili sem pouhou náhodou a starší z nich, rytíř Velen, pravil ku svému soudruhovi:

»Poslyš, Česlave, tam za nedalekou skalinou jest ona tajemná podzemní říše, v níž je královnou líbezná Pravomila. Věru, mnoho bych za to dal, kdybych ji mohl vysvoboditi.«

»Což o to,« usmál se štíhlý, černovlasý a černooký Česlav, ale to prý se podaří pouze tomu, kdo v celém životě ani jedenkrát neselhal.«

»Nu, sám o sobě říci to nemohu,« usmál se Velen, »neboť já již jako malý hoch rád jsem svým soudruhům ukazoval straky na vrbě a rád jsem si z lidí šašky tropil. Raději se k tomu hned přiznávám, abych snad odtud neodešel s oslí hlavou. Ale ty, Česlave, tys všude znám jako panice tak pravdomluvný, že raději si děláš nepřátele, nežli bys snad někdy mluvil nepravdu. Také nikdy nedovedeš jednatí proti svému přesvědčení.«

Tu pravil Česlav s krásným úsměvem:

»Jsem sice pouze chudý rytíř, ale chci stále zůstatí čestným mužem! Kdybych svého pána a krále chtěl lživě klamati, jak to činí druzí rytíři a šlechticové, jistě by on za má pochlebenství neskrblil svou přízni a zlatem a já bych byl nyní snad tím největším boháčem v zemi. Ale nikoli! Moje heslo zní: Zůstatí vždy pravdomluvným poctivcem! Každou, i tou nejmenší lží opovrhují.«

»To bys tedy ty jediný mohl se pokusit o vysvobození krásné a hodné princezny Pravomily,« pobádal svého soudruha rytíř Velen.

A Česlav řekl:

»Snad tak učiním!«

»Staneš se potom naším králem!«

»Ovšem, to jest velmi lákavá naděje,« usmál se Česlav. »Nechci lháti, že mne to zprvu nelákalo. Který chudý rytíř nepřál by si míti královskou korunu? Ale pomyslí-li, že bych potom měl kolem sebe jen a jen samé ctižádostivé licoměrníky a lichometníky prolhané, přechází mně všecka chuť býti králem. Mám ve zvyku ztrestati hned každou nepravost svým pádným mečem a tu by se pak snadno přihodilo, že by někdy převážná část mých dvořanů hojila své poraněné údy. Ne, to je mi milejší živobytí na mém rytířském hradu, kde zabývám se jen honbou a kde okolním vesničanům dle možnosti pomáhám v jejich nuzném živobytí.«

»A což, jestli vysvobodíš princeznu?« vece Velen.

Česlav odpověděl:

»Dovedu vznešenou pannu k jejímu královskému otci a nežádaje nijaké odměny, nepozorovaně z hradu odježu.«

Potom Česlav, rozloučiv se s Velenem, vytasil svůj meč, jimž si razil neprostupnou cestu ke skalní sluji, všude zarostlé bujnými a velmi neprostupnými houštinami.

Leč nedošel příliš daleko. Již po několika krocích stanul všecek udiven a oslněn. Neboť příkrá, tmavá skála se rozstoupila jako zázrakem a ve zlaté siní, vykládané zářícími diamanty, ušel Česlav Pravomilu sedící na trůnu, kolem něhož se kupili skřítkové a vesele šklebicí se šotci.

Dle rytířského mravu, skloniv koleno před královnou, Česlav promluvil:

»Přicházím, jasná princezno, abych tě uvedl zpět k tvému královskému otci.«

Libezně usmála se Pravomila a rozhlédnouc se kolem, otázala se:

»Rcete mi, moji milí poddaní, je-li hoden tento panic, abych ho odtud následovala?«

»Ano, ctný rytíř Česlav je toho hoden!« volali skřítkové a šotci v pozadí vesele metali kozelce.

Pravomila podala Česlavovi ruku a chopivši se zlaté korunky, kterou jí Zlatoslav podal, postavila ji na hlavu rytířovu, řkouc:

»Nikoli na pozemského krále, ale na rytíře ducha tě pasuji, panici Česlave! Zlatý meč, který ti moji poddaní uchystali, nechať slouží ti k obraně nejlepších statků člověka — tož pravdy a počtivosti!«

Provázeni četnou družinou skřítků Pravomila s Česlavem vyšli z podzemí, načež pak sami, ruku v ruce kráčeli k sídlu královskému.

Rozumí se, že na hradě zavládla veliká radost z návratu princeznina a hlučné radovánky střídaly se neustále. Potěšený otec král oslovil Česlava: »Nyní budeš ty mým nástupcem, rytíři!«

»Netoužím po lesku ani moci královské,« odpověděl Česlav, »proto mi dovol, ó, králi, abych se mohl opět navrátit do svého hradu v lesních hvozdech.« Uklonil se a chtěl odejiti.

Ale Pravomila ho zadržela slovy:

»Vezmi mne sebou, rytíři Česlave!«

A když oslovený váhal, otázala se:

»Nevážíš si mé přízně? Ničím ti není dcera královská?«

Hrdě rozhlédl se Česlav kolkolem:

»Nikdy jsem nelhal,« pravil s pohledem na Pravomilu, »a proto i nyní ti povím, že milejší bys mně byla, jsouc jiného nežli královského rodu. Nebyla bys u mne spokojena, chudý rytíř nemohl by tobě poskytnouti, na co máš právo jako královská princezna.«

»Ale já jiného nežádám, než pravdu a upřímnost. A kde to obé lze jinde nalézt, nežli u tebe, rytíři Česlave?«

A tu podal paníc princezně ruku a za hlučných fanfár odcházeli do hradní kaple, odkud jako manželé vydali se na osamělý hrad Česlavův.

A starý král těšil se jistotou, že po jeho smrti stane se králem synek Česlava a Pravomily. Potom po celé říši nastane vláda dobré vůle, pravdy a míru . . .

J. Milota :

KOCOUREK.

Ty kocourku škrablavý,
s tebou není zábavy!

Hrál jsem s tebou poprvé,
poškrábal's mě do krve.

Jednou jen jsem s tebou hrál,
celého's mě poškrábal.

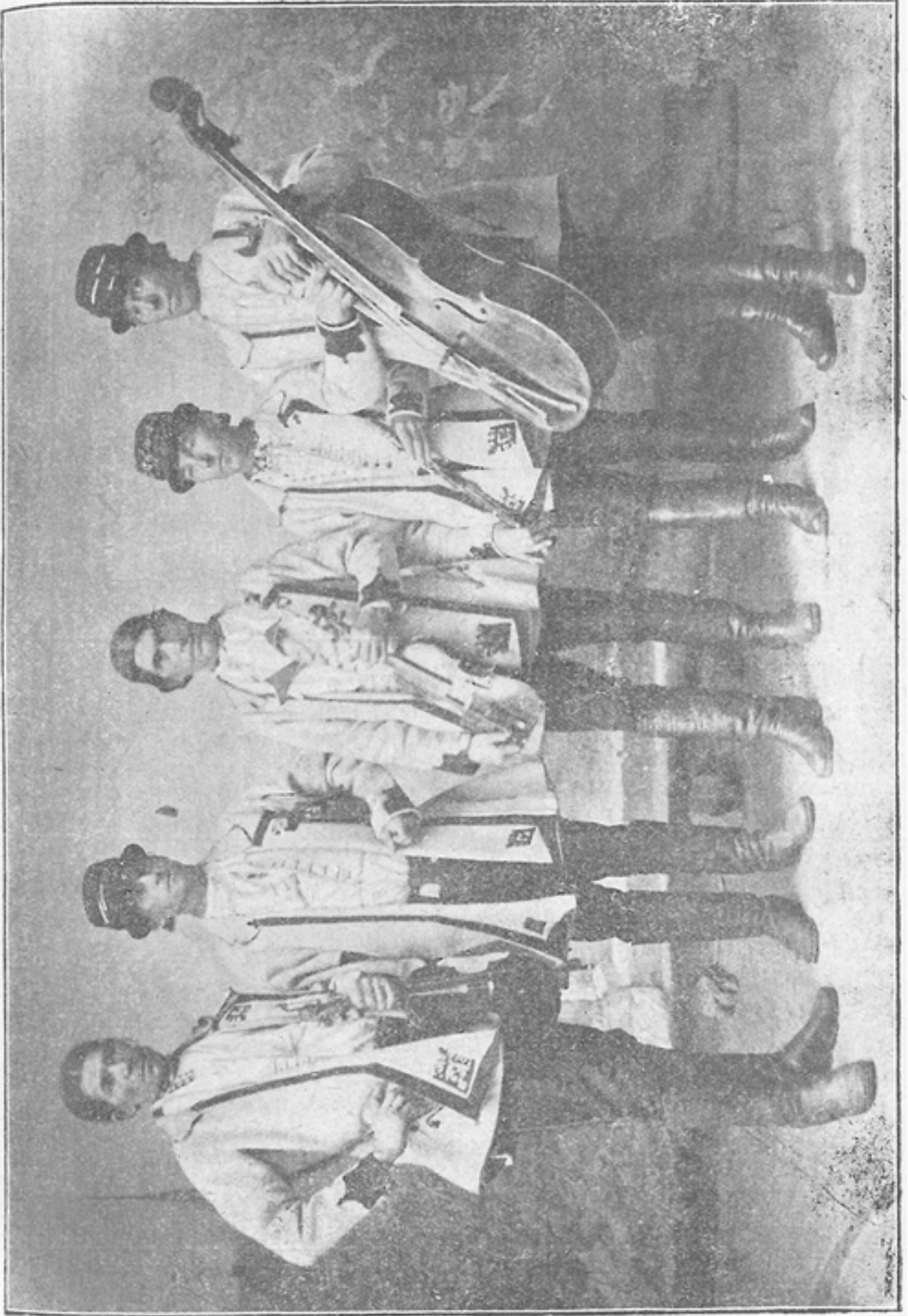
Ty kocourku škrablavý,
s tebou není zábavy.

Z moravského Slovácka.

Radostno jest na moravském Slovácku po celý rok. Lid jest upřímný a bodrý. Nemusí-li, nezarmoutí. Chvile mezi nimi ztrávená osvěží. Slovák pracuje rád na svých polích a pilnou prací vynutí z nich úrodu někdy i obstojnou. Od časného jitra až do večera stará se o své hospodářstvíčko a nezdá se, že by jej kdy práce unavila, starosti zkrušily.

Slovák, jakmile se mu příležitost naskytne, rozveselí se. Je rád vesel. Rád si zazpívá, rád si zatancuje.

Z MORAVSKÉHO SLOVĀČKA.

Kdo umí zahrát na nějaký nástroj, jest vítán. Ovšem jest takových »muzikářů« na Slovácku málo. Pravidlem pěstují hudbu jednotlivé rody. Otec vyučí děti a děti, když dorostou, buď pěstují hudbu jako otec pro zábavu jiných, nebo jen pro sebe. Proto »muzikářů« pro všeobecné veselí málo. Ale, kteří jsou, dovedou se smluviti a sejíti a »kapela« je hotova.

Členové kapely vědí o každé pouti, o každých hodech, o každém jiném veselí v širokém dalekém okolí a dovedou se již dorozuměti, aby se včas sešli, jsou-li z různých vesnic.

Někdy, nemají-li jiné práce, smluví se a vyjdou »do světa« jako »šumaři«. Ale slováčtí »šumaři« jsou onačejší než všichni ostatní. Vyjdou si do světa ve svém slováckém kroji. Vysoké boty, černé kalhoty a bělavý, červeně nebo modře, jindy černě vroubený kabátec, u něhož roh šosu bývá pestře vyšíván. Hlavu kryje jim klobouček s úzkou stříškou. Z hudebních nástrojů nejvíce zastoupeny jsou housle, viola a čelo. Někdy basa a flétna. Přijdou-li do vsi a spustí-li, hned náves oživne. Vyběhnou staří i mladí a veselo je po vsi.

DOBRO.

Do duše vtiskl's mi, Bože můj,
 Obraz Svůj, vdechl v ni rozkaz Svůj:
 Bohu a bližnímu v lásce služ,
 Rád prací, modlitbou sebe tuž,
 Ochotně trpícím slzy suš!

J. F. Hanák.

Máňa Richtrová:

O slovenském pravopise.

Z á m e n á.

Pro nás nejdůležitější jest, abychom si povšimli hlavně zájmen osobních, ukazovacích a tázacích.

Osobní (osobné) náměstky jsou: ja, ty, on, ona, ono.

Nejdůležitější pády od »ja« jsou: mňa, mne = mi, mňa = ma, o mne; nami = nama.

Nejdůležitější pády »ty« jsou: teba, tebe = tobě, teba = fa, tebe = tě, o tebe = o tobě; vami = vama.

On má ve 4. pádě: jeho — ho, v 6. pádě: o ňom, v 7. pádě: ním. Množné číslo oni: 2. pád: jich — ich, 3. pád: jim — ím, 4. pád: jich — ich, 7. pád: nimi — nima. Pro ženský a střední rod jsou všechny pády shodny s rodem mužským až na 1. pád, jenž má »ony« pro rod ženský i střední.

Nejdůležitější ukazovací (ukazovacie) náměstky jsou: ten, tá, to.

Odchylné pády »ten« jest 7. pád č. jedn.: tým — tím; č. množ.:

KOCOUREK.

1. pád: ti, 2. pád: tých, 3. pád: tým, 4. pád: t ý c|h, 6. pád: tých, 7. pád: tými — týma.

Náměstka »tá« má v 2., 3. a 6. pád: tej — té, 4. pád: tú; množ. číslo: 1. a 4. pád: tie (čti: tje). Ostatní pády rovnají se pádům rodu mužského.

Střední rod »to« má v 7. pádě č. jedn.: tým!; množ. č. 1. a 4. pád: tie. Ostatní pády rovnají se pádům rodu mužského.

Hlavní tázací (tazacie) náměstky jsou: kdo = kto, která má tvary pádové úplně shodné s tvary pádů českých. Náměstka: Čo má tyto tvary pádové: čoho, čomu, čo, o čom.

Číslovky.

Základní číslovky jsou: jeden, dva = dve (obi = dvaja, obi = dve), tri, štyri, päť, šesť, sedem, osem, deväť, desat; jedenásť, dvanásť, trinásť, štrnásť, pätnásť, šestnásť, sedemnásť, osemnásť, devätnásť, ävadsať; tridsat, štyriscat, päťdesiat, šestdesiat, sedemdesiat, osemdesiat, deväťdesiat; jeden sto, dve sto atd.

Skloňují se: dva, dvoch, dvom, dvoma; oba, oboch, obom, oboma; tri, troch, trom, troma; štyri, štyroch, štyrom, štyrmi; päť, piatich, piatim, piatimi. Ostatní podobně jako päť.

Stojí-li číslovka u podstatných jmen, říká se: dvaja mužovia, traja bratia, štyria synovia, piati chlapi alebo päť chlapov a pod. dále.

Řadové (radové) číslovky jsou: prvý, druhý, tretí (tretia, tretie); ostatní tvoří se příponou ›tý‹, na př.: štvrtý, piatý, stotý atd.

Násobné číslovky tvoří se slovem: ›raz‹. Na př.: raz (jednou = krát), dva razy (dvakrát), tri razy, štyri razy, päť razy, sto ráz. Prvý raz jest tolik jako poprvé, druhý raz = po druhé, tretí raz = po třetí a pod.

J. Milota:

NA SLUNĚČKU.

Na sluněčku pod pasekou,
kde se stříbro svítí řekou,
usedni si na chvílku,
na oblohu hled, ó dítě,
na let mráčeků po blankytě,
na hru bílých motýlků.

Viz, jak smrky zasmušilé,
břízy v košulence bílé
stojí tiše, nehnutě,
ale ptáče v sladkém vznětu
nad zemí se vznáší v letu,
cvičí mladé perutě!

Tak i ty nad rodnou zemí
ducha svého perutěmi
k blankytu se často vznes,
po svém trudu, po své práci
jako okřídlení ptáci
vzlétni s písní do nebes.

Kterak se stal švec Šverdolín králem.

Pohádka. Napsal V. Vranov.

Bylo — nebylo. Před dávnými časy rozkládala se kdesi za devadesáti devíti královstvími a rovněž tak i za devadesáti devíti moři rozsáhlá a bohatá říše. Král její byl velice hodný a dobrý pán, takže všichni poddaní ho milovali a za něho by byli duši dali. Leč nebyl šťasten a spokojen, jak by se snad každý domníval, ba právě naopak: temné mraky smutku clonily jeho skráně a neúprosný pluh bolesti hluboce brázdil citlivé srdce královské. Příčinou pak toho všeho bylo, že král sám byl již letitým, rovněž tak i královna, ale oba neměli posud nikoho, komu by svou mocnou říši mohli odevzdati.

Král dávno již si byl umínil, že toho, kdo mu v té věci poradí a pomůže, v pravdě královsky odmění, ale nikdo v celé říši zarmouceného pána nedovedl potěšiti. Až teprve po delší době doneslo se k jeho sluchu, že kdesi v hustém lese pod pustou a strmou skalou bydlí mocný černokněžník, jenž jedině jest s to mu pomoci. Vypravil se tedy jednoho dne samojediný na zapřenou do onoho lesa, by tajemného muže pod skalou vyhledal a pomoci jeho se dožadoval.

Dlouho, dlouho chodil a bloudil lesem, aniž by byl svého cíle došel; teprve třetího dne, když již téměř všechny zásoby svých potravin strávil a byl na smrt zemdlen, spatřil, kterak v dáli vystupují k oblakům husté kotouče dýmu. »To bude jistě nějaká lesní chaloupka, ve které bydlí uhlíř,« pomyslí si a chutě zamiřil k onomu místu, aby si tam odpočinul. Jakmile se však na několik kroků k onomu místu přiblížil, uviděl veliký oheň a zaslechl tato slova:

»Co jen kvete
v celém světě,
všechno tady mám;
do kotle to dám,
uvařím to, upravím to,
vše, co chci, pak vykonám.«

Král naslouchal udiveně těmto slovům a bázlivě pohlížel na tajemného, vyzáblého muže, jenž zahalen v černý plášť, sedě pod vysokou skalou, skuhral cosi a nějakým proutkem pohyboval nad měděným kotlem, v němž vřela tajemná tekutina. Nicméně však dodal si odvahy a přistoupil k němu blíže.

»Pozdrav Pán Bůh, muži dobrý!« oslovil neznámého, ve kterém však poznával již dlouho hledaného černokněžníka.

Cizinec se zamračil, ani slůvka neodpověděl a ještě více počal pohybovati kouzelným proutkem nad kotlem a broukal dále:

›Všechny sovy, moje dítko,
nenechte tu ani smítka
kouzelného koření,
aby nikdo bez mé moci
sobě nemohl pomoci
ve svém toužení.«

Na to jakoby hustý mrak, sneslo se s výše množství sov, které ihned počaly sbírat drobné lístky a kořínky neznámých bylin, jež byl černo-kněžník kolem roztrousil a snášely je do kotle. Král udiven stál zde a ani nedutal; jen očima provázel tajemné počínání podivného muže, jenž nyní slil odvar do lahvičky, již držel v ruce a huhlal dále:

›Caruji, čaruji divnou věc:
král bude mít dítko přec'.
Až královna to vypije,
krásnou dcerku mu povije;
až však podám zprávu jemu,
budu ji chtít za svou ženu,
sličnou princeznu.«

Král ustrašen zde stál, jako by do něho uhodilo; nevěděl ani, kde mu hlava stojí. Když se však za hodnou chvíli vzpamatoval, rozhlížel se kolem, ale tajemného kouzelníka s jeho náradím již nespatriil; jen malá lahvička s čarovnou tekutinou stála vedle něho na mechu a strmá skála tyčila se nad ním jako dříve. S radostným rozechvěním uchopil král toto kouzlo, pečlivě je uschoval a chutě spěchal k domovu. Jak se však podivil, když ve městě ho již nikdo ani poznati nemohl a když uslyšel, že královna již tři roky sama vládne, protože prý král beze stopy zmizel a Bůh ví, kde asi zahynul.

›Byl jsem daleko na cestách,« vymlouval se svojí paní, když tato ho po nějaké chvíli poznala a s radostí uvítala. Nechtěl totiž nikomu své tajemství vyraditi, tím méně pak hovorné královně; při nejbližší příležitosti však neopomenul obsah tajemné lahvičky vylíti do jejího poháru, což ona, domnívající se, že pije víno a ničeho zlého netušíc, s chutí vypila. — A vskutku! — Tajemný odvar krále nezklamal! Netrvalo ani půl roku a byl již šťastným otcem: narodila se jim sličná dceruška, jaké ještě nikdo nikdy v celém království neměl a ani neviděl; tak byla krásnou!

Děvčátko rostlo, rostlo, až vyvinulo se v pannu neobyčejné sličnosti, takže se pečlivý otec počal ohlížeti pro ni po švarném ženichovi, jemuž by mohl své království postoupiti. Leč tu jedné noci přihodilo se něco, co krále nesmírně polekalo a všechny plány jeho úplně zmařilo.

Starý král v kruhu své rodiny již dávno zapomenul, kterak se za tmavé noci setkal v pustém lese s čarodějem, kterak mu tento pomohl

... sedě pod vysokou skalou, skuhral cosi a nějakým proutkem pohyboval...
(Str. 199.)

ke sličné Milušce a co si vymínil; ale černokněžník toho nezapomněl: Právě nyní, kdy chtěl již král svoji dceru provdati za mocného sousedního vladaře, přihlásil se i on o svoje právo. Jednoho dne, kdy starý král až pozdě do noci pilně pracoval, právě když bila dvanáctá, vletěla

otevřeným oknem do jeho komnaty veliká sova, jež oblétnuvši kolem do kola, vpustila mu do rukou nějaký lístek. Překvapený král váhavě do něho nahlédl, ale ihned zděšeně vyskočil; tvář jeho zesínala a nohy se pod ním třásly.

»Do tří dnů že mám mu dáti svoji Milušku? — Jemu? — Onomu bídnému černokněžníku? — Ne, ne! toho neučiním!« chvěly se zděšeně rty královny, jenž rozčileně pobíhal po komnatě a chvílemi opět a opět prohlížel osudný lístek, jako by nevěřil svému zraku. V brzku se však vzpamatoval, zavolal všechny své dvořany, ba i vojsko svolal a dal rozhlásiti, že toho, kdo mu bídného čaroděje přivede a dceru vysvobodí, královská odměna nemine. Ale marně; třetího dne sličná Miluška zmizela beze stopy ze samotného středu svých strážců.

Nyní projížděli všichni bohatíři celou říší, ba i sousední království pečlivě prohledávali, ale nadarmo; nikdo o ubohé princezně ničeho nevěděl, kam se poděla aneb kde se bídný čarodějník zdržuje. Ba ani tím se nemohl král svojí dcery dopídití — tím pak méně ji vysvoboditi — že slíbil tomu, kdo ji najde a nešťastnému otci přivede, že bude jeho zetěm a spolu též i vladařem. — — —

Když tak celá říše byla pohřížena v hluboký žal a zármutek, přišel do hlavního města, kde ubohý král bydlil, nějaký tovaryš poctivého řemesla ševcovského; říkali mu Švrdolín. Bylo mu to sice divné, že celá země jest zahalena v tak hluboký smutek, že i ti nejbohatší bosí chodí, ale nikde po příčině ptáti se neodvážil. Teprve zde v hlavním městě, když nabídl svoje služby královskému ševci, všeho se dověděl.

»Všechno vážne a vůbec žádné práce nemám, neboť všichni občané, jak vidíš, dle rozkazu královského, musí choditi na znamení smutku bosí,« odmítal ho mistr.

»A proč to?« tázal se Švrdolín.

»Což neslyšel jsi ještě, jaké neštěstí a zármutek stihl našeho ubohého krále?« tázal se udiveně mistr.

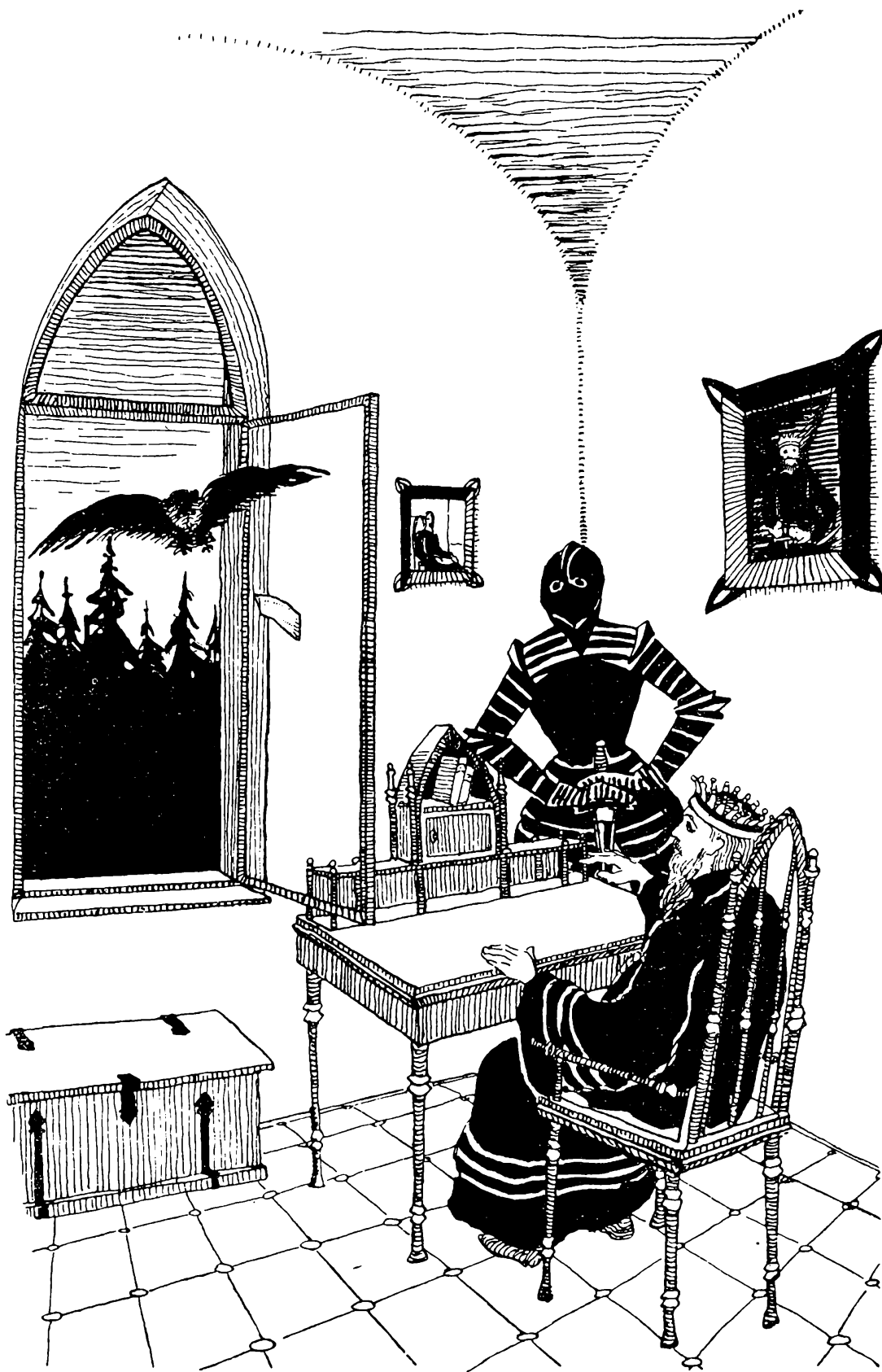
»Ba že neslyšel!« odvětil tovaryš a dal si všechno vyprávěti.

Když byl mistr se svým vyprávěním hotov, náš Švrdolínek pěkně poděkoval a odešel; pořád mu to v hlavě leželo. »Což,« uvažoval sám u sebe, když vyšel za brány města — »snad mohl bych se o štěstí pokusiti; moje bába je moudrá, ta mi jistě něco o zmizelé Milušce poví.«

Pomyšleno — vykonáno. Rovnou tedy zamířil k hlubokým hvozďům, kde v malé chaloupce na strači noze bydlila stará, zkušená kouzelnice. Byla to Ježuřina, bába našeho ševce Švrdolína.

»Pěkně tě vítám, můj Švrdolínku!« uvítala vlídně shrbená stařenka přichozího; »což pak tě sem ke mně vede?«

»Chtěl bych vědět, drahá babičko, kde je asi sličná princezna Miluška; přicházím tudíž k tobě na radu, neboť vím, že mnoho znáš a viš a že mi můžeš snadno poradit,« odvětil úlisně náš hrdina.

... vletěla otevřeným oknem do jeho komnaty veliká sova... (Štr. 202.)

›Hle, hle! Nemáš zrovna špatné chuti, milý hochu; je to ale věru nesnadná věc princezně se přiblížiti. Poněvadž však jsi mým hostem a spolu též i vnukem, chci ti pomoci. Musíš ale vždy jen tím se řídit, co ti poradím.«

»Budu, babičko, budu!« ochotně zvolal Švrdolín a ještě více přitulil se k ohyzdné Ježuřině.

»Tak tedy! Tři dny a tři noci cesty odtud stojí v lese strmá, pustá skála, u které před lety uzavřel král smlouvu s černokněžníkem; tam k té skále půjdeš a budeš čekati až do půlnoci. Jakmile se skála otevře, vylítne hejno sov na noční lup; ty však toho nedbej, ale chutě vstup do skály, projdi chodbou, až přijdeš na rovinu. Tam uvidíš velikého draka, jenž střeží vchod k sídlu černokněžníkovu. Až se na tě bude sápati, neleň a vhod' mu tento hrášek do tlamy; na to pěnu, jež se mu z úst vylije, opatrně seber do této lahvičky a pečlivě ji uschovej. Vždy, budeš-li v nouzi, onou pěnou si pomůžeš.« Po té podala mu malý hrášek a lahvičku, což on si dobře uschoval; na to poděkovav babičce, rozloučil se s ní a odešel.

Jak byla Ježuřina Švrdolínovi poradila, tak se také stalo. Po třech dnech a nocích přišel k oné lesní skále téměř v pravé poledne. Jelikož byl unaven a žaludek se též nedal ve svých právech zkracovati, nasbíral si malin a borůvek do sytosti; když se takto najedl a v blízké křišťálové studánce též i palčivou žízeň ukojil, ulehl pod strom a usnul!

(Příště dokončení.)

Žito — čaroděj.

(Dokončení.)

IV.

Král Václav velmi rád se zdržoval mimo Prahu na svých loveckých zámcích Žebráku, Trčniku, Karlštejně a Křivoklátě, zvláště pak některou dobu též v Králové Dvoře u Berouna, kdež po svých vladařských starostech a hojných obtížích, jež mu zvláště vyšší šlechta s markrabím Joštem připravovala, rád v tichém ústraní se zotavoval a se svou loveckou družinou obyčejně se myslivostí bavival.

Bylo to o svatodušním pondělí dne 11. června l. P. 1397, kdy král vrátiv se právě s honu v lesích křivoklátských, bavil se velmi srdečně se svou nečetnou družinou a se Žitem, který jako obyčejně při takových příležitostech prováděl své rozpustilé kousky, jež mimo něj — šaška královského — nikdo jiný by si nebyl směl dovoliti.

Král i jeho spolustolovníci byli velmi veselí a právě se podivovali tomu, kterak Žito na slaměné lodičce po komnatě sem a tam se plavil, ba mnohým se zdálo, že je komnata plná vody a aby si svých střeviců nezamáčeli, vystupovali na židle k veliké veselosti králově. Zatím však

nebylo v komnatě více vody nežli asi lžíce, již služebník neopatrností rozlil. Tu zvolal král:

»Oj, Žito, Žito! Toto všecko jsme již mnohokrát viděli! Víš přece, že nás staré věci už nebaví! Pročež předveď nám zas něco nového!«

»Co chceš nového viděti, pane králi?« ptal se Žito.

»Umiš-li plaviti se po suchu, snad také dovedeš v létě jezdit na saních, ale bez koní?« vece král žertem.

Ale Žito pravil:

»Dovedu, pane králi, dovedu. Jen poruč vytáhnouti na dvůr sáně a potom se dívej oknem ven!«

Král ochotně žádosti této vyhověl, těše se, že bude míti zvláštní podívanou.

Když tedy sáně byly vytaženy a Žito odešel, povstal král a přistoupil k oknu. Páni neméně zvědaví, učinili totéž.

Tu spatřili, an Žito bičem před sebou dvě obrovské boty pohání a potom je do saní jako koně zapřáhá.

Když to bylo hotovo, posadil do saní několik dvorských dětí a sám usednuv vpředu, jal se bičem poháněti zapřažené boty, kteréž nic jinak než jako bujní oři jaly se vyskakovati a se saněmi tryskem po celém dvoře kolem dokola jezdit.

Král se velice smál a všichni přítomní s ním, když tu náhle do dvora tryskem vjelo několik pánů, kteří seskočivše a ničeho si kolem nevšímajíce, kvapem do dvorní síně pospíchali a vrhnuvše se před králem na kolena, žalostnou zprávu mu zvěštovali:

»Královská Milosti!« zvolal Hanuš Opavský, nejvyšší hofmistr královský, »právě přijíždíme cvalet z Karlštejna, kde konala se dnes porada o důležitých věcech zemských. Tam tvoji dvořané Purkhart z Janovic, Štěpán z Opočna, Štěpán z Martinic a Marholt z Vratic velmi zle proti tobě mluvili a na škodu tvou i celé země špatně radili, pročež jako zrádci královi povraždění jsou.«

Král se slov těch ulekl a zblednuv hleděl ustrnule na pana hofmistra, jenž však nedbaje toho, pokračoval dále v hanobení zavražděných nešťastníků.

Tu král vzpamatovav se z prvního překvapení a úděsu, zrudl hněvem a zvolal hlasem hromovým:

»Kdož se mohl opovážiti takového zbojnickví na mých věrných služebnících a k tomu na mém královském hradě Karlštejně?«

Tu pan Hanuš jakož i jeho nešlechovní tři společníci, klečíce, vyznali, že oni to byli, ujišťujíce, že jen z pouhé věrnosti a oddanosti ke králi skutku toho se byli dopustili.

Král se na pány velice hněval a činil jim pro ten nešlechovní skutek prudké výčitky. Tu i Žito, jenž věděl, že přítomní páni jsou tajní nepřátelé královi, kteří vždy mu úklady strojili, krutě se jim jal posmívati a

jejich opovržlivé jednání na pranýř stavěti. Pánové se ovšem velice durdili a zlými slovy i vyhrůžkami na šaška dotírali.

»Ne tak, páni!« zvolal král, »je vám snad známo, čeho si šašek královský smí dovoliti; protož nehoršete se na něho a ku své hanbě nechtějte ještě přičiňovati další!«

»Ať mne jen zavraždí!« zvolal se smíchem Žito, »aspoň budou dříve na houžvi se houpati.«

»Nikoliv, Žito,« vece král, ničím zlým jim toho činu nevzpomínejme, neboť jsou nyní hosty našimi a je slušno, abychom je v poctivosti měli a slušně je pohostili.«

... jal se bičem poháněti zapřažené boty ... (Str. 205.)

I vybídl král milostivě přišedší pány, aby se k jeho stolu s ním posadili, což tito velmi zaraženi, zahanbeni a stísněni učinili, co zatím družina královská, nechtějíc s vrahy u jednoho stolu seděti, odcházela.

Tu přinesl Žito jakousi láhev a nalévaje víno ne bez peprných poznámek a posměšků pravil: »Schválně jsem vám, drazí páni, přinesl ze sklepa láhev nejstaršího a nejlepšího burgundského, neboť je slušno, abyste se po tak těžké a záslužné práci jak náleží občerstvili. Však kdož ví, budete-li ještě kdy víno pít!«

»Tak jen pijte, pánové, s chutí!« pobídl je král, a páni, přemáhajíce svůj tajný hněv a nevoli, mlčky své číše vypili.

Tu pravil šašek:

»Dobře, vzácní a urození pánové, a nyní obraťte číše dnem vzhůru!«

Páni hned jako omámení a bez ducha jedenkaždý svou číši obrátili a jako ztrnulí dále seděli.

»Nuže!« zvolal Žito, »a nyní vám pravím, že vše, co jste králi pravili, jest hanebná lež a na cti utrhačství a že zabivše ony věrné služebníky a rádce královny, velmi zlou věc jste učinili a nevinnou krev bezbožně prolili, kteráž nyní padne na hlavy vaše, poněvadž vy sami jste pravi a zapřisáhlí nepřátelé a zrádci královi!«

Tak zlých slov a tak těžkého obvinění páni snést nemohouce, jalí se zle láti, chtěli vyskočiti a s dobytými meči na zlolajce se vrhnouti, ale nemohli se ze svých míst ani hnouti. Žito svým kouzelným uměním je byl přimrazil! Král vida jejich namáhání a směšné se kroucení a točení, smál se a přál jim toho ze srdce. Žito pak pravil:

»Nuže, milý pane králi, nepřátelé tvé a vrahy tvých věrných vydať jsem nyní v ruce tvé. Jsou úplně bezmocni a můžeš s nimi činiti, co ti libo.«

Když pak král na ta slova nic neřikaje, jako v rozpacích a v zamyšlení dlouhou chvíli seděl, pravil šašek:

»Naříd, pane králi, mistru popravčímu, aby jim všem sfal hlavy, neboť nic jiného nezasluhují!«

Král však, aťkoliv nebyl dosud zapomněl, že právě tito zrádci jej před časem zajali a věznili, jim přece odpustil a Žitovi nařídil je odmraziti a nechal je volně, ba později ve své příliš veliké dobrotě i na milost je přijal a ze všelikého trestání je propustil. Žitovi pak pro ten skutek, který byl na zlotřilých pánech dovedl, byl od té doby velmi nakloněn a bohatě ho obdarovav, jej ne jako šaška, ale jako věrného přítele u sebe choval a nižádným způsobem na něj dopustiti nedal. Tak spolu žili ještě mnohá léta a Žito vždy věrně při králi stál a dobře mu radil, začez od mnohých velká protiventství snášeti musil.

• Pokud však král žil, nikdo se na něho neodvážil, ale když král náhle v Novém Hradě u Kunratic raněn byv mrtvicí zemřel r. 1419, tu Žito jak tajemně se byl objevil, tak opět zmizel. Jedni vypravovali, že prý v podobě černého ptáka po smrti králově oknem vyletěl, jiní tvrdili, že prý ještě několik dní jako černý pes na různých místech, hledaje krále, se objevoval a jinak ještě prý lidi strašil.

To jsou však jen domněnky. Spíše se podobá, že Žito, necítě se po smrti králově už bezpečna a obávaje se svých četných nepřátel, kteří dávno o jeho bezživotí ukládali, tajně odešel a někde v tichém ústraní pokojně svůj podivuhodný život dokončil.

Starost a smrt.

Ze slovinských národních legend: „Když Pán Ježíš chodil se sv. Petrem...

Přeložil V. Š. Kronus.

Sv. Petr se sv. Pavlem chodili světem, aby se přesvědčili, kde jest štědrost a pohostinství, kde lakota a necitelnost.

Utrmáceni, hladoví a žizniví přišli jednou na večer do města, kde si hledali noclehu, aby si trochu odpočinuli a se najedli. Byli chudobně oblečení a proto je odevšud vyháněli, ať to bylo u bohatých či chudých, nikde nedostalo se jim almužny, všechny prosby jejich byly marné, jako když hrách na stěnu hází.

Unaveni stanuli u posledního domu, který vypadal nejnuzněji z celého města.

Střecha byla roztrhaná a nikomu by bylo ani nenapadlo, že tu někdo bydlí.

Petr vešel na dvorek a zaklepal na dvéře. V zápětí objevila se stařena chatrně oblečená a táže se jich, čeho si přejí.

„Věříš v Boha a modlíš se?“ táže se Petr, »postup nám ve svém příbytku místečko, abychom si odpočinuli po dlouhém trmácení, jen abychom byli pod střechou, protože jest tuze špatné počasí; dosud se nad námi nikdo nechtěl ustrnouti.«

„Nu ovšem,« řekla stařena, »chuděsa se dnes každý štítí i kdyby na místě měl zhynout. Pojďte jen dovnitř, co mám, ráda vám dám — ovšem že toho mnoho nebude, vždyť jsem také chudou.«

„Spokojíme se vším,« řekl Pavel, »dobré slovo nám také stačí. Budeme ti vděční za každou pozornost.«

Odložili torby a usedli. A tu řekl Petr ženě: »Pověz nám, jak se jmenuješ, abychom věděli, jak tě máme oslovovati.«

„Jmenuji se starost,« řekla stařena a vážně dodala: »Ráda bych vám něco poskytla, abyste nemusili jísti suchého chleba. Chcete hrušky? Ale ty nejsou ještě úplně dozralé, neboť lidé, jak jsou hrušky jen trochu k jídlu, hned mi je oklátí.«

Pocestní spokojili se chlebem, napili se vody a položili se ku spánku. Ráno časně vstali a vypravili se na další cestu. Než odešli, tázal se Petr stařeny, čím by se jí měl odvděčiti za její laskavost a pohostinství. Vybídl ji, aby se mu upřímně svěřila, čeho by si přála, že jí přání vyplní.

Jako každý, kdo má málo, chtěl by míti hodně, tak byla i stařena celá zmatená, když se měla vysloviti, co by si přála. Konečně však řekla: »Přeji ſi, aby každý, kdo vlezl na mou hrušku, aby si nakradl ovoce, nemohl s ní sléztí, dokud nepřijdu a ho nevysvobodím.«

Pocestní neradi sice, ale přece jí splnili ono přání a odešli.

Příští den vyšla stařena z chalupy, aby dohlédla na pole. Zloděj to zpozoroval, vylezl na hrušku, aby si natrhal ovoce. Ale běda! Větve se

ho chopily a nepustily ho, takže nemohl nahoru ani dolů. Křičel, seběhli se sousedé, aby mu pomohli s hrušky; pokusili se vylézt na strom, ale ani oni nemohli pak se dostat dolů. Potom již si nikdo netroufal lézt na hrušku, všichni byli celí uděšení, co se vlastně stane.

A tu vrátila se stařena s pole. Měla velikou radost, že se jí přání splnilo, že zloděj byl polapen.

Na její rozkaz pustily větve zloděje, a když stařena mu notně vyčinila, pustila ho též na svobodu. Od té doby si nikdo na hrušku netroufal.

Brzy pak přišla k ní jakási stařena — byla to Smrt. Stařena ji přivítala, aniž by se jí byla lekla. Tomu se Smrt podivila a řekla: »Každý se mne bojí, jenom ty ne!«

»Proč bych se bála,« řekla Starost, »nabažila jsem se zkaženého světa, dobře, že jsi si už pro mne přišla!« — Tedy dobře, kmotra!« řekla Smrt, »pojď se mnou!« — »Ráda půjdu s tebou,« souhlasila Starost, »ale splň mi jedno přání. Ráda bych se ještě najedla hrušek, které jsem tuze ráda jídala.«

»No, to se ti může státi, tedy honem!«

»Jsem už stará, sotva na hrušeň vylezu, a se sousedy nejsem právě za dobře. Buď tak dobrá, vylez sama na hrušku a natrhej mi trochu ovoce!«

Smrt se dala přemluvití a honem vylezla na strom, ale když chtěla dolů, marně se pokoušela o to.

Stařena se radovala, že Smrt podvedla a nechala ji několik dní na hrušni. A za tu dobu neumřel na světě nikdo.

A pak Smrt uvolnila s podmínkou, že už si pro ni nikdy nepřijde.

Smrt tluče se stále světem, zabírá staré i mladé, jenom Starosti vzítí se světa nemůže.

J. Milota:

VLASTI.

Ó, země jediná,
čím zpěv můj tobě jest?
Snad prostá květina,
již házím do tvých cest.

Však přece šťasten zřím,
když děti jdouce travou
ozdobí květem tím
svou hlavu kučeravou.

Ó, kraji jediný,
čím jsou ti písně mé?
Snad prosté květiny,
jež u cest najdeme.

Však přece šťasten zřím,
když chudý poutník právě
ozdobí květem tím
svůj klobouk usmívavě.

Veselost a smutek.

Dle slovinských národních legend: „Když Pán Ježíš chodil se sv. Petrem...
Přeložil V. Š. K r o n u s.

Jednou poslal Kristus Pán sv. Petra na zemi, aby se přesvědčil, jak lidé žijí. Petr odešel a dlouho se nevracel. Když konečně přišel, tázal se ho Pán Ježíš nelibě, proč se tolik opozdil.

»Pane,« odpověděl sv. Petr, »na světě jest teď tak veselo, že jsem se s ním nemohl ani rozloučiti. Mají-li lidé všeho dosti, jsou samé radovánky, hýří se bez konce. Zdá se, že to na světě o mnoho horší nebude než tady u nás v nebi.«

Za čas poslal Pán Ježíš opět sv. Petra na zemi. Tentokráte se však vrátil hodně brzy

»Proč jsi přičel tak brzy?« ptá se ho Kristus.

»Pane,« odpověděl mu Petr, »teď to na světě nestojí za nic; všechno si stýská. Úroda jest špatná, drahota se rozmáhá a nouze se dostavuje. Kde kdo úpěnlivě volá: Kéž se Bůh smiluje, nebo zahyneme všichni.«

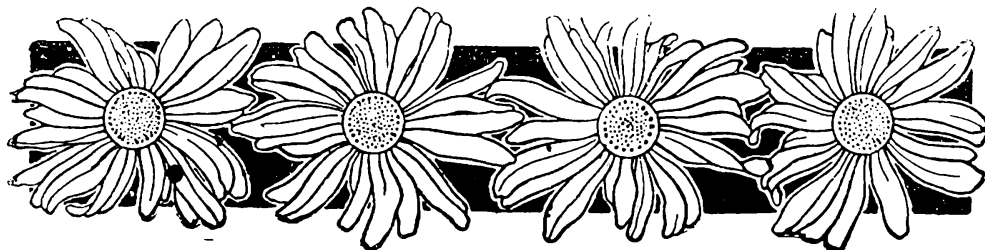
»Vidíš Petře,« řekl Kristus Pán, »dokud měli lidé všeho dosti, ani si na mne nevzpomněli, teď však, kdy se jim špatně vede, dovolávají se stále mé pomoci.«

HOSPODIN.

Hvězdných světů tvůrce všemohoucí,
Otec všeho tvorstva vševědoucí,
Soudce nejvyšší moudrý, spravedlivý,
Pravda věčná, svatá; — dobrotivý,
Odplatitel dobrých činů, ctností,
Dárce štědrý dobra, blaženosti.
I tys, synu, obraz otce svého
Nejvyššího, Boha přesvatého.

J. F. Hanák.

1. Koníček.

ří	no	ta	no
svě	vý	dí	vá
krok	svůj	cích	rok
*	do	Do	*

2. Čtvercovka.

a	a	a	a
a	a	d	d
k	m	m	o
r	r	s	š

Dohoří evropské,
dobré slovo,
jméno biblické,
český panovník.

3. Hádanka křížová.

1	2
3	4

Dejte místo číslic po slabice, abyste, čtouce různými směry, dostali čtyry dvojslabičná a jedno jednoslabičné slovo. — Význam slov: 1. část světlice, 2. strom, 3. moravské město, 4. úd, 5. olověná kulička.

4. Hádanky.

a) Na jakém —luhu neroste tráva?

Jaké —vlny neposkytuje ovce?

Nač slunce nemůže nikdy svítiti?

b) Následující slova napište tak za sebou, aby jejich první slabiky tvořily české přísloví: Bída, leden, lípa, lýko, Norsko, požár, síra, úloha.

c) Dva otcové a dva synové dostali dohromady tři dukáty a rozdělili se o ně tak, že každý z nich obdržel celý dukát?

5. Záměnka.

a) S „á“ když přijde k nám,
dítky běží k hrám;
s „ů“ je v každé mluvnici
zájmena nás učící.

b) S „č“ se jídá s chutí,
s „ř“ cos pro vůz kutí.

6. Záměnka.

S „í“ chutné ovoce je,
 s „á“ ješitný si žádá,
 s „o“ z nich se věta skládá,
 s „e“ kupec si ji přeje.

7. Číselka.

- a) Šafář přinesl hraběti na 12345 obrovský 14325.
 b) 1232 pokrm chutný v ranní době,
 4232 nitro země chová v sobě,
 5232 jugoslávskou řeku věští,
 6232 ostrov v horkém pásmě jesti.

Rozluštění hádanek z čísla 8.:

1. Ó, světa Spasiteli, přej, bychom všichni spěli v ráj, kde je sláva, štěstí, kam cestu mír si klestí! Ó, Spasiteli světa, přej, v naší zem ať slétá zas štěstí, láska, víra a blaho neumírá! — 2. Jáva, Anna, noha, káva, Odra, lípa, lama, alka, Rába: Jan Kollár. — 3. Číslo 3. — 4. Kdo se za svůj jazyk stydí, hoden potupy všech lidí. — 5. Esop, sova, oves, past. — 6. a) kamna; b) protože se staré stavěti nemohou.

Pilní luštitelé hádanek, kteří redakci zašlou svá rozluštění nejdéle do 20. května 1920 a budou vylosováni, obdrží odměnou *pěknou knihu*. — Jména luštitelů budou uveřejňována a odměnění budou označeni hvězdičkou.

Rozluštění zasílejte na redakci v Brně, Biskupská ul. č. 1.!

OBSAH:

Povzbuzení. Báseň od J. Sá z a v s k é h o. — Veselí šotci. Pohádka. Napsala L. G r o s s m a n n o v á - B r o d s k á. — Kocourek. Báseň od J. M i l o t y (s obr.). — Z moravského Slovácka (s obr.). — Dobro. — O slovenském pravopise. Napsala M á ě n a R i c h t r o v á. — Na slunéčku. Báseň od J. M i l o t y. — Kterak se stal švec Švr dolín králem. Pohádka. Napsal V r a n o v (s dvěma obr.). — Žito — čaroděj (s obr.). — Starost a smrt. Přeložil V. Š. K r o n u s. — Vlasti. Báseň od J. M i l o t y. — Veselost a smutek. Přeložil V. Š. K r o n u s. — Hospodin. — Hádanky.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna v Brně.

A. M. Kadlčáková:

RANNÍ MODLITBA.

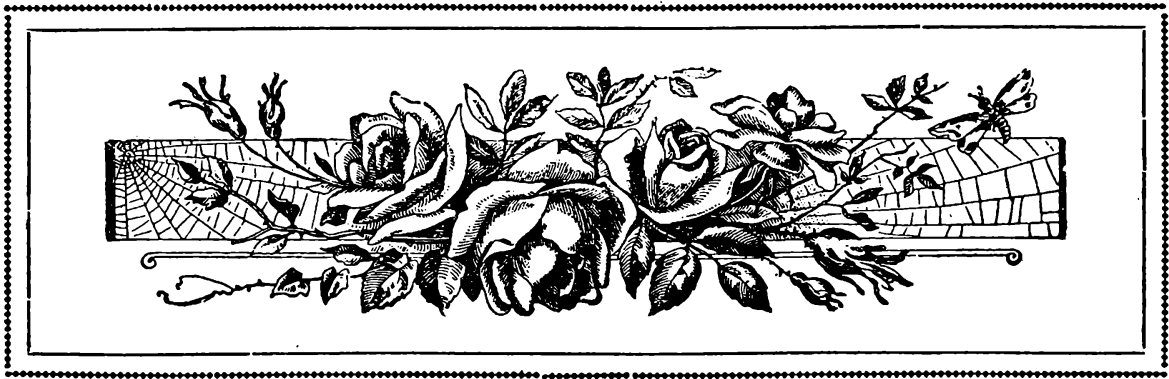
Slunce vstává nad horami,
ze sna budí matku zem,
skřivan k nebi s písni letí
a jen Bohu v dík ji světlí
v něžném, útlém srdci svém.

Hlahol zvonů „Ānděl Dáně“
Matce Boží vyzvání,
květy kalich ōtvírají,
libou vůní zadýchají
ve kraj v ranním svítání.

Vše se klaní Stvořiteli,
slunný den když nastane,
ptáci pějí, květy voní
a duch lidský hlavu kloní,
vůle Tvá ať se stane.

Staň se vůle, Pane, Tvoje,
šeptá tiše lidský ret,
myšlenka tu, kde je která,
od rána až do večera
chce jen Tobě slávu pět!

L. Grossmannová-Brodská:

O hodné Věrušce.

Věruška šafářova měla tuze ráda svoji starou babičku, která jí uměla vypravovati tolik a tak pěkných pohádek. A babička Věrušku také jinak nepojmenovala, nežli »ty moje zlaté kuřátko«, i nebylo proto s podivem, že Věruška všecka smutná a zarmoucená chodila po stavení, když jednoho dne stará její babička onemocněla a musila ulehnouti na lůžko.

Přijel z města starý pan doktor, dal babičce užívatí všelijakých prášků a pilulek, ale stařence nebylo dlouho lépe a Věruška při pomyšlení, že by snad babička mohla zemřítí, nejednou si v koutečku hořce zaplakala.

Ach kdo že by jí potom nazýval svým zlatým kuřátkem, kdo by jí v zimě potom krátil předlouhé večery pěknými pohádkami o Palečkovi, o Červené Karkulce, o zlatém ptáku-ohniváku, o Krakonoši? Hlavně a zvláště o Krakonoši uměla babička tolik povídati, že by byla Věruška stále naslouchala, ani nedutajíc a na spánek ani nemyslic.

Tu sebou dívenka náhle trhla. Což nevypravovala jedenkrátě babička o hodné chudé ženě, které dal Krakonoš divotvorně zázračné koření k uzdravení jediného nemocného ditka?

Zajisté také jí, Věrušku, by mocný Krakonoš neoslyšel, kdyby ho za něco požádala. Proto ve své malé nerozumné hlavičce dlouho neuvažovala a kteréhosi dne, kdy nikdo ji nepozoroval, vykradla se z domu, rovně a opatrně míříc ku blízkému panskému lesu.

Jsou-li nevysoké hory za lesem skutečně Krakonoše, o tom malá nerozumná dívenka neuvažovala, jí stačila pověst, že prý zde v lese u skalní rokle v nevelké jeskyni žije starý hodný poustevník a kdož by to mohl býti jiný, nežli Krakonoš?

Statečně si tudíž vykračovala a vyjdouc z polí, kráčela chvílku po lesní cestičce, bázlivě se kolem ohlížejíc, neuvidí-li snad někde na blízku mocného kouzelníka Krakonoše.

Ani sama nevěděla, jak dlouho bloudila houštinami, když se konečně dostala tak hluboko do lesa, že na konec nevěděla kudy kam a poznala,

že bloudí. Ku předu nemohla, také se nepamatovala, kterým směrem sem přišla, a veliká bázeň i úzkost zmocnila se Věrušky.

Kdyby aspoň Krakonoše již uviděla!

Pěkně by jej zaprosila o zázračné koření, a pozeptala by se na zpáteční cestu k domovu. Ale pocit úplné teskné osamělosti, hluboké ticho kolem a lesní tajemné šero, to všecko mysl děvčátka tak silně skličilo, až se konečně Věruška hlasitě a žalostně rozplakala.

Než nikdo sem nepřicházel, aby děvčátku pomohl. Což nenajde-li sama cesty a musí zde setrvati po celou dlouhou, smutnou noc? Hrůza při tom Věrušku obcházela, i umínila si, že Krakonoše nějak přivolá.

Nesměle, tichým hláskem zavolala: »Krakonoši!«, a když se po té nikdo neozýval, volala pak stále hlasitěji, úpěnlivěji, až se na konec do jejího volání mísilo dušené štkání.

Krakonoš se neobjevoval.

Tu nyní s napětím veškeré síly svého hlasu, ustrašeně a hlasitě vykřikla Věruška: »Krakonoši! Krakonoši! Přijď ke mně!« A hned na to se s bolestným pláčem shroutila na zem do lesního mechu. Přitískla si zástěrku na obličej a neodvážila se vzhlednouti, když po chvílce kdosi ji šetrně pozvedl a laskavý hlas se vldně otázel:

»Jak jsi sem zabloudila, dívenco?«

Věruška jen se bázní třásla, nemohouc ani promluvit.

»A koho zde hledáš?« zněla opět laskavá otázka.

Teprve na opěťovaná tato slova vzmužila se Věruška, vzhledla, ale okamžitě pozbyla bázně, vidouc před sebou státi přívětivého stařečka s vlasem a vousem jako stříbro bílým.

»Hledám Krakonoše,« řekla nesměle.

»Aj,« podivil se stařeček.

»Nemohl byste mně o něm povědět, dědoušku?« již bez bázně a s důvěrou hovořila Věruška.

»Co pak chceš mocnému Krakonošovi?« usmál se stařeček.

»Poprositi jej o něco.«

»A nebojíš se ho?« vyzvídal laskavý dědeček.

»Ach, já se bojím dost,« přiznávalo se děvčátko, »ale dostanu-li od mocného Krakonoše divotvorného koření a naše babička se po něm uzdraví nikdy nebudu litovat této cesty.«

»Odkud jsi, dívenco?«

»Z panského dvora.«

»Komu tam patříš?«

»Jsem šafařova Věruška.«

»Nu dobře, milá Věruško; pojď, dovedu tě domů, ale dříve se na cestu posilni,« a stařeček vyňal z kabely kousek chleba a podal jí hrstku lesních malin. Když ukojila žízeň a hlad, ujal děvčátko za ruku a vedl je z lesa ven.

Věruška kráčela jako omámena. Ona neznala tohoto podivného, vlídného stařečka, který se zde všude kolem tak dobře vyznal, aby to tak byl dokonce sám mocný Krakonoš! Vždyť prý se zjevuje lidem v různých postavách a přestrojení!

Tajila dech a když vstupovali do dvora, dychtivě se ohlížela a naslouchala, co říká čeládka a dvorští lidé jejímu neznámému průvodci.

Podivila se proto, když se stařeček zcela přátelsky uvítal s jejími rodiči, ale zarděla se jako pivoňka, když on dobrácky pravil:

»Zde, vaše malá Věruška, šla vyhledati Krakonoše, ale třeba ho ne-nalezla, přece nechybila. Mám doma hojivé koření, to si babička svaří a hned jí bude lépe.«

Poskočila si při tom Věruška radostí.

Potom její štarší bratr Vítek šel s cizím dědečkem do hájovny, kde stařeček bydlil u syna hajného.

Přinesl Vítek koření, babička se po něm vypočila a hned se jí v bolestech ulevilo, a sám pán doktor řekl, že dědeček hajných lecčemus rozumí.

Nedá se ani vylíčiti radost Věrušky, když uzdravující se babičku poprvé vyvedla před stavení na teplé sluničko . . .

Radostně se usmála a povídala:

»Třeba jsem nepotkala Krakonoše, přece jsem babičce opatřila koření, které jí uzdravilo. A to je při všem to nejlepší!«

Al. Dostál:

Oloupený hrob.

Dějepisná črta.

Když se Karel, syn krále Jana, po delším prodlévání u dvora francouzského zase do Čech navrátil, hned navštívil hrob svého křestního patrona sv. Václava na hradě pražském. Jmenoval se původně Václav, tak naň volali v mladosti jeho, ale Francouzům české to jméno nesnadno se vyslovovalo, proto uvykli mu říkati Karel, jak byl v Paříži biřmován.

A jako Karel vrátil se v rozhodnou dobu, kdy v Čechách třeba bylo silné ruky k urovnání poměrů neblahých, jaké zavládly za stálého toulání se krále Jana po cizích bojištích.

Národ uvítal s radostí královici, jenž se počal starati o zemi, ač posud na skráních jeho nespočinula koruna královská.

A Karel pospíchal do chrámu sv. Víta, kde ve zvláštní kapli odpočíval přední patron český, jak bylo tělo jeho r. 1328 ze Staré Boleslavě

převezeno a do starobylého chrámu uloženo. Chtěl zbožný králevic úctu vzdáti ostatkům knížete, jehož korunu bude nositi, chtěl prositi ho za odpuštění, že tak jeho jménem pohrdl a jiné přijal. Se srdcem hluboce dojatým bral se do svatyně, všechno mu připadalo už téměř cizí, vždyť i těžce rodný jazyk ovládal, zapomenuv ve Francii česky. Dva zbrojnoši doprovázeli ho až ke dveřím Svatováclavské kaple, kde stanuli na stráži.

Karel sklesnuv před oltářem na dlažbu, ponořil se do zbožných modliteb. Nikdy z přítomných nevěděl, co děje se v mladé duši královského potomka, jenom tušili, jak zbožné vzdechy vysílá k nebesům.

A po modlitbě Karel prohlížel hrob, drahocennými pokrývkami ozdobený. Ale zdálo se mu málo nádhery pro světce kapli, pro vzácné místo. Nikdy dlouho se nerozmýšlel, chtěl-li cos dobrého učiniti a mělo-li to býti ke cti boží, také úzkostlivě nepočítal. Hned i nyní v duchu stanovil, jaký dar světci poskytně a jak hrob jeho ozdobí. Navštívil v cizině mnoho chrámů a viděl vyzdobu jejich. A co měla cizina, proč by nemohlo býti také v rodné zemi jeho, v Čechách!

Prodléval dlouho v kapli, až zbrojnoši netrpělivě přecházeli. Tak se král Jan ve Svatováclavské kapli nikdy nezdržel. Jenom pátral po zlatě a stříbře, které by se dalo roztaviti v bernou minci na zaplacení žoldu vojínům a na splacení dluhů. Časem i na to nejhlavnější při takové návštěvě zapomněl, aby poklekl a pomodlil se za sebe i zemi, jejíž osudy vedl, z níž však chtěl jenom čerpati, však o blaho její časné staral se nejméně.

Karel počal v Čechách panovati jako spoluvladař otcův čili správce země, ovšem ne bez žárlivosti se strany Janovy. A moudře uchopil se vlády, zabavené statky vykupoval, průmysl a obchod podporoval, chrámy zdobil.

Za nedlouho pasíř v kapli Svatováclavské usazoval Karlův dar — dvanáct stříbrných sošek sv. apoštolů. Pět set hřiven stříbra stáli. Kde kdo pospíchal, aby viděl dar ten, aby spatřil lesklé postavy apoštolů kolem hrobu českého vévody.

A neskrblili diváci pochvalami.

Pěkně uctil Karel svatého předchůdce svého na stolci knížecím. Hádáno hned, že bude dárce králem zbožným, vlast svoji milujícím. Tento skutek byl toho zárukou.

Také Karel mnohdy sem se dostavil, prodlévaje právě v Praze, modlil se u náhrobku světce, jsa potěšen, že se dar jeho hodí a všeobecně se líbí. Měl jiné plány ještě v hlavě, za krátko hrob ozdobil mnohem vzácnějšími pokrývkami.

Odcházejе nakazoval strážcům chrámovým, aby konali svědomitě povinnosti, aby dnem i nocí opatrovali chrám a v něm poklady uložené.

•I na ty stříbrné sochy apoštolů pozor dejte. Snadno by mohl zločinec některou uraziti a nepozorovaně v šatě ukrytou odnésti.◀

»Stále někdo z nás v kapli každého návštěvníka stopuje v patách,« odpovídal přední strážce.

Karel uspokojeně kynul hlavou. Odjížděl na delší dobu z Prahy a proto viděl se nucena strážce povzbuditi ku bdělosti. O všechno péči měl, na každou věc pamatoval. Posledně ohlédl se na hrob, na lesklé sochy a poznamenav se křížem, opouštěl svatyni. Tak nějak se mu odtud nechtělo, jakoby ho cosi poutalo k těm drahým památkám a vzácným předmětům. Ale musil odcestovati. Prospěch země toho vyžadoval a ten mu byl nade všechno.

Správce čili spoluvladař Prahu opustil a král Jan takořka druhou branou do města vjížděl. Příchod jeho nepřekvapil, ale vždycky nemilý byl. Jan se dostavil pro peníze, aby vyprázdnil pokladny státní. Stále se mu nedostávalo, nikdy neměl dosti. Všichni čekali úzkostlivě, nač se Jan vrhne, který hrad zastaví, co kde vybere. Obyčejně dlouho se nezdržel, ale naplniv měšce, pospíchal opět do ciziny. O vládu staral se nejméně. Teď zemi spravoval syn Karel.

Jan přinesl novou slávu vojenskou, ale tu si dal od Čechů notně zaplatiti. Také nashíral rytířů a žoldněřů, jimž se klidný život nelíbil. Vrhali se s králem svým tam, kde zuřila válka, kde se bojovalo.

A tentokráte zase velice peněz potřeboval a tyto všude vyhledával. Buď sám spatřil nebo bylo mu sděleno, jakou ozdobu má Svatováclavská kaple, že Karel uctil stříbrnými sochami hrob sv. Václava. Odvážná a spolu hříšná napadla ho myšlenka, již hned provedl ve skutek. Věřitelé příliš naléhali, dále půjčovati nechtíce, dokud nebude aspoň částečně starý dluh vyrovnán. Jan král, jsa ve značné tísní, neušetřil synova daru a poručil odnésti vzácné sochy. Sám ostýchal se ruku vložit na sochy a s vyslanci jeho strážcové chrámu přímo podstoupili zápas, odkazující se na Karla vladaře, jenž jim přísně poručil opatrovati kaple.

»Jan posud je králem, může si vzíti co chce a čeho potřebuje,« odpovídali vyslaní lidé a rvali vzácné okrasy s hrobu světcova.

Král zase odjel, když poněkud se zásobil penězi a zase něco v zástavu dal ze zemského jmění.

Strážcové přecházeli chrámem s hlavami svěšenými, se slzami v očích, vyhýbali se lidem, aby nemusili zodpovídati dotazy, kdo odstranil stříbrné sochy. Nebyli si vědomi neopatrnosti, na nich nespočívala vina, ale přece uhýbali návštěvníkům a Svatováclavskou kapli nejraději by nechali uzamčenou den za dnem.

A nejvíce se strachovali, co řeknou, až se navrátí vladař zemský, Karel. Ten jezdil po zemi, sháněl, rovnal, napravoval, zatím co v sídelním městě bylo tak řáděno samým otcem.

Posléze přijel a první jeho návštěva platila hrobu sv. Václava. Přichvátal se poklonit světcovi a poděkovat, že všudy v království přijat byl s takovou láskou a ochotou.

Než, co to? Kde jsou stříbrné sochy?

Karel zastavil se na prahu kaple a oči rukou přetřel, jakoby dobře neviděl. Potom hned volal strážce. Dostavil se nejstarší a pokorně se postavil před vladařem.

»Kam se poděly sochy? Což jste tak špatně hlídali, že lupič obral hrob a oltář?«

»My opatrovali kostel i kapli dobře,« odpovídal strážce, »ale zde jsme si nemohli pomoci.«

»Tedy s vaším vědomím sochy uloupeny?«

Strážce přisvědčil.

»A kdo se opovážil, kdo? Kdo to zavinil?«

»Nerač se, pane, na nás hněvati, že takovou musíme dáti odpověď. Sám se tážeš. Sochy dal odnésti a dlužníkům zastaviti král Jan.«

»Můj otec!« vyrazil ze sebe Karel a bolest se mu rozlila útroby. Přímou zalkal a postoupiv do kaple, klesl na kolena. Modlil se a prosil světce Václava za odpuštění za vinu otcovu. A potom vrávoral z kaple, jsa hluboce zarmoucen tím činem, tím oloupením hrobu patrona zemského, světce na trůně panovnickém.

Karel několikrát od té doby potkal se s otcem, nejvíce za hranicemi Čech, spolu také tu a tam zápasili s nepřítelem, za jedním stolem sedali, ale nikdy syn nevyčítal otcí skutku učiněného v kapli Svatováclavské. Ale při každé zmínce o této svatyni Karel tak divně podíval se na otce, jakoby mu zrakem až do srdce vniknouti chtěl.

Jan si toho dobře všiml a porozumněl, co to znamená, také vyčítal z chvění synova hlasu, že tento před ním něco tají. Rád by se o tom zmínil, ale neodvažuje se vystoupiti -- syn proti otcí ve věci tak vážné a jímavé. Vždyť by to měl syn usvědčovati otce z krádeže, z loupeže na místě posvátném!

Karel přišel s otcem někdy do rozporu stran vlády v zemi. hájení vlasti, ale nikdy mu nevyčetl skutek, nad nímž kde kdo trnul.

A jednou by se byl Karel zapomněl. Mluvílo se o kapli Svatováclavské, jak často je navštěvována, jaké úcty se jí dostává.

»Žel, že přišla o krásnou ozdobu,« poznamenal vladař, ale hned se zamlčel. Jan si toho povšiml a sklonil hlavu.

Přeletělo několik roků přes hlavu dobrodružného českého krále, oslepl na obě oči, doznal, že klamala ho cizina, již tolik miloval. Také vzpomínal na léta minulá, na skutky nechvalné, na tíseň, v níž zastavoval statky a bral, kde se co dalo, aby měl na žold na vedení válek, na cesty. A nejdříve si připomněl kapli Svatováclavskou.

Radostně přijížděl Karel od otce svého roku 1341 na královské Hradčany. Nesl listinu, opatřenou pečetí královskou, doufal, že obsahem spisu toho smyje vinu otcovu, až ve známost vejde, co král Jan ustanovil. Sám účinkoval na sepsání spisu toho.

Nejdříve vstoupil do kaple Svatováclavské, tam za ním vešli strážcové a členové kapituly od sv. Víta. Nevyrušovali Karla z modlitby, až povstal, poznamenal se křížem a přítomným ruku podal.

»Pamatujete se na sochy sv. apoštolů? Otec můj dal je odstraniti.«

»Nouze donucovala ho sáhnouti na posvátné předměty,« odvětili kanovníci.

»Nyní vám mohu zvěstovati, že skutku toho velice lituje a rád by všechno napravil. Touto listinou ustanovuje, aby veškeré stříbrné doly v Cechách odváděly desátek z důchodů sem místo do komory královské, aby z toho především zbudovány byly nádherné hroby sv. Václava a sv. Vojtěcha se stříbrnými deskami, pozlacenými sochami a drahokamy.«

»Tím usmířena vina,« doložili strážcové.

»A mé přání vyplněno!« radoval se Karel z toho skutku svého otce a krále českého.

J. M. Dědinský:

RYBIČKA—CHYBIČKA.

Jeníček nad vodou
s prutem a vlasem
na Božím sluněčku
sedává časem,
šumí mu vodička,
zpívá mu ptáček:
Rybička—chybička,
ptáček—mrháček.

Proutek se ohýbá,
splávek se houpá,
kdo bývá u vody,
také se skoupá —
směje se rybička,
směje se ráček:
Rybička—chybička,
ptáček—mrháček.

S pole slyš, co volá
tisíce klasů:
V práci a učení
hledej svou spásu!
Na listu žabička
zpívá jak ptáček:
Rybička—chybička,
ptáček—mrháček.

J. Milota:

Dobré děti.

»Babička Nováková je nemocna,« povídala jednou z rána malá Helenka svému staršímu bratru Toníkovi.

»Ale vždyť jsem ji viděl ještě předevcírem,« namítal Toník, »nesla z lesa velikou otep dříví na zádech.«

»A já jsem ji viděla ještě včera, jak si nesla v putýnce vodu do pastoušky.«

»A co se jí tedy stalo?«

RYBIČKA—CHYBIČKA.

»Inu, povídala maminka, že snad se moc unavila tím dřívím, co z lesa si nosí, anebo snad nastydla. Je prý taky moc stará, přes devadesát let — a takový člověk prý musí už brzy umřít.«

Chlapec jen zakýval vážně hlavou a potom se ptal:

»A kdo pak jí teď nosí dříví a vodu a kdo jí vaří?«

Povídaly děti, že prý přijela její dcera Lidmila, co slouží v Praze a že tady zůstane tak dlouho, dokud prý se maminka neuzdraví.«

»No, to je hezké,« pochvaloval Toník a potom šeptal Helence :

»Co myslíš, abychom šli babičku Novákovou navštívit?«

»Půjdem,« přisvědčila ochotně Helenka, která byla žádostiva viděti Lidmilu, jež přijela — z Prahy!

»Jak pak asi teď vypadá, když byla v Praze?« prohodila.

»Hm, dělá slečnu, to víš,« mínil Toník, »to dělají všeka děvčata, když přijedou z města.«

»Nosí-li pak taky klobouk?«

»V pastoušce klobouk!?!« zvolal Toník se smíchem a Hela se také smála.

Tak se přiblížili zatím k roztrhané, došky kryté pastoušce, která nyní jako obecní dům sloužila za útulek těm nejchudším z chudých. Tam nalézali přístřeší staří čeledínové nebo děvečky, kteří nemohli rolníkům již pracovati; tam přišli zemřítí domácí příslušníci, kteří svůj celý život se protloukali světem a měli už jen jediné přání — zemřítí a býti pochováni doma, mezi svými . . . .

Ačkoli babička Nováková chodívala často k Solařovům — rodičům Hély a Toníka — kde v zimě i drávala a vypravovala pěkné pohádky, přece děti málokdy přišly do pastoušky — nemělyť ke komu, ježto tam neměly kamarádů. Proto zůstaly venku a nahlížely jen okénkem dovnitř.

Konečně se v okně objevila hlava, byla to Lidmila, jež kývala na děti, aby šly dovnitř. Ale když nešly, vyběhla sama ven a volala je:

»Tak pojďte a nebojte se! Něco snad byste chtěly?«

»I ne,« odvětil srdnatě Toník, »my jdeme k babičce.«

»Na návštěvu?« usmála se Lidka, »no tak pojďte dál, babička bude mít radost — to jste hodny!«

Děti vešly, pozdravily, pohovořily si s babičkou, ale při tom pokoukaly pořád po Lidce.

»A kdo pak vám, babičko, nosí z lesa roští? A kdo pak vám nosí vodu? A kdo vaří?« ptali se.

»Což o vodu? Tu přinesu já,« ozvala se Lidka, hůře je s vařením: není co a není čím!«

Děti slibily, že doma poprosí o nějaké dříví, a pak se o věc už nestaraly. Začaly rozmlouvati s Lidkou o té krásné pohádkovité Praze, o níž toho tolik slýchaly i četly a kterou by byly také jedenkrát rády spatřily.

Lidka jim toho napovídala dost a dost, jaké tam jsou vysoké a krásné domy, široké, stromořadím vysázené ulice, veřejné zahrady (parky), překrásné chrámy, široká řeka Vltava, přes níž vedou pevné kamenné i železné mosty a po níž jezdí parníky a ložky.

Dětem nejvíce bylo divno, že po ulicích tam v té slavné Praze jezdí veliké a krásné vozy — bez koňů! To nemohly pochopiti a neučená Lidka jim to taky nedovedla vysvětliti — jen tolik věděla, že to žene »elektrika«!

»A kde máš, Liduško, klobouk?« ptala se na konec Héla a těšila se, jak si ho taky »zkusí«, bude-li jí slušeti.

»Já nemám!« smála se Lidka, ale děti nechtěly tomu věřiti. Nemohly pochopiti, že by někdo, jenž byl v Praze, nenosil klobouku!

Lidka otevřela svůj ruční kufřík, vyndala odtamtud rozličné obrázky a pohlednice, které dětem darovala, čímž způsobila jim velikou radost. Děti odešly velice potěšeny a spokojeny z pazderny a letěly domů jako vítr, aby se milé mamince svými dárky pochlubily.

»Doma vše vypravovaly a maminka se zájmem poslouchala. Když všecko vyslechla, pravila :

»Vidíte, Lidka byla v Praze a nedělá přece žádnou dámu ze sebe — není domýšlivá. Dala vám také hezké obrázky a zajisté dala by i více, kdyby mohla — je hodná a štědrá. Musíte se jí za to odvděčiti.«

»A jak, maminko?« ptal se Toník.

»Což jste už zapoměly na svůj slib, že jim donesete trochu paliva?«

»Ale když nemají z čeho vařiti!« namítal Toník.

»No tak jim tam něco donesete,« usmála se matka, to už patří k sobě. Pošlu jim trochu brambor a džbánek mléka.

»Já to tam donesu!« zvolala Héla.

»A já dříví!« hlásil se Toník a hned běžel na dvůr. — — —

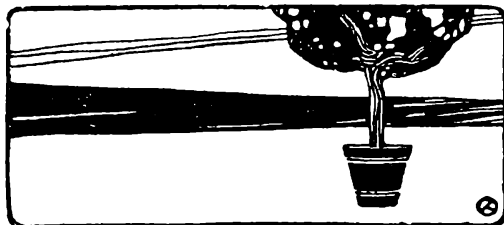
Jaké bylo překvapení Lidčino, když po nějaké chvíli, otevřevši dveře, spatřila před sebou opět Solařovy děti. Toník nesl otep roští, Héla košík bramborů a džbánek mléka — že to prý maminka posílá babičce.

»I zaplať Pánbůh!« děkovala stařenka, »přece dobrý Bůh na člověka v nouzi nezapomene a vzbudí šlechetné dobrodince. Jak dobrá to paní a ty děti! Ony chuděrky samy to sem ještě nesou! Bůh jim to odplatí; neboť tak hodných dětí zajisté štěstí nemine.«

»Řekněte paní matince, že babička mockrát děkuje,« pravila Lidka dětem, »až budu v Praze, zas vám něco hezkého pošlu nebo přivezu!«

»Tak nezapomeň, Lidko!« křičely děti a s radostí spospichaly domů.

Měly z toho velikou radost, neboť dobrý skut- k nejvíce oblažuje toho, kdo jej vykonal!

Babiččina chaloupečka.

Babiččina chaloupečka v Luhačovicích
celou zimu tiše dřímá, jak by ji skryl sníh...
Babiččin krok odměřený po chaloupce zní,
slyší ho jen tiché stěny, s nimiž hovoří...
Oddechnou si tiché stěny v zimě s babičkou,
občas vpadnou do ozvěny: „Dětičky kde jsou?“...

Černé Brno v mlžné dáli dusný halí dým,
tam až dlí ti vnuci malí: „Jak se daří jim?“...

Také děti vzpomínají na chaloupku tam
a při hrách svých zalétají k dálným končinám...
Vlak hned mají a již jedou do Luhačovic.
Vzpomínkami tak si bledou rozpalují líc...
Chaloupečku barvičkami hned si malují.
Věru, nevědí ni sami, jak ji milují...

Chaloupečka babiččina v Luhačovicích,
celé léto vnoučat hřímá veselý v ní smích...
Svobodně tam skákat mohou. Není „domácích“.
Bujněji si dupnout nohou — tam již není hřích!..

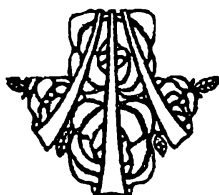
Oddechnou si s dětmi v létě také domácí,
že se jim v tom dětském světě dům již neskácí!...
Děti v létě pryč odnesou také jim ten strach:
„Košílky že se jim třesou večer na lampách!“ ...

Do chaloupce, po zahrádce hlaholí jen smích.
Nebrání mu krutý vládce — není „domácích“...
Pod hruškou tu na lavičce veliký je tlak.
Hlavička tu na hlavičce vítá s hostmi vlak...
Již vlak pískl, pozdrav dětí mávají mu vstříc.
„Na slanicu“ dál vlak letí do Luhačovic.

Chaloupečka babiččina v Luhačovicích
v zimě dřímá — v létě hřímá — stesk tu dlí i smích...
Tak čas plynul — Plamen šlehl, válkou hoří svět.
Kdo těm hrůzám nepodlehl — uzří míru květ?...

S babičkou se rozloučily v Brně dětičky,
když ten lidský život milý je tak kratičký!...
Babičce již odzvonili — umíráček stich'.
Dědici se přihlásili. Mnoho bylo jich!
Že však nebyl od babičky napsán „pořádek“,
s chaloupkou prch' pro dětičky konec pohádek...

A. N. S. Šuminov.

Kterak se stal švec Šverdolín králem.

Pohádka. Napsal V. Vranov. — Dokončení.

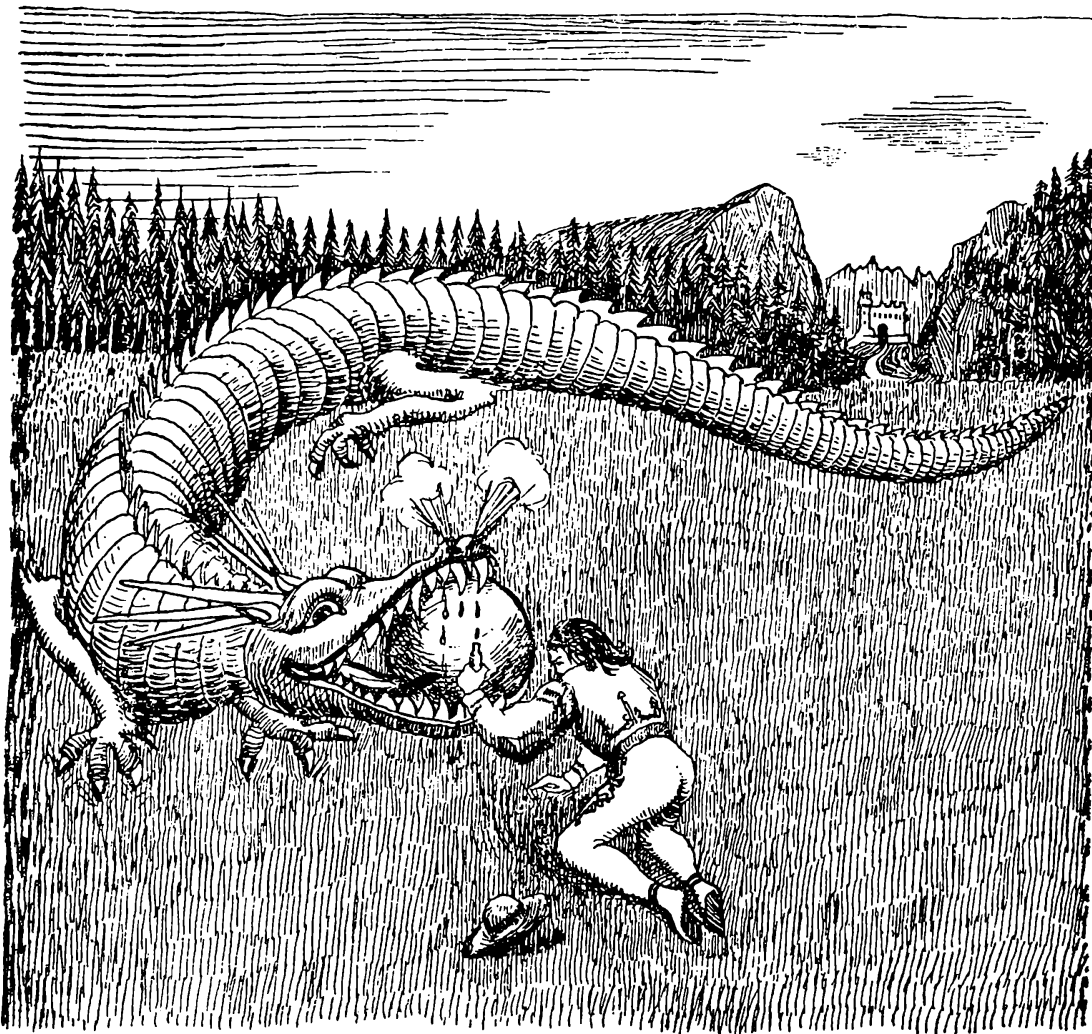
Slunce již dávno zmizelo ve hlubokém západě, když se náš hrdina, posílen na těle i na duchu, probudil. Měsíček plul tiše po nebeské báni a velebné ticho vládlo noční krajinou; nic, ani ten nejmenší větérek nerušil svým dechem posvátného ticha hvězdnaté noci.

Čas byl již dosti pokročilý, když tu náhle se něco v dáli mezi stromy zablesklo a jak se zdálo, vždy víc a více se to přibližovalo.

»Kýho výra!?!« pomyslnil si Šverdolín; »co pak to asi bude!?!« Než nebyl dlouho v nejistotě: v krátké době přiblížila se k němu veliká ohnivá koule, jež sama od sebe se kulila přímo ke skále, u které on právě bděl. Tu náhle tuk — a skála sama se rozevřela, takže se koule volně vkulila do rozsáhlé chodby. Šverdolín nikterak nemeškal a chutě vkročil za ní, ačkoliv se proti němu vyřítilo celé mračno sov. Když tak náš švec již nějakou dobu za kulicí se ohnivou koulí pospíchal, došel až na pustou rovinu, kde právě spal veliký drak. Jakmile však ohnivá koule se k němu přiblížila, ihned se probudil, hněvivě udeřil svým ocasem o zemi, a to tak silně, že se celá otřásla a že našemu ševci až v uších zalehlo; na to hrozivě se na něho obrátil a strašnou svoji tlamu otevřel, aby ho pohltil. Šverdolín zrovna cítil, kterak mu naskakuje po celém těle husí kůže, ale přece se vzmužil a jako mimoděk sáhl do kapsy a uchopil pevně do svých prstů malý hrášek. Již již natahoval drak svůj dlouhý krk po ubohém ševci, když tu cvakl malý hrášek o tvrdé zuby obludy. V témže okamžiku počal hrášek růsti — rostl — až i celá tlama drakova zůstala otevřena, takže ji již nikterak nemohl zavřít; marně se obluda svíjela a kroutila, ba i lidským hlasem počala prositi, ale marně. Hrášek rostl vždy víc a více. V brzku počala se i hustá pěna řinouti z úst dračích. Tu vzpomněl si náš hrdina na příkaz Ježuřin a chutě vyňal z kapsy uschovanou lahvičku, aby nacytál do ní dračí pěny. Sotva že však láhev naplnil, praskl drak po celém těle a z útroh jeho vyvalily se mohutné proudy ohně, jež vůčihledě rostly, takže náš hrdina, dříve než se ze svého uleknutí vzpamatoval, opět měl cestu zastavenou mohutným proudem horoucí řeky. Nyní nevěděl si arcit rady; proto usedl na břehu, aby uvažoval, co jest mu činiti, aby se dostal na druhý břeh řeky. Seděl a dumal takto, že ani sám nevěděl, jak dlouho, když tu náhle vyskočil, udeřil se prstem do čela a hlasitě zajásal. Zdaž neřekla mu Ježuřina, že dračí pěna vždy mu z nouze pomůže?

Chutě tedy vztáhl ruku po tajemné lahvičce, jež dosud vedle něho na zemi ležela a část jejího obsahu vylil na valící se proudy ohnivé řeky. A hle! Hned po prvých kapkách změnil se palčivý tok v obyčejnou

vodu, po které blížily se k němu tři ložky: jedna zlatá se stříbrnými vesly, druhá stříbrná s vesly zlatými a třetí obyčejná dřevěná, jaké často u nás vidáváme. Šverdolínovi se ale tyto ložky zdály velice podezřelými a proto jim nedůvěřoval. Vyňal tedy opět uschovanou dračí slinu, kterou všechny ložky postříkal. A hle! Obě drahé ložky, jakmile jen kapka na ně dopadla, ihned se potopily, takže po nich nezbylo ani památky; jen ložka dřevěná zůstala na hladině bez pohnutí státi. Chutě schoval

... vyňal z kapsy uschovanou lahvičku, aby nachytal do ní dračí pěny. (Str. 226.)

tedy lahvičku zase do kapsy a raduje se z nového úspěchu, sedl do dřevěné ložky a zamířil ku protějšímu břehu.

Když tak šťastně řeku přeplul a vystoupil na druhé straně, uviděl před sebou velikou skalní úžlabinu, kterou chtěj nechtěj musil projít. Leč až vlasy se mu na hlavě ježily, takže by byl málem zděšením vykřikl, když nahlédl blíže do průchodu před ním se rozkládajícího: ohyzdní hadi a štiři pozvedali svých hlav a jedovatými zuby vítali nezvaného příchozího. Ale náš hrdina nedbal již ani tohoto nebezpečí: dračí slině důvěřoval již úplně. Rychle natřel si jí celé tělo a ihned beze

strachu vkročil mezi šeredné obludy, jež o překot s velikým syčením a lomozem zalézaly do svých podzemních skrýší.

Když statečný švec i tímto nebezpečným údolím byl bez úrazu pronikl, náhle před sebou spatřil veliký zámek; kolkolem tohoto zakletého stavení rozkládala se prapodivná zahrada: místo stromů byly tam jen samé kůly, na nichž byly nabodány lidské lebky, místo ptačího zpěvu rozléhalo se tam jen příšerné cvakání zubů ve vybledlých čelistech omšných lebek. Leč ani toto statečného ševce nepoděsilo, nýbrž chutě prošel tímto parkem a vkročil do nádherné zlaté chodby, již se přicházelo ke komnatám černokněžnickovým; jakmile však překročil jen prah tohoto stavení, ihned zavřely se za ním pevné dveře a obklíčila ho neproniknutelná tma.

»Co teď?« pomyslně si Švrdolín, »noc neproniknutelná kolem mne, brzo bude půlnoc — a pak běda mi!« Téměř v zoufalství počal hledati ve svých hlubokých kapsách, zda nenašel by něčeho, čím by si mohl posvítiti; ničeho však nenalezl. Jen tak maně, nevěda sobě rady, vyňal z kapsy kouzelnou lahvičku. A hle! Sotva že ji vytáhl, ihned rozšířilo se od ní jasné světlo po celé chodbě, takže mohl ve svém prohledávání zámku pokračovati. Brzo přišel do nádherné jídelny skvěle osvětlené, kde na drahocenném stole leželo mnoho chutných jídel, že se až srdce smálo. Marně ohlížel se po tom, pro koho jest asi tak nádherná tabule připravena; jelikož mu však již počal žaludek důkladně reptati, bez dlouhých okolků zasedl si za stůl a s chutí dal se do jídla. Když byl vše již snědl a dostatek se napojil lahodným vínem, zabloudily jeho zraky na protější stěnu, kde ukazovaly hodiny jedenáctou. »Kdož ví, co mne za hodinu čeká!« pomyslně si; »zajisté že neuškodí, natru-li si znovu tělo dračí slinou«. Řečeno — vykonáno. Na to dobře se ukryl v tmavém koutě rozsáhlého sálu a očekával, co se bude dít.

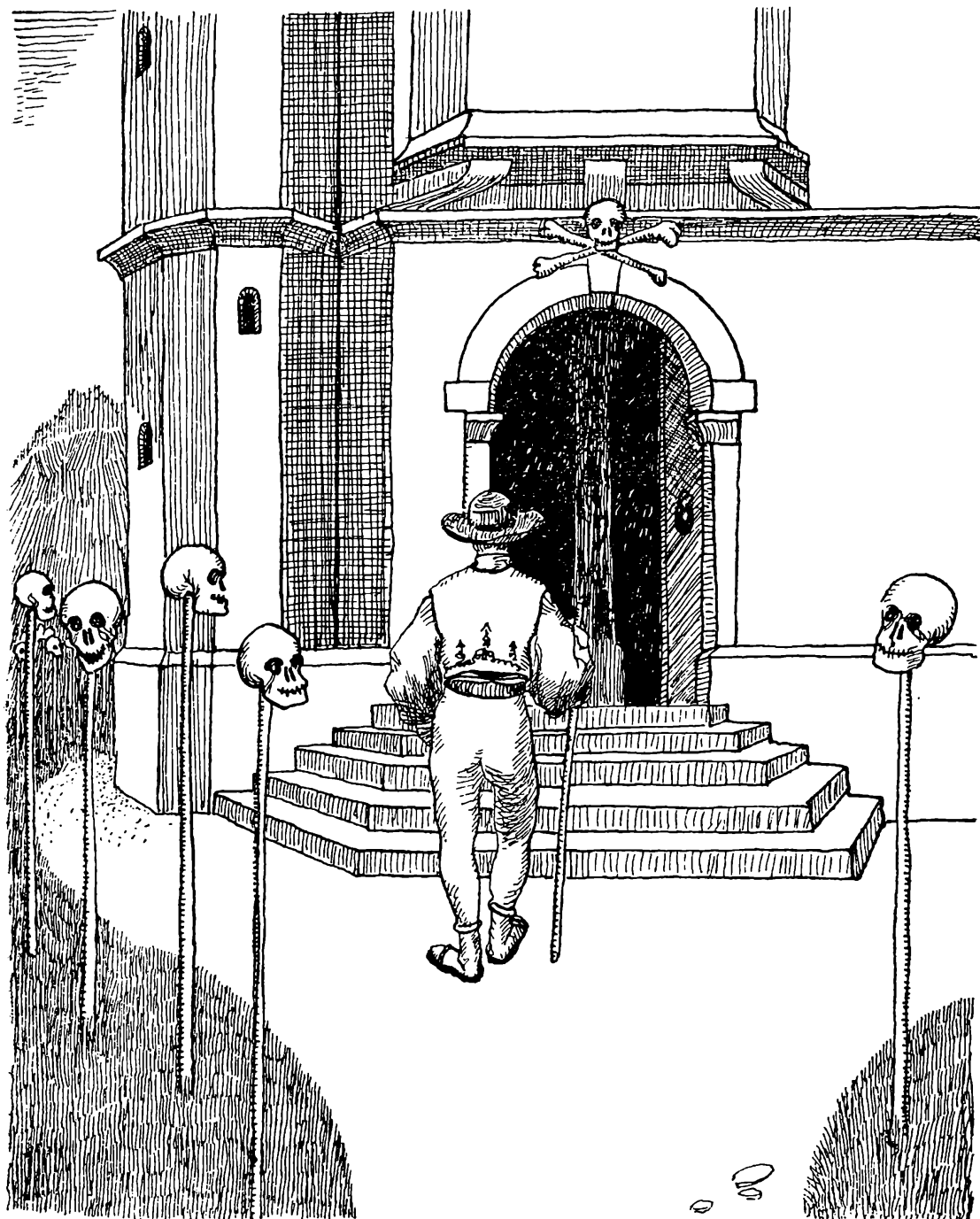
»Již za pět minut — — za minutu,« šepotaly bledé rty Švrdolínovy a srdce se mu úžilo úzkostí. Již udeřila první ze dvanácti, když tu za velikého lomozu rozletěly se protější dveře a do komnaty vkulila se ohnivá koule.

Uleknutý Švrdolín znal již tuto kouli z lesa, ale nicméně se přece podivil, když tajemné těleso stanulo uprostřed jídelny a v témže okamžiku z něho vystoupil dlouhý, vyzáblý muž, jenž rovnou zamířil ke stolu, kde náš švec před chvíli byl dovečeřel. Když však shlédl mísy prázdné, rozezlen zařval, až se stěny otřásly. Ihned vstoupila bledá, uplakaná paní nevidané krásy, chvějící se po celém těle, očekávajíc rozkazů svého pána. »To jest jistě dcera králova,« pomyslně si Švrdolín, jsa okouzlen její krásou, takže si nebyl ani vědom, v jakém právě nebezpečnosti sám se nalézá. Paní bázlivým okem pohleděla na prázdné mísy a ihned pochopila, proč ji asi černokněžník zavolał.

»Nevím, nevím, kterak se to mohlo státi,« omlouvala se nesměle a úzkostlivě uskočila stranou před napřaženou rukou rozezleného muže.

»To jsem byl já!« zvolal znenadání švec ve spravedlivém hněvu a vystoupil odhodlaně ze své skrýše před čaroděje, chtěje brániti ubohé paní.

Překvapený stařec mimoděk spustil napřáženou ruku a pichlavýma svýma očima měřil neznámého vetřelce: »Co pak tě sem vede, bídný červe?« zaspal po chvíli rozezlen.

místo stromů byly tam jen samé kůly, na nichž byly nabodány lidské lebky . . .
(Str. 228.)

»Co ti po tom? Chceš-li však to věděti, vez tedy, že chci tvoji paní opět starému otci vydobýti!« odpověděl švec, jenž si již při večeri dodal kuráže rozpalujícím vínem.

»Hle, hle! Může býti; dříve však, než ji dostaneš, musíš podstoupiti tři práce, jež ti uložím. Běda pak tobě, nevykonáš-li jich! Potom nemine tě stejný osud s těmi, jež viděl jsi před zámkem.« Na to usadil se ve svém křesle a zúmyslně upustil proutek, jež měl ukryt pod svým pláštěm.

»Podej mi to!« kázal Švrdolínovi, který ihned bez hlesnutí se shýbl a proutek mu podával.

Hněvivým bleskem svých očí přeměřil čaroděj úslužného hochu a — crrrnk! první obruč na těle kouzelníkově, již měl pod pláštěm ukrytu, praskla a daleko od něho odletěla. Černokněžník se přepočítal; čekal totiž, že Švrdolín, jakmile se proutku dotkne, ihned na místě zkamení. Než dračí slina, již si byl tento dříve tělo potřel, před účinkem ho uchránila.

Když čaroděj se již dosti vyzuřil, plivl náhle na svého nového služebníka; ale i nyní nedosáhl kýženého účinku. I před touto slinou slina dračí ševce uchránila. Vyzáblý stařec mocně zařval a ihned druhá obruč na jeho těle zazvonila, jakoby silná kovová struna praskla.

»Však tě přece dostanu!« zasípал jizlivě a začal chrliti ze svých úst spousty ohně. »Neuhasíš-li mi tento oheň, běda tobě!« vzkřikl vítězně na svého nebezpečného protivníka a již již se sápal, aby nebohého ševce zdrtil. Dříve však, než na něho mohl ruku vztáhnouti, již měl onen zbytky dračí pěny ve svých ústech, takže ihned plameny ustaly.

Bolestný výkřik rozlehl se po celém zámku, když praskla třetí, nejpevnější obruč na těle čarodějově; v témže okamžiku proměnil se tento v čerta, který zlostně dupnuv do země, ihned zmizel.

Unavený švec, když viděl, že mu již žádné nebezpečí nehrozí, ulehl na zemi, aby si odpočinul a — šťastně usnul. Jaké však bylo jeho překvapení, když se probudil! Neležel již na zemi, jak si byl ulehl, ale na skvostném lůžku v měkkých poduškách, u něhož stála tatáž krásná paní, jež včera posluhovala ohyzdnému čaroději.

»Díky neskonalé, muži statečný, že vysvobodil jste mne z drápů onoho dábla!« s vděčným pohledem a se slzami v očích děkovala zvonivým hlasem svému statečnému zachránci. »Celý tento zámek i s celým královstvem, jež daleko široko se rozkládá, jest vaším. Veliké zástupy lidu již dole čekají na vás, by uvítaly vás co svého vysvoboditele a krále; nemeškejte tedy a jděte se jim ukázati, aby vás mohli uvítati a srdečně pozdraviti.«

Rozradostněný Švrdolín běžel tedy před zámek. Jak se však vše změnilo! Nebyly to již ony pusté, tmavé chodby, ve kterých byl by bez dračí sliny jistě zahynul, ale byly to jasné klenuté síně, plné vyšperkovaného služebnictva, jež nyní uctivě se uklánělo novému králi — ševci. Rovněž i před zámkem vše bylo k nepoznání: místo příšerné zahrady s lidskými hlavami kolkolem zámku byl veliký, krásný park, rozléhající

se hlučným a veselým zpěvem malých opeřenců; hojné zástupy lidu, jichž náš hrdina přehlédnouti nemohl, s jásotem ho uvítaly a nosily po celém rozsáhlém městě, o němž dříve nebylo ani památky. Šverdolín radostně oddanému lidu děkoval, ale dříve ještě než správu rozsáhlé říše převzal, šel s vysvobozenou princeznou k jejímu staříčkému otci, aby mu ji navrátil a spolu též i o její ruku a otcovské požehnání, jež starý otec sám byl slíbil, požádal.

Rozumí se samo sebou, že též i po celém království jásotu a plesu nebylo konce a že král svůj slib dodržel, zvláště když se dověděl, jak velikého království šťastný švec nabyt; též i svoje království, protože byl již i s královnou stár, mladým manželům přepustil, takže se stal bývalý švec Sverdolín mocným pánem dvou velikých říší.

Krátce na to byla vystrojena hlučná svatba, jaké ještě nikdo nikdy neviděl: jidel nejlepších a pití, radovánek a muziky nebylo konce. Též i já tam tančil a sličnou mladou královnou jsem provázel, ale když jsem jí přišlápl na kuří oko, všichni se na mne sesypali, zbili mne a vyhodili.

O tom bych vám mohl nejlépe vyprávěti.

J. Jelenský:

ZLOČINEC.

Dovídala stará Bela,
která štěňátka tři měla:
„Potkan v chlívku pytláčí,
kočky na něj nestačí —
co mám dělat, děfátka?“
Haf, haf! řekla štěňátka.

Stará Bela jednou z rána
počkala si na potkana,
a jak vyběh', skočila,
za krk slotu chytila.
„Už ho držím, děfátka!“
Haf, haf! řekla štěňátka.

Soud byl krátký nad ním slaven,
jak on dávil, tak byl zdáven.
Bela praví. „Všední věc,
tak vždy končí zločinec —
že to pravda, děfátka?“
Haf, haf, řekla štěňátka.

Zmýlená neplatí.

»Víte-li, děvčata, že sem přijede pan hrabě?« zvěstovala Amálka důležitou novinu několika spolužačkám, s nimiž se před školou sešla.

»Pan hrabě?« »To snad ne?« »Ale jdi!« »To není pravda!« Tak a podobně volaly zvědavé družky, ovšem jen proto, aby Amálku pohnuly k větší sdílnosti.

Amálka měla radost, že jim zvěstovala něco z brusu nového a vítězoslavně se usmívajíc, ochotně jala se vypravovati:

»Ano, děvčata, sám pan hrabě! Tatínek to četl v novinách. Je prý to tuze hodný pán a jmenuje se — teď si nemohu vzpomenout — — a bude zde letos v květnu bydleti v zámku.«

V tom se otevřely dveře školní budovy a děvčata hrnula se dovnitř. Tam pokračovalo se v rozmluvě, pokud nenastalo vyučování.

Po vyučování pan učitel ve třídě, do které chodila Amálka, rovněž oznámil žačkám příchod majetníka panství a ptal se, nechtěla-li by se některá naučiti několik řádků na jeho uvítání.

Dívky se nehlásily; netroufaly si tak těžký úkol na se vzíti.

»Vždyť to nic není!« pravil pan učitel, jen trochu odvahy a bílé šaty.«

»Já nemám bílých šatů!«

»Já taky ne!« volaly dívky.

Pan učitel byl v rozpacích. Nerad by byl někomu věc vnucoval a dobrovolně se nikdo nehlásil.

Tu Amálka si dodala odvahy a trošku zdvihla prstíky do výše.

»Tak, Amálko, vezmi si to na starost,« pravil pan učitel, »tobě se to dobře hodí a jsem jist, že to výborně provedeš!«

Amálka se zarděla a sklopila očka k zemi.

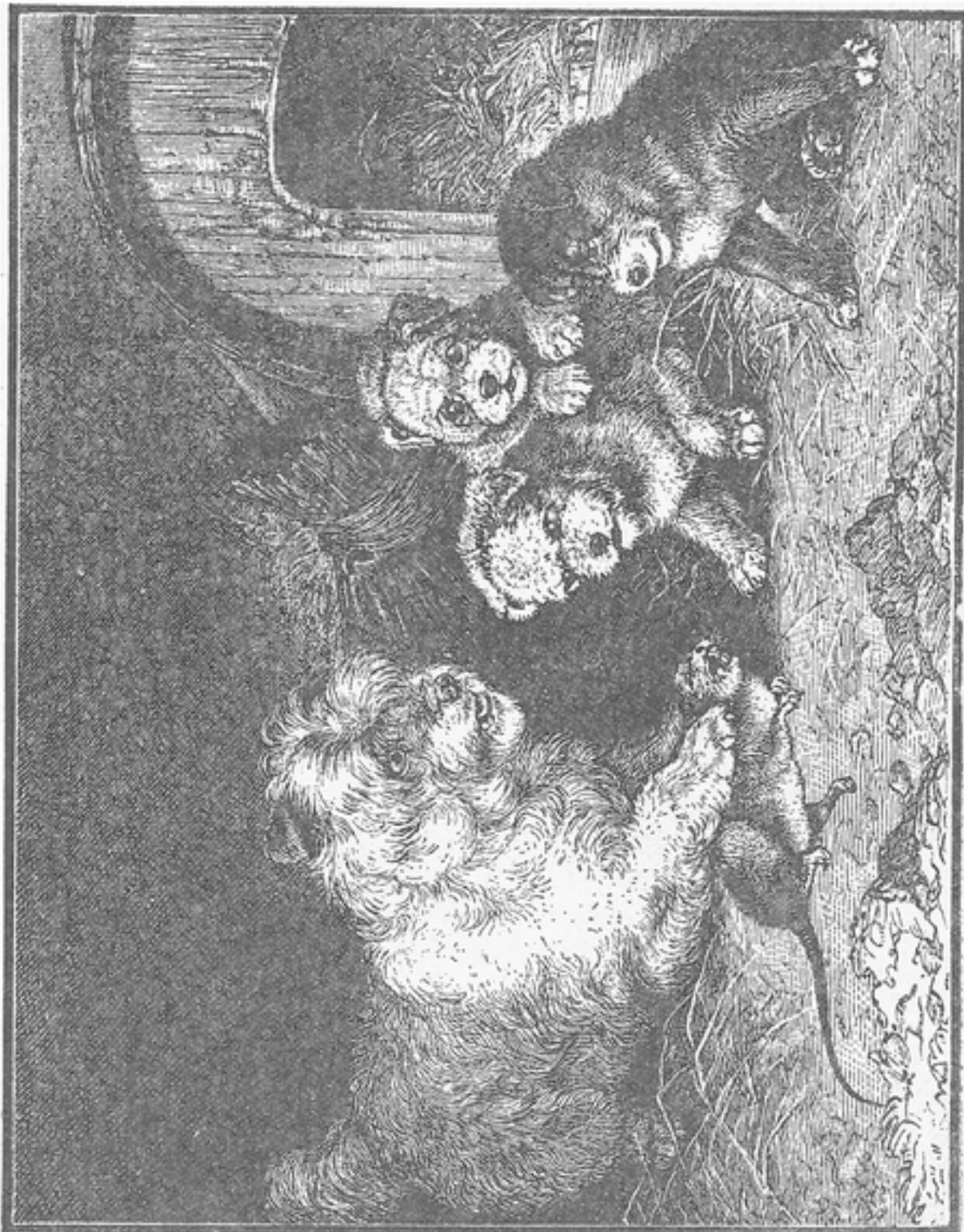
»No, nic se nestyď!« povzbuzoval ji pan učitel, »odpoledne ti dám to říkání — a hned se tomu můžeš učit. Čím dříve, tím lépe!«

Odpoledne skutečně pan učitel přinesl Amálce pěkný proslov na uvítání pana hraběte a Amálka od té chvíle na nic jiného nemyslíla, než na to říkání. Ustavičně je nosila s sebou a kudy chodila, tudy si opakovala:

»Vaše hraběcí milosti! Dnes nastal nám slavný a radostný den, na který jsme tak dlouho těšili a který jsme s toužebností očekávali. Konečně se dostavila slavnostní chvíle, kdy můžeme nadšeně uvítati v našem městě Vaši hraběcí milost, jež nelitujíc námahy, váží dalekou cestu k nám, aby sídlila milostivě mezi svými věrnými. Jménem školních dítek tohoto města vítám Vaši hraběcí milost a prosíme, aby Vaše hraběcí milost laskavě přijala tutó skromnou kytici na důkaz naší lásky a věrné oddanosti.«

Amálka vymasnažovala se svědomitě, aby stala se hodnou té cti osloviti tak vzácného hosta. Učila se ustavičně a ačkoli mnohému z toho dlouhého říkání nerozuměla, přece konečně plynulo jí z úst jako otčenáš.

Vzdor tomu nebyla bez obavy, že toho nezapomene, že v rozhodné chvíli ji pamět neopustí, nebo se jí to nesplete; pročež chtěla stále, aby ji někde z domácích zkoušel až do omrzení. Pan učitel nebo spolužačky

ZLOUČINEC

ji ovšem také několikrát vyzkoušeli, ale to Amálce ještě nestačilo. A když na konec už nikdo nechtěl na se vzít ten nevděčný úkol, znova a znova zkoušeti neunavnou Amálku, posadila si před sebe na židli starého kocoura, svého oblíbence, a spustila :

›Vaše hraběcí milosti!« a t. d. Kocour přimhuřoval moudře oči a trpělivě poslouchal Amálku, ale neměl přece tolik trpělivosti jako lidé a nevyslechl říkání až do konce. Když Amálka byla v nejlepším, zivl na celé kolo, shrbil hřbet do vysokého oblouku a dával vůbec svým chováním zřetelně na jevo, že ho to pranic nebaví.

Amálka ovšem užila své duševní i tělesné převahy, aby ho jen ještě na chvilinku zdržela, ale kocourovi už přešla trpělivost, a to bylo s ním konec.

Dal se zbaběle na útěk a zalezl pod lavici. — Tak uplynulo několik dní. Až na tuto nepatrnou kocouří historii šlo všecko svým přirozeným chodem. Ale tu se stalo něco, co rázem změnilo tvářnost věci.

Pan učitel dal ditkám učit se nazpamět básničku o zajíčkoví. O zajíčku neblahý! Kdykoli si na tě vzpomenu, anebo tě vidím, třeba jen vymalovaného, vždy se musím zasmátí tomu, co jsi způsobil!

Amálka se také té básničce učila a ráda; neboť zábavné verše o zajíčkoví ji mnohem více zajímaly než říkání o hraběcí milosti a kromě toho se snáze pamatovaly. Brzy se básničce naučila a odříkávala jako když bičem práská:

›Byla zima, vítr foukal,
zajíc ze své skrýše koukal;
koukal, jak se chumelí,
zajíček ten veselý.

Povídal si: Jaké strachy?
Jsou to, věru, samé tlachy,
že ta liška slídivá,
pořád tady chodivá.

Kdybych se měl lišky báti,
musil bych jen v díře spáti;
nemoh' bych se ani hnout,
ani trochu proběhnout!«

Běžel jako dítě malé
od své skrýše dál a dále;
toho sobě nevšímal,
že v houštině lišák stál.

Radoval se ze svobody
lišák toho dne měl hody;
zaskočil mu cestu zpět
a zajíčka s chutí sněd!

Amálka opět každému odříkávala své verše o zajíčkoví, až došlo i na kocoura. A ku podivu. Kocour se pranic nenudil a vyslechl básničku až do konce. Snad byl v lepší míře než minule — možná i, že předmět sám — zajíček — jevil pro něj více přitažlivosti!

A tak se přiblížil konečně slavný a radostný den vzácné návštěvy! Město už od časného jitra hemžilo se lidmi svátečně oblečenými. Se střech a oken domů brzy zavlály červenobílé prapory a ve hlavní ulici, kudy ›jeho hraběcí milost!« měla přijeti, skvěla se vysoká slavobrána s nápisem: ›Vítej nám!« Hasiči chodili již po městě ve svém stejnokroji a strýc Koudela na zámeckém kopci připravoval si hmoždíře.

Kolem deváté hodiny byl celý průvod seřádn. Před branou stály ve dlouhém špalíru školní dívky, místní spolky, duchovenstvo, obecní zastupitelstvo se starostou a družičky s Amálkou, jež měla obrovskou kytici bílých růží. Netrvalo dlouho a se zámeckého kopce ozval se výstřel z hmoždíře a za ním hned druhý a třetí.

»Už jede! Už je tady!« voláno se všech stran, zazněla hasičská trubka, kdosi zavelel »Pozor!« a pak bylo ticho, jen zdálo se ozývalo bližící se hrčení kočáru.

Amálka dosud nepocítila strachu — ale nyní — když tu stála přímo pod slavobránou v zástupu pánů zcela sama a když pan učitel, který ještě před chvílí ji naposledy vyzkoušel, ji napomínal, aby se držela: tu najednou jí klesla mysl, opustila ji srdnatost a v hlavě se jí to všecko spletlo: brzy si šeptala:

»Dnes nastal nám slavný a radostný den« a hned zase: »Byla zima, vítr foukal...«

Ze všeho, co ji obklopovalo, neviděla ničeho, jen bližící se kočár, jehož rachocení a hrčení ji naplňovalo chvěním a strachem.

Náhle kočár před ní se zastavil a z něho vystoupil pan hrabě. Pan měšťanosta hned jej oslovil a vítal. Ještě nebyl se svou řečí u konce, když Amálka cítila, jak ji někdo postrkuje ku předu.

Učinila několik váhavých krůčků a v tom již pan hrabě se k ní obrátil.

Amálka byla všechna zmatena: hned jí bylo horko, hned zas zima. V tom slyšela za sebou hlas pana učitele: »Říkej, říkej!«

I spustila bez rozmyšlení:

»Byla zima, vítr foukal,
zajíc ze své skrýše koukal;
koukal, jak se chumelí,
zajíček ten veselý

Ticho bylo jak v hrobě. Všichni poslouchali, i pan hrabě; ale Amálce se zdálo, že najednou ty jeho modré oči se na ni dívají jaksi udiveně a ústa že se rozšiřují k podivnému úsměvu.

Nežli však si mohla uvědomiti, co by to znamenalo, slyšela za sebou známý hlas: »To ne! To ne!«

Ach, ovšem! Teď se jí vyjasnilo! Ona říkala to nepravé. Začervenala se, sklonila trochu hlavu a teď říkala znova:

»Vaše hraběcí milosti!« atd. Než byla u konce, vzpamatovala se docela, hlavičku zdvihla odhodlaně, přidala hlasu a naposled podala s pěknou úklonou panu hraběti zcela klidně svou velikou kytici bílých růží.

Pan hrabě byl velice potěšen, pohládl ji, řekl několik laskavých slov a kráčel dál. Hmoždíře opět bouchaly, hudba hrála a průvod kráčel ku předu...

Odpoledne, když pan hrabě seděl u hostiny, při ní nesměl scházeti jeho oblíbený hrášek, dal si předvésti ještě jednou Amálku, aby mu přednesla básničku o zajíčkovi.

J. Milota.

Jan Milota:

SPUSTI SE!

Spusti se, deštičku, na naše kraje,
zašusti, zašumi v zeleném listí,
přej, ať nám obilí roste a zraje,
ať chudí, bohatí mají co jísti.

Zelené obilí, naděje lidí,
deštičkem poskočí, naleje klasy,
zazvoní kosa a všecko se sklídí,
nastanou lidem zas veselé časy.

Spusti se, deštičku, rozšum se jaře,
tvá tichá písnička blahem nás plní,
hle, jak se větérkem v průhledné páře
zelené osení nadějně vlní!

Rozluštění hádanek z čísla 9.:

1. Po vánocích nový rok do světa svůj řídí krok. — 2. Kras, rada, Ādam, Samo. — 3. Okno, habr, Brno, noha, brok. — 4. a) Na pluhu; bavlny; na stín; b) únor bílý, pole sílí; c) děd syn a vnuk. — 5 a) Máj — můj; b) koláč, kolář. — 6. Slíva, sláva, slova, sleva. — 7 a) Zámek — zemák; b) káva, láva, Sáva, Jáva.

OBSAH:

Ranní modlitba. Báseň od Ā. M. Kadlčákové. — O hodné Věrušce. Napsala L. Grossmānnová-Brodská. — Oloupený hrob. Dějepisná črta. Napsal Āl. Dostál. — Rybička-chybička. Báseň od J. M. Dědinského (s obr.). Dobré děti. Napsal J. Milota. — Babiččina chaloupečka. Napsal Ā. N. S. Šumínov (s obr.). — Kterak se stal švec Švrdolín králem. Pohádka. Napsal V. Vranov (s dvěma obr.). — Zločinec. Báseň od J. Jelenského (s obr.). — Zmýlená neplatí. Napsal J. Milota. — Spusti se! Báseň od J. Miloty.

Za obsah odpovídá *Jan Dvořáček*, řídící učitel v Brně. — Vydává svým tiskem a nákladem Občanská tiskárna v Brně.

ANDĚL STRÁŽNÝ

ČASOPIS pro
KŘESTANSKOU MLÁDEŽ

J. HOBSCH

Předplatné na Anděla Strážného celoročně: 4.— K, jednotlivá čísla po 60 h.

Vychází měsíčně jednou vyjma červenec a srpen.

Hádky z čísla 4. rozluštili:

V Berouně: Karel Kozák. **V Bosonohách:** B. Cardová, B. Černá, B. Černoušková, M. Čoupková st., M. Čoupková ml., Karla a Anežka Dočekalovy, Fr. Doležal, M. Gabriélová, M. Hejtmánková, Ž. Hrdličková, M. Kamenická, M. Kristková, Fr. Kristková, Anežka Kiliánová, Berta Krásenská, H. Krivánková, Fr. Kubová, B. Melounová, M. Otoupalíková, R. Pavlátová, B. Pazourková, R. Pazourková, Fr. Rejdová, Fr. Riegr. **V Brně:** Em. Slavíková. **V Bubenči:** Rudolf Půlpán. **V Božím Požehnutí:** Hubert Drnec. **V Bubenči:** J. Slota, J. Vacek, S. Nešvara, J. Mališka, J. Šebek, J. Vohánka*, J. Scharrer, J. Persein, F. Kroupa, V. Černý, J. Rous, A. Ďubil, Fr. Mazánek, Ed. Ambros, Fr. Novák. **V Heř. Městci:** Z. Pánková, Štěp. Levínská, Klára Tocháčková. **V Hodoníně:** Věra Vašková. **V Hoštíně:** Lud. Holibka. **V Hrotovicích:** Marie Tvarůžková. **V Hulíně:** Stanislav Dokoupil. **V Chlenech:** Vlasta Roušavá. **V Chrlicích:** Leop. Kratochvíl. **V Ivančicích:** Lid. Svobodová, Terezie Zdražilová, Marie Hugová, Marie Široká. **V Ivani:** Anna Rohringerová. **V Ivanovicích:** Marie Geyerová, Jos. Kroutilíková. **V Jalubí:** Karel Jíra, Frant. Chybíková*, Vinc. Otrusíník, Viktorie Hrušková, Petr Horák, Ladislav Vojáček*. **V Jetřichovicích:** Josef Král. **V Jiříkovicích:** Julie Poláčková. **V Klimkovicích:** Oldřich Prokeš, Anežka Klapuchová. **V Kobelnicích:** Anežka Poláčková, Jos. Sedláček. **V Kolíně:** Al. Srb. **V Koroužné:** Marie Lahodná*, Anna Skoumalová, Marie Horníčková, Jaromír Skoumal, Jaroslav Navrátil. **V Koryčanech:** Jindř. Hrazdil, Vlasta Pištěláková. **V Král. Poli:** Marie a Bohumír Handlarovi, Marián Růžička. **V Krásně:** Ludmila Vičánková. **V Kroměříži:** Leo Polešovský, Marie Slezáčková. **V Křelově:** Fr. Přidalová. **V Křenovicích:** St. Spáčil. **V Ledkovicích:** Frt. Jourová*. **V Lišni:** Mar. Hanáková, M. Minaříková, M. Fibingerová. **V Náměšti:** Marie Jeřábková, Jaroslav Svoboda. **V Napajedlích:** Oldř. Pavlica. **V Nelahozevsi:** Bedř. Novák. **V Olomouci:** Josef Zavadil, Melanie Dvořáková, Ludmila Kalousová. **V Opavě:** Zora Lukešová, Karel Kremser, Valentin Klapucha, Frant. Vlček. **V Pelhřimově:** Karel Vašta*. **V Podivicích:** J. Rozkopal. **V Polance:** Frant. Zrníková, Anna a Marie Srbovy, Frant. Pekařová (Děkuji a přeji podobně!). **V Popůvkách:** Julie Bukáčková, Jos. Černoušek, Mil. Doležalová, Tomáš Doležal, Fr. Dolihal, M. Dvořáčková, Jos. Hallá, Ant. Holomek, J. Koukal, Ant. Kula, C. Lemonová, Ant. Plšek, M. Pospíšilová, Fr. Soukup, M. Šebková. **V Praze:** Frant. Suk. **V Protivíně:** Štěp. Kovářík. **V Přerově:** Blaženka Zlámalová. **V Příbyslavicích:** Marie Cyprisová. **V Rajhradě:** Božena Macková, Heřma Sojková, Marie Semerádová, Julie Spáčalová. **V Mrákotíně:** Frant. Roušar. **V Ranné:** Frant. Lacman*. **V Rosenberku:** Anežka Rudolecká. **V Roztokách:** Leo Juřna. **Ve Rtyni:** Jos. Kábrt. **Ve Strážnici:** Aug. Zlámal. **V Sedlci na dráze Wilsonově,** škola měšťanská, Frant. Babický, Fr. Bouška, Ant. Brouček, Fr. Hrubý, Fr. Karda, Jos. Král, Aurel Lesák, Fr. Masáček, Ant. Němeček, Jan Pištěk, Jos. Rozvoda, Zdeněk, Řezníček, Josef Skalický, Josef Zoul, Anna Blažková, Mar. Brzáková, Mar. Cinklová, Jiřina Homolová, An. Kováříková, Emilie Nováková, Anna Skalníková, Jána Kožchová, Žofie Kurandová, Marie Patáková, Vlasta Trachtová, Cecilie Skalníková, Otílie Filová; z obecné školy: Libuše Effmertová, Jos. Fiala, Marie Stěhulová, Frant. Vraštilová. **Ve Stříbrnicích:** Alžběta Kutálková. **Ve Šlapanicích:** Josef Schoř. **Ve Štěpánově:** Jos. Čermáková, Božena Jandelková*, Anežka Ostrá,